

TRIVANDRUM SANSKRIT SERIES,

No. CXXIV.

Sri Citrodayamanjari.

No. XIII.

THE
HARAMEKHALA
OF
Māhuka
with commentary

EDITED BY

K. SĀMBAŚIVA ŚĀSTRĪ

*Curator of the Department for the Publication
of Oriental Manuscripts, Trivandrum.*

(Part I.)

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF THE GOVERNMENT OF
HIS HIGHNESS THE MAHARAJA OF TRAVANCORE.

TRIVANDRUM:

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS,

1936.

(All Rights Reserved.)

अनन्तशयनसंस्कृतग्रन्थावलिः।

ग्रन्थाङ्कः १२४.

श्रीचित्रोदयमञ्जरी ।

ग्रन्थसङ्ख्या १३.

हरमेखला

मातृकविरचिता

सटीका

पौरस्त्यग्रन्थप्रकाशनकार्याध्यक्षेण

के. साम्बशिवशास्त्रिणा

संशोधिता ।

[प्रथमभागः।]

सा च

अनन्तशयने

महोन्नतमहामहिमश्रीचित्रावतारमहाराजशासनेन

राजकीयमुद्रणयन्त्रालये तदध्यक्षेण

मुद्रयित्वा प्रकाशिता ।

कोष्ठम्पादः १११९. कैस्ताब्दाः १९३९.

॥ श्रीः ॥

श्रीमूलावनिपालमौलिमणिना सङ्कल्पितश्रीरिव
श्रीमूलात्मजनिस्तथा सहजया लक्ष्म्या च सम्भावितः ।
स्वातिज्योतिरिवादितः समुदितश्चित्रावतारः स्वयं
मार्ताण्डाग्रसरो विराजति महाराजः स रामाभिवः ॥
भास्वद्वर्णमणिः प्रवालमृदुला श्रुत्याद्यलङ्कारिणी
श्रीमद्वञ्चिवसुन्वरानवयशोराशिप्रकाशात्मिका ।
उत्फुल्लत्सुकृतिप्रसाधनधृतामोदोन्नदङ्घ्रिण्डिमा
श्रीचित्रोदयमञ्जरी सुमनसां सर्वस्वमुज्जृम्भिताम् ॥

के. साम्बशिवशास्त्री.

P R E F A C E.

This work namely Haramekhala is a Talisman for all living things. Its scope is really very great as it protects the humanity at large as well as the Animal

Subject. Kingdom. Though it is supposed to comprise of five chapters the first one could not be availed of. So the department that was busily engaged in trying all possible means in the hope of bringing the first chapter as well to light, had to postpone its publication. But all endeavours proving futile, this work of so many invaluable and essential informations has been belated in its publication, by us whose duty it is to preserve all that are extant. And the final result is this publication of the first part with no more delay. Three chapters—from the second to the fourth—have been included in it. They more or less deal with Rūpudamāna (suppression of enemies), Vidagdhadāyita (allurements) and Cikitsitayoga (medicinal treatments) in order. I hope that the addition of the contents showing the details of the subjects treated in each chapter will prove of great use to the students of the work. This book which deals with various Dhūpas and others that will cause delusions at some places, the suppression of elephants belonging to enemies at other places, the destroying of mosquitoes and bugs at others, enchanting the whole world at certain others, the avoiding of tormenting caused by planets at certain places and the treatments for diabetes at still other places, and such many other Prayogas, cannot be called a treatise on Tantra, incantations, medicines or worldly experience. Thus it defies all attempts of giving a name so as to denote the subject matter individually or collectively. Rather it gives in a nut-shell all the essential sciences of such kind. So it is said at the close “हरमेखला प्रयोगशाला रचिता ॥”

Thus we are made to understand that this Haramēkhala is otherwise called Prayogamāla.

This Mekhala comprises of original Kārikas in Prakrit, Chhāyās—the renderings, and Tika—the notes, in Sanskrit, and as such is quite understandable

Nature. to the reader. The fact that it was written during a period when Prakrit was the current spoken language and that it was commented in Sanskrit on a later occasion amply testifies to its great antiquity. The historians are of opinion that Sanskrit originated from Prakrit. From the following passages found at the close of the work :—

“धरणिवराहरउजे
कविमण्डननयमाधवसुतेन ।
रहआ चित्तउडे
माहुएण हरमेहळा ॥”

(प्राकृतम्)

“धरणेवराहराज्ये
कविमण्डननयमाधवसुतेन ।
रचिता चित्रकूटे
माहुकेन हरमेखला ॥”

(छाया)

“माधवाख्यस्य तनयेन चित्रकूटे निवासिना माहुकाख्येनैषा हरमेखला
प्रयोगमाला रचिता”

(व्याख्या)

it is clear that the author is Māhuka who lived at Citrakūṭa and that he was the son of Mādhava, the grandson of Kavimandana.

“एत्थरसाए असुत्ताए
समाहमासम्मि ।
सत्तमदिणे समत्ता
विअबह्जजणमुणिअपरमत्था ॥”

(प्राकृतम्)

“वत्सर(रु ? श) तेष्वष्टसु
समाधमासस्य ।
सप्तमदेने समाप्ता
विदग्धजनज्ञातपरमार्था ॥”

(छाया)

“श्रौतिक्रमादित्यकालात् सप्ताशीत्यधिके धर्मशताष्टगते मावसप्तम्यामेषा
हरमेखला व्युत्पन्नलोकैरेवावगततत्त्वा निष्पादिता टीका”

From such passages in the original, rendering, and commentary it is assumed that the date of Māhuka is the 9th century A. D., corresponding to 887 of the Vikrama Era, in which year the Mēkhalā was completed. The fact that such an antiquity is ascribed to the work is in itself sufficient excuse for the publication of this work by our department.

The place, date, name etc., of the commentator are not to be known either from internal or external evidences nor from other catalogues. Thus the method

The Com- of Sanskrit rendering and commentary adopted
mentator. ed in this work is unrivalled and unknown.

That he mentions no other author, nor is he mentioned by others is the result of his living at Citrakūṭa

and his performing penance that seems quite in keeping with his life. So this publication which throws light on both is indeed an asset to our department which was fortunate enough in getting access to the work. I cut short my remarks, hoping that I shall discuss what remains in the second volume which is expected to be published shortly.

In this Haramēkhala there appears to be another work after 181 Kārikas in the fourth chapter, and its name is Puttalikāpañcaviṃśati. In it are discussed the various rites for killing the enemies connected. etc., with the necessary incantations and medicines.

“शुक्रभाष्यसंयुक्तं

कुर्यात् पुत्तलिकां शुभाम् ।

स्त्रीपुंसयोः स्वरूपेण

माने द्वादशके स्वके ॥”

(पृष्ठम् ८९.)

As the Prayogas of the Mantras begin in such a manner it is but proper to call it Puttalikāpañcaviṃśati. I don't consider that this work that by some chance has fallen in, is out of place in such a work as Haramēkhala which abounds in so many diverse rites. Even though we were aware of the existence of such an interpolation, the Puttalikāpañcaviṃśati is published along with Haramēkhala as there is striking coincidence between the two in the actual practice of the rites accompanied by medicinal applications. Besides no other manuscript copy of the work has been obtained as yet. It is hoped that Māhuka himself had such an idea of both being compiled together and our duty being just to preserve what exists it will not be improper to publish the work as it is.

The only original manuscript that forms the basis of the publication of this Haramēkhala of invaluable merits was obtained from Brahmasri C. Narayanan Bha tātiri Avl. of Parambūrillom in Tiruvalla. The manuscript was very old written about 800 years before and was deplorably worn and unreadable. Sincerely thanking the generous owner of the manuscript, who gave it up for publication, I place the work before the enlightened public.

Trivandrum, }
26-4-1112. }

K. SĀMBAŚIVA ŚĀSTRĪ.

॥ श्रीः ॥

अवतारिका ।

इयं हरमेखला नाम कापि रक्षामेखलैव लब्धजनुषाम् । न केवलम-
नया मानवाः किन्तु पश्चादयोऽपि रक्षणीया अभिमता इति महत्स्यस्या अधि-
कारव्याप्तिः । पञ्चपरिच्छेदीपरिपुटितात्माप्यसौ प्रथमस्य परिच्छेदस्यानुपलब्धेः

प्रत्याशाबद्धमस्तिभिः प्रबलतरप्रयत्नमुखैः पूर्वमेव प्रकाश-
प्रकृतिः । नाय नोपादायि । प्रयत्नवैफल्यमेवोदाहरता तु गच्छता

कालेन स्थितपरिरक्षणधर्मणामस्माकमवश्यप्राप्तवहुसारसम्पुटेयमचिरप्रसङ्गीकृतिं
प्रत्यैक्षिष्ट । फलमिदमस्याः प्रतीक्षाया यत् साम्प्रतमयमाविर्भावः प्रथम-
भागस्य । अत्र द्वितीयादितस्तुरीयान्तास्तयः परिच्छेदा घटिताः । ते च —
रिपुदमनः विदग्धदयितः (वशीकरणयोगः) चिकित्सितयोगः इति यथाक्रमं
सामान्येन प्रमितप्रमेया दृष्टाः । प्रतिपरिच्छेदगतसर्वांशसङ्ग्रहणसश्रद्धा कापि
विषयानुक्रमणी च समायोजितेह मन्ये प्रतिपत्तूणां सौकर्यमावहति । कचन
मोहोत्पादकधूपविशेषादिभिः, कुहचन परगजदर्पनिवारणादिभिः, कुत्रचिन्मश-
कमत्कुणादिनाशोपायैः, कापि च भुवनवशीकरणादिभिः, एकतश्च ग्रहबाधा-
परीहारादिभिः, अन्यतः प्रमेहादिनिवारणचिकित्सितैरन्यैरन्यैश्च विविधकार्यसम-
र्पणप्रवणैः प्रतिपादैरियं मेखला, न तन्त्रस्य, न वा मन्त्रस्य, नापि चिकि-
त्सितस्य, नचापि लोकयात्रानियमस्येति सर्वसारसमुच्चयग्राहिका न विविच्य
विषयतो नामग्राहं शक्यग्रहा भवति । अत एवोच्यतेऽन्ते “एषा हरमेखला
प्रयोगमाला रचिते”ति । तस्मात् प्रयोगमालापरनामेयं हरमेखलेति ज्ञायते ॥

प्राकृतमयीभिर्मूलकारिकाभिः संस्कृतमयीभिश्छायाभिः संस्कृतभाषा-
टीकया च कथाचन कृताकृतिरियं मेखला जिघृक्षवे सुग्रहा प्रकाशते ।

प्राकृतसंख्यवहारे प्रचुरप्रचारे जाग्रति विरचिता समया-
श्रुतिः ।

न्तरे संस्कृतच्छायाटीकाभ्यां कृतविष्टम्भा तामिमामाकृतिं
प्रतिपद्येति विचिन्तनीयेयमात्मनः प्राक्तनतामभिव्यनक्ति । प्राकृतादेव संस्कृत-
मिति तु निश्चप्रचं चरित्रकाराणाम् ॥

ग्रन्थसमाप्ति —

“धरणिवराहरज्जे

कविमण्डनतणअमाहवसुण्ण ।

रह्वा चित्तउडे

माहुण हरमेहळा ॥

(प्राकृतम्)

धरणिवंराहंराज्ये

कविमण्डनतनयमाधवसुतेन ।

रचिता चित्रकूटे

माहुकेन हरमेखला ॥

(छाया)

माधवाख्यस्य तनयेन चित्रकूटे निवासिना माहुकाख्येनैषा हरमेखला

प्रयोयमाला रचिता इति दृश्यमानाभिः पङ्क्तिभिरस्या
ग्रन्थकारः । मेखलाया निबन्धा कविमण्डनपौत्रो माधवपुत्रश्चित्रकूट-

निवासी माहुक इत्यदगम्यते ॥

“एत्थरसाए असुत्ताए

समाहमासम्मि ।

सत्तमदिणे समत्ता

विअवद्धजणमुणिअपरमत्था ॥

(प्राकृतम्)

वत्सर(सुःश)तेप्पवत्सु

समाधमासस्य ।

सत्तमदिने समाप्ता

विदग्धजनज्ञातपरमार्था ॥

(छाया)

श्रीविक्रमादित्यकालात् सप्ताशीत्यधिके धर्मशताष्टगते माघसप्तम्यामेषा
जीवितसमयः । हरमेखला व्युत्पन्नलोकैरेवावगततत्त्वा निष्पादिता ।”

अनया मूलपङ्क्त्या छायाया टीकया च विक्रमादित्यवत्सरेभ्यः
सप्ताशीत्यधिकाष्टशताब्द्यामस्या मेखलायाः परिसर्गाणि गमयन्त्या किस्त्वब्दीय-
नवमशताब्दस्य माहुकस्य जीवितसमयः प्रत्येतव्यः । सिद्धमेतावता प्राचीन-
त्वमस्यानुगुणमस्मदधिकरणप्रकाश्यताभूषणम् ॥

व्याख्यातुश्च देशनामधेयादिकं न किमप्युपलभामहे ग्रन्थात्,
न वा सूचिकान्तरेभ्य इति सिद्धमपूर्वविज्ञातं गौरवमस्य छायाकरणे

विवरणकरणे च । अन्यैरयमनेन चाग्रे ग्रन्थकारा नाम्मारिषतेति फलमिदं
चित्रकूटनिवासस्य समनुगुणस्य तपसश्चेति सम्प्रत्युभयप्रकाशाय कृतभाग्य-
मस्मदाधिकरणं मन्ये धन्यधन्यम् । अचिरेण च प्रचिकाशयिषितेऽस्य द्वितीय-
भागे यच्च यावच्च शेषं विचारयितेति सद्यः सङ्ग्रहकुतुकी विरमामि ॥

अस्यां हरमेखलायां चतुर्थपरिच्छेदे एकाशीत्यधिकशततम्याः कारि-
अनुवद्धं कायाः समनन्तरं कियत्यपि ग्रन्थपाते किमपि ग्रन्थान्तरं
ग्रन्थान्तरम् । प्रत्यक्षीभवति, यत् पुत्तलिकापञ्चविंशत्यभिधानम् । यत्र
मन्त्रसंयुक्तैरौषधैर्विविधां प्रयोगपरिपाटीं प्रपन्नैः शत्रुमारणादिकं साध्यते ॥

“शुक्लमाषाष्टसंयुक्तां

कुर्यात् पुत्तलिकां शुभाम् ।

स्त्रीपुंसयोः स्वरूपेण

माने द्वादशके स्वके ॥” (पृष्ठम् ८९.)

इति मन्त्रोपक्रमदर्शनाद् युक्तमिदमभिषेयं पुत्तलिकापञ्चविंशतीति ।
बहुप्रयोगसंरम्भसन्मिश्रितेऽस्मिन् हरमेखलाग्रन्थे मन्ये पातपतितमपीदं
नास्थाने । औषधोपयोगिमान्त्रिकप्रयोगस्योभयतः साम्याद् बिज्ञातमपि प्रागेव,
मातृकान्तरानुपलम्भादुपाहितग्रन्थान्तरसाहायकस्य माहुकसङ्कल्पनापातितत्वशङ्क-
यापि यथास्थितमेव प्रकाश्यमानमिदं पुत्तलिकापञ्चविंशत्याख्यं भवत्यनागसे
स्थितपरिपालनाक्षतेः ।

अस्या हरमेखलाया विशिष्टगुणभूषणाया एवं प्रकाशनेऽवलम्ब्यमूतो
मातृकाग्रन्थः तिरुवला परम्पूरिलं ब्रह्मश्री सि. नारायणन् भट्टतिरिस्वामिकः
जरत्तमतमो माक्षीमष्टशताब्दीपर्युषितोऽक्षरैः प्रायः सक्षरैरेव खिलपातबहुलै-
रद्वितीयः । तमिमं ग्रन्थं प्रसाधनाय समर्पितवतेऽसौ ग्रन्थस्वामिने बहून् धन्य-
वादानुपहरन्नासि मेखलां महाजनसमक्षमवतारयामि ॥

अनन्तशयनम्, }
२९-४-११२.)

के. साम्बशिवशास्त्री.

विषयानुक्रमणिका ।

विषयाः.	पृष्ठम्.
द्वितीयपरिच्छेदे—	
कुट्टिन्या मदोत्पादनम्	१
मनस्तापकरणम्	”
छर्द्युत्पादनम्	२
विरेचनसाधनम्	”
रुधिरातिसारोत्पादनम्	”
मुखरोगोत्पादनं तत्प्रतिक्रिया च	३
मूकत्वापादनम्	”
कटिपवनोत्पादनम्	४
कुष्ठरोगोत्पादनम्	”
लूतोत्पादनं तत्प्रतिक्रिया च	५
रजःस्रावणं तत्प्रतिक्रिया च	६
मलनिरोधनं तत्प्रतिक्रिया च	”
मूत्रनिरोधनम्	७
काकादिजन्तुभिः पीडोत्पादनम्	”
वराङ्गदुःखोत्पादनम्	८
उन्मादोत्पादनम्	”
पुरुषाणां लिङ्गप्रसरनिरोधनम्	”
स्त्रीणां पुंश्चिहेन सङ्गमनिरोधनं, तत्प्रतिक्रिया च	”
योनिस्तम्भनम्	९
स्त्रीणां रतिनिरोधनं तत्प्रतिक्रिया च	”
पुरुषान्तररमणप्रतिबन्धनं तत्प्रतिक्रिया च	१०
योनिस्तम्भनं तत्प्रतिक्रिया च	”
पुरुषस्य षण्डत्वापादनं तत्प्रतिविधानं च	११

विषयाः.	पृष्ठम्.
तत्रैवोपायान्तराणि	११
रते मिथुनस्याभिश्लेषणोपायः	१२
तत्रैवोपायान्तरं तत्प्रतिविधानं च	११
स्तनयोरदृश्यत्वकरणम्	११
परस्परविरोधोत्पादको होमविशेषः	११
मिथुनस्य प्रेमविघटनम्	१३
तत्रैवोपायान्तराणि	११
नद्यायाः प्रीतेः पुनरुत्पादनम्	१४
गृहोद्वासनम्	११
कुट्टिनीगृहे प्रतिदिनं कलहोत्पादनम्	११
मोहोत्पादको धूपविशेषः	१५
तादृशो दीपज्वालाविशेषः	११
नर्तनकारको धूपादिः	१६
धूपप्रयोगादीनामितिकर्तव्यता	१७
केशशुक्लीकरणम्	१७
अधरशुक्लीकरणं तत्प्रतिक्रिया च	११
मोहोत्पादक आमोदविशेषः, तत्प्रतिक्रिया च	१८
केशनाशोत्पादनम्	११
केशशासनसाधनम्	११
अश्वपातनं तत्प्रतिक्रिया च	११
तुरगान्धीकरणं तत्प्रतिक्रिया च	१९
गजानां परगजदर्पनिवारणम्	११
गन्धपलायनोत्पादनम्	११
बलिष्ठपुरुषदर्पापहरणम्	११
कुक्कुटबलशासनम्	२०
बलाधिकप्रतिपक्षकुक्कुटनिषूदनम्	११
सुराया विरसतापादनं तत्प्रतिक्रिया च	११
नम्रक्षपणकध्वजोत्थापनं प्रतिक्रिया च	२१

विषयाः.	पृष्ठम्.
स्त्रीणामधरवसनोत्क्षेपणम्	२१
गर्भस्तम्भनं प्रतिक्रिया च	२२
गर्भस्थशिशोर्जात्यन्वत्पादनम्	"
मृष्टान्नस्य तिक्तत्वापादनं प्रतिक्रिया च	"
वृष्टावप्यग्नेर्ज्वालोत्पादनम्	"
जलेऽग्नेर्ज्वालोत्पादनम्	२३
पुरुषस्योन्मत्तत्वापादनं प्रतिक्रिया च	"
बिलगतसर्पजीवापहरिणी वर्तिः	"
गृहेषु सर्पपरिहरणोपायः	"
मूषिकाणां मोहोत्पादनद्वारापसारणम्	२४
मूषिकासमूहनाशको लेपविशेषः	"
मत्कुणनाशनम्	"
मत्कुणाकर्षका दीपविशेषाः	२५
भुजगोन्दुरुधुगमत्कुणमशकयूकनाशको धूपः	"
मत्कुणमशकविद्रावणो धूपविशेषः	२६
तृतीयपरिच्छेदे —	
अभीष्टस्त्रियाः स्वसमीपोपनयनम्	२७
त्रिभुवनवशीकरणे तिलकविशेषः	"
नरनारीनरेन्द्रप्रीतिसम्पादनं विषानाक्रमणं च	"
वशीकरणे पानभोजनविशेषाः	२९
वशीकरणेऽञ्जनविशेषाः	"
सर्वार्थसाधको धूपविशेषः	३१
सौभाग्यसंजननो धूपविशेषः	"
सर्वसिद्धिप्रदो धूपविशेषः	"
राजवशीकरणे धूपविशेषः	"
तस्यैव कार्यान्तरेष्वप्युपयोगः	३२

विषयाः.	पृष्ठम्.
भुवनवशीकरणे उपायान्तरम्	३३
कामिनीबालभ्यकरणम्	३४
पशुपतिसृष्टो महावशीकरणाख्यस्तैलविशेषः	३४
सुगन्धिकुसुमाघ्राणनेन वशीकरणम्	३४
वशीकरणे लेपविशेषः	३५
नरकालसारहयमत्तगजवशीकरणम्	३५
योषिद्वशीकरणे लेपविशेषः	३५
योषितां दीर्घप्रीतिसम्पादको रुद्रदत्तो योगराजः	३५
कामिनीवशीकरणे लेपान्तराणि	३५
पतिवशीकारकं गुह्याभ्यञ्जनतैलम्	३९
तादृशो धूपविशेषः	४०
लिङ्गदार्ढ्यसम्पादकलेपविशेषः	४०
तादृशं चरणाभ्यञ्जनतैलम्	४१
बीजस्तम्भको लेपविशेषः	४१
दुष्टधेनुवशीकरणेऽञ्जनविशेषः	४२

चतुर्थपरिच्छेदे —

खल्वाटस्य कुञ्चितकेशोत्पादनम्	४३
इन्द्रलुसाख्यव्याधिजातशमनम्	४४
कचस्थिरीकरणम्	४४
संहतरम्यकेशोत्पादनम्	४५
त्वक्चटनरूपशिरोव्याधिशमनम्	४५
सकलशिरोरोगनिवारकतैलानि	४५
दारकाख्यशिरोव्याधिशमनम्	४६
शिरस्युत्पन्नसूक्ष्मपिटकानाशनम्	४६
जटीभूतकेशस्य विविक्तत्वापादनम्	४७
यूकसङ्घाताकर्षिणी चीरिका	४७
लीक्षायूकनाशकस्तैलविशेषः	४७

विषयाः.	पृष्ठम्.
पलितकेशकृष्णीकरणे लेपविशेषाः	४८
तत्रैव नस्यत्वेन प्रयोक्तव्यास्तैलविशेषाः	"
शिरोवेदनापसारणम्	५०
कर्णशूलपरिहारः	"
सर्वकर्णरोगनाशकस्तैलविशेषः	"
कर्णशूलपरिहारकस्तोयविशेषः	"
कर्णपूतिरोगपरिहरणम्	५१
कर्णपालीवृद्धिकरणेऽभ्यङ्गसाधनानि	"
कर्णकुचवृद्धिकरणेऽभ्यङ्गसाधनम्	५२
कर्णकरकुचलिङ्गस्कन्धानां वृद्धिकरणे उद्धर्तनविशेषः	"
लिङ्गमहत्त्वदृढत्वसाधनानि	५३
नेत्रव्यथापरिहारसाधनानि	५४
नीलिकारोगनाशकोऽञ्जनविशेषः	५५
पिष्टोन्मूलितपक्ष्मनेत्रपक्ष्मलीकरणम्	५६
नयनरोगनाशिनी वर्तिकादिः	"
वायुंजनितनेत्रशूलपसारणम्	"
पटलादिनेत्ररोगनाशकमञ्जनम्	५७
पुष्पकरोगनिवारणम्	"
तत्रैव वर्तित्वविशेषः	"
रात्र्यन्धतानिवारणम्	५८
तिमिरव्याधिशमनम्	"
पटलव्याधिशमनम्	"
अञ्जनपिटकव्याधिशमनम्	"
कामिलाव्याधिपरिहरणम्	५९
नासार्शोनाशनम्	६०
अधरोपसर्गनिवारणम्	"
मुखप्रवृत्तरक्तविनाशनम्	६१
मुखरोगनाशनम्	"

विषयाः.	पृष्ठम्.
मुखदुर्गन्धपरिहरणम्	६१
मुखवेदनापरिहरणम्	६२
मधुरस्वरापादनम्	॥
ताम्रवृत्ताख्यव्याधिशमनम्	६३
गलरोगशीर्षवेदनाशमनम्	॥
दन्तवेदनापरिहरणम्	॥
दशनकुमिपातनम्	॥
मुखवैवर्ण्यनाशका लेपाः	६४
मुखशोभातिशयसम्पादका लेपाः	६५
तत्रैवाभ्यङ्गसाधनतैलविशेषाः	६८
गण्डमालाव्याधिपरिहरणम्	६९
बाहुशूलस्तम्भादिपरिहरणम्	७०
अपबाहुकनिवारणम्	॥
स्तनयुगलपीनोत्तुङ्गमनोहरत्वसम्पादनेऽभ्यङ्गसाधनम्	७१
श्रवणपयोधरलिङ्गानां स्थूलत्वसम्पादको लेपः	॥
झीह्वाख्यव्याधिनिवारणम्	७२
विद्रधिख्याधिपरिहरणम्	७४
सर्वजठररोगपरिहरणम्	॥
उदरकुमिपरिहरणम्	॥
तीव्रत्वग्दोषनिवारणम्	॥
कुष्ठहरो लेपविशेषः	७५
चरणद्रुपरिहरणम्	॥
स्त्रसरोगनिवारणम्	॥
श्चित्रनाशनम्	७६
पामाख्यरोगनिवारणम्	७७
पीतिपित्तपरिहरणम्	॥

विषयाः.	पृष्ठम्.
सिध्मरोगनिवारणम्	७८
अङ्गशोभासम्पादको लेपविशेषः	७९
शरीरदौर्गन्ध्यनिवारक उद्धर्तनविशेषः	,
रक्तापित्तकामिलापाण्डुरोगपरिहरणम्	८०
पीनसपरिहरणम्✓	८१
कण्ठवैस्वर्यनाशनम्	,,
कासपरिहरणम्	८२
ह्रिककाश्वासविनाशनम्	८३
क्षयनाशनम्	,,
शोषक्षपणम्	८४
शरीरपीनत्वापादनम्	,,
परिणामशूलपरिहरणम्	,,
हृदयपृष्ठशूलपरिहरणम्	८५
अतिसारप्रतिक्रिया	,,
रुधिरातिसारप्रतिक्रिया	८६
सर्वातिसारग्रहणीरोगप्रतिक्रिया	,,
विषूचिकाप्रतिक्रिया	,,
सर्वमेहनिवारणम्	८७
प्रमेहनिवारणम्	,,
मूत्रकृच्छ्रपरिहरणम्	,,
अश्मरीव्याधिहरणम्	,,
शर्कराव्याधिनिस्सारणम्	८८
गण्डमालापरिहरणम्	,,
[आभिचारिकमन्त्राः]	८९
समस्तज्वरप्रतिक्रिया	९०
सन्निपातज्वरे कषायविशेषः	९८
ज्वरपीनसमन्दानलश्वासकासशूलहरः काथः	,,

विषयाः.

पृष्ठम्.

श्लेष्मज्वरहरः कषायः	९८
मूर्छापित्तज्वरदाहविपशमनः कषायः	९९
विषमज्वरकासहृद्दोगप्रतिक्रिया	”
घनस्रुतिनाशनम्	१००
निद्रोत्पादनम्	”
ज्वरदाहपवनशोणिततापहरो लेपः	”
ऊरुस्तम्भप्रतिक्रिया	१०१
रङ्गणीवातप्रतिक्रिया	१०२
अस्थिभङ्गप्रतिक्रिया	”
चरणतापहरो लेपः	”
पादिकादोषपरिहरणम्	१०३
चर्मकीलविनाशनम्	”
मशकास्त्वव्याधिप्रतिक्रिया	१०४
अग्निदग्धशामको लेपः	”
शस्त्रप्रहारज्वरणप्रतिक्रियाः	१०५
शस्त्रक्षतात् शल्योद्धरणम्	१०७
व्रणगतिशामकास्तैलादयः	१०८
रक्तमण्डलनिवर्तकस्तैलविशेषः	१०९
अर्बुदास्त्वव्याधिप्रतिक्रिया	”
गण्डग्रन्थिनाशनम्	”
व्रणकिणग्रन्थिविलयकरणम्	११०
अपस्मारपरिहरणम्	”
भूतग्रहंविद्रावणो नस्यप्रयोगः	”
ब्रह्मराक्षसादिनाशको नस्यप्रयोगः	१११
भूतदोषनिवारकोऽञ्जनविशेषः	”
भूतविद्राविणी अञ्जनगुलिका	”
चातुर्थिकज्वरप्रतिक्रिया	११२

विषयः..	पृष्ठम्.
अहिवृश्चिकादीनां पार्श्वसञ्चारनिरोधकं पानविशेषः	११२
घोरसर्पाक्रमणनिरोधनगरुः प्रतिमाधारः	११
सर्पदंशनिवारणम्	११
मुजङ्गोद्ग्राहको मूलिकावन्धः	११३
सर्पजातिविषविद्रावकः पानविशेषः	११
मण्डलिविषापसारणम्	११
कृत्रिमविषदर्पापसारणम्	११
कोद्रवधुर्धूरकभुक्तिजातमोहापहः पानविशेषः	११४
पूगफलजमदनिवर्तकः पानविशेषः	११
मद्यपानजमदनिवर्तकः पानविशेषः	११५
कृत्रिमविषमदनाशकः पानविशेषः	११
वृश्चिकविषनेगस्यान्यत्र सङ्ग्रामणम्	११
वृश्चिकविषसङ्ग्रामणम्	११६
वृश्चिकदण्डस्य स्वेदकम्पादिनिवारणम्	११
सर्जूरविषापहरणम्	११७
रात्रिकास्यप्राणिविषपरिहरणम्	११
मूषिकविषनाशनम्	११
मत्स्यविषनाशनम्	११८
गोघेरकविषपरिहरणम्	११
शृङ्गिमत्स्यवेदनापनयनम्	११
वरटीविषनाशनम्	११
माक्षिकविषनाशनम्	११९
ईर्दुरविषशमनम्	११
उन्मत्तशुनकविषपरिहरणम्	११
सर्वप्राणिनस्वदन्तविषपरिहरणम्	१२०
लताविषप्रशमनम्	११
कीटपिटकादिदोषप्रशमनम्	११

विषयाः.	पृष्ठम्.
ज्वालागर्दभय्याधिप्रशामको लेपः	१२१
शीतलिकाव्याधिनिवारणम्	”
प्रदरव्याधिनिरोधनम्	१२२
रक्तगुल्मपरिहरणम्	१२४
स्त्रीणां रजःप्रवर्तने वर्त्तिविशेषः	”
गर्भग्रहणयोगाः	१२५
गर्भधारणनिरोधनम्	१२६
गर्भपातनिरोधकाः	१२७
गर्भिण्याः शोणितप्रस्रावनिरोधनम्	१२८
गर्भच्युतिवेदनानिवारणम्	”
सुस्तप्रसवकरा योगाः	”
गर्भस्य पुंस्त्वस्त्रीत्वपरिज्ञानम्	१२९
विपन्नगर्भपातनम्	१३०
प्रसूतानां वराङ्गशूलनाशनम्	”
प्रसूताया दुग्धवृद्धिसम्पादनम्	१३१
स्तनकीटकहरणद्वारा स्तन्यवृद्धिकरणम्	१३२
स्तनवेदनापरिहरणम्	”
स्त्रीणामुदरतनूकरणम्	”
किक्लिसिकाप्रशमनम्	”
योनिशूलापहारणम्	१३३
बहिःप्रसृतस्य स्त्रीवराङ्गस्य स्वस्थानप्रापणम्	”
स्त्रीवराङ्गस्य शैथिल्यपरिहरणम्	”
वराङ्गदौर्गन्ध्यनाशनम्	१३४
वराङ्गकुहरस्य सुन्दरत्वापादनम्	१३५
वराङ्गधूपनम्	”
वराङ्गस्थरोमशतनम्	”

विषयाः.	पृष्ठम्.
सुखस्वापानुभूत्युपायः	१३६
शिशूनां ग्रहबाधापरिहारको धूपः	"
बालानां विषव्याधिभूतबाधादिपरिहरणम्	"
बालानां दन्तोत्पत्तिवेदनापरिहरणम्	१३७
शीघ्रं दन्तोत्पत्तिसाधनम्	१३८
बालानामतिसारघरणः कषायश्चूर्णश्च	"
बालस्य वच्छारुषितापनयनम्	१३९
कुक्कणकादिनेत्ररोगहरमञ्जनम्	"
कुमारसुखप्रदतैलविशेषः	"
बालपरिचर्याक्रमः	१४०
शरीरसौभाग्यसम्पादनम्	१४१
श्रुतधरत्वसम्पादनम्	"
पलिताभिभावनं प्रज्ञासम्पादनं च	१४२
मतिनयननासाश्रवणनवयौवनबलप्रदायकश्चूर्णः	"
दीर्घायुष्यसम्पादकस्तैलविशेषः	१४३
सुरभिकठिनदेहत्वसम्पादनम्	"
व्याधिज्वरामरणविद्रावणम्	१४४
कामिनीशतभोगसामर्थ्यसम्पादनम्	"
गोर्गर्भग्रहणोपायः	१४५
गवां जरायुपातनम्	"
सुरभीणां वत्सप्रीत्युत्पादनम्	१४६
मृतवत्साया अपि क्षीरप्रसवणोपायः	"
गवामङ्गेषु व्रणात् कृमिपातनम्	"
गवां मुखरोगपरिहरणम्	१४७
नवनीतापहारनाशनम्	"
धेनुमहिषीमरकनिवारणम्	"
गवां ज्वरहरो धूपविशेषः	१४८

विषयाः.

पृष्ठम्.

नवनीतरक्षाकरणम्	१४८
तुरगस्य नेत्ररोगनाशकोऽब्जनविशेषः	”
वेसरङ्ग्याना वारिस्फोटपरिहरणम्	”
तुरङ्गाणां गात्रकण्डूनिवारणम्	१४९
तुरङ्गाणां स्ववत्सेषु प्रीत्युत्पादनम्	”

॥ श्रीः ॥

हरमेखला

सटीका ।

अथ द्वितीयः परिच्छेदः ।

खलखुद्ववञ्चना कज्जसज्जणञ्भत्थणा विणिमवि+अम् ।
कुट्टणिवरसुहाणविळम्बणाहिआरं णिसामेह ॥ १ ॥

खलकुट्टिनीप्रजुघा(?)विलम्बनोधिकारं निशामयत ।

द्वितीयस्याधिकारस्य रचने हेतुः फलं च गाथयानया प्रतिपादितमिति

॥ १ ॥

समघअमहुहरिअपईवगहिअकज्ज(ळ)विमिस्सिआ दि-
[ण्णा ।

खुट्टीण कुणइ मइरा म(अअ?हामअं) जम्मपेरन्तम्
[॥ २ ॥

समधृतमधुभरितप्रदीपगृहीत(कज्जळवि)मिश्रि(तं?ता) द-
(त्वा?त्ता) ।

कुट्टनीनां करोति मदिरा महामदं जन्मपर्यन्तम् ॥

तुल्यमात्रा(भ्यां) क्षौद्रश्रुताभ्यां पूरितो यः प्रदीपः ततो गृहीतेन कज्ज-
लेन संयुक्तः सुराद्यांसवः पानाय दत्तः क्षीणं महान्तं मदमुत्पादयतीति ॥ २ ॥

समहुघअतिमितिळभरिअणाइं खदित्तकत्तीइ ।

कुट्टीण देहकाले कुणस अण्डं वणम्मइरा ॥ ३ ॥

समधुघृतमिधुभरितप्रदीपकान्त्या ।

कुट्टनीनां दीर्घकालं करोति मनस्तापि ॥

..... पूर्वोक्तद्रव्याभ्यां सममात्रेण मत्स्यानुकाथस्नेहेन पूरितस्य प्रदीपस्य समृद्धा ये सुराद्यासवमुक्तं कार्यं करोति । अत्र द्रव्याणि सममात्राणीति ॥ ३ ॥

तम्माघअं सळोणं दसाहमेक्कं वराहरसअं वा ।

पाऊण मुअ(इ मअं) छाअच्छीरं व णासाइ ॥ ४ ॥

ताम्राघृतं सलवणं दशाहमेकाहं (वा? वरा) हरसकं वा ।

पीत्वा मुञ्चति मदं छागक्षीरं वा नासिकया ॥

पूर्वोक्तभागद्वयेनारभ्य मदनेन प्रयोगत्रयेण निवर्तते । ताम्रागोघृतसैन्धव-संयुक्तमथवा छागक्षीरं दश दिनानि नस्येनोपयुज्यत इ(त्यर्थः) ॥ ४ ॥

धवलहयमारमूलं रम्भाकुसुमाइ विळइहळमज्जा ।

दिण्णो भोअणसमए खळकुट्टणीअण वमइ ॥ ५ ॥

धवलहयमार(मूलं रम्भाकुसुमानि) बिल्वफलमज्जा ।

दत्तो भोजनसहितं खलकुट्टनीजनं वमयति ॥

क्षेतस्य हयमारस्य करवीरस्य मूलम् । रम्भा कदली तत्पुष्पाणि बिल्व-मज्जा च एतत्संयुक्तभोजनेन सह दत्तं छर्दयतीति ॥ ५ ॥

सरकेण व वाणेण व दिण्णं तम्बोळमीसिअ ।

अहवा कंगुष्ठं अविणअकुट्टणीओ दिअहे विरेणइ ॥ ६ ॥

सरकेन वा पानेन वा दत्तं ताम्बूलमिश्रितम् ।

अथवा कङ्गुष्ठं (स? अ)विनयकुट्टनी(दि? दिं)वसे विरेचयति ॥

सरकमकूत्रिममद्यादि । पानं कूत्रिमं सुरादि । काङ्गुष्ठं तिक्तदुग्धिका ।

शिष्टं स्पष्टम् ॥ ६ ॥

झीरळिळदुद्धमीसिअरोहिअपीएहि ।

..... ॥ ७ ॥

(क्षीरळि? क्षीरवल्ली)दुग्धविमिश्रितरूपिकाबीजैः ।

गुळसनाथैर्भवति रुधिरातिसारः ॥

खादनेन वा दत्तैः क्षीरवल्लीसुधाक्षीरात् क्षीरेण विमिश्रितेन रुधिरकस्या-र्कवृक्षस्य बीजैर्गुलसंयुक्तैः । शिष्टं स्पष्टम् ॥ ७ ॥

पसाडकस्तिणिहिते तंबोले कुट्टणीणं मुहरोओ ।
ता होइ जा ण मुच्चइ विभवद्धिअहिअअपरिओसो ॥ ८ ॥
स्थूलकृकलासकृत्तिनिहिते ताम्बूले कुट्टनीनां मुखरोगः ।
तावद् भवति यावन्न मुच्यते विभवद्धितहृदयपरितोषः ॥

सरलः कृकलासः प्रशब्दो विशेषेण तच्चर्मणि यदीयास्ताम्बूलवीटा निब-
ध्यन्ते तस्य तावन्मुखरोगो भवति यावत् पुनर्न मुच्यते । (युक्ते तु न? मुक्ते तु)
निवर्तत इति ॥ ८ ॥

भल्लाअअकट्टकरण्डअम्मि आमेळपूरिण जस्सह ।
अहिवअणे व णिहिप्पइ मुहरोओ तस्स संभवइ ॥ ९ ॥
भल्लातककाष्ठकरण्टके आवेतपूरिते यस्य ।
अहिवदने वा निधीयते मुखरोगस्तस्य (स?) सम्भवति ॥

भल्लातकस्यारुक्करस्य सम्बन्धि(नो) दारुणः सम्बन्धि यत् समुद्रादि
तत्र घृतसर्पमुखे वा यस्य सम्बन्धी तन्मूला पीडा धारा सपीडः पत्रिकाघटक(?)
इति प्रसिद्धो निक्षिप्यते तस्य मुखरोगो जायत इति ॥ ९ ॥

वग्गलिवअणाणिहिते तंबोले वैरिणो महाघोरो ।
घोणसमुहविच्छूढे दन्तधावणे होइ मुहरोओ ॥ १० ॥
वल्गुलिवदननिहिते ताम्बूले वैरिणो महाघोरः ।
गोन(समुखवि)न्यस्ते दन्तपवने भवति मुखरोगः ॥

वल्गुलिश्चर्मशकुनिः । वृक्षदलतले कचित् प्रसिद्धः । तन्मुखे यदीय-
स्ताम्बूलापीडो न्यस्यते तस्य मुखरोगो भवति । तथा गोनासमुखे यच्चर्वितं
दन्तधावनं न्यस्यते तस्या मुखरोगो जायत इति ॥ १० ॥

कणअसिहि णिमिअमहुअरधूमाऊरिअकुटोअरणिहितम् ।
कुणइ जळं दिण्णं कुट्टणीण मोअत्तणमसज्झम् ॥ ११ ॥

कनकशिखिनिर्मितमधुकरधूमापूरितकुटोदरन्यस्तम् ।
करोति जलं दत्तं कुट्टनीनां मूकत्वमसाध्यम् ॥

कनको मातुलुङ्गम् । तत्काष्ठजन्मोपरि निक्षिप्तभ्रमरशरीरजेन धूमेनापूरि-
तस्य घटस्य कुक्षौ निक्षिप्तं यज्जलं तत् पीतमसाध्यं वाग्वैकल्यं करोति ॥ ११ ॥

माळइपसूअकअवासकुम्भपरिवसिभसळिळम् ।

सुप्पसइसोअत्तणमिणमो दुद्धरं पि सत्ताहमत्तेण ॥ १२ ॥

मालतीप्रसूनानि सुमनःपुष्पाणि तैः कृताधिवासो यो घटः तत्परिवसि-
तजलं सूत्रपर्युषितं रात्रिमेकां स्थितं मदिति (?) ॥ १२ ॥

चण(ब ? ए)हि समं खइआ पाउं दिण्णञ्चसेअजळेण ।

अह कुणइ कुट्ठिआ कुट्ठणीण कडिपवणम् ॥ १३ ॥

चणकैः समं खादिता पातुं दत्ता वासिनजलेन ।

अथ करोति कुम्भीका कुट्टनीनां कटिपवनमतिमुत्तरम् ॥

कुम्भीका ओषधिविशेषः ॥ १३ ॥

मा + ल्ल जे भमन्ति सळिळोपरि मुडफुळ्ळआ ।

कसणा भसगल्ल अच्च तारुअ इत्ति पसिद्धिआ ॥ १४ ॥

इक्को कीडोळ्ळआण ताणअ मुण्डिअदेहओ दिण्णो ।

मह चुण्णइण काडिमारुअञ्जापओ ॥ १५ ॥

अतित्वरिततरं ये भ्रमन्ति सलिलस्योपरि सूक्ष्माः ।

कृष्णा भ्रमरा इव तारुका इति प्रसिद्धाः ॥

एकः कीटानां तेषां चूर्णीकृतदेहो दत्तः ।

सह चूर्णेन कटीमारुतो एकः (?) ॥

ये लघुप्रमाणाः कृमिविशेषाः जलस्योपरि चतुरं कृत्वा कृष्णवर्णाः भ्र-
मन्ति तेषां मध्यादेकः सुपिष्टशरीरस्ताम्बूलरागे सहदत्तः पूर्वोक्तं कार्यं क-
रोति ॥ १४, १५ ॥

सरडिन्दिन्दिरविजरपुअचुण्णभिकेसु होइ अङ्गेसु ।

खळकुट्ठणीण कुट्ठं सवेअणं कण्डुसञ्जुत्तम् ॥ १६ ॥

सरडिन्दिन्दिरवृश्चिकचूर्णस्पृष्टेषु भवत्यङ्गेषु ।

खलकुट्टनीनां कुष्ठं सवेदनं कण्डूसंयुक्तम् ॥

कृकलासभ्रमरवृश्चिकानां शरीरचूर्णेन यस्य गात्रं लिप्यते तस्य यथोक्तं
कार्यं करोति कुष्ठं जनयतीति ॥ १६ ॥

अस्य छाया मातृकायां नोपलभ्यते ।

फणिनो घरगोहाइव मुहम्मि सत्ताहसण्ठिआ गुञ्जा ।

खइआ जणेइ कुट्टं चार जइन्त समुप्पुसइ ॥ १७ ॥

फणिनो गृहगोधाया मुखे सप्ताहसंस्थिता गुञ्जा ।

खादिता जनयति कुष्ठं चारं तत्समुत्पुंसयति ॥

गुञ्जारक्तिकां सर्पस्य मुखोदरे वा, गृहगोधाया वा कुट्टमस्य इति प्रसिद्धः कृमिविशेषस्तु वा, मुखे सप्तमात्राणि दिनानि निक्षिप्त्वा (उ? भु)क्त्वा सती कुष्ठं जनयतीति । तत् कुष्ठं चारस्य प्रिया इदमस्य फल उपयुक्त (?) सन्निधारयतीति ॥ १७ ॥

सिद्धत्था अहिमुहम्मि क(ह)मकअपरिवारश्च पेक्का ।

णिधूमधोरिदारुसमुद्भवजळणणिक्खित्ता ॥ १८ ॥

सअणअळपिप्फं समुग्ग आ ।

खळकुट्टि(णी)अणं खपित्ति कइमपरिअररहिआ ॥ १९ ॥

सिद्धार्था अहिमुखे कर्दमकृतपरिवारके पक्के ।

निधूमकदलीदारुसमुद्भवज्वल(न)निक्षिप्त्वाः ॥

शयनतले स्पर्शसमुद्भूतस्फोटकाम् ।

खलकुट्टनीजनं क्षपयन्ति कर्दमपरिकररहिताः ॥

सिद्धार्थाः सर्षपाः सर्पस्य मुष्ट्यादयस्तं? क्षपयन्ति यदि पक्केनासौ सर्वाङ्गीणकृत(कृत?)परिकरे दत्तलेपो भवति । तस्मिन् दत्तकृतस्य(?) स्फोटाः शाम्यन्तीति युगलकम् ॥ १८, १९ ॥

भल्लादअरसकविअच्छुरोमहि जीअहरजळणगुञ्जाहि ।

भिक्कम्मि होइ अंगे लूआ खरदिणअरे काले ॥ २० ॥

भल्लातकरसकपिकच्छुरोमजीवहरज्वलनगुञ्जाभिः ।

स्पृष्टे भवत्यङ्गे लूता खरदिनकरे काले ॥

भल्लातकम् आरुष्करम् । कपिकच्छुरोमाण्यात्मगुप्तापर्णानि । जीवहरं विषम् । ज्वलनः चित्रकः । गुञ्जा रक्तिका । एतैर्द्रव्यैः समैः कृतेन चूर्णेन स्पृष्टेऽङ्गे ग्रीष्मकाले लूता जायन्ते इति ॥ २० ॥

तत्प्रत्ययानयनमाह —

सा धारितं ण जीवइ सामारुणमळअचन्दतअरेहि ।

वि लूआ (?) पसरन्ती मन्तसहिणहि ॥ २१ ॥

सा धारयितुं न पार्यते श्यामारुणमलयचन्द्रतगरैः ।
कुष्ठोशीराभ्यां पीनाः (?) प्रसरन्तीति मन्त्रसहितैः ॥

सा लताः प्रसरन्तीति वर्द्धमा(?)वारयितुं न शक्यते वक्ष्यमाणमन्त्र-
सहितैरेतैर्द्रव्यैर्विना । कैः । श्यामा गन्धप्रियङ्गुः । अरुणं कुङ्कुमम् । मलयं च-
न्दनम् । चन्द्रः कर्पूरः । तगरं जिह्वम् । कुष्ठं वाप्यम् । उशीरमभयम् । एतैर्लेप-
पानादिना प्रयुक्तं निवर्तत इति । मन्त्रो यथा — ‘ओन्नम उद्दामेश्वराय कुहरि
कुन्दरि ठठ’ । एते(न) मन्त्रेणाभिमन्त्रितानि श्यामादीनि पूर्वोक्तप्रयोगोत्पन्नाया
लताया निवारणमित्यर्थः ॥ २१ ॥

सरलस्साहिपइस्स व सोणिअरक्तम्मि लंघिए सुत्ते ।
महिळाण गळइ रुहिरं पिच्छोइयअ लंघिए ठाइ ॥ २२ ॥
सरलस्याहिपतेर्वा शोणितरक्ते लङ्घिते सूत्रे ।
महेलानां गलति रुधिरं प्रक्षालिते लङ्घिते तिष्ठति ॥

सरलस्य कृकलासस्य अहिपतेः शोणितेन रुधरेण रक्ते लिप्ते सूत्रे
लङ्घिते सति महेलानां लङ्घयित्रीणां शोणितं गलति रजः स्रवति । तस्मिन् पूर्व-
प्रक्षालिते ततो लङ्घिते तद् रक्तं तस्या निरुध्यत इत्यर्थः ॥ २२ ॥

वणमूसअखळ्ळाविणिहिम्मि कइतन्तिगाढबद्धम्मि ।
खुट्टीण मळणिरोहो (हो)इ पुरीसम्मि हट्टि सहा ॥ २३ ॥
वनमूषिकचर्मनिपीडिते कपितन्त्रीगाढबद्धे ।
कुट्टनीनां मलनिरोधो भवति ... ॥
तन्मुक्तौ गच्छति सममिति निवर्तत इति (?) ॥ २३ ॥

गोसळ्ळिळपिट्टवग्गुलिमळळित्तसरावथइअवच्चस्स ।
णवास्स मळणिरोहो होइ महादुःखसञ्जनणो ॥ २४ ॥
गोसलिलपिष्टवल्गुलिमललिप्तशरावस्थागितवर्चस्कस्य ।
वैरिणो मलनिरोधो भवति महादुःखसञ्जननः ॥

गोमूत्रेण पिष्टं वल्गुलेस्तरुचर्मशकुनेः पुरीषं तेन लिप्तं यच्छरावं तेन
स्थगितं वर्चो यस्य तस्य तीव्रव्यथो मलनिरोधो भवति । शरावापासेन निवर्तत
इति ॥ २४ ॥

तरुदेवउळाळयचम्मसउणिमळळित्तमळळअणिरुद्धे ।

होइ पुरीसम्मि फुडं रिउणो मळमारुअणिरुहो ॥ २५ ॥

तरुदेवकुलालयचर्मशकुनिमललिप्तमळकनिरुद्धे ।

भवति पुरीषे स्फुटं रिपोर्मलमारुतनिरोधः ॥

वृक्षे देवकुले वा यश्चर्मशकुनिः सनीलो निवसति तस्य संबन्धिना शकृता लिप्तेन शरावेन निरुद्धं स्थगितं यस्य मलं स्थाप्यते तस्य दुःसहव्यथो मलनिरोधो भवति तन्मुक्तौ ग्रन्थौ स निवर्तत इति ॥ २५ ॥

ताळहडकत्तिणिक्खित्तणिविडसज्जमिअमुत्तपंकेण ।

खलकुट्टणी किळमइ भोत्तणिरुहाउळा सुइरम् ॥ २६ ॥

तालहडकृत्तिनिक्षिप्तानि(मि ? वि)डसंयमितमूत्रकर्दमा ।

खलकुट्टनी क्लाम्यति मूत्रनिरोधातुरा सुचिरम् ॥

तालहडस्य वनमूषिकस्य चर्मणि दृढबद्धो मूत्ररजःपङ्को यस्याः स मूत्रनिरोधातुरा क्लान्ता भवतीति ॥ २६ ॥

रिद्धण्डअरसगुण्ठिअमळळअथइअम्मि हिण्डइ पुरीसे ।

णहचञ्चुहणणपावडवाअ(स)णि(उ)रुंबखज्जन्तो ॥ २७ ॥

रिष्टाण्डकरसरूपितमल्लकस्थगिते हिण्डति पुरीषे ।

नखचञ्चुहननव्यापृतवायसनिकुरुम्बखाद्यमानः ॥

रिष्टः काकः । तदण्डान्तर्वर्तिना रसेन कललेनाक्षिसो यः शरावस्तेन स्थगितं पुरीषं यस्य स (स बे ?) हिण्डति व्रजति । नखचञ्चुघातव्यग्रैर्भक्ष्यमाणो भवतीति ॥ २७ ॥

ळिहिऊण ज(ण ?)स्स णामं चूअदळे कसणरिद्धरुहिरेंण ।

कीरइ पुरीसमज्झे सो खज्जइ काकणिवहेण ॥ २८ ॥

लिखित्वा यस्य नाम चूतदले कृष्णरिष्ट(क ?)रुधिरेण ।

क्रियते पुरीषमध्ये स खाद्यते काकनिवहेन ॥

यस्यार्द्रपत्रे कृष्णवायसरक्तेन नाम लिखित्वा तत्पत्रं शकृन्मध्ये स्थाप्यते काकसङ्घैर्भक्ष्यत इति ॥ २८ ॥

विच्छअकण्टअमहिण मअणफळान्तळिळविणिहिण
[होइ ।

विसमं पर(ह ? इ) दुःखं महिळाणं मुत्तचिक्खिळ्ळो
[॥ २९ ॥

वृश्चिककण्टकसहिते मदनफलेऽन्तर्विनिहिते भवति ।

विषमं वराङ्गदुःखं महेलानां मूत्रकर्दमे ॥

स्त्रीणां स्वमूत्रोत्पन्ने पङ्के एवंविधे क्रियमाणे दुःसहयोनिवेदना भवति ।
कीदृशे । वृश्चिकस्य सम्बन्धि यत् कण्टकं येनासौ दशति तत्संयुक्ते मदन-
फलस्यान्तर्निक्षिप्त इति ॥ २९ ॥

विच्छअकण्टअविद्धं खलकुट्टणिपुरिसमइअसणाहम् ।

कुणइ कुसारणिहित्तं वराङ्गदुःखं महाघोरम् ॥ ३० ॥

वृश्चिककण्टकविद्धं खलकुट्टनी(पु)रीपमार्द्रकसनाथम् ।

करोति भूतलगर्भनिहितं वराङ्गदुःखं महाघोरम् ॥

स्त्रीणां पुरीषमेवं क्रियमाणं तासामेव घोरां योनिव्यथां करोति । कथं
क्रियमाणम् । वृश्चिककण्टकेन विद्धं तथार्द्रकेण सनाथं तादृ(शेन ? शं) सद् भू-
तलगर्भन्यस्तमिति । खलशब्दः कुट्टनीविशेषणं स्त्रीविषयत्वात् प्रयोगस्य ॥ ३० ॥

दिअडोंबकाअकोसिअकइमज्जरछाअणउळरोमेहि ।

पच्छाइए पुरीसे रिउणो सम्भवइ उस्माओ ॥ ३१ ॥

द्विजटोम्बकाककौशिक(कपि)मार्जारच्छागनकुलरोमभिः ।

प्रच्छादिते पुरीषे रिपोः सम्भावत्युन्मादः ॥

द्विजटोम्बयोः केशौ काकोल्लकयोः पक्षौ मर्कटादीनां रोमभिर्यस्य पुरीष-
मवच्छाद्यते तस्योन्मादो जायत इति ॥ ३१ ॥

सुरगोवअभूअळआ(चु)ण्णं महिळाण छहइ जो गुज्जे ।

तत्सेअ तत्थ वसरो पडइ(ध)ओ सेसपुरुसाण ॥ ३२ ॥

चूर्णं सुरगोप(क)भूल(त)यौर्महेलानां क्षिपति यो गुह्ये ।

तस्यैव तत्र प्रस(रः) पतति ध्वजः शेषपुरुषाणाम् ॥

सुरगोपकः इन्द्रगोपकाख्यः कीदृः । (भूलता) गण्डूपदः । ध्वजं लिङ्गम् ।

शिष्टं गतार्थम् ॥ ३२ ॥

वरडीघरचुण्णसणाहसळिळविच्छोळिए वरंगम्मि ।

णरळिंगसंगमो महिळाणं महिअं विणा णत्थि ॥ ३३ ॥

वरटीगृहचूर्णसनाथसलिलप्रक्षालिते वराङ्गे ।

नरलिङ्गसङ्गमो महिलानां मथितं विना नास्ति ॥

वरटी क्षामोदरी, तस्या गृहमास्पदं, तच्चूर्णेन संयुक्तं यज्जलं तेन प्रक्षालिते गुह्ये स्त्रीणां पुंश्चिद्देन सङ्गमो नास्ति यावन्मथितदध्ना तत्र पुनः प्रक्षालितमिति ॥ ३३ ॥

अविणट्टसिप्पिसंपुटळेवो थंभेइ कामिणिवरंगं ।

सुरभिस*ळि(ळरसे ? ळा)भिसेओ पुणो वि (उ)त्थंभणं

[कुणइ ॥ ३४ ॥

अविनष्टशुक्तिसंपुटलेपः स्तम्भयति कामिनीवराङ्गम् ।

सुरभिमथिताभिषेकः पुनरप्युत्तम्भनं कुरुते ॥

अविनष्टः अविघटितो यः शुक्तिसम्पुटः अविश्लिष्टकपुटद्वयमित्यर्थः । तेना विश्लिष्टेन लेपः योनेः स्तम्भनं करोति सम्प्रयोगायोग्यतां करोति । तस्योत्तम्भनं निवारणं (म)थितगोदधिषेकः करोति । शुक्तिरत्र नदीसम्भवेति ॥

होन्ति अहोहुत्तंसुहसुरभिविसाणग्गळेविए क्रमसो ।

महिळाण वरंगे रइणिरोहपसरा जहिच्छाइ ॥ ३५ ॥

भवतोऽधोमुखोन्मुखसुरभिविषाणाग्रलिप्ते क्रमशः ।

महिलानां वराङ्गे रतिनिरोधप्रसरौ यथेच्छया ॥

स्त्रीणामधोमुखस्य गोशृङ्गस्य अग्रेण घृष्टेन योनिलेपे बृते रतिनिरोधः सुरतव्यापाराभावो जायते । ऊर्ध्वगतशृङ्गाग्रलेपे रतिप्रसरः पुनः सुरतयोग्यता प्रयोक्तुरिच्छावशाज्जायत इति ॥ ३५ ॥

तंवाए बइळळस्स व ओणअसिंगग्गळेविअं पडइ ।

उत्थाइ पुरुससाहणमुम्महसिंगग्गळेवेण ॥ ३६ ॥

ताम्राया बलीवर्दस्य वा अवनतशृङ्गाग्रलिप्तं पतति ।

उत्तिष्ठति पुरुषसाधनमुन्मुखशृङ्गाग्रलेपेन ॥

गोर्दान्तस्य वा पूर्ववदधोमुखशृङ्गाग्रलेपे नरध्वजः पतति न रतिकार्यक्षमो भवति । ऊर्ध्वशृङ्गाग्रलेपेन पुनरुत्तिष्ठति रतिकार्यक्षमो भवतीति ॥ ३६ ॥

* 'महि आभि' इति तु व्याख्यानुसारीपाठः.

गअणगहिअवग्गुळिपुरीसकअळिगळेवेण रमिअ (?) ।
अण्णेण सा णतीरइ सिविणेम्मि रमाविउं रमणी ॥ ३७ ॥

गगनगृहीतवल्गुलिपुरीषकृतलिङ्गलेपेन रमिता ।

अन्येन(सा) न शक्यते स्वप्नेऽपि रमयितुं रमणी ॥

वृक्षचरस्य वल्गु(व?)लेः चर्मचटकस्य गगनादेव गृहीतेन भूमिमप्राप्तेन
शकृता कृतसाधनलेपेन पुरुषेण प्रयुक्तरता सा अन्येन पुरुषान्तरेण कथञ्चिद्
रमयितुं न शक्यते ॥ ३७ ॥

तश्चेअ अदद्धसरावपुडधूममच्छारणाइपरिपिट्ठं ।

ळेवेण पुरोपि करेइ रइघरुत्तंभमबळाणं (?) ॥ ३८ ॥

तदेव यथोक्तं वल्गु(व?)लिपुरीषम् आमपात्रसंपुटादावर्तधूमतया दग्धं
सत् पश्चात्निर्मलकाञ्चिकापिष्टं लिङ्गलेपेन प्रयुक्तं पूर्वप्रयोगकृतवराङ्गबन्धं स्त्रीणां
निवारयतीति ॥ ३८ ॥

बाळेअवीअवट्टिअकरिकेसरळित्तळिगरमिआण ।

रन्तुं रमणीण णरो तीरइ (?) अण्णो सअहो वि ॥ ३९ ॥

बालेयवीजवर्तितकणिकेसरलिप्तलिङ्गरमितानाम् ।

रन्तुं रमणीनां नरो न तरत्यन्यः सतृष्णोऽपि ॥

खरजरसधातुभावितेन नागकेसरेण लिप्तलिङ्गो यः पुरुषः तेनारमिता
याः स्त्रियस्तास्तदन्यः पुरुषः साभिलाषोऽपि रमयितुं न शक्नोतीति ॥ ३९ ॥

होइ अहोमुहवससिग्गळेविए णाहिमण्डळे महिळा ।

बद्धवरंगा उम्मुहविसाणळेवं अवावन्ति ॥ ४० ॥

भवत्यधोमुखवृषशृङ्गलिप्ते नाभिमण्डले महेला ।

बद्धवराङ्गा उन्मुखविषाणलेपं प्राप्नुवन्तीति (?) ॥

अधोमुखस्य दा(रु?)शृङ्गाग्रस्य निवर्षणेन लिप्ते नाभिमण्डले स्त्री
स्तम्भितयोर्निर्भवति । ऊर्ध्वमुखशृङ्गाग्रलेपं यदा नाभिमण्डले करोति तदा निवृ-
त्तयोनिस्तम्भा भवतीति ॥ ४० ॥

वीअमळत्तअपडगाढवेडिअं सरलुविकखतळणिहिअं ।

खट्वापाददळे वा णरस्स सण्ठत्तणं कुणइ ॥ ४१ ॥

बीजमलक्तकपटगाढवेष्टितं शेलुवृक्षतलनिहितम् ।

खट्वापादतले वा (न्य ? नर)स्य षण्डत्वं करोति ॥

पुरुषसम्बन्धि रेतः लाक्षारसरक्तवस्त्रनिबिडबद्धं शेलुवृक्षस्य श्लेष्मातक-
तरोरधस्तान्निक्षिप्तं तस्यैव वा पुरुषस्य सम्बन्धिन्याः खट्वायाः पादस्याधस्तान्नि-
क्षिप्तं तस्य पुरुषस्य षण्डत्वं स्त्रीभोगाक्षमत्वं करोतीति ॥ ४१ ॥

सौवण्णे तामरसे व्व भाअणे धौअमोत्तिअजळेण ।

पडिअं पि पुरुसळ्ळिगं पुणोण्णअं होइ पीएण ॥ ४२ ॥

सौवर्णे तामरसे वा भाजने धौतमौक्तिकजलेन ।

पतितमपि पुरुषलिङ्गं पुनरुन्नतं भवति पीतेन ॥

पूर्वोक्तयुक्तिप्रतिविधानमेतत् । रूप्यमये (ताम्रमये) वा भाजने धौतानि
यानि मौक्तिकानि मुक्ताफलानि तत्सम्बन्धि यद् वारि तेन पीतेन सता षण्डी-
भूतोऽपि पुरुषः पुनः पुंस्त्वं लभत इति ॥ ४२ ॥

छड्विन्दणिसाचुण्णं पसुवइसळिलेण साहिअं बहुसो ।

पाणम्मि भोअणे वा दिण्णं सण्ठत्तणं कुणइ ॥ ४३ ॥

षड्बिन्दुनिशाचूर्णं पशुपतिसलिलेन भावितं बहुशः ।

पानेन वा भोजनेन वा दत्तं षण्डत्वं करोति ॥

षड्बिन्दुरिति बिन्दुषट्को विवक्षितः कृमिविशेषः क्षणिरिति क्वचित्
प्रसिद्धः । (निशा) पिण्डहरिद्रा । पशुपतिसलिलं छागमूत्रं, तेन भावितं बहुशः
शोधितं शुष्कं सदाद्रीकृतम् । षण्डत्वं रतिकार्याक्षमत्वम् । शिष्टं स्पष्टम् ॥ ४३ ॥

समतिलगोक्खुरचुण्णं छाअच्छीरेण साहिअं ससितं ।

खइअं महुसञ्जुत्तं णइमो सण्ठत्तणं हरइ ॥ ४४ ॥

समतिलगोक्षुरचूर्णं छागक्षीरेण साधितं ससितम् ।

खादितं मधुसंयुक्तमिदं षण्ड(करो ? त्वं) हरति ॥

गोक्षुरकं श्वदंष्ट्रा, तच्चूर्णं तिलेन सममात्रं छागक्षीरेण पक्वं सितशर्करया
सहितं शीतीभूतं माक्षिकेण सह भुक्तं पूर्वप्रयोगकृतं षण्डत्वमपहरतीति ॥ ४४ ॥

करहृद्विवरणिहिआणरपरसुआकीळिण मिहुणस्स ।
सअणसिरुहेसपरिठ्ठिण वन्धो रए होइ ॥ ४५ ॥

करभास्थिविवरनिहितनरपरशुकाकीलकेन मिथुनस्य ।
शयनशिरोदेशपरिष्ठितेन वन्धो रते भवति ॥

करभास्थि उष्ट्रक(ङ्का)ळकं, तच्छिद्रे निक्षिप्तो योऽसौ पुरुषपरशुका-
शङ्कुः, तेन मिथुनस्य स्त्रीपुंसयोः शयनशिरोभागे न्यस्तेन सुरतकाले बन्धः
अन्योन्याविश्लेषः सम्भवतीति ॥ ४५ ॥

कीळअकअगवअपुरीसगोळओ मिहुणतणिमविणिहितो ।
कुणइ रए लिङ्गवरंगवन्धमोसारिओ मोक्षं ॥ ४६ ॥

कीटककृतगवलपुरीषगोलको मिथुनशयनविनिहितः ।
करोति रते लिङ्गवराङ्गबन्धमपसागितो मोक्षम् ॥

गवलाः कीटाः कृमिविशेषाः, तैः कृतो (?) यः खण्डशः कृतः परिवर्तुलः
पिण्डः स स्त्रीपुंसयोः शय्यायां निक्षिप्तः पूर्ववद् रते बन्धं करोति । अपसारितो
बन्धनिवृत्तिं करोति । पूर्वगाथोक्तम्यापि बन्धस्यैवमेव निवृत्तिरिति ॥ ४६ ॥

*अवळघरगोळिआ(भुत्त)जिण्णणवणीअताळाळित्तेण ।
हत्थेण हरइ जुवईपओहरे मुट्ठिवन्धेण ॥ ४७ ॥

धवला यासौ गृहगोलिका कुड्यमत्स्य इति व्याख्याता, तथा भुक्तं
सज्जीणं यन्नवनीतं, तद्युक्तं यत् हरितालं तेन लिप्तकरो मुष्टिवन्धं कुर्वन् स्त्रीणां
स्तनं हरति । उक्तेन द्रव्येण लिप्तहस्तः स्त्रीस्तनसाम्मुख्येन मुष्टिवन्धं कुर्वन्
स्त्रीणां स्तनावदृश्यौ करोतीत्यर्थः ॥ ४७ ॥

चिळ्ळ(अ)समिहट्ठसअं रिट्ठमहासउणसोणिआरुणिअं ।
णामेण (जाण) हुच्चइ ताण महावेरमुब्भवइ ॥ ४८ ॥

चिल्लकसमिदृष्टतं रिष्टमहाशकुनशोणितारुणितम् ।
नाम्ना ययोर्हूयते तयोर्महावैरमुद्भवति ॥

चिल्लको वृक्षविशेषः तत्सम्बन्धिनीनां समिधामष्टोत्तरशतं काकोलकस्य
रक्तेन लिप्तं ययोर्नाम्ना हूयते तयोः परस्परद्वेषः उत्पद्यते । होमविधिस्तत्रान्तरा
इति ॥ ४८ ॥

* अस्य छाया मातृकायां नोपलभ्यते ।

हृच्छन्ति जाण णामेण काअकाआरिपक्खपिञ्छाह ।
पणअपरूढं पि खणेण ताण पेम्मं विसंघडइ ॥ ४९ ॥

दहन्ते ययोर्नाम्ना काककाकारिपक्षपिञ्छानि ।
प्रणयप्ररूढमपि क्षणेन तयोः प्रेम विसंघटते ॥

ययोर्द्वेप्ययोर्नाम्ना वायसकौशिकपक्षाः पावकेन दहन्ते भस्मीक्रियन्ते,
तयोरन्योन्यप्रणयस्थिरापि प्रीतिस्तत्काल एव निवर्तत इति ॥ ४९ ॥

हअमहिसवसापूरिअपईवगहिअञ्जण(ञ्जिअ)च्छीणं ।
णिअजणणी वि विरज्जइ अइरा वट्ठन्तसन्तावा ॥ ५० ॥

हयमहिषवसापूरितप्रदीपगृहीताञ्जनाञ्जिताक्षाणाम् ।
निजजनन्यपि विरज्यति अचिराद् वर्धमानसन्तापा ॥

अश्वस्य महिषस्य च सम्बन्धिन्या वसया स्नेहेन पूरितो यो दीप-
स्ततो गृहीतेन कज्जलेन रञ्जितनेत्राणां (यदह सन्धानेन तत्प्रयुक्तः ?) स्वस्य
मातापि सती तं प्रति विरागं भजते शीघ्रमेव वर्धमानानुशयेति ॥ ५० ॥

थिरवेरजीअरुहिरेण जस्स मिहुणस्स णिंबपत्तम्मि ।
णामक्खराइ लिखन्ति ताण अ प(र)प्परं वेरं ॥ ५१ ॥

स्थिरवैरिजीवरुधिरेण यस्य मिथुनस्य निम्बपत्रे(ण ?) ।
नामाक्षराणि लिख्यन्ते तयोः परस्परं वैरम् ॥

परस्परं नित्यं वैरं नैसर्गिकत्वात् । यस्य युग्मस्य स्थिरमाजीवं विरोधः,
तस्य काकोल्लकस्य अश्वमहिषस्य वा अन्यस्य वा कस्यचिद् रक्तेन पिचुमन्द-
पल्लवे (ययोः) संज्ञावर्णा लिख्यन्ते तयोः परस्परं प्रति वैरं भवतीति ॥ ५१ ॥

केसेहि दिअदिअम्बर मूसअमज्जाररोमसहिण्हि ।

अद्दासु (क)ओ धूओ पिअविस्सेसं जणं कुणइ ॥ ५२ ॥

केशैर्द्विजदिगम्बरयोर्मूषिकमार्जाररोमसहितैः ।

(आर्द्रासु कृतो) धूपः प्रियविश्लेषं जनं कुरुते ॥

ब्राह्मणक्षपणकयोः सम्बन्धिभिः केशैः, तथा उल्लकवृषदंशयोः रोमभिः
सहितैरार्द्रासु रौद्रनक्षत्रे कृतो धूपो यस्य विद्वे(ष ?)स्य शरीरे वा समीपे वा
दीयते तं प्रथमविद्वेष्यं करोतीति ॥ ५२ ॥

सुरदारुतअरसुरसासुमुहप्पळगुळवआविसाणेहि ।

एसो पुणो पि णिद्धं करेइ मुणिणिम्मिओ धूओ ॥ ५३ ॥

सुरदारुतगरसुरसा(सु)मुखफलगुळवचाविषाणैः ।

एष पुनरपि स्निग्धं करोति मुनिनिर्मितो धूपः ॥

सुरदारु देवदारु । तगरं कुटिलम् । सुरसा मन्त्राकम् (?) । सुमुखं बृहत्पत्रं तद्बीजानि । वचा उग्रगन्धा । विषाणं कुष्ठम् । एतैर्मुनिसंख्यैः सप्तभिर्द्रव्यैर्मुनिनिर्मितो मुनिभिस्तपोधनैः कैश्चित् प्रणीतोऽयं धूपो नष्टामपि प्रीतिं पुनरुत्पादयति । पूर्वोक्तप्रयोगप्रतिविधानमेतदिति ॥ ५३ ॥

घेत्तूण जस्स णामे णिक्खिप्पइ हम्मिओअरे णिद्धुअं ।

मअण(र)शरणाअड्डणरज्जू सो णूणमुज्ज(ड ? स)इ ॥ ५४ ॥

गृहीत्वा यस्य नाम निक्षिप्यते हर्म्योदरे निभृतम् ।

मृतनरचरणाकर्षणरज्जुस्तन्नूनमुद्रसति ॥

हर्म्योदरे उपरितनमन्दिरस्याभ्यन्तरे यन्नामग्रहणपूर्वकं परासुपुरुषपादाकर्षणदाम निक्षिप्यते तद्गृहमुद्रसतीति ॥ ५४ ॥

अइरा वड्डन्तुहामदुःखसन्दावखविअजणणिवहं ।

उच्चसइ घरं पुरिसाड्डिसंक्कुणा दारणिहिण ॥ ५५ ॥

अचिरार्द्धमानोहामदुःखसन्तापक्षपितजननिवहम् ।

उद्रसति गृहं पुरुषास्थिशङ्कुना द्वारनिहितेन ॥

यस्य गृह(स्य) द्वारदेशे नरकीकसकीलको निखन्यते तद् गृहमुक्तविशेषणमुद्रसतीति ॥ ५५ ॥

मज्झणणखुडिअखरभूमिहाणे (?) वामहत्थणिहिण ।

कुट्टणिघरम्मि कळहो अणुदिहअ अणुद्विअं होइ ॥ ५६ ॥

मध्याह्नलुठितखरभूमिरजसा वामहस्तनिहितेन ।

कुट्टनीगृहे कलहोऽनुदिवसमनुष्ठितो भवति ॥

मध्याह्नकाललुठितः परिवर्तितशरीरः खरो रासभो यस्यां भूमौ तद्धूलिर्यस्मिन् गृहे वामहस्तेन गृहीत्वा क्षिप्यते (तत्र) सततं कलिर्भवति ॥ ५६ ॥

*हरदइअसहण्डिपुरीसहळिणिजीअहरविरइओ धूओ ।
मूळच्छरुहिरसहिओ जणेइ मोहं विअंहन्तो ॥ ५७ ॥

†हरदयित(?)शिखण्डिपुरीषः मयूरशकृत् । हल्ली लाङ्गली । जीवहरं
विषम् । तैर्महिषरुधिरसहितैर्धूपो विजृम्भमाणः प्रसरन् मोहं निस्संज्ञत्वं करो-
तीति ॥ ५७ ॥

मूळच्छरुहिरकळपि(कि)अकणअपञ्चङ्गविसकळासहिओ ।
धूओ गिसासु मोहं जणेइ पुरमीसिओ दिण्णो ॥ ५८ ॥

सलाक्षा(?)रुधिरार्द्राकृतकनकपञ्चाङ्गविषकलासहितः ।

(धूपो) निशासु मोहं जनयति पुरमिश्रितो दत्तः ॥

महिषरुधिरेणार्द्राकृतानि कनकस्य कितवस्य यानि मूलस्कन्धपत्रपुष्प-
फलानि पञ्चाङ्गानि तैर्विषकलया विषस्य षोडशाशेन सहितः तथा गुल्गुलुना
मिश्रितो निशासु प्रयुक्तो धूपो मोहं जनयतीति ॥ ५८ ॥

अजअरपुरीसधूओ तारा(?)जळुआवहळचुण्णधूओ वा ।
दिण्णो जणेइ मोहं ता जा रविदंसणं जाअं ॥ ५९ ॥

अजगरपुरीषधूपस्तृणजलौकोवहलचूर्णधूपो वा ।

दत्तो जनयति मोहं तावद् यावद् रविदर्शनं जातम् ॥

अजगरस्य सर्पस्य मांससम्बन्धिना शकृता कृतो धूपः, तथा स्थूला(यां
?नां) जलौकसां कुमिविशेषाणां प्रभूतेन शरीरचूर्णेन कृतो यो धूपः, स प्रयुक्तः
सन् आ सूर्योदयान्मोहं जनयति । तेन रात्रौ प्रयोक्तव्य इत्युक्तं भवतीति ॥ ५९ ॥

दिण्डुहतेळुळळाळत्तवत्तिणिम्मिअपईवकन्तीए ।

हिस्स(स्स) होइ णूणं मइमोहो सअळळोअस्स ॥ ६० ॥

जलसर्पतैलार्द्राकृतालक्तकवर्तिनिर्मितप्रदीपकान्त्या ।

स्पृष्टस्य भवति नूनं मतिमोहः सकललोकस्य ॥

जलसर्पशरीराद् गृहीतेन तै(ल? लेन) सिक्ता यासौ लाक्षारसलिप्ता वस्त्रमयी
वर्तिः, तथा निर्मितः प्रज्वालितो यो दीपस्तस्य दीप्त्या स्पृष्ट(स्य) जन्तोश्चित्त-
मोहो जायत इति ॥ ६० ॥

* अस्य छाया मातृकायां नोपलभ्यते । † अस्यार्थो लसः स्यात् ।

गृहीतं णच्चणविहिणा पुच्छं सरळइ धूवजुत्तीए ।
णच्चावेइ जणं स हि पञ्चङ्गुम्मत्तअसणाहं ॥ ६१ ॥

गृहीतं नर्तनविधिना पुच्छं सरल्या धूपयुक्त्या ।
नर्तयति जनं + + पञ्चाङ्गोन्मत्तकसनाथम् ॥

सरली प्राणिविशेषो धर्मनीति कचित् प्रसिद्धा । तस्या लाङ्गूलं पञ्चाङ्ग-
मातुलसहितं नृत्यता पुरुषेण गृहीतं धूपयुक्त्या प्रयुक्तं सद् यं जनं प्रतियुज्यते
तं नर्तयतीति ॥ ६१ ॥

पुच्छं हालाहलस्स जा फन्दइ विच्छिण्णअं ।
ता मुक्कणिअसणो हि णच्चिज्जइ सविळासअं (?) ॥ ६२ ॥
तं भवणप(व?) ईवस्स वत्तीमज्झणिहित्तअं ।
खल्लोअं वत्तिआ णच्चावेइ च्छिवन्तअं (?) ॥ ६३ ॥

पुच्छं हालाहलस्य (यव ? यावत्) स्पन्दते विच्छिन्नकम् ।
तावन्मुक्त(नि)वसनो नृत्यति सविलासकम् ॥
तद् भवनप्रदीपकस्य (वर्ति) मध्यनिहितम् ।
खल्लोकं कान्त्या(वर्ति) नर्तयति स्पृशन् ॥

हालाहलस्य प्राणहा इत्युक्तस्य प्राणिविशेषस्य पुच्छमुच्छिन्नं सद् याव-
च्चलत् तिष्ठति तावद् दिगम्बरैः प्रयोक्तृभिः नर्तितव्यम् । ततो निवृत्तस्पन्दं
तद् गृहीत्वा गृहप्रदीपकवर्तिमध्ये विक्षेप्तव्यम् । तत्कान्त्या लोकं संस्पृशन्
नर्तयतीति ॥ ६२, ६३ ॥

जावजपडपरिवेद्धिअजळसाप्पिणिचुण्णरइअवत्तीइ ।
कअगब्भपईवसिहा करेइ विणिअंसणं महिळं ॥ ६४ ॥

यावकपट(परि)वेष्टितजलसर्पिणीचूर्णरचितवर्त्या ।
कृतगर्भप्रदीपशिखा करोति विगतनिवसनां महेलाम् ॥

लाक्षारञ्जितवस्त्रवलिता (या ?) यासौ जलसर्पिणी त(या ? स्या) जलौकसः
शरीरचूर्णेन रचिता वर्तिस्तया कृतगर्भया ततो ज्वलिता दीपज्वाला स्त्रियं
निजालोकस्पृष्टां दिगम्बरां करोतीति ॥ ६४ ॥

“वर्तिधूपप्रयोगा निवातभवनोदरे प्रयुज्यन्ते ।

निजरक्षा क्रियते गोघृतेन नासिकाया अभ्यङ्गम् ॥

वर्तीनां धूपानां प्रयोगाः वातरहितगृहाभ्यन्तरे प्रयुज्यन्ते । आत्सरक्षा च गव्यघृतेन घ्राणाभ्यन्तरलेपान्निवाते । येन प्रयोक्तुः प्रयोगफलमात्मनि न बाधत इति । अनेनोक्तवर्तीधूपप्रयोगाणामितिकर्तव्यतोक्तेति ॥ ६५ ॥

निहुङुंगिदुद्धभाविअळोइअतिळतेळळमळिळआ चिहुरा ।

णवणिग्गअकासपसूअसच्छहा होन्ति ळोअस्स ॥ ६६ ॥

निहु(ङु)ङ्गदुग्धभावितलुचित(?)तिलतैलभाविताश्चिहुराः ।

नवनिर्गतकाशप्रसूनसदृशा भवन्ति लोकस्य ॥

निहुङुङ्गी सुधावृक्षः तत्क्षीरेण भावितानामार्द्राकृतानां ततः शुष्काणां तिलानां (सं)बन्धि यत् तैलं तेनाभ्यक्ताः केशाः शुक्ला भवन्तीत्युपमार्थः ॥ ६६ ॥

अक्खसिअकडुअदुद्धिअमज्झविओ पक्खमत्थपरिवसि-
ळेवेण (कु)णइ तअरो चिहुरचअं ससिअरसरिच्छं ॥ [ओ ।

अत्रुटितकडुक(द्वि? दुग्धि)कामध्यविनिहितः पक्षमात्रपर्युषितः ।

लेपेन करोति तगरश्चिहुरचयं शशिकरसदृक्षम् ॥

अत्रुटितायामेव स्थिता यासौ कटुदुग्धिका या तित्तालबुस्तुम्बिका सन्मध्ये तदभ्यन्तरे निक्षिप्तं सत् तत्रैव पक्षमात्रं पर्युषितं तगरं कुटिलं पिष्टं सत् तस्य लेपेन केशसमूहं शुक्लीकरोतीत्युपमार्थः ॥ ६७ ॥

आआसि(अ)धवळतुरंगमस्स सेओळिळए सिअं कुणइ ।

अहरं अळत्तओ ता जा ण ळहर (?) ळमिच्छिआतेळळं

[॥ ६८ ॥

आयासि(त)धवलतुरङ्गमस्य स्वेदार्द्राकृतः सितं करोति ।

अधरमलक्तकस्तावद् यावन्न लभते तमिस्रातैलम् ॥

आयासितस्य बहुधायासितस्य श्वेताश्वस्य गात्रस्वेदेन आर्द्राकृतः सन् लाक्षारसो लेपेनाधरं शुक्लीकरोति । तमिस्रावर्जितैलेनैव पुनः प्रकृतिमापादयतीति ॥ ६८ ॥

* अस्य प्राकृतं मातृकार्या नोपलभ्यते ।

हरदइअकुसुमरअकुण्डिआण कुसुमाण पडेइ गन्धेण ।

पअळं पावेइ णरो सोवीर(अ)णामणे दि०णे ॥ ६९ ॥

हरदयितकुसुमरजोगुण्डि(तां ? तानां) कुसुमानां पतति गन्धेन ।

प्रकृतिं प्राप्नोति नरः सौवीरकनावने दत्ते ॥

हरदयितो मातुलः तत्पुष्पमकरन्देन परिवलितानि यानि कानिचित्
पुष्पाणि तेषामाग्रायमाणेनामोदेन मोहाविष्टः पतति । सौवीरकं शैलाञ्जनम् ।
तेन नस्ये दत्ते स्वस्थो भवति ॥ ६९ ॥

कुलिसतरुदुद्धभाविअपिप्पळिचुण्णेण चिहुरपब्भारो ।

णासइ मज्जणसवण आमळमज्जस्मि दि०णेण ॥ ७० ॥

कुलिशतरुदुग्धभावितपिप्पलिचूर्णेन चिहुरग्रागमारः ।

नश्यति मज्जनसमये आमलकमध्ये दत्तेन ॥

कुलिशतरुः सुधावृक्षः तत्क्षीरभावितेन मागधिकातण्डुलचूर्णेन लिप्तः
केशकलापो नश्यति उन्मूलयितुमायाति । स्नानसमये आमलकैः सह दत्तेनेति
गोपनार्थप्रकारनिर्देश इति ॥ ७० ॥

*छीरळिळअदुद्धभाविअरोहिअतिमिपिसिअसाहिअं हरइ ।

तेळळव्भंग(अ)विहिणा सहसच्चिअ रोमसंघाआ ॥ ७१ ॥

क्षीरलतायाः सुधाक्षीरेण भावितं यत् तद् रोहितकाख्यस्य मत्स्य(स्य) मांसं
तेन साधितं यत् तैलं तदभ्यङ्गे रोमाणि झटिति शातयति । साधनप्रकारो यत्
साध्यते मांसं तच्चतुर्गुणं जलं काथयित्वा तैलमेव ग्राह्यमिति । अनुक्तसाधन-
प्रकाराणामयमेव साधनविधिः प्रायेणेति ॥ ७१ ॥

णासाणओज्झविणिहिअचुच्छुन्दरिचुण्णअम्मि णिव-
[डन्ति ।

उड+न्ति मळअणामणपाणेण तुरंगमा तुरिअं ॥ ७२ ॥

नासानिकुञ्जविनिहितचुच्छुन्दरीचूर्णे निपतन्ति ।

उत्तिष्ठन्ति मलयनावनपानेन तुरङ्गमास्त्वरि(ते ? तम्) ॥

नासिकानिक्षिप्ते गन्धमूषिकाविवरचूर्णे सति अश्वः पतति । चन्दनेन
दत्ते नस्यपाने त उत्तिष्ठन्तीति ॥ ७२ ॥

१ अस्य छाया मातुकाया नोपलभ्यते ।

विगअतुसकसगजीरअचुण्णञ्चिअळोअणा ण पेच्छन्ति ।

तह पुणो विअ(?) तुरंगमा तक्रहरिअच्छा ॥ ७३ ॥

विगततुषकृष्णजीरकचूर्णाञ्चितलोचनाः (न) प्रेक्षन्ते ।

ततः पुनरपि खलु तुरङ्गमान्तक्रभरिताक्षाः ॥

निस्तुषीकृतं यत् कृष्णजीरकं कालोपकुञ्चिका तच्चूर्णेन दत्ताञ्जनानि
नेत्राणि येषां तादृशाः सन्तो वाजिनोऽन्धीभवन्ति । ते पुनरपि तत्रेण गोरसेन
पूरितनेत्राः सन्तः प्रेक्षन्ते निवृत्तान्ध्या भवन्तीति ॥ ७३ ॥

णिअमअजळञ्चिअच्छो समरे सुरवारणं पि रभसेण ।

णासेइ गळिअदप्पं पत्तिअपडहो वि माअंगो ॥ ७४ ॥

निजमदजलाञ्जिताक्षः समरे सुरवारणमपि रभसेन ।

नाशयति गलितदर्पं प्रतीतिसूक्ष्मोऽपि मातङ्गः ॥

खदानाम्भसा दत्ताञ्जननेत्रः कुञ्जरः णेरावतमप्युद्योगेन प्रशान्तदर्श
करोति, किमुतान्यम् । अत्र प्रतीतिं प्रत्ययं भावयन् सूक्ष्मोऽपीत्यतिशयोक्ति-
रिति ॥ ७४ ॥

करगहिअसुअन्धुन्दुरिचुण्णपवाहावा ण सम्मुहो होइ ।

आळाणं पि हु परिहरइ वारणो तेण कअळेवं ॥ ७५ ॥

करगृहीतसुगन्धोन्दुरीचूर्णप्रभावान्न सम्मुखो भवति ।

आलानमपि खलु परिहरति वारणस्तेन कृतलेपम् ॥

सुगन्धोन्दुरी चुच्छुन्दुरी तत्कायचूर्णस्य हस्तगृहीतस्य प्रभावाद् गजो न
सम्मुखीभवति पलायत इत्यर्थः । तथा तेन चूर्णेन लिप्तमालानं बन्धनस्तम्भं
परिहरति ततोऽपि पलायत इत्यर्थः ॥ ७५ ॥

कर(ण)क्खत्तुप्पाडिअळंगिळिआकन्दळेविअसरीरो ।

भीमस्स (वि)भीमपरक्कमस्स दप्पं णरो हरइ ॥ ७६ ॥

करनक्षत्रेण उत्पाटितलाङ्गलिकाकन्दलेपितशरीरः ।

भीमस्यापि भीमपराक्रमस्य दर्पं नरो हरति ॥

करनक्षत्रेण हस्तनक्षत्रेण उत्पाटितं यलाङ्गलीकन्दं फलिनीमूलं तेन
पिष्टेन समालब्धसकलगात्रः पुरुषो भीमसेनस्यापि भीमपराक्रमस्य दर्पं (नरो?)
हरति । किमुतान्यस्येत्यतिशयोक्तिरिति ॥ ७६ ॥

चरणेण समं दिणं मृगवारुणिमूलविरिञ्चा गुलिआ ।
चिरआलपोसिअस्स वि हरइ बलं तंवचूडस्स ॥ ७७ ॥

चरणेन समं दत्ता मृगवारुणीमूलविरचिता गुलिका ।
चिरकालपोषितस्यापि हरति बलं ताम्रचूडस्य ॥

चरणमाहारद्रव्यं तेन सह दत्ता यासौ मृगवारुण्या विशा(ल? ला)या
मूलेन कृता गुलिका सा कुक्कुटस्य चिरकालपोषितशरीरस्यापि बलं शमयतीति ॥

मज्जारवसालित्तो चम्मेण व तस्स धूविअसरीरो ।
जज्झम्मि नम्मचूळो णिहणइ पेळ्ळिअं पि पडिपक्खम् ॥

मार्जारवसालित्त(स्य? :) चर्मणापि तस्य धूपितशरीरः ।
युद्धे(त?) ताम्रचूडो निहन्ति बलिनमपि प्रतिपक्षम् ॥

मार्जारः धूपदंशः । तद्वसया लिप्तस्तथा तच्चर्मणा वा दत्तधूपः कुक्कुटो
युद्धे बलाधिकमपि प्रतिपक्षकुक्कुटं निपद्यतीति ॥ ७८ ॥

कळळालावणविणिहित्तवहुलतरुकामवृक्षफलअस्मि ।
सुरसा वि होइ मदरा सह(म)च्चिअ कच्चिअसरिच्छा ॥ ७९ ॥
क(ल्या? ल्य)(वा? पा)लावणविनिहितवहुलतरुकामवृक्षफले(लके) ।
सु(रा? र)सापि भवति मदिरा सहसैव काञ्चिकमदृक्षा ॥

कल्य(बा? पा)लस्य सैनिकस्यापणे विक्रयस्थाने निक्षिप्ते बहुल(तरु-
कामवृक्ष)फले केसरवृक्षे जातस्य वृक्षान्तरस्य वन्दाक इति प्रसिद्धस्य फलेके
सति तत्रापणे स्थिता सुरसापि गुग काञ्चिकतुल्या भवतीति । तस्मिन्नुद्धृते
प्रकृतिमापद्यत इति ॥ ७९ ॥

काऊण कइकवाळे दुद्धंसकरञ्जवीअसञ्जुत्तं ।

जीए मदराण थोअं ताविज्जइ सूरकिरणेहि ॥ ८० ॥

सा गलिअणिअरसा ता ण मुञ्चइ+ अम्मिळत्तणमसेमं ।
जा तम्मि क(इ)अवाळे ण कअं जळमिस्सिअं दुद्धं ॥ ८१ ॥

कृत्वा कपिकपाले दुःस्पर्शकरञ्जबीजसंयुक्तम् ।

(यस्या) मदिरायाः स्तोकं ताप्यते सूर्यकिरणैः ॥

सा गलितनिजरसा (भा? ता)वन्न मुञ्च(त्युष्ण? त्यम्ल)त्वमशेषम् ।
(यदि? यावत्) तस्मिन् कपिकपाले न कृतं जलमिश्रितं दुग्धम् ॥

युगलस्यायमर्थः — यस्याः सुरायाः कचिद् भाण्डकादौ स्तोकमुद्धृत्य
(क?म)कटशिरःकर्परे विनिक्षिप्तं सद् दुःस्पर्शकरञ्जस्य बीजैर्मिश्रितं च
(भूरि?सूर)किरणैस्तापितं क्रियते सा सुरा भाण्डस्थिता नष्टस्वरसा तावदम्लत्वं
समग्रं न त्यजति, यावत् तस्मिन् कपिकपाले सजलं क्षीरं निक्षिप्यते । तस्मिंश्च
निक्षिप्ते सा सुरा प्रकृतिस्था भवतीति । युगलकम् ॥ ८०, ८१ ॥

वालेअरुहिररञ्जिअ(रू)विअसिचण्ण दारणिहिण्ण ।

कल्लाळावणमज्झट्ठिआ वि विग्गसा सुरा होइ ॥ ८२ ॥

वालेयरुधिररञ्जितरूपिकांशुकेन द्वारनिहितेन ।

कल्पपात्रापणमध्यस्थितापि (वि)रसा सुरा भवति ॥

खररुधरेणालिप्तं यद्रूपिकार्कवृक्षस्य सम्बन्धि कार्पासप्रायं फलं तद्गतं
द्रव्यं तेन निर्मितं यद् वस्त्रं तेन सौनिकगृहद्वारास्थितेन सा विक्रयस्थानान्त-
र्गतपि सुरा विरसा भवतीति । वस्त्रापासने पुनः प्रकृतिमापद्यत इति ॥ ८२ ॥

रअसङ्गमकामकिसोरवाळकडअम्मि भुजळआवद्धे ।

होइ दिअंबरळिगं उद्ध(सा?ममा)रोविण थडुं ॥ ८३ ॥

रतसङ्ग(म)कामकिशोरवालकटके भुजलतावद्धे ।

भवति दिगम्बरलिङ्गमूर्ध्व(ध्व)समारोपिते स्तब्धम् ॥

करलग्नस्य वासस्थितस्य (?) कामकिशोरकस्य खरस्य पुच्छाद् वालाद्
(रोमाणि) गृहीत्वा यः कटको निर्मितः तस्मिन् बाहुशिखरमानीते दिगम्बरस्य
नम्रक्षपणकस्य ध्वज उत्थितो भवतीति । प्रयोक्त्रा तस्मिन् कटके बाहोराकृष्टे
सति पुनः पततीति ॥ ८३ ॥

सुरतट्टिअखरपुच्छरुहगुप्पजंवुअपुरीसबदरेहि ।

करकडअमुद्धणीअं कडिळळमवणेइ धहिळाण ॥ ८४ ॥

सुरतस्थितखरपुच्छरुहप्रोतजम्बुकपुरीषवदरैः ।

(कर)कटकमूर्ध्वनीतमधोवस्त्रमपनयति महेलानाम् ॥

पूर्ववत् खरपुच्छरोमाणि गृहीत्वा सृगालामेध्यनिष्क्रान्तैर्वदराण्डैः यत्
कटकं विनिर्मितं तत् बाहुन्यस्तं पूर्ववद्मूर्ध्वनीतं सत् स्त्रीणामधरवसनमुत्क्षिप-
तीति ॥ ८४ ॥

करादिसगहिअमहिरोविआइ हलिणीइ मुट्टिओ वअइ ।
गवसो गवभवईण ना जा मा णुक्खआ थद्धो ॥ ८५ ॥

करादिवसगृहीतमही(रो)पितया हलिन्या मुद्रितस्तिष्ठति ।
गर्भो गर्भवत्या(स्तावद् यावत्) मा नोत्खाता ततः ॥

गर्भवत्या गर्भोऽन्तर्गतो जन्तुस्तिष्ठति न प्रवर्तते । कीदृशः सन् । हलिन्या
लाङ्गल्या मुद्रितः स्तम्भितः । कीदृश्या सत्या । हस्मन्सत्रयुक्तदिनकरगृहीतया
तदनु (देवताया गर्भः स्तब्धो भवतीति । ') तद्गृहभूमौ निक्षिप्तया । तावत्
तिष्ठति, यावदसौ हलिनी भूमेः पुनर्नाद्भृता । उद्भृतायां तु गर्भः प्रवर्तते इति ॥

महिसमहामउणागिससिद्धन्थ(अ)नेळळसाहिअं रसअं ।
जा भुञ्जइ गवभवई तीण मुओ होइ जचन्थो ॥ ८६ ॥

महिष(महा)शकुनामिषमिद्धार्थकैलसाधितं रसकम् ।
या भुङ्क्ते गर्भवती तस्याः सुतो भवति जात्यन्धः ॥

महिषस्य शूलाक्षस्य तथा महाशकुनस्य कौशिकस्य च मांसेन तथा
सर्षपतैलेन साधितं यूपं या भुङ्क्ते गर्भवती, सा जात्यन्धं सूत इति ॥ ८६ ॥

होइ महाणम(वि?)णिहिण चिळळअभवकामरुक्खफळ-
[अम्मि ।

सिद्धं तिक्तमसेसं पि भोअणं ओक्खवण सुरसं ॥ ८७ ॥

भवति महानमनिहिने चिल्लकभवकामवृक्षफलके ।

सिद्धं तिक्तमशेषमपि भोजनमुत्खाते सुरसम् ॥

चिल्लकं वृक्षविशेषः तदुद्भवस्य कामवृक्षस्य वृक्षान्तरस्य फलके पचन-
स्थानन्यस्ते तत्र सिद्धं सर्वमेव भोजनं तिक्तं सम्पद्यते । उत्खाते तु तस्मिन् मृष्टं
भवतीति ॥ ८७ ॥

सिसुमारट्ठिपरिट्ठिअवेतसनरुदारुमङ्गणमंभूओ ।

जळसिच्चन्तो वि सिही पळिळज्जइ विज्जजळणो व्व ॥ ८८ ॥

शिशुमारास्थिपरिस्थितवेतसरुदारुमथनसम्भूतः ।

जलसिच्यमानोऽपि शिखी प्रदीप्यते विद्युज्ज्वलन इव ॥

शिशुमारो मत्स्यविशेषः तत्संबन्धिकीकसे निवेशितं यद्वेतसरुदारु
तन्मथनेन सम्भूतोऽग्निः जलेनाभिवृष्टोऽपि प्रज्वलति, नतु शाम्यति, विद्युद-
मिवत् । स हि जलमध्ये ज्वलतीति ॥ ८८ ॥

सलिलपवंग(विहंग)ट्टिकखण्डकअमन्यणाहि उत्पण्णो ।
बाडवजळणो व्व जळे वि(जळइ)जळणो णिरासंको ॥८९॥

सलिलप्लवङ्गविहङ्गास्थिखण्डकृतमन्यनादुत्पन्नः ।

बडवाज्वलन इव जले(ऽपि) ज्वलति ज्वलनो निराशङ्कः ॥

जले प्लवङ्गा जलचराः पक्षिण इत्यर्थः । तेषां सम्बन्धिना अस्था अस्थि-
खण्डेन यत् कृतं मथनं परस्परनिघर्षः ततः उत्पन्नोऽग्निरौर्वानलवद् जलेऽपि
ज्वलति निस्संशयमिति ॥ ८९ ॥

सिहितंबचूळकळरवपुरीसहरिआळकणअतरुचुण्णं ।
उम्मत्तं कुणइ जणं ता जा(से? णो) मुण्डिअं सीसं ॥९०॥

शिखिताम्रचूडकलरवपुरीपहरितालकनकतरुचूर्णम् ।

उन्मत्तं करोति जनं तावद् यावन्(नो)मुण्डितं शीर्षम् ॥

मयूरकुवकुटपारावतानां पुरीषं तथा हरितालधुर्धूरचूर्णम् एतत् पुरुषस्य
शिरसि दत्तं सदुन्मादं जनयति । मुण्डिते शीर्षेऽसौ निवर्तत इति ॥ ९० ॥

जाहअपुरीसगम्भा सिहण्डिरुद्धिरण भांविआं वत्ती ।
अवहरइ विळगआण वि जळिआ जीअं भुअंगाण ॥

जाहकपुरीषगर्भा शिखाण्डिरुद्धिरेण भाविता वर्ती ।

अपहरति विलगतानामपि ज्वलिता जीवं भुजङ्गानाम् ॥

जाहकः प्राणिविशेषः, तत्पुरीषेण सगर्भा पूरितान्तरा मयूररक्तेन सिक्ता
या वर्ती सा ज्वलिता सती विलस्थानगतानामपि सर्पाणां जीवम(प)हरति
किमुत वहिःस्थितानामिति ॥ ९१ ॥

घरपडलन्तरविणिहिअचक्कंजडप्पभावविहळंगा ।
मुञ्चन्ति खणेण महाविसा(णि? वि)फणिणो तमावासं ॥

गृहपटलान्तरविनिहितचक्राङ्कजटाप्रभावविह्वलाङ्गाः ।

मुञ्चन्ति क्षणेन महाविषा अपि फणिनस्तमावासम् ॥

गृहस्य पटलमाच्छादनं तदन्तरनिक्षिप्तायाः चक्राङ्कजटायाः मूलस्य
प्रभावात् विसंस्थुलगात्राः सन्तः सर्पाः तद्गृहं तत्कालमेव परिहरन्तीति
॥ ९२ ॥

तेळळोळपळळमीसिअधोहिअदुद्धं समामकुम्मामं ।
 रुविअदळेसु दिज्जइ वमाण कअगअदोमाणं ॥९३॥
 ते तं ग्वाऊण चिरं सुवन्ति सअपमिहिळेहि अङ्गेहि ।
 कहकहवि लद्धसण्णा पुणो ण दक्खन्ति तम्मि कए ॥
 तैलाद्रूपलमिश्रितसुधाक्षीरं समापदुलमापम् ।
 रूपिकादलेषु दीयते वृषाणां कृतगुरुकदोषाणाम् ॥
 ते तत् खादित्वा चिरं स्वपन्ति मदप्रशिक्षितैरङ्गैः ।
 कथंकथमपि लब्धमंज्ञा पुनर्न ढौकन्ते तत्र गृहे ॥

तैलेन सिक्तं यत् तैलचूर्णेन मिश्रं सुधाक्षीरं तत् मापकृतैः कुन्मापैः रक्त-
 पूषकैः सहितं वृषाणां मूषिकाणाम् अर्कपत्रेषु दीयते । कीदृशानाम् । कृतगुरुदो-
 षाणाम् । ततश्च किं भवतीत्याह — ते वृषाः तत् सुधाक्षीरं तथाविधं भुक्त्वा
 चिरं स्वपन्ति मोहमनुभवन्तीति । कीदृशी मूर्च्छा । निःसहगात्रा । अनन्तरं
 कथमपि प्राप्तप्रबोधाः तद् गृहमत्यन्तं परिहरन्तीति । युगलकम् ॥९३, ९४॥

पसुपइजळोळळह्रारआळपळळमऽजरपुरीसकअळेवो ।
 उन्दुरुणिउरुंयं हरइ मूसिए गेहवित्तारे ॥ ९५ ॥

पशुपतिजलाद्रहरितालपललमार्जारपुरीषकृतलेपः ।
 उन्दुरुनिकुरुम्वं हरति मूषिकाङ्गविस्तारे(?) ॥

छागमूत्रपङ्कीकृतैः हरितालतिलचूर्णवृषदंशमलैः कृतो लेपो मूषिका-
 समूहमेव गृहाभोगगतं नाशयति ॥ ९५ ॥

णासन्ति तुरिअतुरिअं जीअं घेत्तण मक्कुणा झत्ति ।
 आळोळऊण सअणे वद्धं थळकुम्भिमआमूळं ॥ ९६ ॥
 नश्यन्ति त्वरितत्वरितं जीवं गृहीत्वा मक्कुणा झटिति ।
 आलोक्य शयनवद्धं स्थलकुम्भिकामूलम् ॥

स्थलकुम्भिका ओषधिविशेषः । अस्या मूलं शयने बद्धं स्पृष्ट्वा न
 केवलं तत्र न ढौकन्ते, यावज्जीवितरक्षार्थं पलायन्ते । त्वरितत्वरितमिति नाश-
 क्रियाविशेषणम् । झटितीत्यालोकनक्रियाविशेषणमिति ॥ ९६ ॥

*कक्कडअवसापूरिअकुलीरकप्परअविरइओ सहसा ।

आकरिसेइ पईवो पज्जालिओ अक्कुणसमूहं ॥ ९७ ॥

कर्कटकः कुलीरो मत्स्यविशेषस्य पर्यायः । तत्र कर्कटकस्य सम्बन्धिन्या वसया पूरितो योऽसौ कुलीरस्यास्थिखण्डः तत्र विरचितः समुज्ज्वलितो दीपो मत्कुणसमूहमाकर्षति स्वसन्निकर्षमाकर्षयतीति ॥ ९७ ॥

रइतूलरइअजावअसरिसपत्तेळ्ळोळ्ळवत्तिआगम्मा ।

हरइ पईवो गेहम्मि मक्कुणे जाजिणीगळिओ ॥ ९८ ॥

रवितूलरचितयावकसर्षपतैलाद्र्वर्तिकागर्भः ।

हरति प्रदीपो गेहे मत्कुणान् यामिनीज्वलितः ॥ ९८ ॥

रवितूलः अर्कवृक्षफलान्तर्वर्ति कार्पासरूपं द्रव्यं तेन रचिता तथा लाक्षारसतैलसर्षपतैलाभ्यामार्द्रा वर्तिर्गर्भेऽन्तरे यस्य तादृशः प्रदीपो गृहे रात्रौ ज्वलितः सन् मत्कुणं हरति निर्वासयतीति ॥ ९८ ॥

धवळापराइआमूलककुभकुसुमफलपुरविळंगेहि ।

सिसिवाळअभळ्ळाअअळक्खासज्जरससञ्जुत्तेहि ॥

धूपो भवणम्भन्तरपसरतोद्दाममांसलाभोओ ।

णासेइ भुअंगोन्दुरुघुणमक्कुणमसअजूआओ ॥ १०० ॥

धवलापराजितामूलककुभकुसुमफलपुरविहङ्गैः ।

श्रीवासकभल्लातकलाक्षासर्जरससंयुक्तैः ॥

धूपो भवनाभ्यन्तरप्रसरदुद्दाममांसलाभोदः ।

नाशयति भुजगोन्दुरुघुणमत्कुणमशकयूकान् ॥

धवलापराजिता श्वेतगिरिकर्णिका तस्या मूलं ककुभस्यार्जुनस्य पुष्प-फलानि तथा धूपो गुग्गुलुः विहङ्गं कृमिघ्नम् एतैः तथा श्रीवासकेन तथा भल्लातकेन तथा लाक्षया तथा सर्जरसेन च कृतो धूपो गृहान्तःप्रसर्पदुत्कट-घटगन्धः स्पर्शादिहिमूषककाष्ठकृमिमत्कुणमशकयूकान् नाशयतीति । युगलकम् ॥ ९९, १०० ॥

* अस्य छाया मातृकायां नोपलभ्यते ।

तिहळाभळळाअअककुभकुसुमसाळजडविहंगेहि ।
रणमीसिएहि धूवो मक्कुणमसआण विहवणो ॥ १०१ ॥

त्रिफलाभल्लातकककुभकुसुमसालजतुविहङ्गैः ।
रणमिश्रितैर्धूपो मत्कुणमशकानां विद्रावणः ॥ १०१ ॥

सालः सर्जरसः जतु लाक्षा । रणम् उशीरम् । शिष्टं गतार्थम् ॥ १०१ ॥

इअ गळिअदप्पपसरा रिउणो एएहि विविहजोएहि ।
कीरन्ति णिअजणो विहु रक्खिज्जइ परपउत्ताण ॥ १०२ ॥

इति गलितदर्पप्रसरा रिपव एतैर्विविधयोगैः ।
क्रियन्ते निजजनोऽपि खलु रक्ष्यते परप्रयुक्तेभ्यः ॥
स्पष्टार्था गाथा ॥ १०२ ॥

*एसो एत्थ समप्पसइ कअन्तदूओव्व दारुणसरूवो ।
हरमेहळाए धिइवो रिउजणदमणो परिच्छेओ ॥ १०३ ॥

इति हरमेखलायां द्वितीयः परिच्छेदः ॥

अथ तृतीयः परिच्छेदः ।

वेसाण कए धुत्ता करेइ खुड्डीइ विविहभंगेहि ।
जइ तात्तच्चिअ ण वसे ता किं खुट्ठोहि खविएहि ॥ १ ॥

वेश्यानां कृते धूर्ताः क्षपयन्ति कुट्टनीर्विविधभङ्गिभिः ।
यदि ता एव न वशे तत् किं कुट्टनीभिः क्षपयिताभिः ॥
पूर्वपरिच्छेदोक्तस्य कुट्टनीक्षपणस्य यद्यपि वेश्यावशीकरणोपा(य)तयो-
पन्यासः कृतः, तथापि वेश्यानामेव वशीकरणं मुख्यमिति तत्प्रयोजनं तृतीय-
परिच्छेदोपन्यासस्य प्रतिपादयितुमेव । गाथा स्पष्टार्था ॥ १ ॥

अह दुब्बिअड्डवेसासोहग्गविहडणसमत्थं ।
अविहेअवसीअरणं भणिमो तइअं परिच्छेअं ॥ २ ॥

अथ दुर्विदग्धवेश्यासौभाग्यविघटनसमर्थम् ।
अविधेयवशीकरणं भणामस्तृतीयं परिच्छेदम् ॥
प्रस्तुतपरिच्छेदप्रशंसाप्रयोजनप्रतिपादनार्थं स्पष्टार्थेयं गाथा ॥ २ ॥

उ(म्भ)त्तसुणहदाहिणदिट्ठीफळभम्मि लिक्खए जीए ।
णाम अक्कं गारेण एइ सा कामिणी तुरिअं ॥ ३ ॥

उन्मत्तश्च दक्षिणदिगस्थफलके लिख्यते (तया ? यस्याः) ।
नामार्काङ्गारेण एति सा कामिनी त्वरितम् ॥

उन्मत्तश्चा अलर्क इति प्रसिद्धः । तस्य कायदक्षिणभागास्थिपट्टके अर्का-
ङ्गारेण येन तेन कज्जलेन अमुकं वशमानयत्विति नाम लिख्यते, सा वशी-
कर्तुमिष्टा स्त्री क्षिप्रमागच्छतीति ॥ ३ ॥

अह कहवि णएए वसं पुव्वभणिए विहिम्मि णीसेसं ।
तत्ताविअम्मि मन्दाणळेण णामे धुवं एइ ॥ ४ ॥

अथ कथमपि नैति वशं पूर्वभणिते विधौ निश्शेषे ।
तत्तापिते मन्दानलेन नाग्निं ध्रुवमेति ॥

मन्दानलः कुकूलाम्निः । पूर्वगाथार्थविशेषणार्थैषा गाथा स्पष्टार्थेति ॥ ४ ॥

अदसणसिसुळाळारोअणाहि पूसम्मि विरइओ विहिणा ।
भंगरअमूळसहिओ कुणइ वसे तिभुअणं तिळओ ॥ ५ ॥

अदशनशिशुलारोचनाभ्यां तिष्ठे विरचितो विधिना ।
भृङ्गरजोमूलसहितः करोति वशे त्रिभुवनं तिलकः ॥

अजातदन्तबा(लला)लारोचनाभ्यां मार्कवमूलेन सह पुण्यक्षे पिष्टाभ्या
कृतो विशेषकः उक्तं कार्यं करोति । विधिरत्र कुमारी द्रव्यं पिनष्टीति ॥ ५ ॥

गोरोअणासिळारुणदळरइअविसेसओ विळित्तो व्व ।
णरणारिणरिन्दपिओ होइ असज्जो विसाणं च ॥ ६ ॥

गोरोचनाशिलारुणदलरचितविशेषको विलिप्तो वा ।
नरनारीनरेन्द्रप्रियो भवत्यसाध्यो विषाणां च ॥

गोरोचना प्रसिद्धा । शिला मनश्शिला । अरुणं कुङ्कुमम् । दलं तमा-
लपत्रम् । गन्धं पत्रमिति प्रसिद्धम् । कृत(स्ति ? ति)लकः समालब्धाङ्गो वा
पुंसां स्त्रीणां राज्ञां च वल्लभो भवति । विषाणां च स्थावरादीनामनाक्रमणीयो
भवति ॥ ६ ॥

भङ्गरअदेविधवळापराइआसिअवआहि णिम्मविओ ।
गोरोअणासणाहो निळओ भुवणं वसे कुणइ ॥ ७ ॥

भृङ्गरजोदेविधवळापराजिताश्वेतवचाभिर्निर्मितः ।
गोरोचनासनाथस्तिलको भुवनं वशीकरोति ॥

मार्कवसहदेवाश्वेतगिरिकर्णिकाश्वेतवचागोरोचनाभिः कृतस्तिलकः उक्त-
मेतत्कार्यं करोतीति ॥ ७ ॥

कुणइ वसे वत्ती (पी?पी)णपित्तगोरोअणाविणिम्मविआ ।
सव्वकरकणिट्ठविरइण निळण नेळ्ळोक्कं ॥ ८ ॥

करोति वशे वर्त्ती (पी?पी)नपित्तगोरोचनाविनिर्मिता ।
सव्यकरकनिष्ठाविरचितेन तिलकेन त्रैलोक्यम् ॥

मत्स्यपित्तगोरोचनकृता या वर्त्ती सा निघृष्टवामहस्तकनिष्ठाङ्गुल्या विर-
चिततिलकोक्तं कार्यं करोति ॥ ८ ॥

गोरंभापित्तुंभधसिहिसूळामोहणीसिळारइओ ।
नेळ्ळोक्कं वसिअकरिणो मुहम्मि णिव्वट्ठिओ निळओ ॥

गोरम्भापित्तोद्भवगोरोचना तथा समयूरशिखा तथा मोहनी विटपत्रिका
शिला मनःशिला एताभिर्विरचितस्तिलको यथोक्तं कार्यं करोतीति ॥ ९ ॥

विहणुक्कन्ताभंगरअदेविधवळापराइअजटाहि ।
पूसम्मि रोअणापाणीण कुमारिपिटाहि ॥ १० ॥
कारुण तिळअमिणिणा ममरद्धआगेद्वबन्धसमेण ।
कुणइ वसे जीअळोअं दंसणपरिवड्ढिआणन्दं ॥ ११ ॥

विष्णुकान्ताभृङ्गरजोदेविधवळापराजितजटाभिः ।
पुण्ये गोरोचनापानीयेन कुमार्या पिष्टाभिः ॥
कृत्वा तिलकममुना मकरध्वजस्निग्धवान्धवसमेन ।
कुरुत वशे जीवलोकं दर्शनपरिवर्धितानन्दम् ॥

विष्णुकान्ता भीलुपुष्पा तथा मार्कवेन सहदेव्या श्वेतगिरिकर्णिकामू-
लेन चैत्येन द्रव्येण गोरोचनाजलारञ्जितेन कन्यकापिष्टेन तिलकं कृत्वा कार्यं
सम्पादयन्तीति युगलकम् ॥ १०, ११ ॥

बहुसोरंअरिसोणिअभाविआए गोरोअणाए कअतिल-
[आ ।

जं जं पेच्छइ पुरुसं तं तं महिळा वसे कुणइ ॥ १२ ॥

बहुशरीर्यत्तशोणित(भावित)या गोरोचनया कृततिलका ।

यं यं प्रेक्षते पुरुषं तं तं महेला वशीकुरुते ॥

तन्तुरजसबहुवारमिश्रितया गोरोचनया रचितविशेषका वधूः (यं) यमि-
च्छति तं तं दृष्टमात्रं वशीकुरुत इति ॥ १२ ॥

रक्तहअमारकुसुमं सिद्धत्थअकुट्टगअमउम्मीसं ।

हरवळ्ळहोद्वारुणसिअमक्कवसूळसञ्जुत्तं ॥ १३ ॥

भूअदिणे पूसे वा सीअळसळिलेण वड्डिअं विहिणा ।

सइ गुरुमआरम्भे तिलअमेअं(क)रज्जासु ॥ १४ ॥

रक्तहयमारसिद्धार्थककुष्ठगजमदोन्मिश्रम् ।

हरवल्लभोद्वारुणसितमार्कवमूलसंयुक्तम् ॥

भूतदिने पुष्ये वा शीतलसलिलेन वर्धितं विधिना ।

सदा सर्वभयारम्भेषु तिलकमेतं कुर्यात् ॥

लोहितकरवीरकुसुमं सर्षपावाप्यकरिदानमिश्रितधुर्धूरकारतवारुणीसित-
मार्कवसंयुक्तं शीताम्बुना पिष्टं तिष्ये चतुर्दश्यां वा नित्यं सर्वभयनिवृत्त्यै
तिलकमेतं कुर्यादिति युगलकम् ॥ १३, १४ ॥

एअं विअ पाणे भोअणे व्व पूसम्मि पञ्चमळमिसिअं ।

दिण्णं भुवणम्मि वसे कुणइ सआ दासपडिरूवं ॥ १५ ॥

एतदेव पाने भोजने वा पुष्ये पञ्च(म)लयुक्तम् ।

दत्तं भुवनमपि वर्शकरोति सदा दासप्रतिरूपम् ॥

एतदेव पूर्वोक्तं द्रव्यं देहजैः पञ्चभिस्तत्र मुखवारिजैश्चतुर्भिस्त्वङ्मलेन
त(दा ? था) पञ्चमेन मिश्रितं पाने भोजने वा दत्तं सदुक्तं कार्यं करोतीति ॥ १५ ॥

सिअसरिसवमसिअभुजंगमच्छए गजमएण सञ्जुत्तं ।

पुटदड्डं चुण्णइअमञ्जणभिणमो वसीअरणं ॥ १६ ॥

सितसर्षपमसितभुजङ्गमस्तके गजमदेन संयुक्तम् ।

पुटदग्धं चूर्णीकृतमञ्जनभिदं वशीकरणम् ॥

गौरसर्षपाख्यं द्रव्यं कृष्णसर्षपमस्तकाभ्यन्तरे न्यस्तं करिमदामिश्रितं पुट-
पाकदग्धं सत् पिण्डमित्येवं कृतमिदमञ्जनं वशीकरणमिति । आममृन्मयपात्र-
द्वयस्याभ्यन्तरे द्रव्यं तस्य सन्धिस्थाने च लेपने च निर्विवरं कृत्वा पादद्वयपा-
कपर्यन्तं पच्यते पुटपाकदग्धमित्युच्यते इति ॥ १६ ॥

होइ सिळाणाएसरपिअंगुरोअण(ञ्जिआ)च्छीणं ।

णिस्सेसतरुणिजनवळ्ळभत्तणं सामिसम्मानं ॥ १७ ॥

भवति शिलानागकेसरप्रियङ्गुगोरोचनाञ्जिता(क्षी ? क्षा)णाम् ।

निश्शेषतरुणीजनवल्लभत्वं स्वामिसम्मानम् ॥

मनश्शिलानागकेसरश्यामगोरोचनाभिः कृताञ्जनेनाञ्जितनेत्राणां पुंसा-
मुक्तं फलं भवतीति ॥ १७ ॥

समतुळ्ळिअञ्जनचन्दनपङ्कअदळरोअणापिअंगूहि ।

अञ्जिअणअणो जं जं पेच्छइ तं तं वसे कुणइ ॥ १८ ॥

समतुलितान्नचन्दनपङ्कजदलोचनाप्रियङ्गूभिः ।

आञ्जितनयनो यं यं द्रक्ष्यति तं तं वशीकुरुते ॥

समतुलिताभिस्तुल्यभागाभिः सौवीरान्नचन्दनपद्मतमालपत्रगोरोच-
नाभिः कृतेनाञ्जनेनाञ्जितनेत्रो दर्शनमात्रेण परं वशीकुरुते इति ॥ १८ ॥

बहुसो वराहसोणिअभाविअजावअ(रञ्जिअ)कआए ।

सौवीरञ्जणमहुअरचुण्णसगम्भाए वत्तीए ॥ १९ ॥

कोळवसाभरिअपईवगाहिअकज्जळकअञ्जणा होंति ।

सअळजणहिअअदइआ विहडिअपडिपक्खमाहप्पा

[॥ २० ॥

बहुशो वराहशोणितभावित(परिभावित ?)यावक(रञ्जित)कृतया ।

सौवीरान्नमधुकरचूर्णसगर्भया वर्त्त्या ॥

कोलवसाभरितप्रदीपगृहीतकज्जलकृताञ्जना भवन्ति ।

सकलजनहृदयदयिता विघटितप्रतिपक्षमाहात्म्याः ॥

गाथायुगलस्यायमर्थः—बहुशो बहून् (व ? वा)रान् सूकरमांसरयासृजा भावितं सत् शुष्कं यद् यावकं लाक्षारसरञ्जितं वास उपचारात् । तेन निर्मितया वर्त्या । तथा सौवीराञ्जनेन शुष्कभ्रमरचूर्णेन सगर्भया पूरितान्त(रा ? रया) सूकरस्नेहेन पूरितप्रदीपगृहीतेन कज्जलेन कृताञ्जनेनैवा उक्तफलभागिनो भवन्तीति । युगलकम् ॥ १९, २० ॥

* सज्जरसविसाणवआभुअंगभुडिका।मिणीहि णिम्मावेओ ।
सिअसिद्धत्थसणाहो धूवो सव्वत्थसि(द्धि)अरो ॥ २१ ॥

सर्जकुष्ठवचानागकेसरसूक्ष्मिकाप्रियङ्गूभिः निर्मितः तथा गौरसर्षपैर्युक्तो धूपः सर्वार्थान् साधयतीति ॥ २१ ॥

जळवाहमळअमहीअरजोइअसमभाअ(वि ?)मीसिओ
[पूसे ।

णिअळाळासञ्जुत्तो धूवो सोहग्गसञ्जणणो ॥ २२ ॥

जलवाहमलयमहीधरयोजितसमभागमिश्रितः पुष्ये ।

निजलालासंयुक्तो धूपः सौभाग्यसञ्जननः ॥

पुष्यर्क्षे मुस्ताचन्दनशैलेयानां योजितैः समैर्भागैर्मिश्रीकृतस्तथा स्वमुख-
निष्यन्दसहितो धूपः सौभाग्यं जनयतीति ॥ २२ ॥

कंकुतएणाएसरपउमअमालूरकुडिळमंसीहि ।

सव्वत्थ कुणइ सिद्धिं धूवो समभाअणिम्भविओ ॥ २३ ॥

कङ्कुत्वङ्नागकेसरपद्मकमालूरकुटिलमांसीभिः ।

सर्वत्र करोति सिद्धिं धूपः समभागनिर्मितः ॥

कङ्कु प्रियङ्गु । त्वक् भृङ्गः । नागकेसरपद्मके प्रसिद्धे । मालूरं बिल्वम् ।
कुटिलं तगरम् । मांसी नलदः । एतैर्द्रव्यैस्तुल्यांशैः कृतो † धूपः... ॥ २३ ॥

व्रजथ नरेन्द्रभवनं यदीच्छथ वशीकर्तुम् ॥

लघु कृष्णागरु । मलयं च(न्द)नम् । कुष्ठं विषाणम् । कुङ्कुमं काश्मीरम् ।
सुरदेवदारु करिनागकेसरं वन्यं परिपेलवम् । कुसुमसलिलं माक्षिकम् । एतैः
कृतो धूपो यैस्तथाविधाः सन्तो राजगृहं गच्छत, यदि राजानं वशीकर्तुं काम-
श्चेति ॥ २४ ॥

* अस्य छाया मातृकायां नोपलभ्यते । † अत्र कियंश्चिद् ग्रन्थो गलित इति
प्रतिभाति ॥

कृष्णावरेण ? रणे) का। जिजिषामागमे पण्यविक्रयं तुरिअं ।
एसोच्चिअ सिद्धिअरो धूवो चिन्तामणी णाम ॥ २५ ॥

कन्यावरणे कामिनीसमागमे पण्यविक्रये त्वरितम् ।

एष एव सिद्धिकरो धूपचिन्तामणिर्नाम ॥

अस्यैव फलान्तरप्रतिपादनार्था स्पष्टा गाथेति ॥ २५ ॥

कररुहकळळकुन्दकाळाउरुदळळकखासणाहओ ।

दळमालाविसाणमळउळमवविरइअसमभाओ ॥ २६ ॥

मअणमहाणरिन्दणवणिसिअसराणिपुडुमदूअओ ।

कुणइ वसम्मि सअळं भुवणं विहु एस सअन्धधूपओ ॥

कररुहकललकुन्दकालागरुदललाक्षासनाथः ।

दलमालाविषाणमलयोद्धवविरचितसदृशभागः ॥

मदनमहानरेन्द्रनवनिशितशराशनिप्रथमदूतः ।

करोति वशे (सकलं) भुवनमपि खल्वेष सगन्धो धूपः ॥

कररुहो नखम् । कललं मांसी । कुन्दं कुन्दुरुष्कः । कृष्णागरु लघु ।

कलं गन्धपत्राणि । लाक्षा प्रसिद्धा । एतैः सहितं दलं सल्लकम् । माला स्पृष्ट्वा ।

विषाणं कुष्ठम् । मलयोद्धवं चन्दनम् । एतैर्विरचितस्तुल्यमागा यस्य समाश्रितैः

एतैः सर्वैरित्यर्थः । सुगन्धधूपोऽयमत्यन्तसौभाग्यप्रदत्वात् स्मरशराप्रदूतकल्पः ।

उक्तार्थक्रियाकर इति । युगलकम् ॥ २६, २७ ॥

मळआरुणगिरिमिअंककन्दलीसमकअभाअओ ।

गअदाणसिळापिअंगुरससरिसवसञ्जुत्तओ धूवो ॥

मअरद्वओव्व विडडिअजणमाहप्पओ भुअणं ।

ससुरासुरं पि कुणइ वसे विळसन्तओ ॥ २९ ॥

मलयारुणगिरिमृगाङ्गकन्दलीकृतसमभागः ।

गजदानशिलाप्रियङ्गुरससर्षपसंयुक्तो धूपः ॥

मकरध्वज इव विघटितजनमाहात्म्यं भुवनम् ।

ससुरासुरमपि करोति वशे विलसत् (?) ॥

मलयं चन्दनम् । अरुणं कुङ्कुमम् । गिरेः शिलापुष्पम् । सुगन्धः

कर्पूरम् । कन्दली ओषधिर्विशेषो देशान्तरे प्रसिद्धः । गजमदः । शिला मन-

शिशला । प्रियङ्गुः कामिनी । रसो गोलः । सर्षपः सटहः । एतैः समभागैः
कृतो धूपः उक्तं कार्यं करोतीति ।

“द्वादशाङ्गयुतो धूपो (ह्य)त्यन्तविविधप्रियः ।

(द ? दा)रकर्मणि विख्यातः सम्यग्विधिनिर्जितः” ॥ २८, २९ ॥

णिअवाहविंसोणिअमळमीसुम्मत्तसुणहजीहाए ।

खाणेण व पाणेण व (पु ? कु)णइ वसे तिभुवणं सअळं ॥

निजवाष्पशोणितमल(य ?)मिश्रोन्मत्तश्वजि(ह्या ? ह्यायाः) ।

खादनेन वा पानेन वा करोति वशे त्रिभुवनं सकलम् ॥

वाष्पादीनि प्रसिद्धानि । तान्येव त्रीणि समानि एतैर्मिश्रिता उन्मत्त-
शुनोऽलर्कस्य जि(ह्या ? ह्या) खादनपानदत्ता उक्तं कार्यं करोतीति । एतानि
द्रव्याणि साधको यस्मै प्रयुक्ते तं तं वशीकरोतीत्यर्थः ॥ ३० ॥

रइसमए णिअबीअं घेत्तूण करेण कामिणीचरणं ।

जो (वा ? आ)ळिंपइ वामं सो तीए चिरं वळ्ळहो होइ ॥

रतिसमये निजबीजं गृहीत्वा करेण कामिनीचरणम् ।

य आलिम्पति वामं स तस्याश्विरं वल्लभो भवति ॥

सम्प्राप्तयोगे भावप्राप्त्यवसरे स्ववीर्यं वामकरेण गृहीत्वा कामिन्या
वामं चरणं लिम्पति स तां वशीकरोतीति ॥ ३१ ॥

माअंगणिहअणरणअणणासिआहिअअळिंगजीहाहि ।

पक्कं पिणाइभवणे तेळ्ळं पूसम्मि रअणीए ॥ ३२ ॥

मअणंकुस त्तिणामेण सिद्धमिणमो महावसीअरणं ।

फस्सेण वि किं बहुणा कुणइ वसं वणगइ(न्दो ? न्दं)पि ॥

एअं पुरा सुरमणिमउडमऊहच्छुरिअचळणेण ।

सिद्धं पसुवइणा पच्चईए तेळ्ळं पसण्णेण ॥ ३४ ॥

खाणेण व पाणे(ण)व दिण्णं पूसम्मि कामिणिजणस्स ।

पञ्चङ्गमळसणाहं कत्तो अण्णं वसीअरणं ॥ ३५ ॥

एअं गुरुआराहणपविअसिअळोअणारविन्देण ।

कहिअं दणइन्दपुरोहिण सुमन्तितणअस्स ॥ ३६ ॥

मातङ्गनिहतनरनयननासिकाहृदयलिङ्गजिह्वाभिः ।

पक्वं पिनाकिभवने तैलं पुण्ये रजन्याम् ॥

स्नानं कृत्वा इति नाम्ना सिद्धमिदं महावशीकरणम् ।

स्थितेऽपि बहुना करो(ति) वशं वनगजेन्द्रानपि ॥

एतत् पुरा सुरमकुटमणिमयूखच्छुरितचरणेन ।

सृष्टं पशुपतिना पार्वत्यास्तैलं प्रसन्नेन ॥

खादनेन वा पानेन वा दत्तं पुण्ये कामिनीजनस्य ।

पञ्चाङ्गमलसनार्थं कुतोऽन्यद् वशीकरणम् ॥

एतद् गुर्वाराधनप्रविकसितलोचनारविन्देन ।

कथितं दानवेन्द्रपुरोहितेन सुरमन्त्रितनयस्य ॥

गाथापञ्चकेन कुलकस्येदं तात्पर्यं — गजेन व्यापादितस्य पुंसो नेत्र-
प्राणहृदयपद्मध्वजलालाभितैलं पुण्यक्षं रात्रौ रुद्रालये पङ्के शुद्धास्वस्थित्या (?)
उक्तं कार्यं करोतीति । एतदेव पञ्चभिः कुलकम् ॥ ३२—३६ ॥

णिअवीअसुभाविअकइवराङ्गचुण्णेण कसळिअदळाइं ।

दिण्णाइ कुणन्ति वसे अघ्घाउं सुरहिकुसुमाइं ॥ ३७ ॥

निजबीजसुभावितकपिवराङ्गचूर्णेन लिप्तदलानि ।

दत्तानि कुर्वन्ति वश आघ्रातुं सुरभिकुसुमानि ॥

निजबीजसंयुक्तेन प्लवङ्गध्वजचूर्णेन अवकुतपत्राणि सुगन्धिकुसुमान्यामो-
दग्रहणाय यस्मै दीयन्ते तं वशीकुर्वन्तीति ॥ ३७ ॥

पुत्तञ्जारिच्च कअञ्जालिच्च मोहच्च बहिंचूळोच्च ।

कुणइ वसे गोरम्भच्च पञ्चमळमीसिआ दिण्णा ॥ ३८ ॥

पुत्रञ्जारी वा कृताञ्जलिर्वा(मोहा वा) बहिंचूडा वा ।

करोति वशे गोरम्भा वा पञ्चमलमिश्रिता दत्ता ॥

पुत्रञ्जारी स्थितिभिः कृताञ्जलिर्नतिकृत् मोहा मोहनी बहिंचूडा मयूर-
शिखा । गोरम्भानि सुमनस्य(?)चूर्णमिश्रनवनीतमतिशयप्रसिद्धम् अविधेयवशी-
करणं चरणतलाम्यङ्गयुक्त्या । गोरम्भा ओषधिविशेषः । तदीयसूक्ष्मचूर्णमावितं
नवनीतं वशीकार्यस्य पादतललेपात् सुप्रसिद्धं वशीकरणमिति ॥ ३८ ॥

णरकाळसारहयमत्तकुञ्जरा होन्ति दासपडिरूवा ।
चण्डालिआइ कमसो वढ्ढन्तएक्कपत्ताइ ॥ ३९ ॥

नरकालसारहयमत्तकुञ्जरा भवन्ति दासप्रतिरूपाः ।
चण्डालिकया क्रमशो वर्धमानैकैकपत्रया ॥

चण्डालिका रक्तकञ्चुकाख्या ओषधिः तया नरस्य कृष्णसारस्य
मृगस्य तुरगस्य मत्तवारणस्य एकैकपत्रवृद्ध्या दत्तया ते नरादयो दासप्रतिरूपा
भवन्ति ॥ ३९ ॥

गन्धअसिळाविलेविअसोसिअचुण्णीकअं महुम्मीसं ।
ळेवेण (वसे महिळां) कुणइ रए कुळिसतरुखण्डं ॥ ४० ॥

गन्धकशिलाविलेपितशोषितचूर्णीकृतं मधून्मिश्रम् ।
लेपेन वशे महेलां करोति (रते) कुलिशतरुखण्डम् ॥

कुलिशः सुधावृक्षः तस्य खण्डः एकदेशः गन्धपाषाणमनश्शिलाख-
ण्डाभ्यां शोषितस्ततश्चूर्णीकृतः पश्चात् क्षौद्रभाविता रतिसमये ध्वजलेपाद्
योषितं वशीकरोतीति ॥ ४० ॥

दिच्छिन्दिअमहुकप्पूरळित्तळिंणा रमं डुरए ।
हिअए महिळाण णरा वसन्ति ते दिव्यज काळं ॥ ४१ ॥

एस किल जोअराओ दिण्णो रुहेण मूलएवस्स ।
भइस्स देवअत्ता(ए?) वस्सम्मि सम सहिआणेण ॥ ४२ ॥

दक्षे(न्द्र?न्द्रिय)मधुकपूर्ललित्तलिङ्गा रमन्ते ये सुरते ।
हृदये महेलानां नरा वसन्ति ते दीर्घं कालम् ॥

एष किल योगराजो दत्तो रुद्रेण मूलदेवाय ।
भद्राय देवदत्ता(य?) वशेऽस्य संस्थितानेन ॥

दक्षः प्राणिविशेषो भाळूक इति प्रसिद्धः । तदीयेनेन्द्रियेण पिष्टेन तथा
माक्षिकघनसाराभ्यां लिप्तसाधना ये रमन्ते निधुवने क्रीडन्ति ते कामिनीनां
चिरं कालं हृदये वसन्ति । सदा भवन्तीत्यर्थः । अस्यैवानुशंसार्था स्पष्टा
द्वितीया गाथा । भद्रशब्दो मूलदेवविशेषणमिति । युगलकम् ॥ ४१, ४२ ॥

मुणिकुसुमसलिलघट(महु)जाळिणिफळरेणुपारअहिमेहि ।
कीरइ विअदुदइओ कअअरुठुम्मीसिओ ळेओ ॥ ४३ ॥

मुनिः सुमसलिलघटनधुजालिनीफळरेणुपारतहिमैः ।

क्रियतां विदग्धदधितः कतकफलोन्मिश्रितो ळेपः ॥

मुनिरगस्त्यतरुः तत्कुसुमजलेन तद्रसेनेत्यर्थः । तथा घृतमाक्षिकाभ्यां तथा
जालिन्या देवताळ्याः सम्बन्धिना फलचूर्णेन तथा सूतेन चन्दने इतैः कतक-
फलचूर्णमिश्रेर्नागरप्रियो ध्वजलेपः कामिनीवशीकारहेतुः क्रियतामिति ॥ ४३ ॥

जस्स मणे कज्जं सामळिए दासत्तणं पवण्णाए ।

सो कुणइ ळिंगळेवं कळरवमळसिन्धवमहूहि ॥ ४४ ॥

यस्य मनसि कार्यं श्यामलया दासत्वं प्रपन्नया ।

स करोतु लिङ्गलेपं कलरवमलसैन्धवमधुभिः ॥

कलरवमलं पारावतशकृत् । सैन्धवमधुनी प्रसिद्धे । शिष्टं गतार्थमिति ॥ ४४ ॥

ससिसूआरुणकइळिंगकणअमहुळित्तळिंगरमिआओ ।

कुणइ वसे ळडहविळाभिणोओ विरहे ण जीअन्ति

[॥ ४५ ॥

शशिसूतारुणकपिलिङ्गकनकमधुलिप्तलिङ्गरमिताः ।

करोति (वशे) लटहविलासिनीर्विरहे न जीवन्ति ॥

पारतकर्पूरकुङ्कुमवानरध्वजमातुलक्षौद्राभ्यक्तेन लिङ्गेन कामिता सु-
भगकामिनीः पुरुषो वशीकरोति । एवं नाम (काश्यपा ? ता वश्या) भवन्ति,
यत् तद्विप्रयोगे न जीवन्तीति ॥ ४५ ॥

ससिरसळअणिमअगअणपिप्पळिसिन्धुतुंबु(रु)महूहि ।

ळेविअधआण महिळा होन्ति रए णिज्झरसरिच्छा

[॥ ४६ ॥

शशिरसलवनामदगगनपिप्पलिसिन्धुतुम्बुरुमधुभिः ।

लेपितध्वजानां महेला भवन्ति रते निज्झरसदृक्षाः ॥

कर्पूरपारताभ्यां तथा लयनिमदेन (?) लताकस्तूरिकया तथा गगनेनाभ्र-
केण तथा मागधिकया तथा सैन्धवेन तथा तुम्बुरुफलैः प्रसिद्धैस्तथा माक्षिकेण

एतैरभ्यक्तलिङ्गानां निधुवनसमये वनिता बहुमदस्यन्दिन्यो भवन्ति । ततश्च वश्यत्वमापद्यन्त इत्यर्थः स्थित एवेति ॥ ४६ ॥

हरिआळञ्जणपारअमागहिआकुट्टसेन्धवमहूहि ।
कळरवपुरीसमीसो ळिं(ग ? गे) ळेवो कओ विहिणा ॥ ४७ ॥

सोहृगमअपरवसतरुणिअणहिअअमत्तमाअंगो ।
सुरए रभसेण वसे करेइ मअणंकुसो णाम ॥ ४८ ॥

हरितालाञ्जनपारतमागधिकाकुष्ठसैन्धवमधुभिः ।
कलरवपुरीषमिश्रैर्लिङ्गलेपः कृतो विधिना ॥
सौभाग्यमदपरवशतरुणीजनहृदयमत्तमातङ्गम् ।
सुरते रभसेन वशे करोति मदनाङ्कुशो नाम ॥

हरितालसौवीराञ्जनहरवीर्यपिप्पलीविषाणलवणमाक्षिकैः पारावतमलसं-
युक्तैः विधिना मदसमांशरूपेण विधानेन कृतो ध्वजाभ्यङ्गो सुरते रभसेन सामि-
लाषत्वेनोक्तविशेषणविशिष्टास्तास्तरुणीर्वशीकरोतीति युगलकम् ॥ ४७, ४८ ॥

जाइ (व) काइ व घेत्तूण पञ्च कुसुमाइ रत्तवण्णाइ ।
समतळिअपिअंगुमीसिआइ अइमसिणपिट्ठाइ ॥ ४९ ॥
एएण ळित्तळिंङो जं जं कामेइ कामिणिं कुसळो ।
सोभग्गरूपगुणगच्चिअं तरुणिं वसे कुणइ ॥ ५० ॥

यानि वा कानि वा गृहीत्वा पञ्च कुसुमानि रक्तवर्णानि ।
समतुलितप्रियङ्गुमिश्रितान्यतिसृणपिष्टानि ॥
एतेन लिप्तलिङ्गो यां यां कामयते कामिनीं कुशलः ।
सौभाग्यरूपगुणगर्वितां (तरुणीं) वशीकुरुते ॥

यानि वा कानिचित् प्रभि(न्न)जातिपुष्पमिति पञ्च लोकहितानि पुष्पाणि
गृहीत्वा तत्तुल्यपरिमाणगन्धप्रियङ्गुमिश्रितानि कृत्वा एतेन द्रव्येण कृतध्वजा-
भ्यङ्गो यां यां योषितं रमयति सा सा सुभगत्ववपुःप्रकर्षगर्वितापि तस्य वश्य-
त्वमापद्यत इति युगलकम् ॥ ४९, ५० ॥

घअघट्ठ(रत्त)कइळिंङ(ळित्त)ळिंङाण ळडह(वणिदाओ)।
होइ वसे मअरद्धअसर(सोअर)सळळविहुराओ ॥ ५१ ॥

एअस्स मूळसिरिणा मअरद्धअसरसहोअ(र)समस्स ।

ळेवस्स पट्टबन्धो कओ महाआळभुवणम्मि ॥ ५२ ॥

घृत(भृ? पि)ष्ट(रक्त)कपिलिङ्गलिप्तलिङ्गानां लटहवनिताः ।

भवन्ति वशे मकरध्वजशरसोदरशल्यविधुराः ॥

एतस्य श्रीमूलदेवेन मकरध्वजशरसहोदरसमस्य ।

लेपस्य पट्टबन्धः कृतो महाकालभुवने ॥

घृतपिष्टेन रक्तस्य कर्पेर्मकटस्य मेद्रेण लिप्तसाधनानां सुन्दरस्त्रियः
स्मरशरनिकरशल्यव्यथिताः सद्यो वशीभवन्ति । अस्त्यैवानुशंसार्था स्पष्टार्था
गाथा । मकरध्वजशराणां सहोदरतुल्यस्य समानार्थकारित्वाद् आतृतुल्यस्य
योग(स्य) पट्टबन्धः कृत इति युगलकम् ॥ ५१, ५२ ॥

जाळिणिफळरेणुरसिन्दकणअळोअणखण्डसहिएहि ।

सुरअम्मि ओदठवारुणिदुद्धेण करंभिओ ळेवो ॥ ५३ ॥

एसो विअ गुरुजोव्वणसोभग्गोत्ताणकामि(णि)जणस्स ।

हरइ मअरद्धं मअरद्धओ व्व भुवणे विअंभन्तो ॥ ५४ ॥

जालिनिफलरेणुरसेन्द्रकनकलवणाम्लवेतस(स?)हिमैः ।

सुरते उप्वारुणिदुग्धे मिश्रीकृतो लेपः ॥

एषोऽपि गुरुयौवनसौभाग्योत्तानकामिनीजनस्य ।

हरति गर्व मकरध्वज इव भुवने विजृम्भमाणः ॥

देवतालीफलचूर्णेन पारतेन च हरदायितेन सैन्धवेन अम्लवेतसेन चन्द-
नेन च एतैः करभवारुण्याः क्षीरेण च आलोलितो लेप एषोऽपि सुरतसमये
प्रयोगः प्रकृष्ट (वारुण्या? तारुण्य) सौन्द(र्या? र्यो)न्नतस्य विलासिनीलोकस्य
साक्षात् कन्दर्प इव दर्प (जनयति विजयमानो?) हरतीति युगलकम् ॥ ५३,
५४ ॥

हअळाळासिअसरिसवमज्जिद्वाजाइकुसुमदळमीसं ।

जो कुणइ ळिङ्गळेवं सोच्चिअ कुसुमाउहो होइ ॥ ५५ ॥

हयलाळासितसर्षपमज्जिष्ठाजातिकुसुमदलमिश्रम् ।

यः करोति लिङ्गलेपं स एव कुसुमायुधो भवति ॥

तुरगमुखनिःष्यन्दो गौरसर्षपः मज्जिष्ठा जातिकुसुमं सुमनःपुष्पाणि
तमालपल्लवानि एतानि मिश्रयित्वा कृतो ध्वजलेपः प्रयोक्तुः साक्षात् कुसुमा-
युधत्वमापादयतीति ॥ ५५ ॥

हरबीअघुसिणघणसाररोअणामळअहेमरअरइओ ।

सुरअम्मि हरइ हिअअं ठेवो सुरसुन्दरीणं पि ॥ ५६ ॥

हरबीजकुङ्कुमघनसाररोचनामलयहेमरजोरचितः ।

सुरते हरति हृदयं लेपः सुरसुन्दरीणामपि ॥

पारतः काश्मीरकर्पूरगोरोचनाचन्दनमातुलचूर्णैर्निर्मितः साधनलेपोऽप्सरसामपि चित्तं हरतीति ॥ ५६ ॥

तइतअरकळळकेसरकुसुम्भसेळेअविरइअं कुणइ ।

सौभगगमणणसमं वामाण विलेवणं सुहअं ॥ ५७ ॥

त्वक्तगरतकल्लकेसरकुसुम्भशैलेयविरचितं करोति ।

सौभाग्यमनन्यसमं वामानां विलेपनं सुखदम् ॥

वल्कलकुटिलमांसीनागरकेसरमहारजनीपरपुष्टैर्विरचितः वधूनां वराङ्ग-
लेपः परमं सौभाग्यं करोति सुखदत्वादिति ॥ ५७ ॥

सिन्धुवआसोवच्चळसोवीर(अ)मच्छपित्तवरणीहि ।

घअमहुक(ळा ? णा)सणाहो भअळेओ कुणइ सोभगगं ॥

सैन्धववचासौवर्चलसौवीरकमत्स्यपित्तवरणीभिः ।

घृतमधु(कृतोऽसौ ? कणासनाथौ) भगलेपः करोति सौभाग्यम् ॥

लवणोग्रगन्धाकृतकशैलाञ्जनमत्स्यपित्तैस्तथा वरण्या सौराष्ट्रमृत्तिकया
चेत्येतैः कृतः सर्पिर्माक्षिकपिप्पलीचूर्णयुतः स्त्रीणां वराङ्गाभ्य(क्तः ? ङ्गः) सौभा-
ग्यमावहतीति ॥ ५८ ॥

(सिअ)सिद्धत्थअतेळळं दाळिमपञ्चङ्गसाहिअं विहिणा ।

गुज्झब्भङ्गेण रए कुणइ वसे णिअपइं महिळा ॥ ५९ ॥

सितसिद्धार्थकतैलं डाडिमपञ्चङ्गसाधितं विधिना ।

गुह्याभ्यङ्गेन रते करोति वशे निजपतिं महेला ॥

गौरसर्षपतैलं डाडिमस्य पञ्चभिरंशैर्दलादिभिर्विधानेन साधितं पक्वं व-
राङ्गलेपेन प्रयोज्य स्त्री कामुकं वशीकरोति । विधिरत्र द्रव्यचतुर्गुणं तैलं
तच्चतुर्गुणं जलं पक्वं लेपमात्रमिति ॥ ५९ ॥

माळइपसूणसाहिअतेळळब्भ(ङ्गो ? त्ते) अरङ्गकुहरम्मि ।

महिळाण सुरअसमए होइ पई दासपडिरुवो ॥ ६० ॥

मालतीप्रभूनसाधितैलाभ्यक्ते वराङ्गकुहरे ।

महेलानां सुरतसमये भवति पनिर्दसप्रतिरूपः ॥

सुमनःपुष्परुक्तेन विधिना साधितं यत् तिलतैलं तेन सुरतसमये क्षिप्ते
संसारमार्गविवरे कामिनी कामुकमत्यन्तवश्यं करोतीति ॥ ६० ॥

पसुवइजळवट्टिअणिबदारुगुगुलुरसञ्जणकण्ण ।

महिळा वरङ्गधूपेण णिअदइअं वसे कुणइ ॥ ६१ ॥

पशुपतिसलिलवर्तितनिम्बदारुगुगुलुरसाञ्जनकृतेन ।

महेला वराङ्गधूपेन निजदयितं वशीकरोति ॥

छागमूत्रपिष्टैः पितुमन्ददेवदारुपुरभागैः कृतो निर्मितो यो धूपः तेन
महेला वराङ्गं धूपयति कामुकं वशे करोतीति ॥ ६१ ॥

दप्पिअपसुवइजळपिट्टवानरीमूलळेविउम्ममळिअं ।

ण पडइ लिङ्गं खरकोरिखररआ (आ) मसुद्धिअं पि ॥ ६२ ॥

दर्पितपशुपतिजलपिष्टवानरीमूललेपितोद्वर्तितम् ।

न पतति लिङ्गं खग्खारीखररनायासमूदितमपि ॥

मत्तवस्तप्रसवेण निघृष्टं यद्वा नार्याः कपिकच्छ्वा मूलं तेन लिप्तं यदु-
द्वर्तितं चिह्नं कर्कशाधमदासीनिधुवनक्लेशकदर्थितमपि पुंश्चिह्नं स्तब्धत्वं न जहा-
तीति ॥ ६२ ॥

सत्ताहं पसुवइसळिळभाविअं करहवारुणीमूलं ।

गाढोव्वट्टणविहिणा कुणइ रए साहगत्यम्भं ॥ ६३ ॥

(सप्ताहं) पशुपतिसलिलभाषितं करभवारुणीमूलम् ।

गाढोद्वर्तनविधिना करोति रते साधनस्तम्भम् ॥

सप्त दिनानि छागमूत्रेण भाषितमुष्टवारुणीमूलं पिष्टं सद् बहलेनो-
द्वर्तनकर्मणा सुरते ध्वजस्तम्भमसुपहरतीति ॥ ६३ ॥

कमपरिवट्टिअट्टं कगपिण्णळिण्डुळविसेहि पिट्टेहि ।

ळेविअधोणण णरो लिङ्गेण चिरं रए मळइ ॥ ६४ ॥

क्रमपरिवर्धितटङ्कणपिप्पलितण्डुलविषयीः ? पैः पिष्टैः) ।

विलिप्तधौतेन नरो लिङ्गेन चिरं (ओरमओ ? रते मिलति) ॥

टङ्कणं सुवर्णपादिका, पिप्पलीतण्डुलं मागधिकाबीजानि, विषं मुस्तादि,
एतैरुत्तरोत्तरवृद्ध्या गृहीत्वा पिष्टैः प्रथमं लिप्तेन पश्चाद्धौतेन ध्वजेन बहलं
निधुवने क्रीडतीति ॥ ६४ ॥

मण्डोक्कवसाकुरुविल्लखण्डखण्डेहि कादिअं दुद्धं ।

भअधूमधअत्थंभं करेइ चरणअळळेवेण ॥ ६५ ॥

मण्डूकवसाकुरुविल्लखण्डखण्डैः कथितं दुग्धम् ।

(ध्वज)धूमध्वजस्तम्भं करोति चरणतललेपेन ॥

दुर्दुस्नेहेन तथा कुरुविल्लस्य कुलीराख्यस्य मत्स्यस्य (खण्ड)खण्डैः
पिशितशकलैः सह कथितं क्षीरं (ध्वजस्य धूम) ध्वजस्य वाग्नेः स्तम्भं करोति ।
तेन लिप्तपादश्चिरं स्तब्धध्वजो भवति अग्निना च न दह्यत इत्यर्थः ॥ ६५ ॥

सिद्धं कुसुम्भतेळळं भूमिलआचुण्णभीसिअं विहिणा ।

चळणवभंगेण रए (करेइ) ण(र?रं) ख(रअ)रुच्छाहं ॥ ६६ ॥

सिद्धं कुसुम्भतैलं भूमिलताचूर्णमिश्रितं विधिना ।

चरणाभ्यङ्गेन रते करोति नरं खरतरोत्साहम् ॥

कुसुम्भस्य पद्मकस्य बीजोद्धवं तैलं गण्डूपदचूर्णेन (कुरु?खर) पचन-
विधिना साधितं पादलेपेन रतिविषये पुरुषं तरुणरासभं करोतीति ॥ ६६ ॥

णीळुप्पळासिअपंकअकेसरमहुसक्कराविळित्तेण ।

सुरअम्मि चिरं कीळइ दढलिङ्गे णाहिविवरेण ॥ ६७ ॥

नीलोत्पलसितपङ्कजकेसरमधुशर्कराविलिप्तेन ।

सुरते चिरं क्रीडति दृढलिङ्गो नाभिविवरेण ॥

कुवलेन तथा श्वेतपद्मकिञ्जल्केन तथा मधुशर्कराभ्यां लिप्तेन नाभि-
कुहरेण पुरुषः स्तब्धलिङ्गः सन् सुरते चिरं रमत इति ॥ ६७ ॥

सिअवाअसजंघामूलोम्भीसकमळकेसरमहूहि ।

णाहीहि कओ लेवो वीअत्थम्भं रए कुणइ ॥ ६८ ॥

सितवायसजङ्घामूलोन्मिश्रकमलकेसरमधुभिः ।

नाभौ कृतो लेपो बीजस्तम्भं रते करोति ॥

श्वेतायाः काकजङ्घाया मूलेन तथा किञ्चलकेन तथाच मधुना एतैर्मिश्रैः
सम्पादितो नाभिचिवराभ्यङ्गो रतौ वीर्यनिरोधं करोति चिरं रम(य)तीत्यर्थः ॥ ६८ ॥

छीरळिळचुलुं पादुद्व(त्ति)अं च ळणजुअळळेवेण ।

कुणइ समंगामूळं वीअत्थम्भं रण सुइरं ॥ ६९ ॥

छीरळिगविकादुग्धवर्तितं चरणयुगळविलेपेन ।

करोति समङ्गामूलं वीजस्तम्भं रते सुचिरम् ॥

सुधायास्तथा ळगल्याः क्षीरेण पिष्टं लज्जालुकाया मूलं पादद्वयलेपेन
रतौ पूर्वोक्तं कार्यं करोतीति ॥ ६९ ॥

सिअसरिसवमिरिअवआविसाणसुरसाविळङ्गवीएहि ।

दुस्सीळगोवसीअरणमञ्जणं पसुवइजळेण ॥ ७० ॥

सितसर्पपमरिचवचाविषाणसुरसाविळङ्गवीजैः ।

दुस्शीळगवीवशीकरणमञ्जनं पशुपतिजलेन ॥

गौरसिद्धार्थकृष्णोऽग्न्यन्धकुष्ठखञ्जकाकृमिघ्नवीजैः छागमूत्रपिष्टैः कृत-
मञ्जनं दुष्टानां धेनूनां दमनमिति ॥ ७० ॥

इअएस परिसमत्तो विविहवसीअरणजोअसंपुण्णो ।

हरमेहळाण तइओ विअदुदइओ परिच्छेओ ॥ ७१ ॥

इत्येष परिसमा(प्यते ? सो) विविधवशीकरणयोगसंपूर्णः ।

हरमेखलायास्तृतीयो विदग्धदयितः परिच्छेदः ॥

स्पष्टमेतत् ॥ ७१ ॥

इति हरमेखलायां तृतीयः परिच्छेदः ।

अथ चतुर्थः परिच्छेदः ।

वेसाण विअदुआण अ सरीरपरिअम्मजणिअपरिओसं ।

साहेमि चउत्थमहं सम्पइ विउळं परिच्छेअं ॥ १ ॥

वेश्यानां विदग्धानां च शरीरपरिकर्मजनि(त)परितोषम् ।

साधयामि चतुर्थमहं सम्प्रति विपुलं परिच्छेदम् ॥

वेश्याविदग्धग्रहणं पूर्वपरिच्छेदक्रमानुसरणमात्रम् । वक्ष्यमाणं तु सर्व-
साधारणम् । शिष्टः सुबोधः ॥ १ ॥

करिदशनामलकमर्षीभृङ्ग(राजो ? रस)विपक्वतैलादीकृतान् ।
लेपेण कुण्डं कुडं खललीवि कुञ्चि ए चिहुरे ॥ २ ॥

करिदशनामलकमर्षीभृङ्ग(राजो ? रस)विपक्वतैलादीकृतान् ।
लेपेण करो(ते) स्फुटं खलतेरपि कुञ्चितान् विकुरान् ॥

हस्तिदन्तं धात्रीफलं च पुटपाकेन मषीकृत्य मार्कवरसेन विपक्वं तेन
मिश्रित(धाम ?) १५ लेपः खलवाट्यापि कुटिलान् केशानापादयति । किं पुनर-
न्यस्य । तैलपाकविधिः समूलस्य मार्कवस्य च पले तत्स्वरसस्य द्वार्त्रिशत् पलानि
तिलतैलपलान्यष्टौ तान्येव ग्राह्याणीति स्मरसपाकेन सर्वत्रैषैव स्थितिः ॥ २ ॥

छाअच्छीररसज्जणपुडदद्वगइन्ददन्तमसिञ्चित्ता ॥
जाअन्ति सत्तरत्ता खललीउवि कुञ्चिआ केशा ॥ ३ ॥

छागक्षीररसाज्जनपुटदग्गजेन्द्रदन्तमर्षील्लिप्ताः ।
जायन्ते सप्तरात्रात् खलतेरपि कुञ्चिताः केशाः ॥

अजादुग्धरसाज्जनाभ्यां मिश्रितया पुटपाकदग्धकरिदशनमप्या लिप्ताः
केशाः पूर्ववत् श्रेष्ठा भवन्तीति ॥ ३ ॥

भंगरअरसोम्मीसिअगुञ्जाफळ(चुण्ण)साहिअं तेळळं ।
कुणइ सिरोरुहरिद्धिं कुडमुरातुडिजडासहिअं ॥ ४ ॥

भृङ्गर(जो ? सो)न्मिश्रितगुञ्जाफलचूर्णसाधितं तैलम् ।
करोति शिरोरुहद्विद्धिं कुष्ठमुरातुटिजटासहितम् ॥

मार्कवरसेन गर्भीकृतरक्तिकाचूर्णेन पूर्वोक्तपरिमाणस्थित्यादिना नि-
(च ? चितं) तैलं विषागेन मधुरया सुगन्धमुरया तु(ल्या ? टिभिः) सूक्ष्मैलाभि
जटया मांस्या च तैर्मिश्रीकृतचूर्णितैः सहितं केशसम्पत्तिं करोतीति ॥ ४ ॥

भळळाअअबुहईफळगुञ्जामूळप्फळाण एक्केण ।
महुसहिण विळित्तं सुरवइळुत्तं समञ्छाइ ॥ ५ ॥

भल्लातकबृहतीफलगुञ्जामूलफलानामेकेन ।
मधुसहितेन विलिप्तं सुरपतिलुप्तं श(मय ? मं या)ति ॥

भल्लातकमरुष्करम् । बृहतीफलं कण्टकालिकाफलम् । गुञ्जाया रक्तिकाया मूलं फलं वा । एतेषां मध्यादन्यतमेन चूर्णाकृतेन माक्षिकेसति तेनाभ्यक्तमिन्द्रलुप्तसंज्ञया प्रसिद्धं शिरसि श्मश्रुणि वा लुप्तलोमरूपव्याधिजातं शमयति विनश्यतीति ॥ ५ ॥

पिष्टेहि कसणरोहिणिबुत्तुम्प्रीसेहि जवअकुमुभेहि ।
कअळेवमिन्द्रलुत्तं घणचिहुरभणोहरं होइ ॥ ६ ॥

पिष्टैः कृष्णरोहिणीमूत्रमिश्रैर्जपाकुसुमैः ।
कृतलेपमिन्द्रलुप्तं (कनक ? घन)चिकुरमनोहरं भवति ॥

जपापुष्पाण्युडूपुष्पाणीति प्रसिद्धानि । तैः पिष्टैः कृष्णाया रोहिण्या घेनोः प्रसवेण मिश्रितैर्लिप्तं पूर्वोक्तमिन्द्रलुप्ताख्यं व्याधिजातं पुनर्जातमनोहरकेशं भवतीति ॥ ६ ॥

बुहईफलरसघट्टं गुञ्जामूलं फलं च लेपेन ।
कञ्चगणिहृष्टपाच्छिममसराहियमुण्डितं हरइ ॥ ७ ॥

बृहतीफलरसघट्टं गुञ्जामूलं फलं वा लेपेन ।
काञ्चननिघृष्टप्रच्छितममराधिपमुण्डितं हरति ॥

कण्टकालीफलरसेन पिष्टं रक्तिकानां मूलं फलं वा लेपेन पूर्वोक्तमिन्द्रलुप्तं हरति । कीदृशमिन्द्रलुप्तं, पूर्वं सुवर्णेन निघृष्टं पश्चात् सूक्ष्मश्लेष्णे कृतक्षतमिति । सर्वेषामिन्द्रलुप्तलेपानां निघर्षणप्रच्छादनविधिः साधारणः ॥ ७ ॥

पशुगन्धाणीलुप्यलतिलकलिफलमज्जमहुअछळ्ळीहि ।
गुण्डितसिराण चिहुरा ण पडन्ति पिअंगुसहिण्णि ॥ ८ ॥

पशुगन्धानीलोत्पलतिलकलिफल(मज्ज)मधुकत्वाग्भिः ।
गुण्डितशिरसां केशा न पतन्ति प्रियङ्गुसहितैः ॥

पशुगन्धा अविगन्धा पूतिपर्वरक इति प्रसिद्धः । नीलोत्पलं कुवलयम् । तिलाः प्रसिद्धाः । कलिफलं विभीतकफलं तस्य मज्जा अण्डसारः । मधुकस्य मधुयष्ट्यास्त्वगतैः श्यामया सहितैः लिप्तमूर्ध्ना कचा न पतन्ति स्थिरीभवन्ति । अत्र लेपत्वापादनाय द्रवद्रव्यं जलमेव ग्राह्यम् । विशेषानुक्तौ सर्वत्रैषैव स्थिति-रिति ॥ ८ ॥

आमलकुट्टकुवलयमांसीबलालिप्ते शीर्षे ।

अइरा विरला वि घणा जाअन्ति मनोहरा चिहुरा ॥ ९ ॥

आमलकुट्टकुवलयमांसीबलालिप्ते शीर्षे ।

अचिराद् विरला अपि घना जायन्ते मनोहराश्चिकुराः ॥

धात्रीफलविषाणोत्पलनलदैस्तथा वलया अनयैव संज्ञया प्रसिद्धया कृतलेपेन लिप्ते मस्तके लुप्तत्वाद्विरला अ(पि) केशाः संहता रम्याश्च पुनर्जायन्ते इति ॥ ९ ॥

माअन्दवीअमीसिअह्णाणामळएहि गुण्डिआ चिहुरा ।

ण पडान्ति दढबद्धमूलघणदीहरसिणिद्धा ॥ १० ॥

आम्रवीजमिश्रितस्नानामलकैर्गुण्डिताश्चिकुराः ।

न पतन्ति भवन्ति दढबद्धमूलघनस्निग्धदीर्घाः ॥

आम्रफलमज्जाभ्यन्तरवर्ति यत् सारं तेन मिश्रितैः स्नानार्थमुपसाधितैः सुगन्धामलकैर्लिप्ते शिरसि सति केशा न केवलं न पतन्ति, यावत् सर्वैः स्वगुणैः संयुक्ता भवन्तीति । स्नानामलकविधिं पञ्चमे वक्ष्यति ॥ १० ॥

समणीळोप्पळकेसरळट्टिन्नहुतिलेहि सरिसामळअं ।

सीसाभिंम चिरपरूढं पि उप्पिआसं समुप्पुसइ ॥ ११ ॥

समनीलोत्पलकेसरयष्टिमधुतिलैः सदृशामलकम् ।

शीर्षे चिरपरूढमपि दारणं समुन्मूलयति ॥

समानैस्तुल्यभागैः कुवलयेन नागकेसरेण मधुयष्ट्या तिलेन चेत्येतैः सर्वैः समानैर्धात्रीफलं शीर्षे दत्तं सत्वक्चटनरूपं व्याधजातम् उप्पियासमिति देशीपदे व्याख्यातं निवारयति ॥ ११ ॥

रविदुद्धोळन्तरधूमददुसुहमासचुण्णमसिमीसं ।

ळेवेण सअळसिररोअविडडणं कुणइ कडुतैळं ॥ १२ ॥

रविदुग्धाद्रान्त(र)धूमनिदग्धशुभमावचूर्णमपीमिश्रम् ।

लेपेन सकलशिरोरोगविघटनं करोति कटुतैलम् ॥

अर्कक्षीरेणादीकृताः सन्तो धूपेन पुटपाकेन विदग्धा विशोषिता ये (मा)-षास्तच्चूर्णजा यासौ मषी तथा मिश्रं कटुतैलं सर्षपतैलं तदलाभे गुल्गुलुबी-जतैलं लेपेन शिरोभ्यङ्गेन सर्वेषां शिरोरोगाणां विनाशं करोति इति ॥ १२ ॥

आमलकफलकृतमालकिसलयप्रपुन्नाटवीजलाक्षामिः ।
लेओ सीसम्मि कओ दारुणमपि हरइ दारणअं ॥ १३ ॥

आमलकफलकृतमालकिसलयप्रपुन्नाटवीजलाक्षामिः ।

लेपः शीर्षे कृतो दारुणमपि हरति दारकम् ॥

धात्रीफलमारग्वधप्रवालमेळकवोजं दीप्तिश्चेत्येतं. लेपो घोरमपि दारुणं
शीर्षत्वधिकारमुपियासमिति प्रागुक्तं नेवारयतीति ॥ १३ ॥

लेओ घणचण्डासुरविपाणतनुदलणिसाहळदीहि ।

दारणअपमुहसिररूढचिहुररिउणो विणासेइ ॥ १४ ॥

लेपो घनचण्डासुरविपाणतनुदलनिशाहरिद्राभिः ।

दारणकप्रमुखशिरोरूढचिकुररिपून् विनाशयति ॥

घनो मुस्ता चण्डा चोरकभेदः काष्ठगुग्गुलुरिति प्रसिद्धः, असुरः, (सुर?)
विपाणं कुष्ठं, तनुदलं तमालपत्रं, निशा दारुहरिद्रा पिण्डहरिद्रेत्येतैः कृतो-
ऽसावलेपः प्रागुक्तान् दारणप्रमुखान् सर्वाश्चिरप्ररूढानपि केशव्याधीन् विना-
शयति ॥ १४ ॥

णिग्गुण्डिफ(लि)णिरुविअसिद्धं सिद्धञ्च मोरअफळेहि ।

तेळळं सिररो(अ)हरणमभ्यङ्गजुत्तीण ॥ १५ ॥

निर्गुण्डीफलनीरूपिकसिद्धं सिद्धं वा मसूरकफलैः ।

तैलं शिरोरोगहरणमभ्यङ्गयुक्त्या ॥

निर्गुण्डो भूतकेशो । फलिनी लाङ्गली । रू(णो? पि)कोऽर्कवृक्षः एतैः
पूर्वोक्तैः...प्यां विधिना सिद्धम् अथवा अपामार्गफलसिद्धं तिलतैलं शिरो-
रोगहरणं लेपयुक्त्या मूर्धरोगाणां समूहोत्सादनं भवतीति ॥ १५ ॥

खप्परभज्जणा वा चुण्णिण्ण कुट्टेण तेळळसहिण्ण ।

चिररूढरुसिआदाहकण्डुविअणाओ णासेन्ति ॥ १६ ॥

खर्परभर्जना(द्) वा चूर्णितेन कुष्ठेन तैल(सुलिप्ते? सहिते)न ।

चिररूढपिटकादाहकण्डुवेदना (नाशय? नश्य)न्ति ॥

खर्परे मृत्पात्रकपाले भृष्टं यत् कुष्ठं तेन तैलेन च सहितेन शिरोभ्य-
ङ्गात् तज्जानां रुषकाख्यानां सूक्ष्मपिटकानां सम्बन्धी यो दाहः कण्डूश्च त-
त्कृता वेदना नश्यन्तीति ॥ १६ ॥

अतरुणविल्वशिरसा वा धौतो गुळपाणीएण व जहिच्छं ।
मूढो वि होइ सहसा विसंखळो चिहुरपन्मारो ॥ १७ ॥

अतरुणविल्वशिरसा वा धौतो गुळपाणीयेन वा यथेष्टम् ।
मूढोऽपि भवति सहसा विशृङ्खलश्चिकुरप्राग्भारः ॥

अतरुणस्य पत्रस्य विल्वफलस्य मज्जा वा शोधितस्य गुलस्य जलेन
वा अभ्यक्तः केशसमूहो जटीभूतोऽपि विविक्तो भवतीति ॥ १७ ॥

फणिवळ्ळीदळरसमिलिअसासेणपरअविळेविआ चेळी ।
(आअर)सेइ णिवद्धा सिरिअमे णीसेसजूअसंघाओ ॥ १८ ॥

फणिवल्लीदलरसमिलितममृणपारतविलिप्ता चोरिका ।
आकर्षति निबद्धा (शिरसि निश्शेषयूकसङ्घातान् ॥)

तद्गतान् यूकाख्यान् जन्तूनाकर्षति ततो विद्वेषयतीति ॥ १८ ॥

सविळंगगन्धआसिळासिद्धं सुर(भि? भी)जलेन कटुतेळळं ।
आजम्म णेइ खअं लिक्खासाहिआउ जूअसंघाउ ॥ १९ ॥

सविळङ्गगन्धकशिलासिद्धं सुरभिजलेन कटुतैलम् ।
आजन्म नयति क्षयं लीक्षासहितान् यूकसङ्घातान् ॥

कृमिध्मेन सह गन्धपाषाणमनश्शिलाभ्यां गर्भक्षिसाभ्यां गोमूत्रेण पू-
वोक्तशुद्धाम्बुयुक्त्या सिद्धं सम्पन्नं कटुतैलं केशाभ्यङ्गाद् यावज्जीवं सलीक्षा
यूकाः क्षपयन्ति । पुनस्ता न भवन्तीत्यर्थः ॥ १९ ॥

णवधदुसंखचुण्णअणिहट्टसीसअविळेविआ चिहुरा ।
ससिकिरणकन्तिधवळा विहोन्ति भमरउळसच्छाआ ॥
[२० ॥

नवदग्धशङ्खचूर्णकनिष्ठसीस(क)विलिप्ताश्चिकुराः ।

शशिकिरणकान्तिधवला अपि भवन्ति भ्रमरकुलसच्छायाः ॥

तत्कालं पुटपाकदग्धस्य शङ्खस्य कच्चोर्यकचूर्णकेन निष्ठुष्टं समरसी
कृतं यत् सीसकं नागं तेन लिप्ताः केशाः पलितशुक्ला अपि भ्रमरवत् कृष्णी-
भवन्तीति ॥ २० ॥

भंगरअळोहतिहळावीअअ ऋणवीरणीळिसमभाअं ।

बहुसो ऋअगुळधूपं करोइ कसणाइ पळिआइ ॥ २१ ॥

भृङ्गरजोहोहतिफळावीजककणवीरनीलीसमभागम् ।

बहुशः कृतगुलधूपं करोति कृष्णानि पलितानि ॥

मार्कवशस्त्रचूर्णत्रिफला असनहयमारनीलीनां समभागा यस्मिन् तत्
तथाविधं द्रव्यं बहुवारं गुलधूपेन कृताधिवासं लेपेन जराशुक्लान् कृष्णय-
तीति ॥ २१ ॥

माअन्दवीअनिहळाणीळीभंगरअपंकळोहेहि ।

पळिआइ कुगइ लेवो सकाश्चिओ अळिउन्दणीहाइ ॥ २२ ॥

आम्रर्षाजत्रिफलानीलीभृङ्गर(जः ? स)पङ्कलोहैः ।

पलितानि करोति लेपः सकाश्चिकोऽलिकुलनिभानि ॥

आम्रास्थिसारं त्रिफला तथा तेकराजरसः पङ्कः पद्मिनीतले कर्दमः श-
स्त्रचूर्णमित्येतैः काश्चिकसंयुक्तैर्लेपो जरां नाशयतीति ॥ २२ ॥

कच्चूरतअरसामासेळेहि समं सुवट्टिआ रअणी ।

रञ्जेइ धवळचिहुरे जणस्स गुळधूपिण बहुसो ॥ २३ ॥

कच्चूरतगरश्यामाशैलैः समं सुवर्तिता रजनी ।

रञ्जयति धवलचिकुरान् जनस्य गुलधूपितान् बहुशः ॥

कच्चूरं कळयमिति प्रसिद्धं, तेन, तथा कुटिलं तथा प्रियङ्गूः तथा
शैलं शिलापुष्पम् एतैः सह सुषिष्टा हरिद्रा । किमुक्तं भवति । कच्चूरादीनां
चतुर्णां समांशानां यावत् परिमाणं तावत् प्रमाणं हरिद्रा, सा बहुशो गुळ-
धूपकृताधिवासा पलितं नाशयतीति ॥ २३ ॥

सेळुसिवाखंभ रीकाअणिकळिहक्खणिम्बतेळेण ।

णासेइ पळिअचिउडणमेक्केकं दुद्धणिरअस्स ॥ २४ ॥

शेळुशिवाखंभारीकाकनिकलिवृक्षनिम्बतैलानाम् ।

नस्येन पलितविघटनमेकैकं दुग्धनिरतस्य ॥

क्षीराहारस्य सतः पुरुषश्च शेल्वादिफलानां सम्बन्धि तैलं नस्येनोपयुक्तं
पलितं नाशयति । तत्र शेळुः श्लेष्मातकः । शिवा हरीतकी । खम्भारी श्रीपर्णी

काकनी गुञ्जा कलिवृक्षो विभीतकः निम्बः पिचुमन्दः एतेषामेकतमस्यापि फ-
लसारनिर्गतेन तैलेन नस्यप्रयोगाद् उक्तफलसम्पत्तिरिति ॥ २४ ॥

समतिलकाकणिआबीअचुण्णतेळ्ळेण णावणं दिण्णं ।

कुणइ घणकसणकुडिलं सुसिणिद्धं कुन्तळकळावं ॥ २५ ॥

समतिलकाकनिकाबीजचूर्णतैलेन नावनं दत्तम् ।

करोति घनकृष्णकुटिलं (सुस्निग्धं) कुन्तलकलापम् ॥

समास्तुल्यभागा यस्य तिलास्तादृशं यद् गुञ्जाफलान्तर्वर्तिसारचूर्णं तदु-
द्भवेन तैलेन प्रयुक्तं नस्यं चिकुरचयं सर्वं निजगुणैः संयुक्तं करोतीति ॥ २५ ॥

काश्चिअवट्टिअपरिपक्कसेलुफलमज्जलित्ततविआहि ।

खररविअरेहि तेळळं परिच्चुअं लोहतण्णाहि ॥ २६ ॥

अब्भंगणासविहिणा सिहिगळणीळाइ कुणइ पळिआइ ।

गळदसणसवणणासामुहणअणविआरसमणञ्च ॥ २७ ॥

काश्चिकवर्तितपरिपक्वशेलुफलपञ्जलित्ततप्तात् ।

खररविकरैस्तैलं परिच्युतं लोहभाण्डात् ॥

अभ्यङ्गनस्यविधिना शिखिगलनीलानि करोति पलितानि ।

गलदशनश्रवणनासामुखनयनविकारशमनं च ॥

काश्चिकेन आरनालेन पिष्टो योऽसौ श्लेष्मातकस्य फलस्य मज्जा
सारः तेनाभ्य(क्तं? क्तात्) शस्त्रमयाद् भाजनात् तीक्ष्णार्करशिमाभिस्तापिताद्
यैतलं प्रस्रवति, तेन नस्याभ्यङ्गप्रयुक्तेन मयूरकण्ठकृष्णानि पलितानि संप-
द्यन्ते । तथा तत् तैलं कण्ठादिविकारान् शमयतीति युगलकम् ॥ २६, २७ ॥

विहिणा सिहिसिहभङ्गरअसरससिद्धेण सुरहिसारेण ।

कअणावणाण णासन्ति सत्तरत्तेण पळिआइ ॥ २८ ॥

विधिना शिखिशिखाभृङ्गराजस्वरससिद्धेन सुराभिसारेण ।

कृतनाव(ना)नां नश्यन्ति सप्तरात्रेण पलितानि ॥

शिखिशिखा मयूरशिखा मार्कवस्वरसे हि कल्कीकृत्य सिद्धं यत् सुराभि-
सारं घृतं तेन नस्यप्रयोगेण सप्तरात्रं प्रयुक्तं जरां विनाशयति । सिद्धिरत्र
स्वरससिद्धतैलस्य पूर्वमुक्तो यः स (एवमि?वे)ति ॥ २८ ॥

अइकम्मळकश्चिअवट्टिएहि एरण्डमूळकुट्टेहि ।

पडणाडळेविआ वा सिरविअणा दूरमोसरइ ॥ २९ ॥

अत्यम्लहाञ्जिकगतिताभ्यामेरुण्डमूलपुष्टाभ्याम् ।

प्रपुन्नाटलिप्ता वा गिगेवेदना दूरमपसरति ॥

चुक्रारनालपिष्टाभ्यां गन्धर्वविषाणमूलाभ्यां शिरआर्निर्नश्यति । अथवा
एळकवीजेन पूर्वोक्तद्रव्यपिष्टेन लेपान्नश्यतीति ॥ २९ ॥

तेळळोळयत्थवेदिअमुरविळळकिळिअण एकस्स ।

जळणादीपिअगळिआ मिमिसिमिआ हरइ सुइमूलं ॥३०॥

तैलार्द्रवस्त्रवेष्टितसुरबिल्वसूक्ष्मदारुणोरेकस्य ।

ज्व(लिता ? लना) दीपितगळिता सिमिसिमा हरति श्रुतिशूलम् ॥

तिलतैलेनार्द्रीकृतं यद् वस्त्रं तेन वेष्टितयोर्देवदारुमाळरससूक्ष्मकाष्ठयो-
र्मध्योदेकत(मः?)स्य सम्बन्धिनी अग्निप्रज्वलिता सती गळिता प्रस्रुता
यासौ सिमिसिमाशब्दोपलक्षिता स्नेहकणिका सा कर्णान्तं प्रविष्टा कर्णरुजं
हरतीति ॥ ३० ॥

हिङ्गुवआमिसिसिन्धवणाअरसुरदारुकुट्टपरिपक्कं ।

गोमअरसेण तेळळं समत्थसुइरोअविहवणं ॥ ३१ ॥

हिङ्गुवचामिसिसैन्धवनागरसुरदारुकुट्टपरिपक्कम् ।

गोमयरसेन तैलं समस्तश्रुतिरोग(निर्मलनम् ?) ॥

राम(ठाश्च ? ठोय)गन्धाभ्यां तथा मित्या शतपुष्पया लवणेन शुण्ठ्या
देवदारुणा वा चव्येन च गोशकृद्रसकलिकतेन सिद्धं तैलं श्रवणगदविनाशनम् ।
पचनीविधिरत्र स्वरससाध्यतैलवदिति ॥ ३१ ॥

रूपिअदळवेदिअजळणासिण्णळसुणंबु सवणसूळहरं ।

सवणाण भरणाविहिणा गोसे णिहुडुंगितोयं वा ॥ ३२ ॥

रूपिकादलवेष्टितज्वलनस्विन्नलशुनाम्बु श्रवणशूलहरम् ।

श्रवणानां भरणाविधिना प्रभाते निहुडुङ्गितोयं वा ॥

अकपल्ल(वरस ? वे)न वेष्टितं यद् रसोनमूलं ज्वलने मन्दाग्नौ कुकूले स्विन्नं
द्रवो निष्पीडनान्निष्क्रान्तः तेन कर्णपूरणात् श्रवणशूलहरः । अथवा सुधावृ-
क्षजलं श्रवणपूरणविधिना शूलमपहरति । सुधावृक्षस्य यावद(रुण)स्योदयो न
जातस्तावद्यज्जलं स्रवति, तस्यायं प्रयोग इति ॥ ३२ ॥

ओस(रह) ससिन्धवमीसमुत्तपरिपूरिआण सवणाणः
विअळन्तपूअविअणातुराण दुक्खं मुहुत्तेण ॥ ३३ ॥

अपसरति (स)सैन्धवमेषमूत्रपरिपूरितयोः श्रवणयोः ।
विगलत्पूयवेदनातुरयोः दुःखं मुहूर्तेन ॥

मेषशब्देनात्र छागो विवक्षित इत्याचार्यास्तेन सैन्धवयुक्तलवणेन छाग-
मूत्रेण कृतपूरणयोः कर्णयोः स्यन्दमानपूतिजनितव्यथयोरपि घटिकाद्वयमात्र-
पूरणात् शूलं निवर्तत इति ॥ ३३ ॥

माळइदळकुसुमरसेहि पूरिअं गोजळेण भरिअं पि ।
दूरेण परिहरिज्जइ सवणजुअं पूइरोएण ॥ ३४ ॥

मालतीदलकुसुमरसाभ्यां पूरितं गोजलेन भरितं वा ।
दूरेण परिहियते श्रवणयुगं पूतिरोगेण ॥

सुमनःपलवाभ्यां (कुसुम)रसेन च माक्षिकेण च अथवा गोमूत्रेणैव च
पूरितं कर्णयुग्मं कर्णस्नावव्याधिना वर्ज्यते । स तस्य पुरुषस्य पुनर्न भवती-
त्यर्थः ॥ ३४ ॥

माहिसणवणीअजुअं सत्ताहं धण्णरासिपरिवासिअं ।
णवमुसळिकन्दचुण्णं विद्धिअरं कण्णपाळीण ॥ ३५ ॥

माहिषनवनीतयुतं सप्ताहं धान्यराशिपर्युषितम् ।
नवमुसलीकन्दचूर्णं वृद्धिकरं कर्णपालीनाम् ॥

नवायाः प्रत्यग्राया मुसल्याः क्षुरिकाया मूलस्य चूर्णं माहिषीनवनीतेन
संयुक्तं सप्ताहोरात्रं व्रीहिकूटमध्ये स्थापितं तदभ्यङ्गाभ्यासात् कर्णपाली वर्धते
इति ॥ ३५ ॥

गुञ्जाफलचुण्णम्भीसजाअमाहिसपडम्भवं कुणइ ।
घअमणुदिणमब्भंणेण कण्णविद्धिं जहिच्छाइं ॥ ३६ ॥

गुञ्जाफलचूर्णोन्मिश्रितजातमाहिषपयोद्भवं करोति ।
घृतमनुदिनमभ्यङ्गेन कर्णवृद्धिं यथेच्छया ॥

रक्तिकाफलसारचूर्णेन सहितं यन्माहिषं पयः कथितं ततो दधिभूता-
दुत्पन्नं यन्नवनीतं तत्सिद्धं यद् घृतं तदभ्यङ्गाभ्यासाद् यथारुचि श्रोत्रपालीवृद्धिं
करोति ॥ ३६ ॥

विस्रगवभत्तिताळाउतेळळधट्टणखरजळविपकं ।

एक्कवभंगेण वि कुणइ कण्णपाळीउ विउळाउ ॥ ३७ ॥

विषगर्भत्तिकालावुतैलमष्टगुणखरजलविपकम् ।

एकाभ्यङ्गेनापि करोति कर्णपालीर्विपुलाः ॥

कटुतुम्ब्या बीजोद्भूतं तैलमष्टभागमात्रं विषसंयुक्तं तैलादष्टगुणेन
रासभमूत्रेण पक्वं सकृदभ्यङ्गात् कर्णपालीवृद्धिं करोतीति ॥ ३७ ॥

सिअसरिसववुहईफळरोहिअझसिपित्तसुरभिपिसि-

[एहि ।

होइ थणसवणविद्धीआहिसणंवणीअसहिएहि ॥ ३८ ॥

सितसर्षपवृहतीफलरोहितक्षपपित्तगोपिशितैः ।

भवति स्तनश्रवणवृद्धिर्माहिषनवनीतसहितैः ॥

गौरसिद्धार्थकण्टकालीफलाभ्यां सह रोहिताख्यस्य मत्स्यस्य पित्तं
रोहिषीद्रव्यं चैताभ्यां शुष्कचूर्णीकृताभ्यां तथा माहिषनवनीतेन युक्ताभ्याम-
भ्यङ्गाभ्यां कर्णकुचवृद्धिर्भवतीति ॥ ३८ ॥

कुसुमरसतअरमोरअसिअसरिसववुहईपिप्पळिति-

[ळेहि ।

हयगन्धसिन्धवमरीअकुट्टजवमासमीसेहि ॥ ३९ ॥

उम्मळअमिन्नमो सवणपाणिथणळिंगवाहुसिहराण ।

कुणइ सई किरमाणं विद्धिं णिउणो गुणाण व्व ॥ ४० ॥

कुसुमरसतगरमयूरकसितसर्षपवृहतीपिप्पलीतिलैः ।

हयगन्धसैन्धवमरीचकुष्ठयवमाषमिश्रैः ॥

उन्मल्लनमिदं श्रवणपाणिस्तनलिङ्गवाहुशिखराणाम् ॥

करोति सदा क्रियमाणं वृद्धिं निपुणो गुणानामिव ॥

माक्षिकं तथा कुटिलं तथा अपामार्गः तथा गौरसिद्धार्थः तथा कण्टकाली
तथा कणा तथा तिलाः तथा अश्वगन्धा तथा लवणं तथा मरिचं तथा व्याधिस्तथ

यवास्तथा माषाश्चेत्येतैः समभागैः कृतमुद्वर्तनं कर्णकरकुचध्वजस्कन्धानां
सदाभ्यस्यमानैः नं वृद्धिं करोति गुणानां श्रुतानामभियुक्तो यथेति युगलकम्
॥ ३९, ४० ॥

भल्लातकबृहतीफलडाडिमत्वक्कथितं (ता ? का) दिअं
[कुणइ ।

सरिसवतेळळं जिगं जणस्स हयजिगपडिरुवं ॥ ४१ ॥

भल्लातकबृहतीफलडाडिमत्वक्कथितं करोति ।

सर्षपतैलं लिङ्गं जनस्य हयलिङ्गप्रतिरूपम् ॥

अरुष्करकण्टकारीफल(दाडिम)त्वक्साधितं यत् पूर्वोक्तशुद्धाम्बुयुक्त्या
सम्पादितं सिद्धार्थकतैलं तल्लोकस्याभ्यासात् महासाधनतां करोतीति ॥ ४१ ॥

पुडडहुपुडडणीदळभल्लातकभसळिळकळ्ळोणाण ।

भूर्हअ काळपरिणअवुहईफलवारिपिडाण ॥ ४२ ॥

महिषीपुरिसुम्मळिअं णरसाहणमणुविळे होइ ।

मुसळव्व मम्महाउरजुअईजणदप्पविहवणं ॥ ४३ ॥

पुट(पाक ?)दग्धपुटकिनी(दल)भल्लातकसलिलकृष्णलवणानाम् ।

भूत्या कालपर्युषितबृहतीफलवारिपिष्टानाम् ॥

महिषीपुरीषोन्मलितं नरसाधनमनुलिप्तं भवति ।

मुसलमिष मन्मथातुरयुवतिजनदर्पविद्रवणम् ॥

पुटपाकदग्धस्य (पुटकिनीदलस्य) तथा अरुष्करस्य तथा सलिलस्य
वालकस्य तथा कृष्णलवणस्यार्कस्य चेत्येतेषां भस्मना सुषककण्टकारीफलरस-
मिश्रितेन प्रागिव शूलाक्षशकृतोद्वर्तितमभ्यङ्गानन्तरं वराङ्गं महत्त्वादुक्तकार्यक्षमं
भवतीति युगलकम् ॥ ४२, ४३ ॥

जळसूअरोहिणीपिसिअचुण्णमाहिसघडम्मळिज्जन्तं ।

जिगं तरुणतुरंगमजिगसमाणं समुव्वहइ ॥ ४४ ॥

जलशूकरोहिणीपिशितचूर्णमाहिषघृतोन्मल्यमानम् ।

लिङ्गं तरुणतुरङ्गमलिङ्गप्रमाणमुद्रहति ॥

शैवालेन तथा ताम्रापलस्य शुष्कस्य चूर्णेन माहिषीघृतेन चोद्वर्त्यमानं
लिङ्गमुक्तप्रमाणं भवतीति ॥ ४४ ॥

बुहईफळभळळ।अअणळिणीदळसिन्धुसळिळसूएहि ।
 माहिसणवणीअकरांभिएहि हयपरिमळाच्छन्दो ॥ ४५ ॥
 सत्ताहमेत्तवसिएहि सेरिहीकानकअदुम्मळअं (?) ।
 लिंत्तं इमेहि जाअइ ळहुइअखरसाहणं लिंणं ॥ ४६ ॥

पूर्वं महिषीनवनीतकृतोन्मलनम् (?) ।
 लिप्तमेतैर्जायते लघूकृतखरसाधनकं लिङ्गम् ॥

पूर्वं महिषीशकृता गाढमुद्वर्तितं पश्चादेतैः सर्पिरश्वगन्धाया मूलमुत्कीर्णं
 अन्तर्निहितैः (?) पश्चात् सप्ताहमात्रपर्युषितमिति युगलकम् ॥ ४५, ४६ ॥

कणअरसमसिणवड्डिअहयगन्धाकन्दमीसिअं थविअं ।
 माहिसणवणीअम्मि विगअविअधुत्तीरफळम्मि ॥ ४७ ॥
 गोमअगाढुच्चवट्टिअमेएण विळेविअं तिरत्तेण ।
 होइ हयळिंससरिसं लिंणं कढिणंगणादइअं ॥ ४८ ॥

कनक(रस)मसृणवर्तितहयगन्धाकन्दमिश्रितं पर्युषितम् ।
 माहिषनवनीतं विगतबीजधुधूरकफले ॥
 गोमयगाढोद्वर्तितमेतेन विलिप्तं त्रिरात्रम् ।
 भवति हयलिङ्गसदृशं लिङ्गं कठिनाङ्गनादायितम् ॥

पूर्वं गोशकृता दृढोन्मलितं साधनं पश्चादेतेन द्रव्येण त्रिरात्रं लिप्त-
 मुक्तरूपं भवति । केन द्रव्येण । मातुलरसेन श्लक्ष्णपिष्टेनाश्वगन्धाकन्देन मिश्रितं
 महिषीनवनीतमुद्बीजस्य हरदयिताफलस्यान्तर्निहितमहोरात्रमेकं पर्युषितं कृत्वा-
 नेनेति युगलकम् ॥ ४७, ४८ ॥

धवळकणवीरकिसळअछेउब्भवबहळसळिळसंपुण्णं ।
 णअणजुअं णीरुज्जइ सहसच्चिअ तक्खणुककुविअं ॥ ४९ ॥

धवलकणवीरकिसलयच्छेदोद्भवबहलसलिलसम्पूर्णम् ।
 नयनयुगं नीरुजीभवति सहसैव तत्क्षणोत्कुपितम् ॥

श्वेतहयमारवालपल्लवत्रोटनादुद्भवो यस्य तादृशेन बहुना जलेन त-
 द्रसेनेत्यर्थः । सम्पूर्णं भरितं तत्कालं विकृतं नेत्रयुग्मं तत्क्षणमेव विगतव्यथं
 भवति ॥ ४९ ॥

मोरअमूलं तम्ममअभाअणे थोअसिन्धवोम्मिसं ।

मन्थणिहित्तं अरणेण हरइ णवळोअणुक्कोवं ॥ ५० ॥

मयूरकमूलं ताम्रमयभाजने स्तोकसैन्धवोन्मिश्रम् ।

मस्तुनिघृष्टं भरणेन हरति नवलोचनोत्कोपम् ॥

अपामार्गमूलं ताम्रभाण्डे ईषत्सैन्धवयुक्तं दधिमण्डेन निघृष्टं कृत्वा तेन पूरितयोर्नेत्रयोस्तरुणो विकारस्तत्कालमेव शाम्यतीति ॥ ५० ॥

कण्णणिविट्ठासहएविभूळिआ हरइ लोअणुक्कोवं ।

अरणे (अ?)ण सिग्गुपळ्ळवरसो व्व अहुणा समुम्मि-
[स्सो ॥ ५१ ॥

कर्णनिविष्टसहदेवीमूलिका हरति लोचनोत्कोपम् ।

भरणेन शिथुपल्लवरसो वा मधुना समुन्मिश्रः ॥

सहदेव्या दण्डोत्पलाया मूलं श्रोत्रपालीभृतं तत्क्षणात् कुपितयोर्नेत्रयोर्विकारं संशमयति । अथ सौभाञ्जनकिसलयस्यन्दो माक्षिकसहितो नेत्रपूरणेन पूर्वोक्तं कार्यं करोतीति ॥ ५१ ॥

अणुदिअसं गोसे लोअणाइ जो धुवइ तीणि वाराओ ।

विमळजळभरिअवअणो सो मुच्चइ णअणरोएहि ॥ ५२ ॥

अनुदिवसं प्रभाते लोचने यो धावति त्रीन् वारान् ।

विमलजलभरितवदनः स मुच्यते नयनरोगैः ॥

सुप्रभाते शिशिरनिर्मलस्वादुजलपूरितास्यः अञ्जलित्रयैः प्रतिदिवसं लोचने प्रक्षालयन् सर्वनेत्ररोगैः न कदाचिद् बाध्यते । स्वस्थवृत्तस्य च नित्याभ्यासार्थमयं प्रयोगो न तु विकृतनेत्रस्य इति ॥ ५२ ॥

हरइ तुरंगमजळघट्टमसिणकरवळ्ळिआजडा नीळिं ।

अञ्जणजुत्तीए णरा(ण) णीअमेत्तिव्व माहप्पं ॥ ५३ ॥

हरति तुरङ्गमजलघृष्टमसृणकारवल्लीजटा नीलिकाम् ।

अञ्जनयुक्त्या नराणां नीचमैत्रीव माहात्म्यम् ॥

अश्वप्रसवेण सूक्ष्मपिष्टा कारवल्ल्याख्या या ओषधी निष्पर्याया या, (?) तस्या यन्मूलम् अञ्जनयोगेनोपयुक्तं नीलिकां पटलाख्यं नेत्ररोगं हरति । अन्धनीलिकाशब्दोऽपि पटलपर्यायः । यथा निकृष्टेन सह सौहार्दं गुणगरीमाणमिति ॥ ५३ ॥

पसुसल्लिङ्गादभाविअसुमसिणसुरदारुरअभरिज्जन्तं ।

विळ्ळोमूलिअपह्मं वि पह्मळं होइ णअणजुअं ॥ ५४ ॥

पशु(पति ?)सलिलगाढभावितमसृणसुरदारुरजोभ्रियमाणम् ।

(वैमल्यो ? पिह्लो)न्मूलितपक्ष्मा(पि) पक्ष्मलं भवति (नयनयुगम्) ॥

छागमूत्रेण पुन.पुनर्दत्तभावनं सुसूक्ष्मं यद्देवदारुकाष्ठचूर्णं तेन पूर्यमाणं
लोचनयुगलं चिरकालपिहित्वात् पतितपत्रमपि पुनर्जातैः पत्रैः शोभितं भव-
तीति ॥ ५४ ॥

गअणजळपिट्ठपिप्पलिकअअवआमळअ(अ)रअणिणि-
[म्मिआ ।

वत्ती कखपअइ णीसे(स)णअणरोए पउज्जन्ती ॥ ५५ ॥

गगनजलपिष्टपिप्पलिकतक्वचामलय(ज)रजनिनिर्मिता ।

वर्तिः क्षपयति निश्शेषनयनरोगान् प्रयुज्यमाना ॥

अवश्यायपानीयेन चूर्णीकृतया मागधिकया तथा कतकस्याच्छस्य
फलेन तथोग्रगन्धया तथा रक्तचन्दनेन तथा पिण्डहरिद्रयेत्येतैः समभागैः स-
म्पादिता वर्तिः सर्वनेत्रामयानुपयुक्ता (भव ? ह)न्तीति ॥ ५५ ॥

तरुसण्ठिअणहाणिभिण्णपरिणआमळअसाळि(ळ ? लेण) ।

भरिआण ळोअणाण संमासक्कन्ति णीसेसदुःखाइं ॥ ५६ ॥

तरुसंस्थितनखनिर्भिन्नपरिणतामलकसलि(ल ? लेन) ।

भरितयोः (लोचनयोः) संसर्पन्ति निश्शेषदुःखानि ॥

इति तृक्षस्थितस्यैव कर(ज)विदारितस्य सुपक्वस्य धात्रीफलस्य
रसेन पूरितयोर्नेत्रयोः सर्वरुजोऽपसर्पन्तीति ॥ ५६ ॥

सिअतरुणमूलपळ्ळवसाहिअपसुदुद्धसेअजुत्तीए ।

ओसरइ पवणसूलं णअणाण मुहुत्तमत्तेण ॥ ५७ ॥

सिततरुणमूलपल्लवसाधितपशुदुग्धसेकयुक्त्या ।

अपसर(न्ति ? ति) पवनशूलं नयनयोर्मुहूर्तमात्रेण ॥

सितपुष्पोपलक्षितं यत् तरुणमेरण्डं तस्य मूलं पत्राणि च तैः कथितं
यदजाक्षीरं तत्सेकयुक्त्या अभ्युक्षणप्रयोगेण नेत्रयोर्वायुजं शूलमल्पेन कालेन

शाम्यति । क्षीरस्य साधनयुक्तिः — एरण्डमूलपत्रयोः पलं पानीयपलैः षोड-
शभिः काथयित्वा चतुर्भागांशं पानीयं कृत्वा तत्र क्षीराणानि चत्वारि मिश्री-
कृत्य पुनः काथयित्वा क्षीरपलान्येव चत्वारि ग्राह्याणीति ॥ ५७ ॥

कमपरिवट्टिअचन्दणसिन्धवपत्थापळासखइरेहि ।

अञ्जणमिणसो पडळन्धकुसुमणीलिहरं भणिअं ॥ ५८ ॥

कमपरिवर्धितचन्दनसैन्धवपत्थापलाशनिर्यासैः ।

अञ्जनमिदं पटलान्धकुसुमनीलिहरं भणितम् ॥

उत्तरोत्तरभागवृद्ध्या चन्दनादिभिः साधितमञ्जनं पटलादीन् नेत्ररो-
गान् नाशयतीति सम्बन्धः । तत्र रक्तचन्दनं श्वेतमेव लवणं हरीतकी
किंशुकनिर्यास इत्येतैरेकैकांशवृद्ध्या श्लक्ष्णचूर्णितैरुक्तफलसिद्धिः पटलार्दः
पुष्पितार्दः । शेषौ प्रसिद्धाविति ॥ ५८ ॥

वासाहुसेअगिरिअणिआण मूळाइ जवसणाहाइ ।

जळवट्टिआइ णोळेन्ति फुळ्ळअं ळोअणगआइ ॥ ५९ ॥

वर्षाभूश्वेतगिरिकर्णिकयोर्मूलानि यवसनाथानि ।

जलवर्तितानि लुडन्ति पुष्पकं लोचनगतानि ॥

वर्षाभूः पुनर्नवा श्वेतगिरिकर्णिका शुक्लकटभी तयोर्मूले सूक्ष्मयवचूर्ण-
युक्ते सलिलपिष्टे नेत्रन्यस्ते पुष्पाख्यं तद्रोगं निवारयति । एकैकमनयोः का-
र्यकरणमिति ॥ ५९ ॥

किंसुअरसभाविअकरञ्जतरुबीअविरइआ वत्ती

चिरजाअं वि पउत्ता फुळ्ळअमइरा समुप्पसइ ॥ ६० ॥

किंशुकरस(परि?)भावितकरञ्जतरुबीजविरचिता वर्तिः ।

चिरजातमपि प्रयुक्ता पुष्पकमचिरात् समुत्पुंसयति ॥

पलाशनिर्यासेन मिश्रितं यत् करञ्जबीजं करञ्जस्य नक्तमालस्य बी-
जानां चूर्णं तन्निर्मिता वर्तिः बहुकालोत्पन्नमपि पुष्पाख्यं नेत्ररोगं शीघ्रमञ्ज-
नेनापसारयति ॥ ६० ॥

थण्णेण मसिणपत्थरघट्टाइ विभीअअस्स मज्जाए ।

णासइ फुळ्ळअमइरा णिसामुहे अञ्जिअच्छस्स ॥ ६१ ॥

स्तन्येन मसृणप्रस्तरघृष्टया विभीतकस्य मज्जया ।

नश्यति पुष्पमचिरान्निशामुखे अञ्जिताक्षस्य ॥

स्त्रीक्षीरेण सुश्लक्ष्णदृढपाषाणपिष्टो यः कलितरुफलस्य मज्जासारस्तेन
दत्ताञ्जननेत्रस्य पुष्पाख्यरोगो नश्यतीति ॥ ६१ ॥

महुमीसिअकण्णमळञ्चिण्हि णासइ जणस्स णअणेहि ।

णत्तन्धं कडुआळअमसिणमसिअञ्जणेण व जहिच्छं ॥ ६२ ॥

मधुमिश्रितकर्णमलाञ्जिताभ्यां(नश्यति जनस्य नयनाभ्याम् ।)

नक्तान्धं लघुमत्स्यमसृणमप्यञ्जनेन वा यथेच्छम् ॥

माक्षिकभाविनेन स्वश्रवणगूथेन दत्ताञ्जनाभ्यां नेत्राभ्यां रात्र्यन्धता
निवर्तते । अथवा सूक्ष्ममत्स्यं पुटपाकदग्धं कृत्वा तत्कायजेन मषीचूर्णेन मा-
क्षिकमिश्रेणैवाञ्जनात् । यथेच्छमिति पूर्वप्रयोगापेक्षया बोद्धव्यमिति ॥ ६२ ॥

पसुसळिळघट्टगुञ्जामूळञ्जिअळोअणस्स तिमिराइ ।

जळघट्टजळहराञ्जिअणअणस्स व झत्ति णासन्ति ॥ ६३ ॥

पशुसलिलघृष्टगुञ्जामूलाञ्जितलोचनस्य तिमिराणि ।

जलघृष्टजलधराञ्जितनयनस्य वा झटिति नश्यन्ति ॥

तिमिराख्या नानानिदाने(ना)नेत्ररोगाः छागमूत्रपिष्टेन रक्तिकामूलेन
दत्ताञ्जनस्य निवर्तन्ते । अथवा पानीयघृष्टेन मुस्तेन कृ(त्वा?ता)ञ्जनस्य
अचिरेणैव विनश्यन्तीति ॥ ६३ ॥

तण्डुलधुअणसुवट्ठिअपडगाळिअदोणफुळिळमूळेण ।

विडडिज्जइ पडलं ळोअणाण णासेइ दिण्णेण ॥ ६४ ॥

तण्डुलधावनसुवर्तितपटगाळितद्रोणपुष्पिकामूलेन ।

विहन्यते पटलं लोचनयोर्नस्ये दत्तेन ॥

द्रोणपुष्पिका कुसुम्भयोनिस्तन्मूलेन तण्डुलक्षालनजलसू(क्षमेण?क्षम)पि-
ष्टेन पटगाळितेन वस्त्रपूतेन नस्यप्रयुक्तेन पटलाख्यो नेत्रव्याधिर्नश्यतीति ॥ ६४ ॥

सुप्पाडणीळघट्टा अहवा कणएण रूपएणं व ।

णासइ अञ्जणगुळिआ गिरिणो काणच्छएणं व ॥ ६५ ॥

शूर्पाटव्या घृष्टा अथवा कनकेन वा रूप्येण वा ।

नश्यत्यञ्जनगुळिका गिरेः काणाक्षकेण वा ॥

अञ्जनगुलिकां अञ्जनपिटकाख्यो नेत्रव्याधिः । शूर्पस्य अटव्या भ्रान्तेन सुवर्णेन रूप्येण वा निघृष्टा सा विनश्यति अथवा पर्वतकटाख्यैर्निरीक्षणेनेति ॥ ६५ ॥

अंकोळळावकजडाणं एक्कं ओहरइ कामळावार्हि ।

तण्डुळजळेण णावणमध्वाअं जाळिणिफलं वा ॥ ६६ ॥

अङ्गोलार्कजटयोरेकं हरति कामिलाव्याधिम् ।

तण्डुलजलेन नावनमाघ्रातं जालिनीफलं वा ॥

अङ्गोलस्य चिरिविल्वस्य वृक्षस्य रूपकस्य ये जटे मूले तयोर्मध्यादेकं तण्डुलधावननिघृष्टं नस्येनोपयुक्तं कामिलां शमयति । अथवा जालिन्या जीमूतकाख्यस्य ओषधिविशेषस्य सम्बन्धि फलं मर्दयित्वाघ्रातं पूर्वोक्तं कार्यं करोतीति ॥ ६६ ॥

जाळिणिफलपरिभाविअंबुणामणं हरइ कामळावार्हि ।

सिसिरजळमसिणवट्टिअकुमारिकन्देण व विइण्णं
[॥ ६७ ॥

जालिनीफलपर्युषिताम्बुनावनं हरति कामिलाव्याधिम् ।

शिशिरजलमसृणवर्तितकुमारिकन्देन वा वितीर्णम् ॥

देवताख्याः फलस्यान्तः पर्युषितं यज्जलं तेन दत्तं नस्यं कामिलारोगं शमयति । अथवा शीतजलसुसूक्ष्मपिष्टेन कुमार्या अफलायाः कर्कोट्या मूलेन दत्तं नस्यमुक्तफलं करोतीति ॥ ६७ ॥

ओसरइ दोणफुळ्ळीरसरञ्जिअळोअणारविन्दस्स ।

हिङ्गुविहिअञ्जणस्स व दारुणमवि कामिलादुःखं ॥ ६८ ॥

अपसरति द्रोणपुष्पिकारसरञ्जितलोचनारविन्दस्य ।

हिङ्गुविहिताञ्जनस्य वा दारुणमपि कामिलादुःखम् ॥

द्रोणपुष्पिकारसेन दत्ताञ्जननेत्रस्य अथवा रामठेनाञ्जिताक्षस्य तीव्रापि कामिलोवेदनापसरतीति ॥ ६८ ॥

पक्खीळत्तअडाडिमपसूअदुव्वारसो णिवारेइ ।

णाराविहिणां खुंखुणअसोणिअ सइपअडं पि ॥ ६९ ॥

पथ्यालक्तकडाडिमग्रस्तदूर्वारसो निवारयति ।

.....

तत्रायं विशेषः । डाडिमपुष्पदूर्वारस्तवेकैकं नस्येन प्रयुक्तावुक्तकार्य-
करो । हरीतक्रीलाक्षारसावित्येकम् । गताभ्यां द्वाभ्यां रसाभ्यां सहितौ कार्य-
करो । चत्वार्यपि द्रव्याणि सहसा प्रयुक्तान्युक्तकार्यकराणीति ॥ ६९ ॥

परिवसिअसलिलवटिअकडुहुअकन्दणासेण ।

णासरिणाउ णासं पचन्ति कअं व अउळीण ॥ ७० ॥

पर्युपितसलिलवर्तितकडु(हु)म्बीकन्दनस्येन ।

नासार्शसि नाशं व्रजन्ति कृतमिवाकुलीनेन ॥

अहोरात्रस्थापितेन जलेन पिष्टं यत् परिपक्वायाः कडुहुम्ब्या निष्पर्याया
(या) मूलेन नस्योपयुक्तेन प्राणविवरोत्वन्ना अनामिका नश्यन्ति उपकारो
दुर्जन इवेति । फलाविसंवादनार्थमुपमानमिति ॥ ७० ॥

मञ्जिष्ठातुत्थअकमलशालिजीवन्तिदारुरअणीहि ।

सिद्धं सदुद्धमहरोपसर्गविनिवारणं मअणं ॥ ७१ ॥

मञ्जिष्ठातुत्थकमलशालिजीवन्तीदारुरजनीभिः ।

सिद्धं सदुग्धमधरोपसर्ग(वि)निवारणं मदनम् ॥

मदनं सिक्थकं दुग्धेन सह मञ्जिष्ठया मित्रवल्या तथा तुत्थकेन मयूर-
ग्रीवेण किटिभाख्येन कर्पारिकेनामृतासङ्गेन वा तथा कमलशालिना तथा जी-
वन्त्या जीवनीयया तथा दारुहरिद्रया एतैश्चूर्णितैः समांशैः सम्पन्नमोष्ठस्फुट-
नादिदोषनिवारणम् । साधनं त्वस्य क्षीरं काथयित्वा तन्मध्ये सिक्थकं गाल-
यित्वा मञ्जिष्ठादिचूर्णकं क्षिप्त्वा तेनाधरावुपलिम्पेदिति ॥ ७१ ॥

सज्जरसकणअगेरिअफाणिअघअतेळलसेन्धुसञ्जुत्तं ।

सिद्धं सित्थअमहरफ्फुडिओच्छडिआइवणहरणं ॥ ७२ ॥

सर्जरसकनकगैरिकफाणितघृततैलसैन्धवैर्युक्तम् ।

सिद्धं सिक्थकमधरस्फुटितोच्छटितव्रणशमनम् ॥

मदनं सिद्धं सिक्थकं गालितं सदुक्तं कार्यं करोतीति । कथं गालितं
गलया सुवर्णगैरिकेण तथा गुडकाथाद्रकल्केन फाणिताख्येन तथा गव्यघृत-
तैलाभ्यां लवणेन च संयुक्तम् । अयं तु विशेषः । प्रथमं घृततैले काथयित्वा-

रालादिचूर्णं क्षिपेत् तेन लिप्तयोरोष्ठयोः पिष्टादिवशात् स्फुटितयोस्तथा तच्चटि-
तयोरुद्गतत्वचोर्यानि क्षतानि तानि नश्यन्तीति ॥ ७२ ॥

तण्डुलजलेन पिष्टं काकदुम्बरिकाया मूलमतिमसृणम् ।

पीतं वदनप्रवृत्तं क्षणेन रुधिरं विनाशयति ॥ ७३ ॥

तण्डुलजलेन पिष्टं काकोदुम्बरिकाया मूलमतिमसृणम् ।

पीतं वदनप्रवृत्तं क्षणेन रुधिरं विनाशयति ॥

काकोदुम्बरिका फल्लः तन्मूलं तण्डुलधावनजलेन पिष्टं पीतं सन्मुख-
प्रवृत्तं दन्तस्त्रावादि रक्तं शमयतीति ॥ ७३ ॥

चन्विअधरिणहि मुहे णासइ जाईदळेहि मुहरोओ ।

केसरधीएहि पुणो चळिआ दन्ता थिरा होन्ति ॥ ७४ ॥

चर्वितधृतैर्मुखे(न?) नश्यति जातीदलैर्मुखरोगः ।

केसरबीजैः पुनश्चलिता दन्ता स्थिरा भवन्ति ॥

सुमनःपल्लवैः पूर्वं चर्वितैस्ततः आस्याभ्यन्तरे धृतैः आस्यरोगो निव-
र्तते । वकुलपुष्पफलस्य बीजैः पूर्ववत् कृतैः शिथिलाः सन्तो दशना बद्धमूला
भवन्तीति ॥ ७४ ॥

घणकुट्टेळाधणिअअळट्टिमहुएळावाळुआकबळो ।

वअणाइ पूङ्गन्धं हरइ सुराळसुणगन्धश्च ॥ ७५ ॥

घनकुष्ठैलाधान्यकयष्टिमध्वेलावालुककबलः ।

वदनात् पूतिगन्धं हरति सुरालशुनगन्धं च ॥

मुस्ताकुष्ठतुष्टिधान्यकफलैस्तथैलावालुकेन हरिवालुकेन च एतैः कृतः
कबलः आस्यान्तरसञ्चार्यमाणद्रव्यापीड आस्यात् सहजदुर्गन्धः (न्धि)त्वं तथा
पीतस्य सुरादेरासवस्य तथा भुक्तस्य लशुनादेः कर्कटगन्धस्य द्रव्यस्य सम्ब-
न्धिनः दुरामोदमपसारयतीति ॥ ७५ ॥

तंवाजळगाढुक्काडिआओ मसिचिहुरकुट्टमिलिआओ ।

णासन्ति वअणदोसं सेविज्जन्तीओ पच्छाओ ॥ ७६ ॥

ताम्राजलगाढोत्काथिता भिभिचिहुक्कुष्ठमिलिताः ।

नाशयन्ति वदनदोषं सेव्यमानाः पथ्याः ॥

हरीतक्योऽभ्यासेनोपयुज्यमाना दौर्गन्ध्याद्यास्यदोषं निवारयन्ति । की-
दृश्यः प्रथमं गोमूत्रेण गाढं घनत्वापत्तिपर्यन्तं कृतकाथाः पश्चात् शतपुष्पावा-
लुकवाष्पचूर्णेन मिश्रिताः सत्यः उपयुक्ता इति ॥ ७६ ॥

जाईफलकोसकुवळअवरंगमरुवअविणिम्मआ हरइ ।

घोरं(वि)पूङ्गन्धं मुहविवरपरिष्ठिता गुळिआ ॥ ७७ ॥

जातीफलकोशकुवलयवराङ्गमरुवकविनिर्मिता हरति ।

घोरमपि(हरति?)पूतिगन्धं मुखविवरपरिष्ठिता गुलिका ॥

एतैर्द्रव्यैः सम्पादिता गुलिकास्यकुहरस्था दुर्निवारमपि तद्दुर्गन्धमपो-
हति । कैर्द्रव्यैर्निर्मिता जातीफलं प्रसिद्धम्, तस्य मज्जा, तथा कोशो जातिप-
त्रिका कुवलयं कुष्ठं, वराङ्गं त्वक्, मरुवकम् फणिज्जकम् इत्येतैः समांशैर्जलव-
र्तितैरिति । यत्र गुलिकावलेहत्वाद्यापादनया विशिष्टद्रवद्रव्यं नोक्तं तत्र सामा-
न्यमेव पानीयं ग्राह्यमिति सर्वत्र सिद्धिः ॥ ७७ ॥

विळडेइ पूङ्गन्धं मुहरोअं हरइ खयमणुदिअहं ।

दन्तहणन्तेळ्ळजुअं कडुअन्तित्तं कसाअं व ॥ ७८ ॥

विघटयति पूतिगन्धं मुखरोगं हरति क्षयमनुदिवसम् ।

दन्तधावनं तैलयुतं कडु(कं) तिक्तं कषायञ्च ॥

दन्तकाष्ठं कटुतिक्तकषायाणां रसानामन्यतमरसयुक्तं तैलसिक्ताग्रं नि-
त्यमभ्यस्यमानमास्यदौर्गन्ध्यं तद्व्याध्यन्तराणि च शमयतीति ॥ ७८ ॥

तंबोळतिव्वचुण्णअअन्तोडट्टे मुहम्मि गण्डूसो ।

तेळ्ळेण काश्चिण व धरिओ वेअणं विणासेइ ॥ ७९ ॥

ताम्बूलतीव्रचूर्णकान्तर्दग्धे मुखे गण्डूषः ।

तैलेन काश्चिकेन वा धृतो वेदनां विनाशयति ॥

अतिखरेण ताम्बूलचूर्णरागेण दग्धस्यास्यस्य या व्यथा भवति तैले-
नारनालेन वा कृतो गण्डूषस्तां शमयतीति ॥ ७९ ॥

जाइदळेळापिप्पळिळाआमहुमाउलुंगदळळेहो ।

किण्णरसममहुरसरं कुणइ णरं सइ पउज्जन्तो ॥ ८० ॥

जातिदलैलापिप्पलिलाजामधुमातुलङ्गदललेहः ।

किन्नरसमधुरस्वरं करोति नरं सदा प्रयुज्यमानः ॥

एतैर्द्रव्यैः कृतो लेहोऽवलेह्यद्रव्यं नित्यं प्राग्भक्तगमनेनाभ्यस्यमानं कि-
म्पुरुषतुल्यश्राव्यध्वनिं पुरुषं करोति । कैर्द्रव्यैः कृतो तुट्वा तथा मागधिक्या
(जातीदलैः) लाजैस्तथा माक्षिकेण तथा मातुलुङ्गवृक्षस्य पत्रैः तत्र माक्षिकमव-
लेहस्य द्रवद्रव्यमिति ॥ ८० ॥

सेहाळिआजडाचव्वणेण गळसुण्ठ(आ)समो सरइ ।

उवजंभिआवि णासाविवरसिरासोणिण गळिण ॥ ८१ ॥

शेफालिकया स्ताम्रवत्तारुयो व्याधिर्निवर्तते यो शिरव्याध्यादियुक्त्य
नासिकापातिसिरामार्गेण रक्ते विगलिते सतीति(?) ॥ ८१ ॥

सुरतरुबीअसगव्भं हअळदिद्धिरसेण साधिअन्तेळ्ळं ।

गळरोअसीसपिअणाओ णावणविहिणो विणासेइ ॥ ८२ ॥

सुरतरुबीजसगर्भं हयशकृद्रसेन साधितं तैलम् ।

गळरोगशीर्षवेदना नस्यविधिना शमयति ॥

तैलमेतन्नस्येनोपयुक्तमुक्तं कार्यं करोति । कीदृशम् अश्वशकृद्रसेन
स्वरसयुक्त्या गर्भीकृतं तदेव दारुफलान्तर्वर्तितसारेण सिद्धं पक्वमिति ॥ ८२ ॥

गुञ्जावराहकण्णीण मूलमेककककमं समुप्पसइ ।

चव्विअदन्तककन्तं घुणदन्तअवेअणादुःखं ॥ ८३ ॥

गुञ्जावराहकर्ण्योर्मूलमेकैकमुत्पुंसयति ।

चर्वितदशनाक्रान्तं घुणदन्तवेदनादुःखम् ॥

रक्तिकायास्तथा वराहकर्ण्या मूषिककर्ण्या एकतरस्या मूलं चर्वितं सत्
सरुजा दशनेनाक्रान्तं सत् तत्रैकं धृतमित्यर्थः । तादृशं सद् घुणदन्तव्याधिवि-
शेषस्य सम्बन्धिनीं व्यथामपसारयतीति । अन्तर्गतकृमिदन्तो यत्र घुणदन्त-
कारुयो व्याधिरिति ॥ ८३ ॥

णिहुडुङ्गिणीळीजंघादुद्धिआमूलिआण एक्काए ।

दसणक्कन्ताए किमीणि पडइ दसणुब्भवो णिउणं ॥ ८४ ॥

णिहुडुङ्गिनीलीजङ्घादुग्धिकामूलिकानामेकैकया ।

दशनाक्रान्तया कृमिणः पतन्ति दशनोद्धवा निपुणम् ॥

सुधावृक्षस्य तथा नील्या नीलिन्यास्तथा जङ्घायास्तथा दुग्धिकाया अ-
र्कपुष्पिकाया अलालिकामूलानि सामान्यतमया सरुजा दशनेनाक्रान्तया(व)उ-
ब्धया दन्तजा कृमिर्निर्शेषं निपततीति ॥ ८४ ॥

अंगुष्ठमण्डलं वीर्यं फलितं जम्भ पासमिन् ।

ततो आवरदिगुग्मवधुणदन्तं कीटको पडइ ॥ ८५ ॥

अङ्गुष्ठे नखलेपः क्रियते फलिन्या यस्मिन् पार्श्वे ।

ततोऽपरदिगुग्मवधुणदन्तात् कीटकः पतति ॥

फलिन्या लाङ्गलिकया जलपिष्टया चरणाङ्गुष्ठे यस्मिन् दक्षिणे वामे
लेपः क्रियते तत्कल्पनया तदन्यदिग्भागधुणदन्तकाख्यव्याधिजः कृमिर्निपत-
तीति ॥ ८५ ॥

दुद्धोम्मीसिअककडअचळणपरि(पक्क)घअकअब्भंगा ।

णहु कडअन्ति दन्ता केवलतच्चळणळित्तं व ॥ ८६ ॥

दुग्धोन्मिश्रितकर्कटकचरणपरिपक्वघृतकृताभ्यङ्गाः ।

न खलु कटकटायन्ते दन्ताः केवलतच्चरणलिप्ता वा ॥

कर्कटकस्य कुरुबिल्वाख्यस्य मत्स्यविशेषस्य पादास्ते गोक्षीरेण पानीय-
स्थाने प्रयुक्तेन पश्चात् सिद्धं यद् घृतं तेन कृताभ्यङ्गाद् बालोददन्ताः कट-
कटाशब्दं न कुर्वन्ति । अथवा कर्कटकस्य पादैः परिपिष्टैर्लिप्तास्सन्तस्तथा
(न) कुर्वन्ति ॥ ८६ ॥

णासन्ति तक्खणाहअसससोणिअळेविआइ वंगाइ ।

सजळाए व जाईफळवाहिच्छळळीए लिताइ ॥ ८७ ॥

नश्यन्ति तत्क्षणाहतशशोणितलिप्तानि व्यङ्गानि ।

सजलया वा जातीफलबाह्यत्वचा लिप्तानि ॥

व्यङ्गानि मुखवैवर्ण्यकारीणि प्रसृतरूपाणि श्यामानि मण्डलानि त्वग्वि-
कारस्थानि तत्क्षणव्यापादितशशरुधिराभ्यक्तानि निवर्तन्ते । यदि वा पानीय-
पिष्टया जातीफलस्याण्डपरिहारेण बाह्यत्वचा केवलया लिप्तानि निवर्तन्त इति
॥ ८७ ॥

इंगुडफळमज्जा सिसिरसळिळपिड्डा तिरत्तीमत्तेण ।

ळेवेण हरइ वंगं गंगासंगो व्व दुरिआइ ॥ ८८ ॥

इङ्गुदीफलमज्जाशिशिरसलिलपिष्टस्त्रिरात्रमात्रेण ।

लेपेन हरति व्यङ्गं गङ्गासङ्ग इव दुरितानि ॥

इङ्गुदी पिल्वकः तत्फलसारस्य सलिलेन पिष्टस्य लेपेन व्यङ्गं निवार-
यति । कार्याविसंवादार्थमुपमानं स्पष्टमिति ॥ ८८ ॥

कसणतिलकसणजीरकसिद्धत्थअजीरएहि सुहससिणो ।

दुद्धेण कओ लेवो वंगकळकं समुप्पसइ ॥ ८९ ॥

कृष्णतिलकृष्णजीरकसिद्धार्थकजीरकैर्मुखशशिनः ।

दुग्धेन कृतो लेपो व्यङ्गकलङ्कं समुत्पुंसयति ॥

कृष्णतिलाः प्रसिद्धाः । कृष्णजीरकं कालोपकुञ्चिका । तथा गौर-
सर्षपाः तथा जीरकं सिताजाजी एतैः समांशैः पिष्टैर्गोक्षीरभावितैर्लेपो मुख-
चन्द्रव्यङ्गमपसारयति । चन्द्रस्य यथा कलङ्को दुर्भरस्तथैव यो मुखस्य व्यङ्ग-
कलङ्कः तमप्ययं प्रयोगो हरतीत्युपमानप्रयोजनमिति ॥ ८९ ॥

अवहरइ बोरमज्जा गुळमहुणवणीअसज्जुआ वंगं ।

पसुदुद्धमसिणपिष्टा वारुणिछळिळव लेवेण ॥ ९० ॥

अपहरति बदरमज्जा गुळ(मधु)नवनीतसंयु(तो ? ता) व्यङ्गम् ।

पशुदुग्धममृणपिष्टा वारुणीत्वशिव लेपेन ॥

बदर(स्य) कर्कन्धोरस्थिसारं गुळं तथा मधुनवनीतमिश्रितं व्यङ्गमप-
हरति । तथा छागक्षीरेण सूक्ष्मपिष्टा विशालात्वक् लेपेन पूर्वप्रयोगकार्यं करो-
तीति ॥ ९० ॥

तुसरहिअमसिणजवरअसरिसवमहुळट्टिळोद्धळेवेण ।

होन्ति मुहाइ विणिज्जिअचामीअर(चारु)सोहाइ ॥ ९१ ॥

तुषरहितममृणयवरजस्सर्षपाधुयष्टिलोघ्रलेपेन ।

भवन्ति मुखानि विनिर्जितचामीकरचारुशोभानि ॥

निस्तुषीकृत्य पिष्टानामक्षतानां सूक्ष्मचूर्णेन तथा गौरसिद्धार्थैस्तथा
मधुयष्ट्या तथा लोघ्रेण शबरेण एतैरपि सूक्ष्मपिष्टैः पानीयभावितैः कृत-
ले(पो ? पेन) मुखान्यतिगौराणि सर्वकलङ्कदोषरहितत्वाद् भवन्ति । चामीकरं
सुवर्णमिति ॥ ९१ ॥

परिणवटपणसुवण्णछळिळपंकअपिअंगुमहुएहि ।
 मज्झिष्ठाकाळेअअळकखारुणळोद्धभाएहि ॥ ९२ ॥
 जळवट्टिएहि लेवो वअणाइ विळासिणीण सुहआइं ।
 कुणइ विणिज्जिअसंपुण्णसरअससिर्विंबसोहाइं ॥ ९३ ॥

परिणवटपणसुवर्णत्वक्पङ्कजप्रियङ्गुमधुकैः ।

मज्झिष्ठाकालेयक(लाक्षारुण)लोध्रभागैः ॥

जलवर्तितैर्लेपो वदनानि विलासिनीनां सुभगानि ।

करोति विनिर्जितसंपूर्णशरच्छशिबिम्बशोभानि ॥

परिपक्वानां वटस्य न्यग्रोधवृक्षस्य पत्राणां तथा सुवर्णत्वगाख्या ओष-
 ध्यस्तथा पङ्कजस्य पद्मस्य तथा श्यामायास्तथा मधुयष्ट्यास्तथा चित्रवल्ल्यास्तथा
 कालेयकस्य पीतसारस्य तथा द्रुमव्याधेस्तथा कुङ्कुमस्य तथा शाबरस्यैतेषां
 समैर्भागैः पानीयपिष्टैः कृतेन लेपेन मुखान्यतिवर्णाढ्यानि भवन्तीत्युपमानार्थ
 इति । कालेयकस्यालोभे दारुहरिद्रा देयेति सर्वत्र योज्यम् । शिष्टं सुबोधम् ।
 युगलकम् ॥ ९२, ९३ ॥

जळफळिणिबोरमज्जाचन्दणकाळेअएहि सरिसेहि ।
 वअणाइ कुणइ लेवो कमळोअरकन्तिचोराइं ॥ ९४ ॥

जलफलिनी(कोल ? बदर)मज्जाचन्दनकालेयकैः सदृशैः ।

वदनानि करोति लेपः कमलोदरकान्तिचोराणि ॥

वालप्रियङ्गुबदरफलसारमलयपीतसारैः समांशैः पानीयपिष्टैः कृतो लेपो
 मुखान्वपहृतपद्मकर्णिका)कान्तीनि करोति ॥ ९४ ॥

कुङ्कुमकाळेअअछ(ळिळ ? इ)पदुममुणाळेहि मळअसहि-
 [एहि ।

पत्तंगसोअणाबोरसार(स ? सा)माहिकुट्टेहि ॥ ९५ ॥

वितुलससूरुणिसाजुअमहुअळोद्धेहि सळिळपिठ्ठेहि ।

लेवो करेइ वअणं ठहुइअमिअळञ्छणच्छाअं ॥ ९६ ॥

(कुङ्कुमकालेयकच्छविपद्ममृणालैर्मलयसहितैः ।

पत्तङ्गरोचनाबदरसारश्यामाहिकुष्ठैः ॥

वितुषमसूरनिशाद्वयमधूकलोध्रैः सलिलपिष्टैः ।

लेपः करोति वदनं लवूकृतमृगलाञ्छनच्छायम् ॥)

एतैर्द्रव्यैर्लेपो मुखमतिशयितपूर्णशशिशोभं करोति । कैर्द्रव्यैः । काश्मी-
रकतृतीयचन्दनसुवर्णच्छविकलशोशीरचन्दनैर्गोरीचनावदरास्थिसाराप्रियङ्गुनाग-
केसरवाप्यैस्तथा वितुषमसूरसूक्ष्मचूर्णहरिद्राद्वयमधुयष्टिशावरैरित्येतैः समांशै-
र्जलपिष्टैरिति युगलकम् ॥ ९५, ९६ ॥

मधुसारकंगुसरिसदपउल(अ)काळेअळोद्धरअणीहि ।

पइऊण घअं विहिणा सिचअश्च(ल) गालिअं पच्छा

[॥ ९७ ॥

णिम्मलपवणुअनीसं जलवहिअउरकुङ्कुमसणाहं ।

सिसिरजलमि णिहितं मउआणलनाविअं णिहुअं

[॥ ९८ ॥

वण्णअघएण इमिणा सिसिरे वि हुरन्तकान्तिमुहआइ ।

वअणाइ विळा(स) बईण होन्ति तामरससोहाइ ॥ ९९ ॥

मधुसार(कुङ्कुम ? कङ्कु)सर्पपद्मककालेयकलोध्रजनीभिः ।

पक्त्वा घृतं विधिना (सिचयाश्चल)गालितं पश्चात् ॥

निर्मलपवनोन्मिश्रं जलवर्तिनप्रचुरकुङ्कुमसनाथम् ।

शिशिरजले निक्षिप्तं मृद्वनलतापितं निभृतम् ॥

वर्णकघृतेनाधुना शिशिरेऽपि स्फुरत्कान्तिसुभगानि ।

वदनानि विलासयतीनां भवन्ति तामरसशोभानि ॥

त्वगास्थिता(?) मधुयष्टि(:) (कुङ्कुम ? कङ्कुः) प्रियङ्गुस्तथा गौरसिद्धार्थः
पद्मकं तथा कालेयकं पीतचन्दनं तथा शावरं तथा पिण्डहरिद्रा(या ?) इत्येतैः
कल्कद्रव्यैः समांशैरुक्तपानीयमात्रापक्वैर्घृतमुक्तमात्रं साधयित्वा कर्पटपूतं कृत्वा
ततः निष्कलीकृत्य सिक्थके घृतपत्रे कर्ष इति भावितं सत् श्रेष्ठकाश्मीरेण
तदर्धपरिमाणेन सहितं कार्यम् । ततः शीतलपानीये निक्षिप्तं तत उद्धृतकाले
अनुत्कटाग्निना शनैर्दापितं कार्यमित्येवं साधितेनानेन वर्णकघृताभिधानेन घृतेन
सुन्दरीणां मुखानि अभ्यक्तानि वैवर्ण्यकारिणि शिशिरकालेऽपि विलसद्दीप्ति-
सुन्दराणीति । युगलकम् (?) ॥ ९७—९९ ॥

कुङ्कु(म)महू अचन्दणमञ्जिह्वातरुविआरकरिसेहि ।
 तेळळकुडुवं विपक्वं त्रिगुणितपशुदुग्धसंयुक्तं ॥ १०० ॥
 पलितिलअवंगरहिआइ मांसललावण्यगण्डसुहआइं ।
 कुणइ समभ्यङ्गेण सप्ताहा कामिणिमुहाइं ॥ १०१ ॥

कुङ्कुममधूकचन्दनमञ्जिह्वातरुविकारकर्षः ।
 तैलकुडुवं विपक्वं द्विगुणितपशुदुग्धसंयुक्तम् ॥
 पलितिलकव्यङ्गरहितानि मांसललावण्यगण्डसुभगानि ।
 करोति समभ्यङ्गेन सप्ताहात् कामिनीमुखानि ॥

अरुणेन तथा मधुयष्ट्या तथा चन्दनेन तथा मञ्जिष्ठया अरुणया तथा
 तरुविकारेण लाक्षया एतैः प्रत्येकं कर्षपरिमाणैस्तैलपलाष्टकद्विगुणच्छागक्षीरस-
 हितं विपक्वं साधितं सत् सप्ताहात् सम्यगभ्यङ्गप्रयोगेण विलासिनीनां वदनानि
 त्वक्संकोचेन तथा कृष्णैर्विन्दुभिस्तथा भृङ्गैर्मुखत्वग्वैवर्ण्यरूपैर्मण्डलैः रहितानि
 परिपूर्णगौरकपोलसुभगानि करोतीति युगलकम् ॥ १००, १०१ ॥

कळधोअमसिणवट्टिअटंकणकोविअकअकमळगळंभं ।
 तंबादुद्वेण चउग्गुणेण मन्दाणळे सिद्धं ॥ १०२ ॥
 जुत्तीइ विमळसित्थअसज्जोइअथोअकुंकुमउमिस्सं ।
 अइकुणइ वअणसोहं तेळळं सिसिरम्मि सविसेसं ॥ १०३ ॥

कलधौतमसृणवर्ति(त)टङ्कणकोपितकमलकृतगर्भम् ।
 ताम्रादुग्धेन चतुर्गुणेन मन्दानले सिद्धम् ॥
 युक्त्या विमलसित्थकसंयोजितस्तोककुङ्कुमोन्मिश्रम् ।
 अतिकरोति वदनशोभां तैलं शिशिरेऽपि सविशेषम् ॥

एतत्तैलमुक्तक्रमेण मृद्वग्नौ सिद्धं सच्छिशिरकाले वातप्रधानेऽपि मुखा-
 भ्यङ्गेन प्रयुक्तं वधूनां वदनमेकविंशतिदिवाभ्यासादतिसुन्दरामं करोति । की-
 दृशम् । कमलं ताम्रं तच्चूर्णं गर्भं यस्य । कीदृक्चूर्णं प्रथमतः कुणेन सुवर्णम् ।
 एवंविधं ताम्रचूर्णगर्भं तत्तैलं चूर्णचतुर्गुणपरिमाणं तच्चतुर्गुणगोक्षीरसंयुक्तं युग-
 पच्च मुखं (?) ततो युक्त्या वैदग्ध्येन विमिश्रीकृतं यन्मधूच्छिष्टं तैलपलमेकत्व-
 मात्रपरिमाणमष्टभागमात्रकुङ्कुमसंयुक्तं तेन तैलमिश्रं सं(युः यो)ज्यमिति
 युगलकम् ॥ १०२, १०३ ॥

अवहरइ गण्डमाळं सुरहीसळिलेण सञ्जुअं पीअं ।
गिरिकणिआपुरन्दरवारुणिमू(लमे ? ळेसु ए)क्कळं ॥ १०४ ॥

अपहरति गण्डमालां सुरभिसलिलेन संयुतं पीतम् ।
गिरिकर्णिकापुरन्दरवारुणीमूलयोरेकैकम् ॥

श्वेतस्पन्दायास्तथा पुरन्दरवारुण्या विशालायाश्च सम्बन्धिनोर्मूलयोरेक-
तमं गोमूत्रेण पिष्ट्वा पीतं सन्मालारूपां गण्डमुपचीति प्रसिद्धां नाशय-
तीति ॥ १०४ ॥

सरिसेहि जवाकुसुमक्कदुद्धतिलतेळळजावअरसेहि ।
णासेइ गण्डमाळां ळेबो कोवं पणामो व्व ॥ १०५ ॥

सह(जै ? झै)र्जपाकुसुमार्कदुग्धतिलतैलयावकरसैः ।
नाशयति गण्डमालां लेपः कोपं प्रणाम इव ॥

तुल्यमात्रैर्जपाकुसुमस्य जापकाख्यया लोके प्रसिद्धस्य पुष्पस्य रसेन
तथार्कवृक्षस्य क्षीरेण तथा तिलतैलेन तथा लाक्षारसेनेत्येतैर्मिश्रितैः कृतो लेपः
पूर्वोक्तं कार्यं करोतीति । उपमानं फलाविसंवादार्थमिति ॥ १०५ ॥

विउडेइ गण्डमाळं (दवि ? गहि)अं पूसम्मि कन्धरावद्धं ।
पीअं व घउम्मीसं सिअपव्वअकणिआमूळं ॥ १०६ ॥

विघटयति गण्डमालां गृहीतं पुण्ये कन्धरावद्धम् ।
पीतं वा घृतोन्मिश्रं सितपर्वतकर्णिकामूलम् ॥

श्वेतगिरिकर्णिकामूलं तिष्यक्षगृहीतं व्याधितस्य ग्रीवाग्रथितं पूर्वोक्तं
व्याधिं नाशयति । अथवा तदेव गोघृतेन सहावलीढमुक्तं कार्यं करोतीति
॥ १०६ ॥

चुच्छुन्दरिसाहिअतेळळतुप्पिआ दारुणा वि वेण्ण ।
परिहरइ गण्डमाळा धणरहिअं धुत्तगोहि व्व ॥ १०७ ॥

चुच्छुन्दरीसाधिततैलाभ्यक्ता दारुणापि वेमेन ।
परिहरति गण्डमाला धनरहितं धूर्तकुट्टिनीव ॥

चुच्छुन्दरी गन्धमूषिका तया पक्वं यत् तैलं तेनाभ्यक्ता सती गण्डमाला
रो(गं न ? गिणं) वेगेन शीघ्रमेव घोरापि परित्यजति । न तं बाधत इत्यर्थः ।
उपमानं गाथापूरणार्थमेवेति । अत्र साधनयुक्तिः(ः) शुद्धाम्बुयुक्त्या ॥ १०७ ॥

(जं ? जो) खाअइ वेळळतळळं पिबइ कसाअं व्व सेलुरु-
[कसस्स ।

फुटिआ वि गण्डमाला तस्स फुडं णिव्वणा होइ ॥ १०८ ॥

(यत् ? यः) खादति पल्लवतैलं पिबति कषायं वा शेलुवृक्षस्य ।
स्फुटितापि गण्डमाला तस्य स्फुटं निर्त्रणा भवति ॥

पल्लव इति देशान्तरप्रसिद्धसंज्ञो निष्पावारुखः शिम्बधान्यविशेषः । तं
तैलेन सह योऽश्नाति तस्य भग्नापि गण्डमाला रोहति । निवृत्तव्याधिरसौ
भवतीत्यर्थः । अथवा श्लेष्मातकतरोः कषायं काथं यः पिबति तस्यापि पूर्वोक्त-
फलसंपत्तिरिति ॥ १०८ ॥

कइकच्छुमूलमीसिअजिंणिणितरुसरससीसअजळेहि ।

णावणमवबाहुअकण्ठकन्धरारोअ(वि ? णि)हळणं ॥ १०९ ॥

कपिकच्छुमूलमिश्रितजिङ्गिणीतरुस्वरसशीतलजलैः ।

नावनमपबाहुककण्ठकन्धरारोगनिर्दलनम् ॥

कपिकच्छ्वा आत्मगुप्ताया मूलं तथा जिङ्गिण्याश्च तथा मौचक्या
निर्यासः तथा शीतोदकमेतैः कृतं नस्यमपबाहुकस्य बाहुशूलस्तम्भादिलक्ष-
णस्य बाहुव्या(धिं ? धेः) तथा गलगण्डव्याधीनां विनाश(न)मिति । नस्यविधि-
रत्राद्युर्वेदोक्तः ॥ १०९ ॥

जिङ्गिणीरसोदुम्बरदुग्धहिङ्गुकपिकच्छुमूलणासेण ।

अवबाहुअरोओ रुसिओ व्व दूरं समोसरइ ॥ ११० ॥

जिङ्गिणीनिर्यासोदुम्बरदुग्धहिङ्गुकपिकच्छुमूलनस्येन ।

अपबाहुकरोगो रुषित इव दूरं समपसरति ॥

जिङ्गिणीनिर्यासेन तथा उदुम्बरस्य वृक्षस्य कृमिफलाख्यस्य क्षीरेण
तथा बाह्विकेन कपिकच्छ्वा आत्मगुप्ताया मूलनैतैः कृतेन नस्येन हेतुना पू-
र्वोक्तः अपबाहुकरोगो निवर्तते । उपमानं गतार्थमिति ॥ ११० ॥

सूळक्खकोळकुञ्जरमेणहि वसाहि (ज ? बि)ळणिवासीण ।
अब्भंगो पीणुत्तुंगमणहरं कुणइ थणजुअळं ॥ १११ ॥

शूलाक्षकोलकुञ्जरमेदोभिर्वसाभिर्विलनिवासिनाम् ।

अभ्यङ्गः पीनोत्तुङ्गमनोहरं करोति स्तनयुगलम् ॥

महिषसूकरकरिणां मेदोभिस्तथा सर्पादीनां बि(ल ? ले)श्यानां पूर्वो-
क्तयुक्तिगृहीताभिर्वसाभिश्चम्पुटनं (?) स्त्रीणां कुचयुग्मं पीवरोन्नतत्वेन सुन्दरं
करोतीति । शरीरान्तर्गत आश्यानस्नेहो मेदः, द्रवरूपस्नेहादियुक्तिग्राह्यशुद्ध-
मांसस्नेहो वसा इति ॥ १११ ॥

माहिसणवणीअवआगअपिप्पळिकुट्टतुरअगन्धाहि ।

सवणपओहरळिंगाण कुणइ थोरत्तणं लेवो ॥ ११२ ॥

माहिषनवनीतवचागजपिप्पलिकुष्ठतुरगगन्धाभिः ।

श्रवणपयोधरलिङ्गानां करोति स्थूलत्वं लेपः ॥

महिषीनवनीतेन सहोग्रगन्धाहस्तिपिप्पलीविषाणाश्चगन्धाभिः कृतो
लेपः कर्णपाली(स्तन)नरचिह्नानां स्थौल्यं जनयतीति ॥ ११२ ॥

तण्डुळजळेण परमञ्जणेण महिळाण जावणं दिण्णं ।

कुणइ पओहरजुअळं थिरथोरमणोहरुत्तुंगं ॥ ११३ ॥

तण्डुलधावनेन परमाञ्जनेन महेलानां नावनं दत्तम् ।

करोति पयोधरयुगलं स्थिरस्थूलमनोहरोत्तुङ्गम् ॥

तण्डुलधावनेन सह स्रोतोञ्जनेन स्त्रीणां नस्यं प्रयुक्तं स्तनौ कठिनौ
पीवरौ सुस्पर्शवर्णावुन्नतौ च करोतीति ॥ ११३ ॥

माहिसणवणीअजुअं कुट्टवआगअबळोब्भवं चुण्णं ।

लेक्खेण कुणइ जुचईण पीणघणमणुहरे थणए ॥ ११४ ॥

महिषीनवनीतयुतं कुष्ठवचागजबलोद्भवं चूर्णम् ।

लेपेन करोति युवतीनां पीन(घन)मनोहरौ स्तनौ ॥

माहिषनवनीतेन भावितं व्याध्युग्रगन्धानागबलानां सम्बन्धि चूर्णं स्त्रीणां
लेपप्रयुक्तं स्तनावुत्कर्तृत्वा करोति ॥ ११४ ॥

दाडिमवक्कळभाविअसिद्धत्थअतेळत्तुंबिआ बहुसो ।

होन्ति थणा थिरथोरा सवणा विहु मासळपळंव ॥ ११५ ॥

दाडिमवल्कलसाधितसिद्धार्थकतैलाभ्यक्ता बहुशः ।

भवन्ति स्तनाः स्थिरस्थूलाः श्रवणान्यपि मांसलप्रलम्बानि ॥

दाडिमफलस्य रक्तबीजस्य वल्कलेन त्वचा शुद्धाम्बुस्थित्या पक्वं यद्
गौरसर्षपतैलं तेनाभ्यक्ताः स्तनाः श्रवणानि चोक्तरूपा(णि) भवन्तीति ॥११५॥

गोमहिषीघअसहिअं तेळळं सामाकअञ्जलिवआहि ।

कडुअणिसासञ्जुत्ताहि सा(हि)अं णामणे दिण्णं ॥११६॥

कुणइ वअपरिणआण वि म(हि)ळाण तिसत्तरत्तल्लित्तेण ।

थणजुअळं पीणुत्तुंगथोरिथरमणहरच्छाअं ॥ ११७ ॥

गोमहिषीघृतसहितं तैलं श्यामाकृताञ्जलिवचाभिः ।

कटुकानिशासंयुक्ताभिः साधितं नावने दत्तम् ॥

करोति वयःपरिणतानामपि महेलानां त्रिःसप्तरात्रेण ।

स्तनयुगलं पीनोत्तुङ्गस्थूलस्थिरमनोहरच्छायम् ॥

गव्येन माहिषेण घृतेन तुल्यमात्रं तैलं प्रियङ्वा तथा कृताञ्जल्या प्र-
सिद्धया तथोग्रगन्धया तथा कटुकरोहिण्या तथा पिण्डहरिद्रया एताभिस्तुल्य-
मात्राभिः पक्वं सत् नस्ये प्रयुक्तं स्त्रीणामुक्तरूपान् स्तनान् करोति । अत्र पा-
कयुक्तिद्रव्येभ्यः षोडशगुणं जलं द्रव्यचतुर्गुणं स्नेहं त्रयं क्षिप्त्वा शेषं ग्राह्य-
मिति युगलकम् ॥ ११६, ११७ ॥

मुण्डिअकसाअचुण्णेहि साहिअं पाणणामणविइण्णं ।

तेळळं पडिअथणाणं वि कुणइ पीणुण्णए थणए ॥११८॥

मुण्डितकषायचूर्णाभ्यां साधितं पाननावनवितीर्णम् ।

तैलं पतित(स्थूला? स्तना)नामपि करोति पीनोन्नतौ स्तनौ ॥

श्रवणशीर्षकाथेन च सम्पादितं तैलं पाननस्याभ्यां युक्तमुक्तं कार्यं
करोतीति । अत्र पाकयुक्तिकषायद्रव्यपलं षोडशगुणेन जलेन पक्त्वा चतुर्भाग-
शेषे तस्मिन् जले कषायद्रव्यमुद्धृत्य गर्भस्नेहे पले तत् षड्भागं चूर्णस्य च
दत्त्वा तैलशेषं ग्राह्यमिति ॥ ११८ ॥

णिअदसणखुण्णागिरिअंविअडवि(ळासा? साळा)ण बा-

[णपुंखा(इ? ण) ।

मूळं पिहिळिअसमणं चिळीविआ औअणरअस्स ॥

निजदशनक्षुण्णनिगीर्णपिचटविशालाया वाणपुङ्खायाः ।

मूलं प्लीहकशमनं विलेपिकाभोजनरतस्य ॥

शरपुङ्खाया ओषधिप्रतानविस्तीर्णाया मूलं स्वदन्तनिर्दलितं कृत्वा ग्रस्तं सद् वामपार्श्वान्तर्वे(र्ती ? ति)कृष्णमांसविकारात्मकप्लीहाव्याधिनिवर्तकम् । क्री-
दशस्यातुरस्य, घनप्राया विलेपिकेत्युच्यते, तदशनरतस्य । भोजनान्तरपरिण(?)
इत्यर्थः ॥ ११९ ॥

चेत्तूण जस्स णामं णिक्खिप्पइ इन्द्रवारुणीमूलं ।

फाळेऊण सुदूरे णासइ पिळ्ळिहो(अ)रं तस्स ॥ १२० ॥

गृहीत्वा यन्नाम निक्षिप्यते इन्द्रवारुणीमूलम् ।

पाट(लि ? यि)त्वा सुदूरे नश्यति प्लीहोदरं तस्य ॥

यस्म पुरुषस्य देवदत्तस्य प्लीहोदरं विनष्टमिति संज्ञायामुच्चार्य वि-
शालामूलं द्विधा कृत्वा दूरे क्षिप्यते, तस्य प्लीहप्रधान उदरव्याधिनिवर्तत इति
॥ १२० ॥

अन्तरधूमे++ऊण लोणसाहिआइ रूविअदळाइ ।

स्वाआइ म(थु ? थु)णा मिसिआइ पिळ्ळिहोअरहराइ

[॥ १२१ ॥

अन्तर्धूमेन दग्ध्वा लवणसहितानि रूपिकदलानि ।

(खादि)तानि मस्तुना मिश्रितानि प्लीहोदरहराणि ॥

अर्कवृक्षपत्राणि सैन्धवेन सह पुटपाकदग्धानि कृत्वा मस्तुना सह
मिश्रयित्वा पीतानि पूर्वोक्तकार्यकराणि । अत्र मात्रा मेष्टद्रव्ययोः शशांशयोः(?)
कर्षो मस्तुपलानि त्रीणि ॥ १२१ ॥

पिप्पळि(मूल ?)चुण्णं णिहुडुंगिदुद्धपरिभाविअं(ति)

[सत्ताहं ।

दिण्णमपहरइ उअरं मधुरासणपाणणिरअस्स ॥ १२२ ॥

पिप्पलीचूर्णं सुधाक्षीरपरिभावितं त्रिसप्ताहम् ।

दक्षमपहरत्युदरं मधुराशनपाननिरतस्य ॥

मागधिकाचूर्णं सुधाक्षीरेण एकविंशतिरात्रिकृतभावनं सक्षीरादिद्रव्य-
भोजनरतस्य उदरव्याधिं विनाशयतीति ॥ १२२ ॥

एकेण सिअपुणणवपाठाचक्रंकिआण मूलेण ।

उवसमइ श्रुत्ति विदिही पीएण सतण्डुलजलेण ॥ १२३ ॥

एकेन सितपुनर्नवपाठाचक्राङ्कमूलानाम् ।

उपशाम्यति द्रागिति विद्रधिः पीनेन सतण्डुलजलेन ॥

श्वेतवर्षाभ्वस्तथा पाठाया वङ्गघास्तथा सुदर्शनायाः सम्बन्धनां मूलानां
(पथ्याः मध्याः) देकतमेन तण्डुलधावनेन सहितेन शीघ्रमेव विद्रधिव्याधिर्निव-
र्तत इति ॥ १२३ ॥

कअळिदळभूइगाळिअजळसिद्धविळेविआ विणासेइ ।

खइआउअरुब्भबसअळरोअजाळं तिरत्तेण ॥ १२४ ॥

कदलीदलभूतिगालितजलसिद्धविलेपिका विनाशयति ।

खादितोद्भवसकलरोगजाळं त्रिरात्रेण ॥

रम्भापत्राणां पुटपाकदग्धानां भस्मना मिश्रीकृतं सत् पटपूतं यत्
पानीयं तेन पक्विलेपिकावलेह्यप्राया पेया मुक्ता सती दिनत्रयेण सर्वज(ठर)-
रोग(मा)मयसमूहं क्षपयति ॥ १२४ ॥

कन्दळिआकन्दअगुळ..... ।

(वारेन्ति तक्ख)णच्चिअ किमिजाळअमुअरसभूअं ॥ १२५ ॥

कन्दलिकाकन्दगुलघृतानि सितापीतानि खादितानि ।

वारयन्ति तत्क्षणमेव कृमिजाळमुदरसम्भूतम् ॥

कन्दलिन्या निष्पर्यायाः तस्या मूलानां पलं गुलपलानि चत्वारि घृत-
पलानि चत्वारि पानीयपलानि षोडश एतत् सर्वमग्निना पक्वं लेहीकृत्य मात्रया
खादितं जठरजान् सर्वकृमीन् पातयति ॥ १२५ ॥

जो ळिहइ रअणिविरमे णिबदळामळअचुण्णमणुदिअहं ।

सो गाढकुट्टविउडिअदेहो वि पुणो णवो होइ ॥ १२६ ॥

यो लेटि रजनिविरामे निम्बदलामलकचूर्णमनुदिवसम् ।

स गाढकुष्ठविघटितदेहोऽपि पुनर्नवो भवति ॥

यः क्षपाक्षये पित्तमन्दपत्राणि आमलकानि च चूर्णीकृत्य मध्वादिना योजितानि प्रतिदिवसमभ्यासेनावलेख्यत्वेनोपयुङ्क्ते, स तीव्रत्वग्दोषविनाशित-शरीरोऽपि निवृत्तनिर्मूलव्याधित्वाद् भूयो जात इव निर्विकारः सम्पद्यत इति ॥ १२६ ॥

सिन्धुचिच्छिन्नासिवासोमरईसरिसवकरञ्जरअणीहि ।
सुरहिसलिलेण लेखो कुष्ठहरो दिअहणाहो व्व ॥१२७॥

सिन्धुसैन्धवविलङ्गशिवासोमराजीसर्षपकरञ्जरजनीभिः ।
सुरभिसलिलेन लेपः कुष्ठहरो दिवसनाथ इव ॥

सैन्धवलवणे(न) तथा कृमिघ्नेन तथा हरीतक्या तथा सोमराज्या चन्द्रलेखया तथा गौरसिद्धार्थकैः तथा करञ्जस्य नक्तमालस्य फलैस्तथा पिण्ड-हरिद्रया च एतैः समांशैः कल्कीकृतैर्गोमूत्रमिश्रितैः कृतो लेपः कुष्ठव्याधिं विनाशयति यथा भगवान् भास्कर इति ॥ १२७ ॥

एक्को तिळाण भाओ दो भाओ सोमराइवीआण ।
खज्जन्ता णेइ खअं चळणे द्दुं सुदुव्वारं ॥१२८॥

एकस्तिलानां भागो द्वौ भागौ सोमराजिवीजानाम् ।
खाद्यमाना नयन्ति क्षयं चरणद्वन्द्वं सुदुर्वारम् ॥

सोमराज्याश्चन्द्रलेखायाः संबन्धनां बीजानां द्वौ भागौ तृतीयस्तिला-नामिति भुज्यमानं चूर्णं पादत्वग्रोगविशेषं दुर्वाराख्यं घोरमपि क्षपय-तीति ॥ १२८ ॥

अहअम्मिळतक्कसमं सुरहिजळं ठोणमीसिअं कढिअं ।
वणगोमअगण्डघट्टाहं लेवेण हरइ खसराहं ॥ १२९ ॥

अत्यम्लतक्रसमं सुरभिजलं लवणमिश्रितं कथितम् ।
वनगोमयगण्डघृष्टानि लेपेन हरति खसराणि ॥

अतिचुकेण गोरसेन तुल्यमात्रं गोमूत्रं सैन्धवेन संयुक्तं संपक्वं खसराणि त्वग्विकारविशेषमरण्यगोमयशकलघृष्टानि सन्ति लेपेन विनाशयतीति ॥ १२९ ॥

ववगअतुसगुळ्जाचुण्णमीसणवणीअळेविअं विहिणा ।
णासइ सतक्कतंवअ(कि)ट्टेण पळेविअं क्कट्टं ॥ १३० ॥

व्यपगततुषगुल्फलचूर्णमिश्रनवनी(तलेपि)तं विधिना ।

नश्यति सतक्रताभ्रकिट्टेन वा लेपितं कुष्ठम् ॥

अथवा गोरसयुक्तताम्रमलेन कृतलेपो विनश्यतीति ॥ १३० ॥

दुन्वासिन्धवहरिताळरअणिगोमुत्तमेळिअं सहसा ।

ददुं खसरश्च तद्वा णासइ चिरआळजाअं पि ॥ १३१ ॥

दूर्वासैन्धवहरितालरजनीगोमूत्रमिश्रितं सहसा ।

दद्रुं खसरं च तथा नाशयति चिरकालजातमपि ॥

शाड्वलं सैन्धवं लवणं हरितालं पिण्डहरिद्रा चैतत् समांशचूर्णीकृतं गोमूत्रेण मिश्रितं सदुपयुक्तं बहुकालोपन्नावपि दद्रुखसरास्यौ त्वग्विकारौ श-
यति नाशयतीति ॥ १३१ ॥

ससिरेहाचुण्णमीसजापिअदुद्धोब्भवं सुणवणीअं ।

सिअकुट्टहरं महुणा लीढं तक्काणुपाणेण ॥ १३२ ॥

शशिरेखाचूर्णमिश्रितयापितदुग्धोद्भवं सुनवनीतम् ।

सितकुष्ठहरं मधुना लीढं तक्रानुपानेन ॥

शशिरेखायाः सोमराज्याश्चूर्णेन भाण्डमुपलिप्य कृतदधिभावमापादितं गव्यक्षीरं तन्मथित्वोत्पादितं शोभनं यन्नवनीतं तन्माक्षिकेण सहावलीढं तत्रेण सानुपानेन सितकुष्ठं श्वित्रं नाशयतीति ॥ १३२ ॥

जळवडिअसेअप्फन्दमूळपंकेण छित्तमणुदिअहं ।

पक्खेण व मासेण व सिअकुट्टं वच्चइ विणासं ॥ १३३ ॥

जलवर्तितसितश्वेतस्पन्दामूलपङ्केन लिप्तमनुदिवसम् ।

पक्षेण वा मासेन वा सितकुष्ठं व्रजति विनाशम् ॥

श्वेतगिरिकर्णिकाया मूलं पानीयेन पिष्ट्वा पाकीकृतं लेपेनोपयुज्यमान-
मभ्यासात् पक्षाद् मासाद् वा सितकुष्ठं नाशयतीति ॥ १३३ ॥

माअंगकस्तिचित्तअचम्ममसतिळळपंकळेवेण ।

सिअकुट्टदूसिआइ पि होन्ति सवण्णाइ अंगाइ ॥ १३४ ॥

मातङ्गकृत्तिचित्रकचर्ममषीतैलपङ्कलेपेन ।

सितकुष्ठदूषितान्यपि भवन्ति सवर्णान्यङ्गानि ॥

हस्तिद्वीपिनोश्चर्मणी पुटपाकदग्धे कृत्वा तिलतैलमिश्रितेन तत्कज्जल-
कर्दमेन यो लेपस्तेन श्वित्रकलङ्कितानि गात्राणि स्ववर्णमचिरेणासादयन्ति,
निवृत्तश्वित्राणि भवन्तीत्यर्थः । एतयोरेकैकमपि कार्यकरमिति ॥ १३४ ॥

सिन्दूरपुररसञ्जनतुत्थालसचूर्णमीसिअं कढिअं ।

कडुइळ्ळं चिरआळुम्भवं पि पामं विणासेइ ॥ १३५ ॥

सिन्दूरपुररसाञ्जनतुत्थालसचूर्णमिश्रितं (कथितम्) ।

कडुतैलं चिरकालोद्भवमपि पामां विनाशयति ॥

सिन्दूरमिनपिष्टं तथा गुग्गुलुः तथा कृत्रिमाञ्जनं तथा तुत्थकं मयूर-
ग्रीवाकारयोरन्यतमं तथा लसं सिक्थकं तेषां समांशानां चूर्णेन शुद्धाम्बुस्थित्या
पक्वं सर्षपतैलं लेपात् प्ररूढमपि पामाख्यां त्वग्विकृतिं विनाशयति । अथवा
कडुतैलं सुतप्तं कृत्वा तन्मध्ये द्रव्याणि मिश्रीकृतानि लेपेनोपयुज्यमानमित्यर्थः ।
पामालक्षणम् —

“विस्फोटपिटका पामा कण्डूक्लेदरुजाधिका ।

सूक्ष्माख्या वारु(णो ? णा) बह्वयः प्रायः स्फिक्पाणिर्कोर्परे ॥” १३५ ॥

माहिसणवणीउम्मीसभिरिअसिन्दूरळेविआ बहुसो ।

णासइ पामा खळकुट्टिणिव्व धुत्तविडंविआ दूरं ॥ १३६ ॥

(माहिषनवनीतोन्मिश्रमरिचसिन्दूरलेपिता बहुशः ।

नश्यति पामा खलकुट्टिनीव धूर्तविडम्बिता दूरम् ॥)

सिन्दूरमरिचयोः समांशं चूर्णं माहिषेण नवनीतेन मिश्रितं यत् तेन
बहुवारं कृतलेपा पामात्यर्थं विनाश(मुप)यति धूर्तवञ्चिता कुट्टनीवेति ॥ १३६ ॥

खंभारितरुफळाइं परिणअसुक्खाइ दुद्धसिण्णाइ ।

खइआइ पीअपिप्पं ह(रइ ? रेन्ति) पच्छासिणो विहिणा ॥

खम्भारीतरुफलानि परिणतशुष्काणि दुग्धस्विन्नानि ।

खादितानि पीतपित्तं हरन्ति पथ्याशिनो विधिना ॥

खम्भारी श्रीपर्णी, काष्मर्याख्यानि फलानि परिपक्वानि ततः शोषितानि
दुग्धेन सह स्विन्नानि सन्ति भुक्तानि पीतपित्तं पीतवर्णं पित्तं यद् दृश्यते त-
च्छभयन्ति क्षीरादिपथ्याशिनः । विधिरत्र काथ्यद्रव्यपलं पानीयं च पलैरष्टभिः
क्षीरपलान्यष्टौ सह काथयित्वा चतुर्भागशेषं ग्राह्यम् । तत्कथितानि (प ? फ)-
लानि भु (क्ता ? क्त्वा) तेन क्षीरेणानुपानं कर्तव्यमिति ॥ १३७ ॥

कइरोअफळिणिचन्दणमूळअवीभाइ कुइस(म)भाअं ।
उव्वट्टणअं सिद्धाइ हरइ गन्धञ्च सुसुअन्धं ॥ १३८ ॥

कपिरोगफळिनिचन्दनमूलकबीजानि कुष्ठसमभागम् ।
उद्वर्तनं सिध्मानि हरति सुसुगन्धगन्धं च ॥

कपिरोगः कपिकच्छूः तथा प्रियङ्गुः तथा श्वेतचन्दनं तथा मूल-
कस्य बीजानि तथा नागकेसरं तथा कुष्ठानि एतानि समांशानि पानीये
लेपीकृतान्युद्वर्तनप्रयोगेन सिध्माख्यं त्वग्विकारं शमयन्ति । अतिसुभगं च
सौ(रं रं) भवतीति ॥ १३८ ॥

फळहोइदळमूळअवीअमीसजंघाजडा(कि)ओळेवो ।
महिण मंगळदिणे दुब्भित्तसमूहविद्वणं ॥ १३९ ॥

कार्पासीदळमूलकबीजमिश्रजङ्घाजटाकृतो लेपः ।
मथितेन मङ्गलदिने दुर्भित्तसमूहविद्रवणम् ॥

फलिनीदळं (हीदळं) कार्पासलतापत्रं तथा मूलकबीजं ताभ्यां सहितेन
काकजङ्घामूलेन (मास्या ।) तत्रेण सम्पादितो लेपो भौमवारे प्रयुक्तं सिध्ममिति
(प्र)सिद्धं दुर्भित्ताख्यं त्वग्विकारं नाशयतीति ॥ १३९ ॥

मोअन्दअरसपिठेहि ठेविअं मूळअस्स बीएहि ।

णासइ सिद्धारंभा खारुम्मीसाइ व णिसाइ ॥ १४० ॥

मयूरकर(स)पिष्टैर्लेपितं मूलकस्य बीजैः ।

नश्यति सिध्मारम्भः क्षारोन्मिश्रयेव निश्चया ॥

नश्यति तथैवेति द्वितीयः प्रयोग इति ॥ १४० ॥

मोरअकअळिक्खारं सतेळळमेक्ककमं समुप्पसइ ।

कुंभण्ड(ण)ळक्खारं ण (जो गो)जळुम्मीसिअं सिद्धं

[॥ १४१ ॥

मयूरककदलीक्षारं सतैलमेकैकं समुत्पुंसयति ।

कुम्भाण्डनालक्षारं वा गोजलोन्मिश्रितं सिध्मम् ॥

अपामार्गस्यान्तर्धूमदग्धस्य भस्मनः, अथवा रम्भायाः पूर्ववद् गृहीतेन
भस्मना द्वयोरैकतरस्य तैलमिश्रितस्य लेपः सिध्मं नाशयति । अथवा कुम्भा-
ण्डकं पुष्पफलं तस्य वृन्तं पूर्ववत् कृत्वा क्षारेण गोमूत्रसहितेन लेपः सिध्मं

जलपिष्टमाहिषच्छगणवेष्टिता मृदुलज्वलनसंसिद्धा ।
अंगाणि कुण्ड रजनी रोमाणि अ क(स ?)णअगोराहं
[॥ १४२ ॥

जलपिष्टमाहिषच्छगणवेष्टिता मृदुलज्वलनसंसिद्धा ।

अङ्गानि करोति रजनी (रोमाणि च) तापितकनकगौराणि ॥

पिण्डहरिद्रा चूर्णीकृता पानीयेन गुलिकात्वमापादिता ततो दर्मेण
वेष्टिता ततो महिषीपुरीषेण पृष्ठतोऽवकुण्ठिता मृद्वग्नौ पक्त्वा ततो निष्कृष्य
लेपैर्नोपयुक्ता गात्राणि पामानिष्क्रान्तहेमोज्ज्वलानि करोति ॥ १४२ ॥

(जो मज्जइ) तिलसरिसवरअणिणिसाकुड्डलेविअसररीरो ।

सो होइ सुरहिदेहो मणुहरवणुज्जळावअवो ॥ १४३ ॥

यो मज्जति तिलसर्षपरजनिनिशाकुष्ठलेपितशरीरः ।

स भवति सुरभिदेहो मनोहरवर्णोज्ज्वलावयवः ॥

रजनी पिण्डहरिद्रा । निशा दारुहरिद्रा । शिष्टं गतार्थमिति ॥ १४३ ॥

जंबूदलककुभपसूअसवरसमभाअमेळिअं कुणह ।

उठ्वट्टणअं गिम्हे शरीरदुग्गन्धविद्वणं ॥ १४४ ॥

जम्बूदलककुभपसूअसवरसमभागमेलितं कुरुते ।

उद्वर्तनकं ग्रीष्मे शरीरदौर्गन्ध्यविद्वणम् ॥

जम्बूदलानि सुरभिपत्रपल्लवानि तथा अर्जुनकुसुमानि तथा लोभ्रमेतैः
समांशैर्मिश्रितैरुद्वर्तनं निदाघे घर्मादिजनितदेहदुरामोदशमनं कुरुते ॥ १४४ ॥

ळामज्जअहेमसिरीससवरचुण्णेण मळिअदेहस्स ।

तअदोससेअपसरा गिम्हे विणिहोन्ति लोअस्स ॥ १४५ ॥

ळामज्जकहेमशिरीषशबरचूर्णेन मलितदेहस्य ।

(त्वग्दोषस्वेदप्रसरान् ग्रीष्मे विनिघ्नन्ति लोकस्य ॥)

त्वग्दोषस्वेदयोर्दोषा अपसरन्ति ॥ १४५ ॥

दळजळारुणमळआरुणविळेवणं हरइ देहदुग्गन्धं ।

विमळारणाळसहिअं(पीअं) वाळंबुसाचुण्णं ॥ १४६ ॥

दलजलारुणमलयारुणविलेपनं हरति देहदौर्गन्ध्यम् ।

विमलारनाळसहितं पीतं बालम्बुसाचूर्णम् ॥

दलं सुगन्धपत्रं, जलं बालकम्, अरुणमुशीरं, मलयं चन्दनम्, अरुणं कुष्ठम् एतैः कृतं विलेपनं शरीरदुरामोदं हरति । अथवा श्रमणशीर्षस्य चूर्णं निर्मलकाञ्चिकपीतमुक्तं कार्यं करोतीति ॥ १४६ ॥

एकको किरिमाळअणिबुद्धदाडिमसिरीसछळकीहि ।
जळहर(सा)भारअणीहि मणोहरसळिळपिढाहि ॥१४७॥

अण्णो णिंबदळसिवाडाडिममाअन्दवक्कळरसेहि ।
महिळाण अंगराओ णराण जंघाकसाओ व्व ॥ १४८ ॥

ए(तैः ? कः) किरिमालकनिम्ब(दुग्ध)डाडिमशिरीषत्वग्भिः ।
जलधरश्यामारजनीभिर्मनोहरसलिलपिष्टाभिः ॥

अ(न्यो) निम्बदलशिवाडाडिमाप्रवल्कलरसैः ।
महेळानामङ्गरागो नराणां जङ्घाकषायश्च ॥

किरिमालस्यारग्वधस्य तथा पिचुमन्दस्य तथा शाबरस्य तथा डाडिम-
फलस्य वल्कलैस्तथा कीरतरोस्त्वग्भिः तथा मुस्ताप्रियङ्गुपिण्डहरिद्राभिरेतैः सर्वैः
समाशैर्जलपिष्टैः कृतो रम्यो महेळानामङ्गरागोऽङ्गशोभाजनकमुद्वर्तनं भवत्येक
आद्यः । अन्योऽपरः पिचुमन्दपत्रैस्तथा हरीतकीडाडिमरसानां बिल्वरसेन
कृतकषायः पुरुषाणां जङ्घावर्णप्रकर्ष इति पूर्वापरगाथापठितौ स्त्रीपुरुषविषयौ
द्वौ प्रयोगाविति ॥ १४७, १४८ ॥

वा(अ?आ)रसोळ्ळळडिमहुसक्करामहुविमीसिओ पीओ ।
अवहरइ रत्तपित्तं सकामळं पण्डुरोअञ्च ॥ १४९ ॥

वाशारसार्द्रयष्टिमधुशर्करामधुविमिश्रितं पीतम् ।
अपहरति रक्तपित्तं सकामिलं पाण्डुरोगं च ॥

वाशाया आटरूपस्य निष्यन्देन आर्द्रा यासौ मधुयष्टिः तथा श्वेतश-
करा तथा माक्षिकम् एतद्विमिश्रीकृतं सत् पीतं रक्तपित्तं कामिलां पाण्डुरोगं च
नाशयति । पानद्रव्यं वाशानिष्यन्द एव । तस्य पलत्रयेण मधुयष्टिशर्करयोः
कर्षं माक्षिककर्षद्वये इत्युपयोग इति ॥ १४९ ॥

वासअपळ्ळव(सु)रसं (कु)सुमरसुम्मीसिअं पिअन्तस्स ।
उवसमइ रत्तपित्तं सळिळेण हुआसपुञ्जो व्व ॥ १५० ॥

वाशापल्लवस्वरसं कुमुमरोन्मिश्रितं पिबतः ।

उपशाम्यति रक्तपित्तं सलिलेन हुताशपुञ्ज इव ॥

आटरूषकस्य पत्राणां स्वरसं चतुष्पलमात्रं माश्लिषकर्षमात्रेण सह पि-
बतो रक्तपित्तं क्षणात् शाम्यति । आशुकार्यकरत्व-तिपादनार्थमुपमानमिति
॥ १५० ॥

अहिणवपीणसदुहिओ समरिअगुलदहिअणमत्तेण ।

पण्णम्मइ गोधूमपल्लवखिरचअभोअणे(ण)व्व ॥ १५१ ॥

अभिनवपीनसदुःखितः समरिचगुलदधितानमात्रेण ।

स्वस्थीभवति गोधूमपल्लवकृसरभोजनेन वा ॥

तत्कालेन प्रतिपलेन प्रतिश्यायेन कदर्थितो दध्नो गुलमरिचयुक्तस्य
पानमात्रात् पुरुषो निरामयीभवति । अथवा निरुषीकृतेन गोधूमेन तथा
निष्पावाख्येन शिम्बधान्यविशेषेण सिद्धं गव्यघृतसंयुक्तं कृत्स्नमश्नतः पूर्वोक्त-
कार्यसम्पत्तिरिति । घृतक्षीरनवनीतदधिनयितादीनामविशेषोक्तो गव्यमेव सर्वत्र
बोद्धव्यमिति ॥ १५१ ॥

जो पिबइ सअणकाले सअणारूढो ससिअळत्थोअ ।

सल्लि(लेण ? लं) पीणसदुहिओ पण्णप्पइ सो तिरत्तेण ॥ १५२ ॥

यः पिबति शयनकाले शयनारूढः सशीतलवस्तोकम् ।

सल्लिलं पीनसदुःखितः स्वस्थीभवति (स त्रिरात्रेण) ॥

स्पष्टार्था गाथा ॥ १५२ ॥

कलितरु(फल)सिन्धुकणाचुण्णं चुक्केण लीढमवहरइ ।

सरसेअं तंवादुद्ध(तीअमासळो ? पीअमामळ)अचुण्णोव्व
[॥ १५३ ॥

कलितरुफलसैन्धवकणाचूर्णं चुक्केण लीढमपहरति ।

स्वरभेदं ताम्रादुग्धेन पी(ता ? तमा)मलकचूर्णं वा ॥

विभीतकफलं तथा सैन्धवं लवणं तथा पिप्पलीचूर्णं समांशमेकीकृत्य
(शुक्लेना ? चुक्केणा)वलीढं सत् कण्ठवैस्वर्यं नाशयति । अथवा गोक्षीरेण पीतं
घात्रीचूर्णमिति ॥ १५३ ॥

समतुल्लिअकुहंमीसिअजणाणि वसेकोळपळळवसिहाहि ।

विउणा वि बळामूळाधूमो कासं समुप्पसइ ॥ १५४ ॥

समतुलितपुगेन्मिथितजननी(वाशा)कोलपल्लवशिखाभिः ।

द्विगुण पि बलामूलधूपः कासमुत्पुंसयति ॥

जनन्याः सुमनसो वृक्षस्य वाशायास्तथा कोलस्याम्बुवदनस्य पत्रमूलाभ्यामित्येतैः समांशैः एतेषां तुल्येन गुग्गुलुना कृतो धूपः । कीदृशः । (एतेषां पुवर्ज्यै?) सर्वेषां द्विगुणपरिमाणं नागबलाया मूलं यस्मिन् तथाविधः कासव्याधिं शमयति । अस्य धूमपानेन प्रयोग इति तस्य विधिर्जान्वोः समे सुखासने स्थित्वा शरावसम्पुटेऽन्तस्थमृद्वग्निक्षिप्तचूर्णस्तोकादुत्थितं धूममू(ध्वे)शरावमध्यकृतमलकाण्डपरिमाणाच्छिद्रयोजितदशद्वादशाङ्गुलप्रमाणदीर्घे(ध ? ण) नळि निकादिना निराकुलं कृत्वा वक्षःप्रदेशपर्यन्तं तुङ्गवत् प्रपीत्वा तथैव तत्कालमेव मुखेनोद्वमेत् । ततो निष्ठीवनशान्तौ पुनरेव पिबेत् यावद् वारत्रयम् । ततः श्लेष्मशान्तौ सत्यामनुपानं गुलदुग्धमिति ॥ १५४ ॥

पुरजाइजटाकिसळअमोरअफळकोळपळळवसिळाहिं ।

वत्ती सरीरधूवाहि हरइ खारगिण वखासं ॥ १५५ ॥

पुरजातिजटाकिसलयमयूरफलकोलपल्लवशिलाभिः ।

वर्तितः शरीरधूपाद्वरति वदशग्निना कासम् ॥

गुग्गुलुना तथा सुमनोमूलपल्लवाभ्यां तथापामार्गफलैस्तथा बदरपत्रैस्तथा मनश्शिलाभिः एतैः समांशैर्जलवर्तितैः कृता वर्तिर्बदरकाष्ठाग्निना गन्धा धूपेन देह धिवासनादेव कासमपहरतीति ॥ १५५ ॥

भोअणसमए मधुणा पिप्पलित्तिहळाण चुण्णमवळीढं ।

सिम्भुब्भयजडपीणससो(स)महासासविहवणं ॥ १५६ ॥

भोजनसमये मधुना पिप्पलित्रिफलायाश्च चूर्णमवलीढम् ।

श्लेष्मोद्भवजळपीनसशोषमहाश्वासविद्रावणम् ॥

मागधिकात्रिफलयोर्द्रव्यचतुष्टयस्य समांशस्य चूर्णं माक्षिकेण सहाभ्र-भोजनेऽबलेहनोपयुक्तं कफोत्थं जाल्यं (प्रति चतुष्टयस्य समांशस्य चूर्णं माक्षिकेण सह ?) प्रतिश्यायं तथात्युद्घणं श्वासमपसारयतीति ॥ १५६ ॥

पबलं पि हरइ हिककं सासम(दि)प्पसरिअं णिवारेइ ।
सिहिपिञ्जहूइपिप्पल्लिचुण्णं महुमीसिअं कीढं ॥ १५७ ॥

प्रबलामपि हरति हिकां श्वासमतिप्रतिहतं विनाशयति ।
शिखिपिञ्छभूतिपिप्पलीचूर्णं मधुमिश्रितं लीढम् ॥

करिसं कालिहल्लचुण्णस्स कीढमच्चन्तमीसिअं महुणा ।
गुरुसासवाहिविउडणमुद्धंसिहरच्च जिमिअम्मि ॥ १५८ ॥

कर्षं कलिफलचूर्णस्य लीढमत्यन्तमिश्रितं मधुना ।
गुरुश्वासव्याधिविघटनमूर्ध्वशिहरच्च जिमिते ॥

विभीतकफलचूर्णस्य विलाळपदकं माक्षिकसंयुक्तं मुक्तोत्तरमवलेहनोप-
प्रवृद्धश्वासकासहरमिति ॥ १५८ ॥

घअकुसुमसारलीढं खअं खअं णेइ गअबळामूळं ।
पसुजुद्धेण (च ? व) पीए कुरङ्गपसुपळरओ विहिणा ॥ १५९ ॥

घृतकुसुमसारलीढं क्षयं क्षयं नयति गजबलामूलम् ।
पशुदुग्धेन वा पीतं कुरङ्गपशुपलरजो विधिना ॥

गव्यसर्पिष माक्षिकेण च सह नागबलाचूर्णमवलेहनोपयुक्तं क्षयःप्राप्तिं
राजयक्षमाणं क्षपयति । अथवा छागक्षीरेण पीतं कुरङ्गमृगस्य तथा छागस्य
पलरजः शुष्कमांसचूर्णमुक्तं कार्यं करोति ॥ १५९ ॥

घअसहिअं कइ(कव्वं) णीलीमूळ व्व जुद्धसज्जुत्तं ।
विउडेइ राअमन्दं दन्तिसमूहं मइन्द व्व ॥ १६० ॥

घृतसहितं कपि(द्र ? क)व्यं नीलीमूलं वा दुग्धसंयुक्तम् ।
विघटयति राजप्राण्यं दन्तिसमूहं मृगेन्द्र इव ॥

गव्यसर्पिषा मर्कटमांसमथवा नीलीमूलं गव्यक्षीरसहितमुपयुक्तं नृप-
व्याधिं राजयक्षमाणं नाशयति । सकृत्करत्वप्रतिपादनार्थमुपमानमिति ॥ १६० ॥

चुण्णं महुसज्जोइअहअगन्धाकन्दगोखुरफळाणं ।
सोसमोसिरिअबळाणं दुद्धं पी(ते ? ए) बळं कुणइ ॥ १६१ ॥

चूर्णं मधुसंयोजितहयगन्धाकन्दगोखुरकफलयोः ।
शोषम(प)सृतबलानां दुग्धं पीतं बलं कुरुते ॥

हयगन्धामूलश्चदंष्ट्रामूलयोः समांशयोश्चूर्णं माक्षिकसाहितं छागक्षीरेण
क्वथितशीतेन पीतं क्षयेणापगतसामर्थ्यानां बलाधानं करोतीति ॥ १६१ ॥

विह्णुक्रान्ता सोसं खवेइ सेळज्जणेण सञ्जुत्ता ।
दुद्धेण केवळच्चिअ वाअसजंघव्व पिज्जन्नी ॥ १६२ ॥

विष्णुक्रान्ता शोषं क्षपयति शैलाञ्जनेन संयुक्ता ।
दुग्धेन केवलेन वा वायसजङ्घा (वा) पीयमाना ॥

विष्णुक्रान्ता नीलपुष्पी सौवीराञ्जनेन सह क्षीरेण पीता शोषं क्षपयति ।
दुग्धेन केवलेन वा वायसजङ्घा पीयमाना । (विष्णुक्रान्ता नीलपुष्पी सौवी-
राञ्जनेन सह पीता शोषं नाशयति अथवा काकजङ्घैव क्षीरेण सह पीतेति ?)
॥ १६२ ॥

हअगन्धादुद्धाळिआचुण्णे दुद्धेण पिअइ जो मासं ।
दुद्धाहारो (सो) दुब्बळो वि पीणत्तणं लहइ ॥ १६३ ॥

हयगन्धादुद्धालिकाचूर्णे दुग्धेन पिबेद् यो मासम् ।
दुग्धाहारः स दुर्बलोऽपि पीनत्वं लभते ॥

अश्वगन्धार्कपुष्पिकयोश्चूर्णं गव्यक्षीरेण प्रत्यहं मासं यः पिबति, स
क्षीणबलोऽपि बललाभात् पीनत्वं प्राप्नोतीति ॥ १६३ ॥

जबतीळतुरगगन्धाणाअबळाजासगुळणिसेवीण ।
होइ बलं णवजोव्वणवणवारण(वारण)समत्थं ॥ १६४ ॥

यवतिलतुरगगन्धानागबलामाषगुलनिषेवणात् ।
भवति बलं नवयौवनवनवारण(वारण)समर्थम् ॥

अक्षततिलाश्वगन्धागाङ्गेरुकीमाषान् समांशांश्चूर्णीकृत्य गुलेन द्विगु-
णांशेन सह ये समुपयुञ्जते, ते तरुणारण्यकुञ्जरप्रतिषेधक्षमसामर्थ्यं प्राप्नु-
वन्तीति ॥ १६४ ॥

तिहळा सळोहचुण्णं मधुणा परिणामसूळमवहरइ ।
कढिअजळमाळिअगाळिओ अब असहसेंभुक्कखारेण
[॥ १६५ ॥

त्रिफला सलोहचूर्णा मधुना परिणामशूलमपहरति ।
क्वथितजलमिलितनिगीर्णं वा सूक्ष्ममम्बुकक्षारेण ॥

हरीतकीविभीतामलकानि त्रीणि यावत्प्रमाणानि, तावत्प्रमाणेनैव शस्त्र-
चूर्णेन सहितानि माक्षिकेण सहोपयुक्तानि अन्नपरिणामकालजं हृच्छूलमप-
हरति । अथवाशीततोयेन मिलितं सत् पीतं सूक्ष्माणां नलादिप्रदेशजानां
शङ्खानां पुटपाकदग्धानां भस्मोक्तकार्यं करोति ॥ १६५ ॥

डढुमणिग्गअधूअं मअसंगं गोघहीण सह पीअं ।
हिअअणिरिप्पासूळं हरइ सिही दारुणिबहं व्व ॥ १६६ ॥

दग्धमनिर्गतधूपं दृग(व्य ? श्रु)ङ्गं गोघृतेन सह पीतम् ।

हृदयपृष्ठ(वर्तिशूलं) हरति शिखी दारुनिबहमिव ॥

हरिणविषाणमन्तर्धूमदग्धं गोघृतेन सह पीतं हृत्पृष्ठवर्ति शूलमपहरति ।

उपमानमाशुकार्यकरत्वप्रतिपादनार्थम् इति ॥ १६६ ॥

सोवच्चलहिङ्गुमहोसहेहि पीएहि (का ?) काढिअजळेण ।
दोग्गच्चेण सुहाइ व णासान्ति समत्थसूळाइ ॥ १६७ ॥

सौवर्चलहिङ्गुमहौषधैः पीतैः कथितजलेन ।

दौर्गत्येन सुखानीव नश्यन्ति समस्तशूलानि ॥

रुचकरामठनागरैः गृहपानीयपीतैः सर्वशूलानि निवर्तन्ते । व्यक्तार्थ-

मुपमानमिति ॥ १६७ ॥

णासइ फुडमइसारो वरजळपिट्ठेहि तक्कपीएहि ।
वडपाअप्पपरोहंकुरेहि कुळमविणअं व ॥ १६८ ॥

नश्यति स्फुटमतिसारो वरजलपिट्ठैस्तक्रपीतैः ।

वटपाद(प)प्ररोहाङ्कुरैः कुलमविनयमिव ॥

वटपादपस्य न्यग्रोधवृक्षस्य ऊर्ध्ववृत्तशाखोद्गतैर्मूलाङ्कुरैस्तण्डुलोदक-

पिट्ठैः पश्चाद् गोरसेन पीतैः निश्चितमतिप्रवृत्तं नश्यतीति सुबोधार्थमुपमान-
मिति ॥ १६८ ॥

जळमसिणपिट्ठकोमळबन्धूळदळेहि पीअमत्तेहि ।
सइ पसरिओ (वि) थक्कइ अइसारो सुट्ठिगहिओ व्व ॥ १६९ ॥

जलमसृणपिट्ठकोमलबन्धू(ल)दलैः पीतमात्रैः ।

सदाप्यतिसृतोऽपि तिष्ठत्यतिसारो मुष्टिगृहीत इव ॥

जलेन सूक्ष्मपिष्टानि यानि बन्धूलकस्य किङ्किरातस्य पत्राणि तैः
पीतमात्रैः नित्यं प्रवृत्तोऽप्यतिसारो निरुध्यते । यथा मुष्ट्यावष्टब्धः के(न)चिद्
बलवता कश्चिन्निरुध्यत इति ॥ १६९ ॥

महुसक्करासणाहं तण्डुलधुअणेण पीअमणुदिअहं ।

हरइ रुहिराइसारं घणरवमूलं तिरसेण ॥ १७० ॥

मधुशर्करासनार्थं तण्डुलधुवनेन पीतमनुदिवसम् ।

हरति रुधिरातिसारं घनरवमूलं त्रिरात्रेण ॥

माशिकसितशर्कराभ्यां युक्तं घनरवस्य लोहिलीसस्य मूलं गोष्ठोदकेन
पिष्ट्वा पीतं रक्तातिप्रवृत्तं त्रिरात्राभ्यासान्निवारयतीति ॥ १७० ॥

तण्डुलजलपिष्टंकोळमूलकरिसद्धपाणम(व)हरइ ।

सन्वाइसारगहणीरोअसमूहं महाघोरं ॥ १७१ ॥

तण्डुलजलपिष्टाङ्गोलमूलकर्पार्ध(मात्र ? पान)मपहरति ।

सर्वातिसारग्रहणीरोगसमूहं महाघोरम् ॥

वरजलेन पिष्टमिरिकिलस्य मूलं तोलकमात्रपरिमाणं पीतं सत् सर्वेषा-
न्तिसाराणां च वृन्दं विनाशयति ॥ १७१ ॥

चूर्णं मरिअमहोसहकुडअजडाधिउणभाअकमवधिअं ।

गुळमीसमहिअपीअं गहणिमहावाहिचिइवणं ॥ १७२ ॥

चूर्णं मरिचमहौषधकुटचत्वग्भिर्द्विगुणभागकमवृद्धम् ।

गुळमिश्रमथितपीनं ग्रहणीमहाव्याधिविद्रवणम् ॥

ऊषणस्य तथा नागरस्य तथा कुटचस्य एषामुत्तरोत्तरद्विगुणभाग-
न्या वृद्धं चूर्णं गुळमिश्रेण तत्रेण पीतं ग्रहणीशैथिल्यात्मकं महाव्याधिं द्रा-
वयति इति ॥ १७२ ॥

मोरअतण्डुलमाहूअसारगिरिकणिआहळदीहि ।

अञ्जनगुळिआ णिहणइ विसूइअं तिअडुसणाहा ॥ १७३ ॥

मयूरकतण्डुलमाधूकसारगिरिकर्णिकाहरिद्राभिः ।

अञ्जनगुलिका निहन्ति विषूचिकां त्रिकटुपनाथा ॥

एभिर्द्रव्यैः कृताञ्जनगुलिका विषूचिकाख्यमजीर्णरोगं नाभ्यञ्जनेन ना-
शयति । कैः । अपामार्गस्य बीजैः स्तवकगृहीतया मधुयष्ट्या तथाट्व्या तथा
पण्डहरिद्रया तथा शुण्ठिमरिचपिप्पलीभिरित्येतैः समांशैर्जलपिष्टैरिति ॥ १७३ ॥

तिहळाळोहसिलाजउहरडइचुण्णाण लीढमेक्केकं ।
महुणा ग(ळू)इसुरसो व्व (सव्व)मे(हे ? हं) णिवारेइ ॥ १७४ ॥

त्रिफलालोहशिलाजतुहरीतकीचूर्णानां लीढमेकैकम् ।

मधुना गुल्मीस्वरसो वा सर्वमेहं निवारयति ॥

त्रिफलायास्तथा शूल चूर्णं ? स्य तथा मनश्शिलानिःप्यन्दस्य तथा
पथ्यायाः सम्बन्धनां चूर्णानामेकैकं माक्षिकेण सहावलीढं सर्वमेहान् बहुमूत्र-
रूपव्याधिभेदान् अपवारयतीति । अथवा गुल्म्या अमृतायाः स्वरसः पीतः
सन् पूर्वोक्तं कार्यं करोति ॥ १७४ ॥

अच्चन्दमसिणमहिणवणिम्मळमहुमीसिअं णिसाचुण्णं ।

आमळअरसोम्मीसं णासेइ प्रमेहसन्दोहं ॥ १७५ ॥

अत्यन्तमसृणमभिनवनिर्मलमधुमिश्रितं निशाचूर्णम् ।

आमलकरसोन्मिश्रं नाशयति प्रमेहसन्दोहम् ॥

पिण्डहरिद्राचूर्णमतिस्ूक्ष्मपिष्टमपुराणनिष्कलङ्कमाक्षिकं तथामलकरसेन
सह पीतमुपयोगात् प्रमेहव्याधीन् सर्वान् निवारयति इति ॥ १७५ ॥

गोधावईमूळं कढिअं घअतेळगोरसुम्मीसं ।

मुत्तमइरुद्रपसरं (वि) पीअमत्तं पवट्टेइ ॥ १७६ ॥

गोधावतीमूलं कथितं घृततैलगोरसोन्मिश्रम् ।

मूत्रमतिरुद्रप्रसरमपि पीतमात्रं प्रवर्तयति ॥

गोधावत्याः (स्त्री ? श्री)पर्ण्या मूलं गोरसेन तथा घृततैलाभ्यां भृङ्गं
पीतमत्यन्तगाढमूत्रकृच्छ्रमाशु निवर्तयति । पूर्वं घृततैलभृष्टं पश्चाद् गोरसेन
पक्त्वमिति ॥ १७६ ॥

पाणाह्वाहिपीडं सोवच्चळमीसिआ सुरा हरइ ।

महुदुद्धेहि तिरत्तं पीआ तिळणाळभूइ व्व ॥ १७७ ॥

अश्मरीव्याधिपीडां सौवर्चलोमश्रिता सुरा हरति ।

मधुदुग्धाभ्यां त्रिरात्रं पीता (तृण ? तिल)नालभूतिर्वा ॥

अश्मरीरोगजं वारुणी रुचकसंयुक्ता पीता सती नाशयति । अथवा ति-
लकाण्डानां भस्म माक्षिकक्षीराभ्यां सह पीतमेतत्कार्यं करोति इति ॥ १७७ ॥

वच्छककटिका मूलं परिवसिअजळेण पीअमगुदिअहं ।

एऽडेइ पच्छणिरअस्स सक्करं तइअदिअहम्मि ॥ १७८ ॥

वच्छककटिकामूलं पर्युषितजलेन पीतमनुदिवसम् ।

पातयति पथ्यनिरतस्य शर्करां तृतीयदिवसे ॥

वच्छककटिकाया गोपाया (ककटिका?)मूलं पर्युषितेन रात्रिपूर्वस्थापितेन जलेन पिष्टं प्रातः प्रातः प्रत्यहं तेनैव सह पीतं सत् पथ्याशिनः शर्करास्यैः प्राधिविशेषं निस्सारयति तृतीयेऽह्नीति ॥ १७८ ॥

पीआ दुद्धुम्मीसा कम्मओडिजडा दसाहभत्तेण ।

अइकण्डसक्करं हिस्तिऊण कढिअं पि पाडेइ ॥ १७९ ॥

पीता दुग्धोन्मिश्रा कपोटिजटा दशाहमात्रेण ।

अप्यण्डशर्करां भित्त्वा कठिनामपि पातयति ॥

कपोट्या(अ)कपुप्प्या मूलं गव्यक्षीरेण सह पीतं (दधि? दिन)दशकमात्राभ्यासादतिकर्कशामप्यण्डगतां शर्करां विदार्य पातयति इति ॥ १७९ ॥

गिहमुप्पोडिअमाळइमूलं पसुदुद्धसाहिअं ससिअं ।

(पीअं)मुत्तणिरोहण्डसक्करादुक्खविहवणं ॥ १८० ॥

ग्रीष्मोत्पाटितमालतीमूलं पशुदुग्धसाधितं ससितम् ।

पीतं मूत्रनिरोधाण्डशर्करा(दुःख)विद्रावणम् ॥

निदाघोन्मी(न्मू)लितायाः सुमनोलताया मूलं छागक्षीरेण सितशर्करया च साधितं सत् पीतं मूत्रकृच्छ्राण्डशर्कराव्यथानिवारणम् । अत्र साधनविधिः पानीयपलानि षोडश द्रव्यपलेन सह काथयित्वा चतुर्भागशेषं ततो द्रव्य-(मपा)स्य तेनैव जलेन सह क्षीरपलानि चत्वारि काथयित्वा क्षीरं ब्राह्ममिति ॥

गळगण्डगण्डमाला कुरण्डरोआविणेण णासन्ति ।

कअळेवातण्डुळधुअणपिठ्ठिअळ्ळं(?) ॥ १८१ ॥

[* नमः प्रयोगै(?) प्रयोगसम्बन्धैरौषधैर्मन्त्रसंयुक्तैः(?) तैः) ।

मिषग्वरकृतैः शास्त्रैस्तथान्यग्रन्थमिश्रैः(?) श्रितैः) ॥

मन्त्रैश्च विविधैः प्रोक्तं वामदक्षिणैस्तथा ।

सर्वतः सारभूतं तु यत्तद् वक्ष्याम्यशेषतः ॥

* इतः परं मातृकायां ग्रन्थांशो लुप्त इति, 'पुत्तलिकापञ्चविंशतिका समाप्ता' इत्यन्तं दृश्यमानो ग्रन्थः प्रक्षिप्त इति च प्रतिभाति ।

नाम्ना मिश्रकमित्युक्तं सर्वस्रोतसमुच्चयम् ॥
तत्र कर्म प्रवक्ष्यामि यथायोगसुखप्रदम् ।
सिद्धयोगा यथा मन्त्रा धूलिकर्माणि चैव हि ॥
धूपाश्च विविधाश्चान्ये स्नानवर्तिलेपनम् ।
विदग्धैर्विविधैः प्रोक्तास्तथान्यैः शास्त्रचिन्तकैः ॥
तदहं चैकतो वक्ष्ये सुभाषितकरण्डकम् ।
हर आगमलागते संज्ञावर्णसमन्वितम् ॥
मारयस्वपदैर्युक्तं रेफस्सान्तरईसमम् ।
कद्वितीयविसर्गेण हुंफडन्तनियोजितम् ॥

अत्र मन्त्रः —

ओं भूगोलगर्भे अमुके मारय ह्रीं खः हुं फट् ।
शुष्कमाषाष्टसंयुक्तां कुर्यात् पुत्तलिकां शुभाम् ।
स्त्रीपुंसयोः स्वरूपेण माने द्वादशके स्वके ॥
पुंसोऽस्थिकेन सम्मथ्य शङ्कुं कुर्याच्चतुरङ्गुलम् ।
हृदये निखनेत्तद्धि स्नाप्यश्चयोद्धवे मृणा ॥
स्थापयेद् वह्निसंस्थाने पूजयेद् दिनसप्तकम् ।
त्रिपञ्चार्णयुतं मन्त्रं मारयेत् त्रिदशानपि ॥
गुलात्तीयनमेतद्धि विद्वेषे रिपुनिग्रहे ।
किण्टं सप्तदिनोषितं सुनिहितं गोमूत्रतोये स्थितं
रजश्मशानारिपुपादकण्टका सविषं सर्पकञ्चुकम् ।
एतैः कण्टकवेधितां प्रतिकृतिं साम्ये रिपुं चालिखेत्
पश्चाद्वा लिखितं च पूजय महाकालं ततोऽस्याः स्तनौ ॥
सप्ताहं कुसुमानि चूर्णमपि तथा कृष्णं विषं धूपनं
रक्तं पानमतिप्रसादय तथा कामं मु(मु)क्षुस्तथा ।
अत्र मन्त्रं प्रवक्ष्यामि येन कर्म प्रसिद्धयति ॥

ओं नमो गणपतये महाकालाय हन गृहं तापय अमुं मारय मारय
ग्लानं हुं फट् ।

अनेन मन्त्रेणालोड्य कारयेत् प्रतिमां ततः ।
चुलीपृष्ठे तथा आमे शवे स्था(ने) तथा गृहे ।
श्मशाने वान्यदेशे वा यत्र वा रोचते मनः ॥

तत्र स्थाने कृतं देवं मृत्युरेप्यति वं नस्म ।

नरस्य दक्षिणा कार्या (स्त्रियाः स्त्रिया) वामेन कारयेत् ॥

माषयवतण्डुलपिष्टैः पुत्तलिकां कृत्वा शुक्तेनालोढ्य विषराजिकारकैले
पयेचतुरङ्गुलं मानुषास्थिमयं कीलकगतशूलमुत्पद्यते । अमुदधृते मारयति ।
उद्धृते मोक्षः । अस्य मन्त्रं प्रवक्ष्यामि । ओं त्रैशिवे ज्वालामुखि ह्रीं हाहा
भूं हहहै फट् हूं ह्रूं नमः ओहन्नतमृफट्कृतिश्च शय त्रूं जूं हूं ह्रूं पाशहस्ते अ-
मुकं मारय फट् । (स्त्रियाः स्त्रिया)वा पुरुषस्य क्रियते । एषा सिद्धिः । मानुषास्थि-
चूर्णं गोधूमराजिकातण्डुलाढकैर्व्यामिश्रं शुक्तेनालोढ्य प्रादेशमात्रां पुत्तलिकां
कृत्वा खदिरकीलकां खात्वा रोहदि शिरसे नाहुद्वये च विषयाष्टसहस्रं जप्तं
कृत्वा सप्ताहपूजनान्मारयति । गुह्यमातरं संपूज्य मन्त्रमेतमनुस्मरेत् ।

हे कालि काकरुदिते काकि पिण्डोपहारिणि ।

अमुकस्य हृदयं मित्वा गच्छ काकि यथासुखम् ॥

ओं ह्रीं क्रां अमुकं मारय ह्रीं फट् । पुरुषस्य पुरुषास्थिभिः (स्त्रियाः स्त्रियाः)
स्त्र्यस्थिभिः कार्यम् । एषा सिद्धिः ।

श्मशानास्थिमयं भस्म शत्रुपांसुपदच्युतम् ।

यवशिष्टं तु मोटाह्वा स्वरक्तेन क्षेपेत् + + ॥

शत्रुनामयुतां कृत्वा याम्यायां स्थापयेद् दिशि ।

शुनोऽस्थ्ना हृदये विद्ध्वा नरकेशैश्च वेष्टयेत् ॥

विलोमेनैव हृदये जप्तव्या साधकेन तु ।

ओं जम्भे मोहे नमः ।

सप्ताहं तापयेद् यत्नाच्छत्रूणां नाशनाय च ।

निखनेद् यत्र संस्थाने मन्त्रेणानेन संयुताम् ॥

ओं रुद्राय वज्रतुण्डाय गणेभ्यः । उद्धृते मोक्षः तापमध्ये स्वस्थी-
करणम् ।

मानुषास्थीनि संपूज्य विषेण सह पेषयेत् ।

रक्तेन बोधिकां कृत्वा कुर्यात् पुत्तलिकां शुभाम् ॥

साध्यनामाक्षर्युक्तां तस्य कर्णे तु बन्धयेत् ।

चुल्लिमध्यस्थितां कुर्यादुत्तमासुक्तराशिना ॥

वामेन पाणिना चैव अष्टधारां तु कारयेत् ।

ततस्तु ज्वलिते बहौ तत्क्षणाद् दहते भृशम् ॥

सस्ते पतति मोहात्तु यदि ब्रह्मा स्वयं भवेत् ।
 सिद्धमेवं प्रयोगं तु कुर्यात् स्वे मन्त्रवित् तदा ॥
 ओं ह्रीं आज अमुकं नाशय फट् ।
 सर्षपानथ सञ्चूर्ण्य सिक्तकेन सहैव तु ।
 ततः पुत्तलिकां कृत्वा नामाक्षरसमन्विताम् ॥
 कपाले निहितामेतां मुक्तकेशो निशामुखे ।
 गृहीत्वा वामहस्तेन मन्त्रमष्टशतं जपेत् ॥
 ओं ह्रीं जूं आं जं अमुकं मे वशमानय स्वाहा ।
 अनेन मन्त्रराजेन योजनानां शतैरपि ॥
 आनयेद् यक्षकन्याश्च किं पुनर्मानुषस्त्रियः ।

पुरुषं वा,

चिताभस्स गृहीत्वाथ पादपांसुसमन्वितम् ॥
 शुक्तेन भावयेदेतद् विषेण च समन्वितम् ।
 कृष्णाष्टम्यां चतुर्दश्यां कपाले कारयेत् कृतिम् ॥
 चित्यङ्गारे च पत्रे च शत्रुनाम निवेशयेत् ।
 विषेण सह संलिप्य मन्त्रेणानेन बुद्धिमान् ॥

ओं नमो भगवति कामरूपिणि माये महामाये स्फुटं स्फोटय रौद्र-
 कर्माणि साधनीकुरु । याम्ये यमान्तिके घातय ओं नमो भगवति अप्रति-
 हतशक्तिदमनि दारय शी(धं ? घ्रं) नाशय हूं फट् ।

काकपक्षेण संलिख्य मन्त्रं हृदि निवेशयेत् ।
 शवकेशेन संवेष्ट्य चीरिकां तत्र निक्षिपेत् ॥
 अग्निस्थाननिविष्टातो मन्त्रेशेनापतान्वितम् ।
 एवं विधानतः कुर्यात् प्रपन्नः साधकोत्तमः ॥
 मातृभिः सहितं पूज्यं भैरवं तु स चाङ्कुशम् ।
 द्विसप्ताहकृते जापे शत्रुः प्राणैर्वियुज्यते ॥
 इत्येतद् गुह्यमुद्दिष्टं न देयं यस्य कस्य चित् ।
 यवतण्डुलगोधूमचूर्णमाग्राणि योजितम् ॥
 श्मशानभस्मना युक्तां कुर्यात् तद्रूपतत्कृतिम् ।

भावयेत श्वमूत्रेण विषष्टं लिखेतु ता ।
 शवकेशेन संवेष्ट्य चीरिकान्तति निक्षिपेत् ॥
 नरास्थि शङ्कुग्रीवायां द्वितीयं चैव वक्षसि ।
 कृत्वा यममयी शूली गुह्यदेशे तु निक्षिपेत् ॥
 सहस्रपरिजप्तानां कुर्यान्मन्त्रवरेण तु ।
 भैरवं च शिवादूर्ती याम्यां ज्वालामुखीं तथा ॥
 मध्ये ह्यत्र कृता गौरी न विगर्भेह कर्हिचित् ।
 होमयेच्चितिकं भस्म विषमर्घ्यं यया सह ॥
 होमं कृत्वा त्रिसन्ध्यान्तं मारयेत् त्रिदशानपि ।
 मारयेदसुरान् क्रुद्धो यदि रक्षासुरक्षितः ॥
 मारयेद्धोमयेत् तां तु आहुत्यन्ते तु भैरवम् ।
 विनाप्ययुतहोमेन स्नायुशेषो भवेद् रिपुः ॥
 श्मशाने सिध्यति ह्येतद् यस्मात् कर्म सुदारुणम् ।

मन्त्रः

चितिभस्म तथा गृह्य पादपांसुं तथैव च ॥
 साषाष्टकेन संयुक्तां कुर्यात् पुत्तलिकां नरः ।
 आर्द्रा च भरणी चैव तिस्रः पूर्वास्तथैव च ॥
 एते पुत्तलिकायोगा अन्येषां नैव योग्यता ।
 प्रादेशमात्राः कर्तव्याश्छागरक्तेन स्नापयेत् ॥
 रक्तपुष्पं तथा धूपो रक्तो देयो बलिस्तथा ।
 एतं त्रिसप्तवर्णेन सप्तरात्रं प्रपूजयेत् ॥
 ततोऽन्ते सप्तरात्रस्य दक्षिणायां दिशि स्थितः ।
 चुस्त्या निवापयेत् प्राज्ञो मन्त्रराजं च षड्जपम् ॥
 ततोऽग्निवर्णां विकटा जायन्ते तस्य निग्रहे ।
 तोयमध्ये तदाक्षिप्य शोषं चैव न संशयः ॥
 गृहे तालुगतो शोषं दाघं शुक्लस्य मध्यगः ।
 अं(ब)रीषे शिरोर्तिः स्याद् गोमये कृतसञ्चयः ॥
 उ दधृते चैव मोक्षः स्याद् यदि नेच्छेत मारणम् ।

ओं नमः कृष्णशबलाय ।

अन्यथा क्षिप्रकरणं योगं योगवरं शृणु ॥

सुरा..... कीमां कुर्याद् वश्यं तथा क्रमम् ।

हर्म्योपरिगृहे गोष्ठे यत्र वा जनवर्जिते ॥

देवदारुसमिद्धिर्वा होमयेद् विषमासुरीम् ।

प्रतिमां स्थापयेत् तत्र तादृगिच्छेदवेदना ॥

पानीये सतिले शोषं दाहं प्रस्फोट्य वह्निना ।

क्षीरेण शीर्यते मांसो गृहे ताल्वादिशोषणम् ॥

शुक्तमध्ये तदाघं गोमूत्रे शूलना सह ।

अम्बरीषे शिरोर्तिः स्याद् गोमये कृमिसञ्चयः ॥

उद्धृते कुरुते मोक्षं यदि नेच्छेतु मारणम् ।

घृतदुग्धतिलैर्होमाच्छान्तिः स्यात् सर्वकर्मसु ॥

ओं जं श्रं दीं ह्रीं शत्रुं नाशय । चीरिकाभ्यन्तरेण विषेण सुशिवा-

मृदा घृह्णा लेखनीय किण्टेभ्येवत् भैरवो गौरी शिवा दूती याम्या ज्वालासुखी ।

यत् पूर्वं द्युतिवर्णान्यं पमेति च पदे तथा ।

उल्लखीति पदं पश्चात् कालीति + पदं पुनः ॥

विद्युज्जिह्वेति संयोज्यममुकं द्विहनेति च ।

दहेति च पदं द्वेधा उत्सादयपदं द्विधा ॥

दूतीद्वितीयबीजान्तं फट्कारान्तसमन्वितम् ।

चित्तिस्थं लोष्टकं गृह्य आग्नेये दिग्गतं प्रिये ॥

जपेदष्टशतं मन्त्री नमो मुक्तशिखस्तथा ।

स्थापयेत् त्रिभुवने पर्वतानपि चालयेत् ॥

ह्रीं धमत चूली कराली विद्युज्जिह्वे अमुकं हन दह उत्सादय हूं फट् ।

संज्ञा दुर्वचसापौरन्दरमन्दिरे लट्ठीभूतां मलउबीजविद्धाममुकवचो हनस्व प्र-
त्येकं नणनीवत् पुटितं स्यात् । वेधय तीक्ष्णाग्रकण्टकैः बीजमावेष्टनीयं रजसा
असरिचूणस्तथैव सुरायुक्तैः ।

मृत्पुटसम्पुटितोऽयं वेधय तीक्ष्णाग्रकण्टकैर्बीजम् ।

देव्यग्ने भवि निहितं वागीशस्यापि संहरेद् वाचम् ॥

पुष्कान्ते चितिनामिना यमदिने मुष्कान्तमध्ये रिपुः

भूयस्ते ज्ञोम तेजो भुवनं संलिख्यते सप्तधा ।

खण्डश्चापि सप्तधा दिशसपहक्षिणां संस्थितः

सङ्घृष्टं च तथात्र सप्तदिवसान्तो वर्णो मन्त्रनिर्परे ॥

सप्ताहेन रिपुर्ज्वरेण म्रियते सत्यं वदे नानृतं

भूयोभूय निघृण्यते यदि रुषा सप्तत्रयं यावधिः ।

शत्रोर्वाथ बृहस्पतिर्दिनकरं खस्थं च सम्पातयेत्

..... ॥

ओं आमुटे प्रस्तुटे सप्तपुटके अमुकस्य अमुकेन सह विद्वेषमुत्पादयो-
त्पादय । विषच्छागरुधिरश्मशानाङ्गारमृत्तिकां श्मशानादानीयास्थिना लिखेत्
काकपक्षलेखिन्या आश्लेषानक्षत्रे नैर्ऋत्यां दिशि यक्षमाणास्यैव होमं दिवसात्
सप्तसन्ध्यात्रयं काष्ठं रावरासुहृयं वा नैर्ऋत्यां दिशि वीक्षमाणा सन्ध्यावेलायां
नमोन्मुक्तशिखस्तु विषच्छागरुधरेणालोब्ध्याहुतीनां शतमेकेनवथिकं दद्यात् ।
देवताध्यानेन चण्डिका चिन्तनीया कुमारीद्वये भोजयेत् विनायकं यजेत्
पूर्वसेवा आसनं कृष्णभूर्थकं बहिः प्राणस्थः असितं ध्यानं काञ्चिकेन सहा-
लोब्ध्या सर्वदुःखोपशमनी हस्तस्पर्शदुःखाच्छिन्दन्ति इदं च कपालद्वयलिखितं
काकपक्षेण विषरुधरेण काञ्चिकेनालिख्य श्मशानमृत्तिका अस्थि अङ्गारिका
पदपांसुं साध्यस्य बाह्वे केशेनावेष्टय कुम्भकाराग्निमध्ये क्षेप्तव्यं पीडार्थं धरण्यां
खनित्वा क्षेपणीयं पृष्ठे अग्निं प्रज्वाल्य विषपीडा उत्सादयति । ओं रुद्र शवरि
फु फु । एषां प्रदोषे आग्नेयमण्डलमध्ये ध्याये मध्यरात्रौ शय्यामूत्रणस्तर्ति-
श्यति ओं नमः परिव्राजकानां तद्यथा कथम ओमि । आत्मीयलिङ्गमभि-
मन्त्रयेद्द्वाराभ्यस्तवामहस्तेनावष्टभ्य ततो मैथुनं कुर्याद् वश्यो भवति । पूर्वसेवा-
लोहितपटाद्वर्तिसिरातैलेन कज्जळमध्ये मातुलुङ्गपञ्चाङ्गं वर्तिमध्ये प्रदीपयेत् ।

एतेनाञ्जितेनेत्रस्तु यद् व्रवीति स पश्यति ।

अत्र मन्त्रः । ओं रक्ते रक्ताङ्गुष्ठे अवतर विद्ये । अनेनाष्टशताभि-
मन्त्रितेनाङ्गुष्ठे प्रलेपने प्रसेना दृश्यते । ओं दधिविवेकाय अमुकं मे वश-
मानय हुंफट् । पीठतासिद्धः वचया वशीकरोति ।

प्रियङ्गुरोचनालोभ्रं पिप्पल्यथ मनश्शिला ।
 अश्वलालासमायुक्तं प्रीतिकारकमुत्तमम् ॥
 अनेन तिलकं कृत्वा यावत् पश्यत्यसौ जनम् ।
 प्रियो ददाति सर्वेषां दर्शनादेव मानवाः ॥
 अग्नीषोमौ समौ कृत्वा शुचिरग्निं प्रपश्यति ।
 तत्रस्थस्तु जपेन्मन्त्रं विघ्नैर्नैवाभिभूयते ॥

लार्पाविविकलास्या यदि जीरेण वेष्टिता तन्तुगुल्गुलु धपश्चित्रस्त्री-
 कर्णमश्रेष्ठ ओं भैरव भयसन्त्रासनिनत रक्षरक्षनार्थमिह देवियात्वं बलेन बलवति
 बलाशिके त्वां नमस्तेस्तु बलायिकायै अमुकस्य जिह्वां स्तम्भय । पूर्वाषाढ-
 नक्षत्रं पूर्वमुखं चतुरश्रमण्डले दे पूज्या । अनेन मन्त्रेणार्घ्यपुष्पप्रापणकं विक्षे-
 पाशं श्मशानाङ्गारिकैः साध्यं वित्रस्तं जिह्वा निर्गत्वान्यलामजिह्वा तत्पृष्ठे कुम्भके
 सूचितव्यम् । कुष्ठे प्रदेशे चितिभस्मकण्टकैर्वेष्टयित्वात्मपृष्ठके दातव्यम् । घण्टा-
 कर्णाय नमः । अनेन मन्त्रेण सप्ताभिमन्त्रितं लोष्टं कृत्वा तेन वृक्षं ताडयेत्
 ग्रामे प्रविशते लभ्यते पूर्वसेवा । ओं नमो भगवति वामेश्वरि अनुपूर्वं ग्राम-
 प्रवेशे जपेच्छतमष्टाधिकं भक्तञ्जमिकं लभ्यते । ओं विटिचिटिमाटिलि अने-
 न्नाङ्गुलं काष्ठिकामभिमन्त्र्य कर्णे निक्षिपेत् ग्रामे प्रदेशे अयाचितमन्नं लभते ।
 ओं रक्ते देवदत्ते अवतर उच्छष्ममातङ्गिनि कृष्णाष्टम्यां शुचौ देशे अष्ट-
 सहस्रं जपेत् सिद्धा भवति । अङ्गुष्ठमलक्तके विलिप्य कुमारिका शुभाशुभं
 पश्यति प्रसेनेयम् । ओं नमो भगवते आर्द्रपटेश्वराय अनिले कालिका आर्द्र-
 जिह्वे चण्डशोषणि रुद्रकापालिनि ज्वालामुखि सप्तजिह्वे सहस्रजिह्वे अमुकं ते
 पशुं ददामि तस्य जीवितं निवृन्त रुद्राय फट् अघोराय फट् विकलाय फट्
 चिण्डि चण्डमुखि गच्छ पशुपतिराज्ञापयति श्मशानमध्ये यावत्पटो न शु-
 ष्यति तावच्छत्रं मारयति ।

न तिथिर्न च नक्षत्रं नोपवासेन च क्रिया ।

अथ मारयितुर्नाम ग्राहयेच्चितिभस्मना ॥

रुधिराक्तेन जुहुयात् सद्यो म्रियते । वशीकरणे पादपांसु जपेदष्टोत्तरशतं
 यस्य ददाति सर्वस्य उच्चाटन गौरसर्षपकाकजिह्वामर्कटरोमाणि निम्बपत्रलवण-
 गोपितं जपेदष्टोत्तरशतं शत्रुद्रोरे धूपः अथ श्मशानभस्मना पदमात्रं कृत्वा
 मध्याह्नं यावदादित्याभिमुखो जप्त्वा श्मशानभस्मभ्यो पटमार्द्राकृत्य देवाग्ने

जपेदुत्सादयति । ओं मुण्डे महापिशाचि । अहोरात्रोपोषितो जपेत् स्वप्नं क-
लयति । अमुकमन्त्रं जपस्वेति । ओं ईगिळि पिङ्गिळि । भिक्षायाः प्रथम-
पिण्डं सप्ताभिमन्त्रितं भूम्यां क्षिपेत् अपरिमितमनुभवति । पूर्वाषाढनक्षत्रे सा-
ध्यपादपांसुश्मशानाङ्गारविषराजिकाच्छागरक्तहरिद्रा भौमवारे अथार्द्राभरणी-
कृत्तिकापूर्वफलगुन्यां वा शरावद्वये मारणे कपालद्वये वा भौमचण्डकौ तुषके
श्मशानाङ्गारकैः श्मशानास्थिभिः पूरणीयौ परस्परं पुटितौ अङ्गारज्ज्वा अश्व-
वालरज्ज्वा वा उपरिलिखितद्रव्यलिप्तयोर्बाह्वे वेष्टितव्यौ सन्ध्याकाले रात्रौ बहिः
प्राणेन कृत्वा लिखितव्यौ दक्षिणादिङ्मुखः काकपक्षलेखिन्या तयोः पृष्ठौ
स्तोकमात्रां मृत्तिकां दत्त्वा मूत्रपुरीषौ कार्यौ तच्च राहुशिरसि शरावलिखिते
द्वयीशराव अमु(क्तः ? क)स्यवाचं स्तम्भय जिह्वां स्तम्भय अथवा अमुकं मारय
अथवासु(क्तः ? क)स्यान्नपानं भक्ष पानीयं वा पानं स्तम्भय इति द्विधा लेख्य-
माकारे वकारे लग्नैकारेणोभयसंपुटितेनावर्तन्तपृष्ठे लिखित्वा ठ तत्पृष्ठेन्द्रपुरं
वज्रलाञ्छितं लकारचिह्नितं सपावं सपुटयोर्बाह्वे वज्रपुरं राहुशिरा नाममन्त्रः ॥

पुत्तलिकापञ्चविंशतिका समाप्ता ॥

तथा सर्वेषु त्रिष्वपि दोषेषु ज्वरनिमित्तेषु महौषधसूक्ष्मपत्रप(योः ? यः)-
क्ताथः पूर्ववत् सुखावहः । अस्य च दोषस्य वातिकादिज्वरेषु पृथगपि प्रयोग-
मिच्छन्त्याचार्या इति युगलकम् ॥

जलजलहरधम्मासअरोहिणिसुण्ठीअ काढिअजळेण ।

पीआउ समत्तजरे हरन्ति उअराग्गिजणणीओ ॥

जलजलधरधन्वयाषरोहिणीशुण्ड्यः कथितजलेन ।

पीताः समस्तज्वरान् हरन्त्युदराग्निजनन्यः ॥

बालकमुस्तकदुरालभाकटुनागराणि काथक्रमेण जलसाधितानि पीतानि
सन्ति सर्वदोषोद्भवान् व्यस्तसमस्तान् ज्वरान् नाशयन्ति जठराग्निं च दीपय-
न्तीति ॥

छिण्णरुहाघणभूर्णिब(सुण्ठि)कढिअं जळं जरं हरइ ।

घणसुरणिडिडिआहि व मुणाळपाठाजळेहिं ब ॥

छिन्नरुहाघनभूनिम्बशुण्ठीकथितं जलं ज्वरं हरति ।

घनसुरनिदिग्धिकाभिर्वा मृणालपाठाजलैर्वा ॥

गुळूचीमुस्तककिराततिक्तकविश्वौषधैः कथितं तोयं पीतं सत् ज्वरं
हरति । अथवा मुस्तदेवदारुकण्टकारीभिः कथितम् अथवा उशीरभङ्गीवालकैः
कथितम् । काथत्रयस्यास्य बलाबलं विचार्य सर्वज्वरेषु प्रयोग इति ॥ १८३ ॥

तिह्लापडोलजळहरछिण्णरुहार्णिबधणिअकसाओ ।

हरइ समत्थे विअणं पीओ महुसक्करासहिओ ॥ १८४ ॥

त्रिफलापटोलजलधरछिन्नरुहानिम्बधनिककषायः ।

हरति समस्तानपि ज्वरा(न्) पीतो मधुशर्करासहितः ॥

हरीतक्यामलकविभीतकैः तथा पटोलेन कुलकेन तथा गुळूच्या
तथा पिचुमन्देन तथा धान्यकाफलैः कृतकाथो माक्षिकसितशर्कराभ्यां सह
शृतशीतं सत् सर्वज्वरान् निवारयतीति ॥ १८४ ॥

अपहरइ (स)मत्थजरे कुणइ खुहं मम्महं च दीवेइ ।

आमळअसिवाचित्तअपिप्पळिचुण्णो समब्भसिओ ॥ १८५ ॥

अपहरति समस्तज्वरान् करोति क्षुधं मन्मथं च दीपयति ।

आमलकशिवाचित्रकपिप्पळीमूलचूर्णं समभ्यस्तम् ॥

धात्रीफलपथ्यामिकर्णानां समांशानां चूर्णमभ्यासेनोपयुक्तं सर्वज्वरा-
नरुचिं च क्षपयति, वृषकार्यं च करोतीति ॥ १८५ ॥

आमळअमळअवाळअ(मुणाळ)पप्पडअघणगुळेईहि ।

कढिअजळं स(म)हुसिअ समत्थजरदप्पविइवणं ॥ १८६ ॥

आमलकमलयवालकमृणालपर्पटघनगुळूचीभिः ।

कथितजलं समधुसितं समस्तज्वरदर्पविद्रावणम् ॥

धात्रीफलचन्दनवालकफलोशीरतिक्तमुस्तामृताभिः कृतः काथः शृत-
माक्षिकसितशर्कराभ्यां सहितः सर्वज्वरवेगविद्रा(वण) इति ॥ १८६ ॥

किरिमाळअधम्मासअवसारिण्णिमळअदक्खाहि ।

कढिअजळं पि तहचिअ हरइ जरं सअळदोसभवं ॥ १८७ ॥

किरिमाळकधन्वयावकवसानिम्बमलयद्राक्षाभिः ।

कथितजलमपि तथैव हरति ज्वरं सकलदोषभवम् ॥

आरग्वधदुरालभाटरूपककिराततिक्तकचन्दनमृद्वीकाभिः शृतं जडं
वर्बन्मधुसिताभ्यां सहितं पूर्वोक्तं कार्यं करोतीति ॥ १८७ ॥

मुत्थापडोळरोहिणिनिहळासुरदारुणिबरअणीहि ।
सळहन्ति सणिवाप कसाअमिणमो महावज्जा ॥१८८॥

मुरतापटोलरोहिणित्रिफलासुरदारुनिम्बरजनीभिः ।
श्लाघन्ते सन्निपाते कषायमेतं महावैद्याः ॥

घनकूलककटुकापथ्यामलकाक्षदेवदारुपिचुमन्दहरिद्राभिः नवभिः कृतो
यो जलक्वाथः, एतं भिषग्वराः प्रशंसन्ति सन्निपातज्वरघ्नमिति ॥ १८८ ॥

पुक्खरगळोइणाअरणिडिडिआकढइ तिदोसजरे ।
सपवणबळासविअणाखासुब्भअसासपीडसज्जणणे ॥१८९॥

पुष्करगळोजिनागरनिदग्धिकाक्वाथस्त्रिदोषज्वरान् ।
सपवनबलासवेदना(खा? का)सोद्भवस्य श्वासपीडायाश्च ॥

निवृत्तिहेतुभूत इति । पुष्करस्य वाद्याहुमूलस्य तथा शुण्ठ्यास्तथा
कण्टकार्याः क्वाथः सन्निपातज्वरे योज्यः । कीदृशी वातश्लेष्मसंयुक्ता या वेदना
तथा कासोद्भवस्य श्वासपीडायाश्च निवृत्तिहेतुभूत इति ॥ १८९ ॥

हिण्णुब्भवामहोसहणिडिडिआकाढओ कणासहिओ ।
पिज्जन्तो जरपीणसमन्दाणळकाससाससूळहरो ॥१९०॥

छिन्नोद्भवामहौषधनिदग्धिकाक्वाथः कणासहितः ।
पीयमानो ज्वरपीनसमन्दानलश्वासकासशूलहरः ॥

गुळूचीशुण्ठीकण्टकारीणां सममानः क्वाथः उपरि पिप्पलीचूर्णयुतः
पीयमानो ज्वरं प्रतिश्यायमभिकार्यं कासं श्वासं शूलानि च हरतीति ॥१९०॥

किरिमाळअ(मर?)सुण्ठिसिवाघणपिप्पळिमूळरोहिणि-
[कसाओ ।

(स)पवणसूळे वि बळासजरहरो दन्तिवाअवरो ॥१९१॥

किरिमालशुण्ठिशिवाघनापिप्पलीमूळरोहिणिकषायः ।
सपवनशूलेऽपि बलासज्वरहरो दन्तीपादवरः ॥

आरग्वधनागरपथ्यामुस्ताग्रन्थिकाक्वाथः सर्वेषां चतुर्भागमात्रेण निकु-
म्भेन संयुक्तः सवातशूलेऽपि आतुरे श्लेष्मप्रधानं ज्वरं हरतीति ॥ १९१ ॥

किरिमाळअरोहिणिदक्खापप्पडअंचेअइकसाओ ।
तण्णाउळाण मुच्छापित्तजरदाहविससमणो ॥ १९२ ॥

किरिमालरोहिणीद्राक्षापर्पटकचेतकिकषायः ।
तृष्णाकुलानां मूर्च्छापित्तज्वरदाहविषशमनः ॥

आरग्वधशीतकटुकावरतिक्तहरीतकीनां काथः तृषितानां हृदयथाकुल-
त्वं पित्तज्वरकृतं सन्तापं वमनं च शमयतीति ॥ १९२ ॥

मळअमुणाळमहोसहमुत्थापप्पडअवाळअसणाहं ।
जरतह्लादाहहरं कढिअलिसिरं जळं पीअं ॥ १९३ ॥

मलयमृणालमहौषधमुस्तापर्पटकवालकसनाथम् ।
ज्वरतृष्णादाहहरं कथितशिशिरं जलं पीतम् ॥

श्वेतचन्दनोशीरशुण्ठीधनवरतिक्तकह्नीवेरसंयुक्तं शृतशीतलं सलिलं पीतं
सज्वरं तृषं दाहमपनयति ॥ १९३ ॥

पिप्पळिचुण्णो घअमहुविमीसिओ कढिअदुद्धसञ्जुत्तो ।
पीओ विसमज्जरकासहिअअरोए विणासेइ ॥ १९४ ॥

पिप्पलीचूर्णं घृतमधुमिश्रितं कथितदुग्धसंयुक्तम् ।
पीतं विषमज्वरकासहृद्रोगान् विनाशयति ॥

मागधिकाचूर्णं सर्पिर्माक्षिकाभ्यां सहितं शृतशीतेन गोक्षीरेण सह
पीतं विषमज्वरास्तथा हृद्रोगान् नाशयति । विषमज्वरस्य यावन्तः प्रभेदाः
सम्भवन्ति, तेष्वयं प्रतिपक्षप्रयोगः । भेदाः सततोऽन्येद्युराश्रितस्तृतीयकश्चतु-
र्थको द्विधेति पञ्च विषमज्वरभेदाः । वैषम्यं च उद्भवति चिकित्साकालवैष-
म्यात् । तेषामुत्तरत्राहोरात्रे मध्ये द्वौ वारौ यौ भवति सतता सतत एकवार्यौ
भवति सोऽन्येद्युराश्रितः । एकाहान्तरितस्तृतीयकः । दिनमेकं भूत्वा दिनद्वयं न
भवति पुनश्चतुर्थे प्रवर्तत इति । तद्विपर्ययो दिनद्वयं भूत्वा एके दिने भवति,
पुनश्चतुर्थे प्रवर्तत इति । सर्वेषु व्याधिषु निदानादिपञ्चकं देशकालप्रवृत्त्या दि-
नादिविकारं च कृत्वा प्रयोगाः प्रयोक्तव्या इति ॥ १९४ ॥

गोमयरसंजुत्तं विसमज्जरपीडिआण गोदुद्धं ।
सुण्ठीसहिअं व कढिअं छाअच्छीरं सुहं देइ ॥ १९५ ॥

गो(म)यरससंयुक्तं विषमज्वरपीडितानां गोदुग्धम् ।

शुण्ठीसंहितं वा क्वथितं छागक्षीरं सुखं ददाति ॥

गोक्षीरं कथितं त्रिभागमात्रेण गोशकृद्रसेन पश्चात् संयुक्तमुक्तप्रभेदैः
सर्वशीतज्वरैः कदर्थितानां पीतं स्वास्थ्यं करोति । अथवा नागरेण सहित-
मजापयः कथितं वा तावदेवं करोति इति ॥ १९५ ॥

मोत्थाबिहर्हफळसेन्धवेमहुळनिआसणाहेहि ।

बच्च(इ) बळिआ वि खअं णिहाणे सेसेविहणेहि ॥ १९६ ॥

मुस्तबृहतीफलसैन्धवमधुयष्टिसनार्थैः ।

व्रजति बलवत्यपि क्षयं निद्रा नस्येव तिलैरतैः ॥

सतैलैर्भावनैर्दतैः सुसिर्धनापि नश्यति । कैः मुस्तेन तथा कण्टकारि-
काफलेन तथा सैन्धवलवणेन तथा मधुयष्ट्या एतैः समाश्रितं ॥ १९६ ॥

मरिअतुरंगमळाळापसूअसारज्जणं पणासेइ ।

वाअसजंघाजडिआ जणेइ सिरसण्ठआ णिहं ॥ १९७ ॥

मरिचतुरङ्गमलालाप्रसूनसाराञ्जनं विनाशयति ।

वायसजङ्घाजटिका जनयति शिरःसंस्थिता निद्राम् ॥

ऊषणमधुमुखनिष्यन्दो माक्षिकं चेत्येतैः कृतमञ्जनं नेत्रन्यस्तं निद्रां नि-
वर्तयति । कालजङ्घामूलं तु मूर्ध्नि निबद्धं नष्टं निद्रामुत्पादयतीति ॥ १९७ ॥

तेळळं सज्जरसम्मिळपरिविक्कमथोअसिसिरजळम-
[ळअं ।

जरदाहपवणसोणिअतावहरं छेहमत्तेण ॥ १९८ ॥

तैलं सर्जरसाम्लं परिपक्वमस्तोकशिशिरजलमलितम् ।

ज्वरदाहपवनशोणिततापहरं लेपमात्रेण ॥

राळागर्भेण काञ्चिकेन यथोक्तमात्रया पक्वं सत् तैलं पश्चादतिशीतलेन
बहुनोदकेन निर्मथितं लेपेनोपयुक्तमेव ज्वरकृतं च वातकृतं च तापं हर-
तीति ॥ १९८ ॥

चुण्णीकअजवकुडअड्ढरत्तवळळीवळद्धसज्जुत्तं ।

तेळळस्स पत्थमेक्कं सअणुणतुससळिसंसिद्धं ॥ १९९ ॥

एअ जरदारुणदाहप्पसमण तुहिणकिरणपडिरुअं ।
तेळळमुपयुज्जमाणं पहरिसज्जणञ्च अंगाणं ॥ २०० ॥

चूर्णीकृतयवकुटचा(र्क?)धरक्तवल्लीपलार्थसंयुक्तम् ।
तैलस्य प्रस्थमेकं शतगुणतुषसलिलसंयुक्तम् ॥

एतद् ज्वर(दारुण)दाहप्रशमनं तुहिनकिरणप्रतिरूपम् ।
तैलमुपयुज्यमानं प्रहर्षजननं चाङ्गानाम् ॥

इदं तैलमभ्यङ्गेनोपयुज्यमानं ज्वरकृतं दारुणं दाहं प्रशमयति ।
गात्राणि प्रहा(द)यत्यत एव शशिकरसदृशम् । कीदृशं चूर्णम् । इन्द्रेव चूर्णस्य
कुटचार्थ(फ?प)लद्वयं तथा मञ्जिष्ठाया अर्धपलम् एतद् गर्भीकृत्य द्वात्रिंश-
त्पलपरिमाणं तैलं शतगुणेन काञ्चिकेन सिद्धमिति युगलकम् ॥ १९९, २०० ॥

भळळाअअपिप्पळीमूळपिप्पळीकाढअं पिअन्तस्स ।
जूआरसिरिव्विअ ऊरुत्थंभं ण सण्ठाइ ॥ २०१ ॥

भल्लातकपिप्पलीमूलपिप्पलीकाथं पिबतः ।
धूतकारश्रीरिव ऊरुस्तम्भो न सन्तिष्ठते ॥

अरुष्करग्रन्थिकमागधिकाभिः सिद्धं काथं पानेनाभ्यवहरतः ऊरु-
स्तम्भाह्नयो व्याधिः शीघ्रं नश्यति । उपमानं गतार्थमिति ॥ २०१ ॥

मूलकबीएहि समं अस्सगन्धा रप्फमट्टिआसहिआ ।
ळेवं मळअविहिणा ऊरुत्थम्भं समं णेइ ॥ २०२ ॥

मूलकबीजैः सममश्वगन्धा वल्मीकमृत्तिकासहिता ।
लेपो मदनविधिनोरुस्तम्भं शमं नयति ॥

मूलकस्य महाकन्दस्य बीजैः सह वाजिगन्धा वल्मीकमृदा सहिता ।
त्रीणि समांशानीत्यर्थः । सा जलेन सह लेपोद्वर्तनकर्मणा ऊरुस्तम्भं शमं नयति
इति ॥ २०२ ॥

अइगुरुणिंभमूळं सीअळजळवट्टिअं पिअन्तस्स ।
विहइइ रंघणि(व?वा)ओ वसणे अकुंळीणाभिचोव्व
॥ २०३ ॥

अहृदकअरमूलं पिष्टं तक्केण पीअमवहरइ ।
सेहाळिआदळेहि व काढिअजळं रंघणीवाअं ॥ २०४ ॥

अतिगुरुनिम्बमूलं शीतलजलवर्तितं पिबतः ।
विषटयते रङ्गणिवातो व्रसनेऽकुलीनभृत्य इव ॥

आद्राद्रकतरमूलं पिष्टं तक्केण पीतमपहरति ।
शेफालिकादलैर्वा कथितजलं रङ्गणीवातम् ॥

पिचुपन्दवृक्षस्य मूलं महदेव शिशिरोदकेन सह पिष्टं तेनैव सह का-
थितजलै रङ्गनिवातमतिसरसस्य त्रिकुटितमूलं गोरसेन सह पिष्टं तेनैव सह
प्रतिदिवसं पीतं पूर्वोक्तं व्याधिं शमयति । अथवा शेफालिकायास्ताम्रवृक्षायाः
पल्लवैः पानेनोपयुक्तमेतदेव कार्यं करोति । पानेनोपयुञ्जानस्याहुरस्य रङ्गण्यो-
र्जङ्घयोर्वातो गच्छत्युपमानं व्यक्तार्थमिति ॥ २०३, २०४ ॥

अण्णेण समं खअळ्ळआ पीआ वा पिसिअरससञ्जुत्ता ।
अपहरइ अट्ठिभंगं पवणञ्च सिआळमेहळिआ ॥ २०५ ॥

अन्नेन समं खादिता पीता वा पिशितरससंयुक्ता ।
अपहरत्यस्थिभङ्गं पवनं च सृगालमेखलिका ॥

अस्थिसहारावरनाम्नः ओदनेन सह व्यञ्जनीकृत्य भुक्तमांसरसेन सह
कथिता पीता वा भग्नमस्थि रोहयति । व्याधिं विनाशयति ॥ २०५ ॥

घअमीसिअमसिणसत्तुअछाअच्छीरेण छित्तमत्ताण ।
सम्मळिळेवेणं वा णासइ चळणाण सन्तावो ॥ २०६ ॥

घृतमिश्रमसृणसक्तुकच्छागर्क्षरेण लिप्तमात्रयोः ।
शल्मलिलेपेन वा नश्यति चरणयोः सन्तापः ॥

गव्यघृतेन मलिताः सूक्ष्माः यवसक्तवो यस्मिन् तादृशेन अजापयसा
लेपसमकालमेव पादयोर्वातरक्तादिजनितो दाहः शमयतीति । अथवा शल्मल्या
कारयत्यो जलेन पिष्टया त्वचा लेपेनैतत् कार्यं स्यादिति ॥ २०६ ॥

गुळगैरुअपुरराळासैन्धवमधुमदनघृतकृतालेपौ ।

पुढावि होन्ति पतीअ कमळोअरकोमळा चरणा ॥ २०७ ॥

गुळगैरिकपुरराळासैन्धवमधुमदनघृतकृतालेपौ ।

स्फुटितावपि भवतः प्रतीहि कमलोदरकोमलौ चरणौ ॥

गुलेन तथा गैरिकेण तथा गिरिमृदाख्येन धातुविशेषेण तथा गुग्गुलुज्ञा सर्जरसेन तथा सैन्धवलवणेन तथा माक्षिकेण तथा गोघृतेन च एतैस्तुल्यै-
श्चूर्णद्रव्यैर्द्रवद्रव्यलेपैः कृतैः कृतोऽभ्यङ्गो ययोस्तादृशौ पादौ स्फुटितौ तत्रापि
पादिकादूषितावपि पद्मगर्भसुकुमारौ सम्पद्येतामिति ॥ २०७ ॥

विअरळ्ळिअघरकुमरीदळद्वद्धाण नहअदिअहासि ।

उद्देसोवि वि हु कहकहवि णज्जए चम्मकीळाण ॥ २०८ ॥

विदारितगृहकुमारीदलार्धद्वद्धानां तृतीयदिवसे ।

उद्देशोऽपि खलु कथं कथमपि न ज्ञायते चर्मकीलानाम् ॥

घरकुमार्या हठकुमार्याः पत्रेण विदलीकृत्य प्रच्छाद्यप्रशितानां
पादादिजातानां कठिनग्रन्थिरूपाणां व्याधिविशेषाणां चर्मकीलसंज्ञानां संबन्धा-
दनन्तरं तृतीये वधं नाम विनाशं सम्पद्यते यत्तु दीयते तद्देशे उत्पत्ति-
स्थानमेव क्लेशेन ज्ञायत एतेन च सूक्ष्ममध्यसूक्ष्मरूपा जतुमाणि चर्मकीला-
मशसंज्ञा प्रसिद्धा व्याधयस्त्रिविधा अप्यनेन योगेन वक्ष्यमाणानि रत्यैर्वास
सर्वे विनिश्चयति अर्दकीलादिसंज्ञाग्रहणम् उपलक्षणार्थमिति (?) ॥ २०८ ॥

घट्टावणदफस्वाकन्दएण माळिद्वदळेहि वा तीए ।

णिपडन्ति चम्मकीळा सारेअड्डाविढाविच्च पूरेण ॥ २०९ ॥

घृष्टा वनद्राक्षाकन्देन मिलिता दलैर्वा तस्याः ।

निपतन्ति चर्मकीलाः सरित्तटाविटपिन इव पूरेण ॥

वनद्राक्षाया गोष्ठ्याम्लिकायाः मूलेन कृतनिघर्षणास्तस्या एव चर्मकीला मृदि-
ताः सन्तः पूर्वोक्ताश्चर्मकीला निपतन्ति नदीतीर इव ओषेण ॥ २०९ ॥

पवणारिपळवळेअगळिअचुण्णअणिहंससंदिहंगा ।

अहुळसमुग्ग(अ)रहिरो सूर व्व रणे मसोअवड्ड ॥ २१० ॥

पवनारिपलवच्छेदगृहीतचूर्णकनिघर्षशितिलोत्पन्नाः ।

बहुलसमुद्गतसधिरः शूर इव रणे पतति मर्षकाः ॥

पवनारेरे(१)ण्डस्य यः पल्लवस्तस्य छेदस्थाने वृन्तसन्धिरूपैर्गृहीतं यच्चूर्णं ताम्बूलरंगतेन यद् घर्षणं तेन मृदूभूतं गात्रं यस्य स तथा अत एव भूरिसमुद्भूतरक्तो मशकाख्यो व्याधिः स्वस्थानात् पतति निवर्तत इत्यर्थः । व्यक्तार्थमुपमानम् ॥ २१० ॥

णिसिविसिअसज्जिआजलविज्जविअशुडडुसंखअवि-
[ळित्ता ।

णस्सन्ति मसा दुग्गच्चणोळ्ळिआ सज्जणगुण व्व ॥ २११ ॥

निशोषितसर्जिकाजलनिधावितसुदग्धशङ्खविलिप्ताः ।

नश्यन्ति मशका दौर्गत्यनुन्नाः सज्जनगुणा इव ॥

रात्रिपर्युषितेन स्वर्चिकाक्षारस्य सुवर्चिकायाः कर्षमात्रप्रयुक्तेन पानीय-
कुडुबमात्रेण प्रशमितपुटपाकदग्धो यः कम्बुस्तेन पिष्टेन सता दत्तलेपाः
सन्तः प्रागु(सा?क्का) मशका अभावं यान्ति दारिद्रे ग्रस्ता यथा साधुगुणाः
श्रुतशमादय इति ॥ २११ ॥

आदीविअपळ्हिकिळिब्बोअग्ग अंगारसेइआ बहुसो ।

पढइ मसा अहिकञ्चुअघट्टे वा तस्मि कोहविए ॥ ११२ ॥

आदीपितकार्पाससूक्ष्मदार्वग्राङ्गारस्वेदितो बहुशः ।

(पतति)अहिकञ्चुकघृष्टो वा तस्मिन् रुषिते ॥

कार्पासलतायाः सम्बन्धिनोऽग्निदग्धो यः प्रान्तः तद्गतेन स्फुलिङ्गेन
तेन पुनः पुनस्तापनाज्जनितस्वेदस्य दशो नश्यति । अथवा सर्पनिर्मोकेन
पुटपाकदग्धेन कृतनिघर्षणं तद्गुणं क्लेशमापन्ने निपततीति ॥ २१२ ॥

जीरअपिक्खं पच्छा सित्थअसज्जरसमीसिअं हरइ ।

घअमब्भंगेण हुआसडडुक्खं माट्टेण ॥ २१३ ॥

जीरकपक्कं पश्चात् सिक्थकसर्जरसमिश्रितं हरति ।

घृतमभ्यङ्गेन हुताशदग्धेन दुःखं क्षणार्धेन ॥

अजाज्यसिद्धं घृतं कृत्वा मधूच्छिष्टेन राक्ष्या च घृतपले प्रत्येकतो-
लकमिति मात्रया मिश्रितं संलेपेनोपयुक्तमग्निदग्धं तत्कालमेव शमयति । अत्र
साधनं पूर्वोक्तद्वयं पानीयपल्लवोदशं घृतपलचतुष्टयं युगपत् काययित्वा

तिलतैललड्डुजवमिसिविलिप्तमइरा विमुक्तसन्दावम् ।

सिहिड्डुं पण्णपई तत्तेल्लभग्गिअं बहुसो ॥ २१४ ॥

तिलतैलदग्धयवमपीविलिप्तमचिराद् विमुक्तसन्तापम् ।

शिखिदग्धं रोहति तत्तैलाभ्यक्तं बहुशः ॥

तिलतैलमध्यदृष्टा त्रिधानदृष्ट्वा(?) कृतया मण्या विलिप्तं सद् अग्निप्लुष्टं
तत्कालमेवोपशान्तदाहं तेनैव तैलेन पुनः पुनः कृताभ्यङ्गं निर्व्रणीभवतीति ॥

माहिसणवणीअं दुद्धपिट्टितिकमीसिअं समं णेइ ।

लेवेण सूणिमं दुद्धरं वि भल्लादअप्यभवं ॥ २१५ ॥

माहिषनवनीतं दुग्धपिट्टितिलमिश्रितं शमं नयति ।

लेपेन त्वं(?) दुर्धर्मपि भल्लातकप्रभवम् ॥

महिषीनवनी(तेन ? तं) महिषीक्षीरसञ्चूर्णिततिलसहितं लेपेन अरुण्कर-
फलभोजनस्पर्शनादिना जीनच्छ्वेतुं (?) घोरमपि शमयतीति ॥ २१५ ॥

सहसविअ घअवणसारपूरिओ धवळपट्टअणिवन्धो ।

अप्पत्तपाअधिअणो रुभइ सत्थुवभवो पहरो ॥ २१६ ॥

सहसैव घृतघनसारपूरितो धवळपट्टकनिबन्धः ।

अप्राप्तपादखद्वनो रोहति शस्त्रोद्धवः प्रहारः ॥

गोसर्पिषा तथा घनसारेण कर्पूरेण सहसैव लग्नमात्र एव हरितस(?)
स्रङ्गाघातः श्वेतांशुकवद्धपाकमनपेक्ष्यैव तेनैव पट्टिकाबन्धेन निर्व्रणीभवति ।
आ सप्ताहात् सद्योत्रणोक्ता चिकित्सा शस्त्रक्षते कर्तव्या । सप्ता(हा)दूर्ध्वं त्व-
न्येति ॥ २१६ ॥

रोहेइ दहणळव्विअसरपुंखामूलिआरसो पहरं ।

महिसीसुअपठमपुरीसमसिणवुण्णं च निमिसेण ॥ २१७ ॥

रोह(य)ति दशनचर्वितशरपुङ्खामूलरसः प्रहारम् ।

महिषीसुतप्रथमपुरीषमसृजचूर्णमिव निमिषेण ॥

शरपुङ्खायाः बाणपुङ्खायाः मूलस्य दन्तचर्वितस्य रसः पूरणात् शस्त्र-
घातं रोहयति, यथा तत्कालप्रसूतस्य महिषीवत्सस्यागृहीतग्रासस्य प्रथमप्रवृत्त-
शकृत् तस्य शुष्कस्य सम्बन्धी चूर्णो रोहयतीत्युपमानद्वारेण द्वितीयः प्रयोग
इति ॥ २१७ ॥

हरिओ पन्थिअ हरिओ सहएविरसेण वद्धअणिबद्धे ।

अहिणवयरो रोहं पच्चइ नेणेअ बन्धेण ॥ २१८ ॥

हरितो रिक्तीकृत्य भरितः सहदेवीरगेण पट्टकनिबद्धः ।

अभिनवग्रहारो रोहं व्रजति तेनैव बन्धेन ॥

सहदेवी दण्डोत्पलाख्या आपधिः, तन्मूलभ्य निष्पीडितस्य रसेन प्रभवं पूरितः पुनः रिक्तीकृतः पुनस्तेनैव रसेन पूरितः पश्चाद् बद्धपिटकः सन् तत्काललम्बशस्त्रघातो रोहति तेनैव बन्धेन, द्वितीयं पट्टिकाधारं नापेक्षत इति ॥

एकश्चिअ सरपुंआपाटालज्जालुआण जळपिठम् ।

रोहेइ महापहरं पि भूळभाळवभत्तेण ॥ २१९ ॥

एकमेव शरपुङ्खापाटालज्जालुकीनां जलपिष्टम् ।

रोहयति महाप्रहारमपि मूलमालेपमात्रेण ॥

बाणपुङ्खायास्तथा भार्यास्तथा ममङ्गायाश्च तिसृणां मध्यादेकस्या एव मूलं सलिलचूर्णितं सल्लेपनैव दृढमपि प्रहारमभिरणैव रोहयतीति ॥ २१९ ॥

रोहेइ वणं विउडेइ वेअणं पूअवाअमवहरइ ।

षाअसजङ्खालेवो तिरत्तामत्तं कओ पहरे ॥ २२० ॥

रोहयति व्रणं विघटयति वेदनां पूतिपाकमपहरति ।

वायसजङ्खालेपस्त्रिरा(त्रं ? त्रमात्रं) कृ(ते ? तः) प्र(ह ? हा)रे ॥

काकजङ्खायाः पिष्टायाः शस्त्रप्रहारे दत्तो लेपस्त्रिरात्रमात्रेण व्रणं रोहयति । पूतिपाकावस्थामप्राप्तमेव व्रणमाशु रोहयतीत्यर्थः ॥ २२० ॥

कदिअं लज्जिरिआसरसमूलखण्डेहि सञ्जुअं तेळ्ळं ।

रोहेइ सेअविहिणा +++ पाउज्जिअं पहरं ॥ २२१ ॥

कथितं लज्जालुकीसरसमूलखण्डैः संयुक्तं तैलम् ।

रोहयति सेकविधिना पाकोज्जितं प्रहारम् ॥

लज्जालुकी समङ्गा तस्या आर्द्राया मूलानां शकलैः सहितं पक्वं तिलतैलं सेकविधिना अभ्यङ्गकर्मणा घृथा पाकरहितं शस्त्रकृतं व्रणं रोहयति । अत्र तैलपाकविधिर्न विवक्षितः । केवलमूलखण्डानि क्षिप्त्वा तैलं पच्यत इति ॥ २२१ ॥

सळिळमोरन्दअमूलपक्कतिळतेळ्ळळद्धसेआण ।

सइसत्ति दारुणाण वि वणाण विअणा समोसरइ ॥ २२२ ॥

सलिलमयूरकमूलपक्वतिलतैललब्धसेकानाम् ।

सहसातिदारुणानामपि व्रणानां वेदना समपसरति ॥

सलिलैः स्वरसैराद्वैरपामार्गमूलैस्तैलपाकविधिना साधितं यत् तिलतैलं
तेन प्राप्तः सेको यस्तादृशानां व्रणानां घोरानामपि आश्वेव वेदनापगच्छतीति
॥ २२२ ॥

वणदक्खावणघरकुमरिकन्दझिण्डुअमोरअविपक्कम् ।

अपहरइ घअं सेएण सअळएहरुम्मवं दुक्खं ॥ २२३ ॥

वनद्राक्षावनगृहकुमारीकन्दझिण्डुकमयूरकविपक्वम् ।

अपहरति घृतं सेकेन सकलग्रहारोद्भवं दुःखम् ॥

वनद्राक्षायाः गोषाम्बिकायाः तथा वनकुमार्याः बन्ध्यकाकोट्याः
गृहकुमार्याः फटकुमारीति प्रसिद्धायाश्च मूलैश्च गोपालपीठकेन तथापामार्गेण
चैतैः समांशैः कल्कीकृतैः सिद्धं घृतमभ्यङ्गेन सर्वशस्त्रस्याभिघातजं दुःखं नि-
वारयतीति । पाकविधिरत्र शुद्धाम्बुक्रमेण द्रव्येभ्यश्चतुर्गुणः स्नेहस्तच्चतुर्गुणं
जलं, सहसैव पक्त्वा स्नेहशेषं ग्राह्यमिति ॥ २२३ ॥

करसम्पुडणिप्पीडिअमोरन्दअओळरसेण दिण्णेण ।

पहराहि चिरपअट्टं पि सोणिअं थक्कइ खणेण ॥ २२४ ॥

(करसम्पुटनिष्पीडितमयूरदलरसेन दत्तेन ।

प्रहारैश्चिरप्रवृत्तमपि शोणितं त्रुट्यति क्षणेन ॥)

करसम्पुटनिष्पीडितानाम् अपामार्गपत्राणां निःष्यन्देन प्रवृत्तेन शस्त्र-
क्षताद् बहु(ज? का)लप्रसृतमपि रक्तं तत्कालमेव त्रुट्यतीति ॥ २२४ ॥

ळंगाळिआवच्छळकन्दळेविण (व)णमुहम्मि णिसरइ ।

चिरआळपणट्टं पि हु सळ्ळं तेणेअ (णीसरइ? मग्गेण)
[॥ २२५ ॥

लाङ्गलिकावर्तुलकन्दलिप्ते व्रणमुखे निस्सरति ॥

चिरकालप्रणष्टमपि (खलु) शल्यं तेनैव मार्गेण ॥

लाङ्गलिका हलिनी तस्या वृत्तरूपेणादीर्घेण मूलेन जलपिष्टेन
कृताभ्यङ्गे शस्त्रक्षतास्ये बहुकालमदृश्यमानमपि शस्त्रशकलादिरूपं शल्यं
येनैव मार्गेण प्रविष्टं तेनैव निष्क्रामतीति ॥ २२५ ॥

जलवद्विउद्ववारुणीमूलं (मूलं) व मेससिंगीए ।

वणपेरन्तालेवेण जलसळळं समुद्धरइ ॥ २२६ ॥

जलवर्तितोद्ववारुणीमूलं मूलं वा मेपशृङ्गाः ।

वणपर्यन्तालेपेन नहुशल्यं समुद्धरति ॥

उद्ववारुण्याः करभवारुण्याः मूलं जलपिष्टं श(खं ? ख)क्षताभ्यङ्गेनादृश्यं
शाक्यमाकर्षयति, अथवा मेपशृङ्गा अजशृङ्गा मूलमिति ॥ २२६ ॥

आअळिअमूलरअणीण खण्डखण्डेदि कादिअं तेळळं ।

पूरणमत्तेणळिअ पासे(इ) चिरळभवं पाडिं ॥ २२७ ॥

आअळिअमूलरजन्योः खण्डखण्डैः स्वयितं तैलम् ।

पूरणमात्रेणैव नाशयति चिरकालोद्भवां नालीम् ॥

आअळी निष्पर्याया देशविशेषप्रसिद्धा या, तस्या मूलं तथा रजनी
पिण्डहरिद्रा तयोः शकलशकलेः स्वयितं तैलं व्रणस्य पूरणमात्रेणैव कालान्तर-
प्ररूढां नालीं गतिं रोहयति । तैलस्य मूलखण्डैः सह स्वाथमात्रं विवक्षितं, न
(तः तु) पाकविधिरिति ॥ २२७ ॥

माहिदधिक्कुडवकूरमीसिअं हरइ चिरपरूढं पि ।

खइअं कंगुळिआमूलचुण्णमइदारुणं पाडिं ॥ २२८ ॥

माहिषदधिकोद्ववाभमिश्रितं हरति चिरप्ररूढमपि ।

खादितं कङ्गुनीकामूल(चूर्ण)मतिदारुणां नालीम् ।

कङ्गुनिका निष्पर्याया ओषधिस्तस्या मूलचूर्णं कोद्ववस्य कोरदूषस्य
तृणधान्यविशेषस्यालेन माहिषीदधिसंयुक्तेन सह युक्तं चिरप्रवृत्तामपि घोरां
व्रणस्य गतिं शमयतीति ॥ २२८ ॥

समतुळिअपुडपईपिअताळवणणाअमूलमणीभरिआ ।

पासइ पाडी दुष्टं च दूसहं चिरपरूढं पि ॥ २२९ ॥

समतुलितपुटप्रदीक्षिततालघननागमूलमणीभरिता ।

नश्यति नाली दुष्टं च दुःसहं चिरप्ररूढमपि ॥

तुल्यशैर्मितस्यान्तर्भूमदस्य हरितालस्य तण्डुलीयकमूलस्य मण्या
पूरिता नाली व्रणगतिः प्ररोहति । दुष्टं च व्रणं चिरकालप्रस्थितमसंशयेदनमपि
निवर्तते पूरणदेवेति ॥ २२९ ॥

हेहंसोसुभवरक्तमण्डलं सिसिरसलिलपिष्टेण ।

उवसमइ कखेणञ्चिअ देअतरुफळळेवमत्तेण ॥ २३० ॥

फे(न)निकर्षोद्भवरक्तमण्डलं शिशिरसलिलपिष्टेण ।

उपशाम्यति तत्क्षणमेव (जितस्त ? द्विजत)रुफललेपमात्रेण ॥

समुद्रफेननिकर्षणवशाज्जङ्घादिगात्रेषु यद् रक्तमण्डलमण्डलं दूषितरुधि-
रबिम्बमुत्पद्यते तद् द्विजतरोः पलाशवृक्षस्य फलैः शीताम्बुपिष्टैर्लिप्तमात्रेण निव-
र्तत इति ॥ २३० ॥

सरलरुहिरोळळ(अ ?)गन्धअधिङंगजवहूइसुण्ठिलेवेण ।

विद्वइ अब्बुदं रविमऊहळिक्कं व हिमखण्डं ॥ २३१ ॥

सरलरुधिराद्रगन्धकविलङ्गयवभूतिशुण्ठिलेपेन ।

विद्रवत्यर्बुदं रविमयूखस्पृष्टमिव हिमखण्डम् ॥

कृकलासस्य रक्तेनार्द्रीकृतं यद् गन्धपाषाणस्य चूर्णं तथा कृमिष्णबी-
जानि तथा यवक्षारं तथा नागरमेतैर्मिश्रितैः कृतेन लेपेन शोफविकारोऽर्बुदा-
ख्यो व्याधिर्नश्यति । आशु निवृत्तावुपमानं स्पष्टमिति ॥ २३१ ॥

सौम्मदिसासंभूअं विहिगहिअं हरइ लेवमत्तेण ।

दढगण्ठि(अ?)गण्डमाळब्बुआइ उत्तण्टईमूळं ॥ २३२ ॥

सोमदिक्संभूतं विधिगृहीतं हरति लेपमात्रेण ।

दृढग्रन्थिगण्डमालार्बुदान्युत्तण्टकीमूलम् ॥

उत्तण्टकी निष्पर्याया, तस्या उत्तराशाभिमुखत्वेन जातं मूलं विधिना
वनप्रवेशोचितेन संयमेन स्वीकृतं जलपिष्टं लेपमात्रेणैतान् विकारान् विनाश-
यति । तत्र ग्रन्थिरर्बुदोपक्षया सूक्ष्मः किन्त्वसमा (?) । बहूनि गण्डानि गण्ड-
माला अर्बुदमुक्तलक्षणमिति ॥ २३२ ॥

अअमिममीलिद्धत्थअजवमूळअसिग्गुबीअळेवेण ।

अंथिलअतक्कपिष्टे(ण) गण्डगण्डीओ णासन्ति ॥ २३३ ॥

अतसिशमीसिद्धार्थकयवमूलकशिमुबीजलेपेन ।

अम्लतक्रपिष्टेन गण्डग्रन्थयो नश्यन्ति ॥

अनसी भङ्गा, शमी पवित्रपत्रा, तथा गौरसर्षपस्तथा यवमहाकन्दा,
तथा श्वेतमरिचमेतद्बीजैश्चुक्रगौरमपिष्टैः कृतेन लेपेन गण्डानि ग्रन्थयश्च न-
श्यन्तीति ॥ २३३ ॥

अस्वणमन्त्रेण विच्छिज्जह वणकिणगण्डी णराण कठिणो वि ।
णिअजणणिवाह्काडअपिच्छिळ्ळपळेविओ णिउणं ॥ २३४ ॥

क्षणमात्रेण विलीयते व्रणांकणग्रन्थिर्नराणां कठिनोऽपि ।

निजजननिवाहकीटपिच्छिललिप्तो निपुणम् ॥

निजजननिवाहाख्यः कीटाऽर्कशलभ इति प्रसिद्धस्तस्याच्छादिय पि-
च्छिलं सरसं (!) वस्त्रान्तेन प्रलिप्तो व्रणानां किणस्य रूढव्रणनाशस्योपरि
ग्रन्थिः कठिनो विकारस्तत्कालमेव निश्शेषं गलतीति ॥ २३४ ॥

उळ्ळंविअणरगीचावासममी सिसिरसळिळसञ्जुत्ता ।

पीआपस्मारं हरइ दुट्टघरिणिन्व घरसारं ॥ २३५ ॥

उल्लम्बितनरग्रीवापाशमपी शिशिग्सलिलसंयुक्ता ।

पीतापस्मारं हरति दुष्टगृहिणीव गृहसारम् ॥

उद्धस्य पुंसो ग्रीवापाशस्य (घ? पु)टपाकदग्धस्य यद् भस्म तच्छी-
ताम्बुना सह पीतमपस्मृतिं विनाशयति । उपमानं गतार्थमिति ॥ २३५ ॥

वरसळिळपिट्ठसेआपराह्आसळिळणा(स?म)णं सघअं ।

भूअग्गह्विद्वणं समरिअमुणिकुसुमसळिळं व ॥ २३६ ॥

वरसलिलपिष्टश्चेतापराजितासलिलनावनं सघृतम् ।

भूतग्रहविद्रावणं समरिचमुनिकुसुमसलिलं वा ॥

तण्डुलोदकपिष्टश्चेतगिरिकर्णिकामूलं घृतसहितं नस्येनोपयुक्तं भूतानां
पिशाचादीनां ग्रहाणामपस्मारादीनां विनाशनम् । अथवा कटुकसमभागः अग-
स्त्यतरुपुष्पाणां रस एवमेवोपयुक्त इति ॥ २३६ ॥

हिङ्गुवआसिद्धत्थअणिबदळभुअंगकत्तिणिम्मविओ ।

ळामामोहिअमोक्खं करेइ सिद्धो महाधूवो ॥ २३७ ॥

हिङ्गुवचासिद्धार्थकनिम्बलभुजङ्गकृत्तिनिर्मितम् (?) ।

लामाभुद्रितमोक्षं करोति सिद्धो महाधूपः ॥

वाल्मीकीग्रगन्धागौरसर्षपपिचुमन्दपत्रैः सर्पकञ्चुकैः सम्पादित उत्कृष्टो
धूपो द्रागित्यधिष्ठितानां मोक्षं ततः परित्यागं करोतीति ॥ २३७ ॥

पक्वं गोजलवसिअं पलं विस्ताळाए णासणं दिण्णं ।

णासेइ बह्मरक्खसमणो वि गहे सुदुब्बारे ॥ २३८ ॥

पक्वं गोजलोषितं फलं विशाखाया नावनं दत्तम् ।

नाशयति ब्रह्मराक्षसमन्याथ ग्रहान् सुदुर्वारान् ॥

गोमूत्रपर्युषितं पूर्णं फलं पक्वमिन्द्रवारुण्या निष्पीड्य नस्येनोपयुक्तं
ब्रह्मराक्षसाख्यमहाग्रहमन्यानप्यपस्मारादीन् दुष्करनिवारणान् महाग्रहान् नाश-
यतीति ॥ २३८ ॥

मागहिआसेन्धवसुरहिपित्तमहुमरिअरइअमइपअडं ।

भूअहरमञ्जणभिणं दुद्धरगहदप्पविहवणं ॥ २३९ ॥

मागधिकासैन्धवसुरभिपित्तमधुमरिचरचितमतिप्रकटम् ।

भूतहरमञ्जनमिदं दुर्द्धरग्रहैर्धविद्रावणम् ॥

उपकुल्यासैन्धवलवणगोपित्तक्षौद्रोषणैः सम्पादितं सुलभद्रव्यसाध्यस्वा-
दत्त्वन्तस्फुटमिदमञ्जनं भूतदोषनाशनं, तथा दुर्वारबलानां ब्रह्मराक्षसादिग्रहाणां
महविद्रावणमिति ॥ २३९ ॥

दारुहरिदं पूसे पूसफळरसेण बट्टिआ रइआ ।

अञ्जणगुणिआ गह्वन्दवन्दिआ भूअविहवणी ॥ २४० ॥

दारुहरिद्रां (?) पुष्पे पुष्पफलरसेन वर्तिता रचिता ।

अञ्जनगुलिका ग्रहवृन्दवन्दिता भूतविद्रावणी ॥

दारुहरिद्रां पिष्ट्वा कूश्माण्डरसेनालोक्ष्य पुष्पनक्षत्रे सम्पादिताञ्जनार्थं
गुलिकाञ्जनेनोपयुक्ता सर्वदुष्टग्रहैर्भीतैः सद्भिः स्तुता सर्वदुष्टभूतानां व्यप-
हारिणी, सर्वग्रहभूतनिवारणीत्यर्थः ॥ २४० ॥

कसणंवरगाढाणिअन्धसपुरकाआरिपिच्छधूयेण ।
रविअ(र)च्छिक्कोन्व तमो णामइ चातुन्धओ दृग् ॥ २४१ ॥

कुष्णाम्बरदृढग्रथितमपुरकाकारिपिच्छधूयेन ।
रविकरस्पृष्टमिव तमो नश्यति चातुर्थको दृग् ॥

कुष्णस्पर्शदृढग्रथिता ये महिषाक्षसहिताः कौशिक-
पक्षास्तेः सर्वैर्दग्धैर्जनितेन धूयेन चातुर्थकज्वरा नश्यति ॥ २४१ ॥

जो पिअइ पूसदिअहे जळपिटं सिअपुणण गवाभूळं ।
पासे वि णहु विअरन्ति तस्स अल्लिविच्चुआ चरिसं ॥ २४२ ॥

यः पिबति पुष्यदिवसे जलपिष्टं भितपुनर्नयामूत्रम् ।
पार्श्वेऽपि न खलु विचरन्ति तस्याहिवृश्चिका वर्षम् ॥

यस्तोयसञ्चूर्णितं श्वेतवर्षाभूमूलं पिबति, तस्य भवत्सर यावत् सर्प-
वृश्चिकाः समीपेऽपि न गच्छन्तीति ॥ २४२ ॥

जो बिणअतणअपडिमं तरच्छदददसनविरइअं वहइ ।
ओजग्गिअं ण तीरइ भीमेहि वि ओ भुअंगेहि ॥ २४३ ॥

यो विनतातनयप्रतिमां तरक्षुदृढदशनविरचितां वहति ।
अभिमवितुमपि न पार्यते भीमैरपि स भुजङ्गमैः ॥

यस्तरक्षोः श्वापदविशेषस्य ऋक्षाख्यस्य सम्बन्धिन्या दंष्ट्रया दृढद-
शनया निर्मितां गरुडमूर्तिं कण्ठादौ धारयति, अशनिदारुणैरप्युरगैराक्रमितुं
न स शक्य इति ॥ २४३ ॥

छम्मासमही ण डसइ पूसे पीएण गरुळिमूलेण ।
अह डसइ कह वि पुरिसं ता मरइ खणद्धमत्तेण ॥ २४४ ॥

षण्मासानहिर्न दशति पुष्ये पीतेन गरुळिमूलेन ।
अथ दशति कथमपि पुरुषं तदा म्रियते क्षणार्धमात्रेण ॥

गरुली रक्तपुष्पा पुनर्नवा तन्मूलेन जलपीतेन मासषट्कं सर्पः पुरुषं
न दशति । यदि वा कथञ्चिद् दशति तदासौ सर्पस्तत्कालमेव म्रियत
इति ॥ २४४ ॥

पाणञ्जणलेवणणावणेहि (क ? त) श्रिअ विअं समुप्पसइ ।

उक्कस्स गरुळमूलं जइ ढड्डमसामंळं होइ ॥ २४५ ॥

पानाञ्जनलेपननावनैस्तदेव विषं सधुत्तुंसयति ।

दष्टस्य गरुलिमूलं यदि घृष्ट(म)श्यामलं भवाते ॥

तदेव गरुल्याः पुनर्नवाया मूलं पानाञ्जनलेपननस्यैः प्रयुक्तं दष्टस्य
विषमशेषं नाशयति । यदि तन्मूलं निघृष्टं सत् कृष्णवर्णं न भवति । श्वेत-
वर्णं तत्कार्यं करोतीत्यर्थः ॥ २४५ ॥

ळिस्त(क ?)करो बद्धेण (ब) लज्जामूलेण णिअसरीरम्मि ।

वग्गाहेइ भुअंगे गरुडब्ध जरो णिरासंको ॥ २४६ ॥

लिप्तकरो बद्धेन वा लज्जामूलेन निजशरीरे ।

उद्ग्राहयति भुजङ्गान् गरुड इव नरो निराशङ्कः ॥

लज्जा समञ्जा तन्मूलेन जलपिष्टेन लिप्तहस्तोऽथवा तेनैव बाह्यादि-
शरीरैकदेशबद्धेन वैनतेय इव निर्भयः सर्पं गृह्णातीति ॥ २४६ ॥

अक्कजडावक्कळमसिणचुण्णमइसिसिर(सळिळ)सज्जुत्तं ।

पीअमहिकणअघोणसहआरि(अ)विआण विहवणं ॥ २४७ ॥

अर्कजटावलकलमसृणचूर्णमतिशिथिरसलिलसंयुक्तम् ।

पीतमहिकनकगोनसहयारि(ज)विषाणा विद्रावणम् ॥

रूपिकामूलस्य त्वचं सूक्ष्मचूर्णीकृतमतिशीतलजलसहितं सत् पानेनो-
पयुक्तं सर्पधूर्धुरमण्डलिकरवीरजानां विषाणां निवारणमिति ॥ २४७ ॥

तुससळिळमसिणवट्टिअकाअणिआमूळपाणळेवेण ।

ओसरइ मण्डळिविसं मारुअविहुअं ब घणवन्दं ॥ २४८ ॥

तुषसलिलमसृणवर्षितकाकनिकामूलपानलेपेन ।

अपसरति मण्डलिविषं मारुतविधुतमिब घनवृन्दम् ॥

काञ्चिकसूक्ष्मपिष्टं गुल्जामूलं तेनैव सह जलेनोपयुक्तम् । गोनासविष-
मपगच्छति वायुनिर्धूतमम्रजालं यथेति ॥ २४८ ॥

तण्डुळजळेण पिढा पीआ घअमीसिआ समुप्पसइ ।

घणणाअजडा णिम्मअगरळं अइगरुअवेअं पि ॥ २४९ ॥

तण्डुलजलेन पिष्टा पीता घृतमिश्रिता समुत्पुंसयति ।

घननादजटा निर्मितगरलमतिगुरुवेगमपि ॥

तण्डुलीयकमूलं तण्डुलधावनसञ्चूर्णितं सद् घृतेन सह पीतं निर्मितं
कृत्रिमं विषं तीव्रदर्पमप्यपसारयतीति ॥ २४९ ॥

ळज्जालुईए मूळं णीळीमूळं च तण्डुलजलेन ।

मण्डलिविसमइविसमं पि पीअमरां णिवारेइ ॥ २५० ॥

लज्जालु(की ? क्या) मूलं नीलीमूलं वा तण्डुलोदकेन ।

मण्डलिविषमतिविषममपि पीतमात्रं निवारयति ॥

समझाया मूलं तण्डुलोदकेन पिष्ट्वा तेनैव पीतं घोरतरमपि गोनास-
विषं तत्कालमेव नाशयति । अथवा नीलीमूलमेवोपयुक्तमिति ॥ २५० ॥

सगुळो कोहळ(अ)रसो (क)णेण (दु)द्वञ्च सक्करासहिअं ।

पीअमपहरइ मोहं कुद्वधुधूरअप्पहवं ॥ २५१ ॥

सगुलः कोहलकरसः क्रमेण दुग्धं च शर्करासहितम् ।

पीतमपहरति मोहं कोद्वधुधूरकप्रभवम् ॥

कृष्माण्डकरसो गुलसहितः पीतः कोरदूषकभोजननिमित्तं मोहं ना-
शयति । तथा गोक्षीरं शर्करासंयुक्तं मातुलप्रभवं मोहं नाशयतीति ॥ २५१ ॥

मरुओ वि बोप्फळमओ जचिउव्वभट्टपुळअभेममइमोहो ।

उवसमइ शक्ति सीअळजळेण चुळुणहि पीएण ॥ २५२ ॥

गुरुरपि पूगफलमदो जवितोद्धटपुलकस्वेदमतिमोहः ।

उपशाम्यति श्रगिति शीतलजलेन चुलुकैः पीतेन ॥

पूगफलेनोद्देगेन महानपि कृतो मदः स्वेदरोमाश्चबुद्धिप्रयसहितः
शिबिरोदकेन चुलुकैः पीतेन श्रगिति निवर्तत इति ॥ २५२ ॥

अवइत्थिअमुहणीसरिअपळळ(ळा)ळाजळो समोसरइ ।

पुरुसाण पुप्फळमओ जिघाए अटविहारे व्व(?) ॥ २५३ ॥

अपहस्तितमुखनिःसृत(बहल)कालाजलः समपसरति ।

पुरुषाणां पूगफलम(दे ? दो) प्रातेऽष्टवीशुष्कबोमये वा ॥

अथवा पूगफलमदः पुंसानरण्यगोशङ्खकके (जिघिः ? जा)वे सति

निर्गतते । कीदृशः सन् । द्रव्यबला(द)निवारित आस्यनिष्क्रान्तो बहलः स्लेष्म-
निःप्यन्दो य(ते ? त्र) स तथाविध इति ॥ २५३ ॥

घअसक्कराबलेहं पदमे काऊण पिअइ जो पच्छा ।

उहाममणहरं पि हु तस्स ण (स ? ण) ज्हं मअं कुणइ ॥
[२५४ ॥

घृतशर्कराबलेहं प्रथमं कृत्वा पिबति यः पश्चात् ।

उहाममनोहरमपि खलु तस्य (न) म(ध्ये ? द्यं) मदं कुरुते ॥

यो गोघृतमत्स्य(पि ?) ण्डीतत्सेकाभ्यामपावलीढमुपयुज्य पश्चादुहामं
बहुप्रगल्भवीर्यं वा मनोहरं हृद्यमपि तस्य तन्मद्यं न विकारं जनयतीति
॥ २५४ ॥

कसणंकोळ्ळजडाकाठओ दव चुण्णं व तिणिण दिअहाइ ।

अवहरइ गरविसं दुज्जअं पि पीओ पअत्तेण ॥ २५५ ॥

कृष्णाङ्गोलजटाक्वाथो वा चूर्णं वा त्रीणि दिवसानि ।

अपहरति गरविषं दुर्जयमपि पीतः प्रयत्नेन ॥

कृष्णस्य इरिविलस्य मूलकाथचूर्णाभ्यामेकतरो दिनत्रयमुपयुक्तः गर-
विषं दुष्करमपि कृत्रिमविषं नाशयति ॥ २५५ ॥

अरुणसिळाभण्टिकरज्जवीअकुडेहि हांइ संकामो ।

अइविसमस्स वि विच्छअयड्ढन्तविसवेअदुक्खस्स ॥ २५६ ॥

कुङ्कुमशिलाभण्टिकरज्जवीजकुष्ठैर्धयति संक्रामः ।

अतिविषमस्यापि वृश्चिकवर्धमानविषयेऽदुःखस्य ॥

अरुणशिलाशिरीषनक्तमालबीजवाप्यैस्तुल्यांशैः पानीयेन कृतया गुलि-
कया दंशस्थाने गाढं व्यवधाय करनदन्तिरादिना (?) न्यस्तया वृश्चिकसम्बन्धि-
नो वर्धमानविषदर्पकेशस्य दुष्करस्यापि तत्र संक्रामो भवति । द्रष्टः स्वास्थ्यं
गच्छत्यतः स्वहस्तेन निरन्तरतया सा तत्र न देयेति ॥ २५६ ॥

ओआरेइ अहोणीअमुद्धमारोविअं पि वट्ठेइ ।

इक्कस्स विज्जुअविसं विहिणा वणमज्जुआमूळं ॥ २५७ ॥

अवधारयत्यधोनीतमूर्ध्वमारोपि(तं ? तमपि) वर्धयति ।

दष्टकस्य वृश्चिकविषं विधिना वनमज्जुक.मूलम् ॥

उन्दुरुदंशसङ्क्रान्तेन विषेण व्याधितस्य संज्ञां गृहीत्वा उन्मूलिता पट्ट-
पुच्छिका निष्पर्याया यावत् पट्टं दूरे परित्यज्यते मृकस्य मूषिकविषं नश्य-
त्वित्युक्त्वा तावत्कालं जपतस्य (?) विषं निवर्तत इति ॥ २६५ ॥

कडुएळळकोससतिअधूविअडक्कस्त पासइ खणेण ।

अंकोळळपत्तधूविअडक्क(अविस ? स्स वि)मच्छविसवि-

[अणा ॥ २६६ ॥

कडुतैलकोशसंयुक्तधूपितदंशस्य (नश्यति) क्षणेन ।

(अङ्गोलपत्रधूपितदंशस्यापि) मत्स्य(विष)वेदना ॥

सर्पपतैलेन खलय(?) सक्तुभिर्दत्तधूपः शृङ्गिमत्स्यविषदंशो यस्य तस्य
पुरुषस्य तत्कृता व्यथा तत्कालमेव प्रणश्यति । अथवारिकिल्लस्य पल्लवैर्धूपितो
दंशो यस्य तस्यापि शृङ्गिमत्स्यविषवेदना तथैव नश्यतीति ॥ २६६ ॥

हहोअमसिणणिहृद्वणामिअं हरइ विसमवेअं पि ।

गोहेरअडक्कविसं मूळमहिं(सइ ? साए) णिमिसेण ॥ २६७ ॥

सृष्णोदकमसृणनिघृष्टनावनं (कृतं ?) हरति विषमवेगमपि ।

गोधेरकदंशविषं मूलमहिं(स ? सा)या निमिषेण ॥

अहिंसाया गृध्रनख्या मूलमुष्णसलिलेन पिष्ट्वा तेनैव सह नस्यं
कृतं सद् गोधेरकस्य प्राणिविशेषस्य प्राग्बाहुसंज्ञया प्रसिद्धस्य सम्बन्धिना दंशेन
सङ्क्रान्तं विषं क्षणेन नश्यतीति ॥ २६७ ॥

धिअमीसिअविकसपिण्डी सेअविहिणा अजाहि अवणेइ ।

सिंणिअमच्छअणिहिणा मिअंककन्तिव्व गोसग्गे ॥ २६८ ॥

घृतमिश्रितचिकसपिण्डी स्वेदविधिना व्रणानपनयति ।

शृङ्गिमत्स्यवेदना मृगाङ्गकान्तिरिव निशान्ते ॥

गोघृतेन मिश्रिता अष्टयवचूर्णिपिण्डी स्वेदविधिना शृङ्ग्याख्यमीनदंश-
सङ्क्रान्तविषव्यथामपसारयति । (अथवा ?) रात्र्यवसाने ज्योत्स्नेवेति ॥ २६८ ॥

डक्कम्मि लोहघट्टे उद्धरिए कण्टए (व) डक्काहि ।

पासइ वरडीए विसं दिण्णाए व फाणि(उज्ज)अरसम्मि

[॥ २६९ ॥

दंशे लोहघट्टे उद्धृते कण्टके वा दंशे ।

नश्यति वरद्या विषं दत्ते (वा) फणिज्जकस्य (रसे) ॥

मरुबकस्य कुबेरस्य वा (शरे ? रसे) दत्ते सति तद्विषं नश्यतीति ॥ २६९ ॥

क्रेवो मिरिअमहोसएकेसरकुडिकेहि मच्छिआगरळं ।

णासेइ घउम्मीसिअसअउफ्फा(सैं)धवकओ व्व ॥ २७० ॥

लेपो मरिचयहौषधकेसरकुटिलैर्माक्षिकगरलम् ।

नाशयति घृतोन्मिश्रितशतपुष्पापैन्धवकुतो वा ॥

कटुनागरकेसरतगरैर्जलवर्तितैः समांशैः कृतो लेपो माक्षिकाणां सरवाणां
संबन्धि विषं नाशयति । अथवा गोघृतमिश्रया (तस्याः ? मिश्या) सैन्धवलवण-
युक्तया कृतो लेप एवं करोति ॥ २७० ॥

कुळिसतरुदुग्धपट्टिअतिरीलओ नाहळितअवहरइ ।

ददुरविस(आ ? म)हिलअदारुणं पि सळि(ळ ? लेण)जळणो
[व्व ॥ २७१ ॥

कुलिशतरुदुग्धवर्तितशिरीषबीजैर्लिप्तमुपशाम्यति ।

दर्दुरविषमतिशयदारुणमपि सलिलेन ज्वलन इव ॥

मुषावृक्षस्य क्षीरेण पिष्टं क्षीरतरुबीजैः कृतेन लेपेन लिप्तं मण्डूकविषं
घोरमपि नश्यति । व्यक्तमुपमानमिति ॥ २७१ ॥

हरबळळहरसमीसं दुद्धसमं गुळघआण पळजुअळं ।

उन्मत्तसुणहविसमविसवे(अ)णं हरइ पाणेण ॥ २७२ ॥

हरबल्लभसुरसोन्मिश्रं दुग्धसमं घृतगुलानां पल्लयुगलम् ।

उन्मत्तश्च(विषम)विषवेदनां हरति पानेन ॥

मातुलस्वरससहि(तेन ? त)क्षीरतुल्यांशयोर्घृतगुलयोः पलद्वयम् । एवमुक्तं
भवति — चतुर्णां द्रव्याणां प्रत्येकमर्धपलम् एकत्र पलद्वयं पानेनोपयुक्तम्
अलर्कदशनसंक्रान्तघोरविषव्यथां निवारयतीति ॥ २७२ ॥

कार्दवरिआमूळं हरदइअफळाइ तण्डुळजळेण ।

समबीआइ व पीआइ कबिळाविसदोससमणाइ ॥ २७३ ॥

काकोदुम्बरिका मूलं हरदयितफलानि तण्डुलजलेन ।

समबीजानि वा पीतानि कपिलविषदोषशमनानि ॥

सेरुकोदुम्बरिका फल्गु तस्या मूलं तण्डुलप्रावनेन सह पिष्ट्वा पीवं
श्वदंशविषदोषं शनयति । अथवा धुर्धूरकफलानि असनतरुमूलतुल्यांशानि
तेनैव तण्डुलजलेन पीतान्युक्तं कार्यं कुर्वन्तीति ॥ २७३ ॥

जळपळिआए गोइज्जिआए महुमीसिआए कअळेवो ।
णीसेसजीअसंभवणहदन्तविसं खअं णेइ ॥ २७४ ॥

जलवर्तितया गोत्रिहया (मधुमिश्रितया) कृतलेपः ।
निशेषजीवसम्भवनखदन्तविषं क्षयं नयति ॥

गोत्रिहिकया गोघूमिकया पानीयेन पिष्टया माक्षिकेण सहितया
(धृःकृ)तलेपः सर्वेषां विषवतां प्राणिनां नखदशनसमुद्भवं क्षपयति ॥ २७४ ॥

निम्बमसीवडवक्कळकादिअसळिलेण छित्तमुवसमइ ।
णइदन्तविसं गरुअं दारुणिसारअणि(वि?)छित्तं व ॥ २७५ ॥

निम्बरजनीवटवल्ककथितसलिलेन लिप्तमुपशाम्यति ।
नखदन्तविषं गुरुकं दारुनिशारजनीक्षिप्तं वा ॥

पितुमन्दपत्रपत्रन्यग्रोषत्वग्मिस्तुल्याभिः कथितेन सलिलेन लिप्तं शेर-
मपि पूर्ववत्सदन्तजं विषं विनश्यति । अथवा दार्भीपिण्डहरिद्राम्यां जल-
पिष्टाम्यां लिप्तमेवं भवतीति ॥ २७५ ॥

पत्तंगणिसाकेसरमञ्जिहारअणिळेविआ (ळूआ) ।
उवसमइ इं(गु)ईतरुवक्कळळेवेण गण्डं व ॥ २७६ ॥

पत्तङ्गनिशाकेसरमञ्जिष्ठाचित्रवल्लीलता दार्भित्येताभिर्जलपिष्टाभिर्मतोति-
सा(?) लता विनश्यति । तथा इज्जुदीर्घक्षस्य तिल्वकस्य त्वचा जलपिष्टया लिप्तं
सद् वा पिट(प?)कविशेष उपशाम्यति इति । उपमानद्वारेण द्वितीयप्रयोग इति ।
तत्र लता सूर्यकिरणमध्यमेवा(रि ? ति)दुर्लक्षप्राणिरूपा दंशविशेषानुमेया । आयु-
(व ? वे)दात् तस्या लक्षणानि ज्ञेयानी(ति) ॥ २७६ ॥

मूळेहि व बीएहि व कञ्जुअपिट्टेहि छित्तमुवसमइ ।
कीटविड(अ ? आदि)दुट्टं लम्बासुरताळिफळिणीणं ॥ २७७ ॥

मूलैर्वा बीजैर्वा काञ्चिकपिष्टैर्लिप्तमुपशाम्यति ।
कीटपिटकादिदुष्टं लम्बासुरताळिफलिनीनाम् ॥

तिकालबुदेवतालीलाङ्गलीनामेकतमाया मूलैः फलैर्वा आरनालसञ्चू-
णितैर्दत्तेष्वप्य शरीरकीटपिटकादित्वादोषो विनश्यति । कीटादि ग्रन्थ्याकारम् ।

येषां लोहितपा(पा?मा)नां पाकेन विना स्वेदः कठिनं च मुखं दृश्यते ते
पिटकाः प्रसिद्धा विकारा इति ॥ २७७ ॥

तिलसरिसवमीसकरञ्जबीजलेपेन सअळपिडआण ।

(दा?त)रुणफलदन्तिणिहि व भवज्जइ पसरो विल्लि-
[त्ताणं ॥ २७८ ॥

तिलसर्षपमिश्रकरञ्जबीजलेपेन सकलपिटकानाम् ।

(दा?त)रुणफलदन्ति(नी)भ्यां वा भिद्यते वा प्रसरो विलिप्तानाम् ॥

तिलसिद्धार्थकचूर्णमिश्रैः करञ्जस्य नक्तमालस्य बीजैः पानीयपिष्टैः
कृतेन लेपेन ये केचित् पिटकभेदाः शरीरेषु सम्भवन्ति, तेषां प्रसूतिर्निवर्तते ।
यदि तरु(ण)स्यैरण्डस्य फलं (तेन) तथा दन्तिन्या निकुम्भेनेत्येताभ्यां कृताभ्या-
मेतत् कार्यं भविष्यतीति ॥ २७८ ॥

जाळावहहविअणं हरेन्ति जळवाट्टिआइ सघआइ ।

णीळीतण्डुळमूळाइ णूणमुवळेवमत्तेण ॥ २७९ ॥

ज्वालागर्दभवेदनां हरन्ति जलवर्तितानि सधृतानि ।

(तिल? नीली)तण्डुलमूलानि नूनमुपलेपमात्रेण ॥

नीलिन्या मेघनादस्य च मूलानि नूनमुपलेपमात्रेण तोयघृष्टानि घृतेन
सहितानि लेपोदव ज्वालागर्दभास्यस्य व्याधेः सम्बन्धिनी व्यथां शमयन्ति ।
यस्यैवं लक्षणं पठन्ति — दोषैः पित्तोल्बणैः मत्तैः विसर्पवत् शोफपाकस्ताम्रो
ज्वरकृत् ज्वालागर्दभो जालगर्दभ इति द्विधा चास्य संज्ञा श्रूयत इति ॥ २७९ ॥

गोइभिआए मूळं (अहवा) उत्तण्टअस्स विहिगहिअं ।

तण्डुळजळेण दिण्णं सेअ(ळिअ)णिवारणं कुणइ ॥ २८० ॥

गोजिहिकाया मूलमथवोत्कण्टकस्य विधिगृहीतम् ।

तण्डुलजलेन दत्तं शीतलिकानिवारणं करोति ॥

गोजिहिका व्याख्याता, तस्या मूलं ज्येष्ठोदकेन पिष्टं तेनैव सह पीतं
सत् शीतलिकाव्याधेर्विस्फोटस्य विनाशं सम्पादयति । (अथवा उत्कण्ट-
कस्य विनाशं सम्पादयति । ?) अथवा उत्कण्टकस्य पुनर्नवाया मूलमेवमुक्त-
कार्यं करोति । सर्वौषधीनां ग्रहणे विधिर्नियमविशेषो ग्रन्थसमाप्तौ विवक्षित
इति ॥ २८० ॥

उवसग्गम्मि पअट्ठे रअणी चिञ्चादळेहि सञ्जुत्ता ।
सिसिरजळपिठ्ठपीआ करेइ सीअळिअपाडिसेहं ॥ २८१ ॥

उपसर्गे प्रवृत्ते रजनी चिञ्चादलैः संयुक्ता ।

शिशिरजलपिष्ठपीता करोति शीतलिकाप्रतिषेधम् ॥

पिण्डहरिद्रा अम्लिकादलैः सह शीतलेन (जलेन) सञ्चूर्णिता तेनैव सह पीता पूर्वगाथोक्तस्य व्याधेः प्रसरनिरोधं करोति । कदा । उपसर्गे दैविक उपद्रवे बाहुल्येन प्रवृत्ते सति । उपसर्गजस्य शीतलिकादोषस्य निवर्तनेऽयं प्रयोग इति ॥ २८१ ॥

जत्तिअमत्ता अङ्गे सीअळिआओ त्तिएहि पण्णेहि ।

छिण्णेहि सेलुतरुणो आउरणामेण णांसन्ति ॥ २८२ ॥

यावन्मात्रा अङ्गे शीतलिकास्तावद्भिः पर्णैः ।

छिन्नैः शेलुतरोरातुरनाम्ना विनश्यन्ति ॥

यावन्मात्राः सङ्ख्या यावन्त्यः आतुरस्य गात्रे शीतलिका उत्पत्त्यवसरे दृश्यन्ते, तावत्सङ्ख्यायैरेव श्लेष्मातकतरोर्दलैर्देवदत्तस्य शीतलिका नश्यन्तिवति आतुरनामग्रहणपूर्वं त्रोटितैस्ता निवर्तन्त इति ॥ २८२ ॥

*अन्ते सेअळिअसमुम्भवम्मि गरुएहि देहसन्दावे ।

परिवसिअसळिळपाणं महुमीसफुळं (स नं) (पुं कु)णइ
॥ २८३ ॥

रात्रिपर्युषितस्य माक्षिकसंयुक्तस्य तोयस्य पानं शीतलिकाजनितं शरीरस्यात्मदाहं शमयतीति ॥ २८३ ॥

महिळाण तक्खणाच्चिअ थक्कइ रुहिरं सिरम्मि विणिहित्ते ।

जळकळसे दुद्धेण व पीए चक्कङ्कमूळम्मि ॥ २८४ ॥

महेलानां तत्क्षणमेव तिष्ठति रुधिरं शिरसि विनिहिते ।

जलकलशे दुग्धेन वा पीते चक्राङ्कमूले ॥

स्त्रीणामतिप्रवृत्तं रक्तं प्रदराख्यो व्याधिस्तत्क्षणेनैव निरुध्यते शीतल-
सलिलपूर्णे कलशे मस्तके न्यस्ते सति, अथवा गोक्षीरेण सुदर्शनमूले पीते
सतीति ॥ २८४ ॥

कुसवडिआतरुमूलाइ पीअमत्ताइ तण्डुलजलेण ।

महिळाण महारुहिरं वरेन्ति कअळीहळाइ व्व । २८५ ॥

कुशवाड्यालकतरुमूलानि (समांशानि?) पीतमात्राणि तण्डुलजलेन ।

महेलानां महारुधिरं वारयन्ति कदलीफलानि वा ॥

स्त्रीणामतिरजः कुशानां दर्भाणां तथा वाड्यालकस्य बलाया मूलानि समांशानि वरजलेन पिष्ट्वा पीतान्येव नि(तन्व ? रुन्ध)न्ति । अथवा रम्भायाः फलं मोचकारुण्यं घृतेन सह पीतमेतत्कार्यं करोतीति ॥ २८५ ॥

तण्डुलसळिलेण बळा पुराणगुळविरइअव्व पोराळी ।

महिळाण महारुहिरं (वि) पीअमत्ते णिवारेइ ॥ २८६ ॥

तण्डुलसलिलेन बला पुराणगुलविरचिता (वा) बदराली ।

महेलानां महारुधिरमपि पीतमात्रान्निवारयति ॥

ज्येष्ठसलिलेन पिष्ट्वा तेनैव सह पीता बला (तस्या ?) महारुधिरं घोरमपि प्रदरं स्त्रीणां निवारयति । अथवा बदरचूर्णं शीतलगुलसममात्रं ज्येष्ठजलपीतम् उक्तकार्य(कर)मिति ॥ २८६ ॥

दुद्धेण बळामूलं घणरवमूलाइ तण्डुलजलेण ।

महुमीसिअमेक्केक्कं पीअं पअरं समं णेइ ॥ २८७ ॥

दुधेन बलामूलं घनरवमूलानि तण्डुलजलेन ।

मधुमिश्रितमेकैकं पीतं प्रदरं शर्म नयति ॥

बलायाः कन्दौदन्या मूलं गोक्षीरेण पिष्टं पीतं मधुसंयुक्तं प्रदरमतिरजः शमयति । अथवा लोहितलीलसस्य मूलानि ज्येष्ठोदकेनैव पीतानि माक्षिक-सहितान्येवोक्तं कार्यं कुर्वन्तीति ॥ २८७ ॥

पिट्ठञ्च रत्तसाळीण दुद्धसिद्धं सुसीअळं समहु ।

पीअमवहरइ पअरं शिवचिन्ता पापणिवहं व ॥ २८८ ॥

पि(ष्टेन ? ष्टं च) रक्तशालीनां दुग्धसिद्धं सुशीतलं समधु ।

पीतमवहरति प्रदरं शिवचिन्ता पापनिवहमिव ॥

रक्तशालीनां लोहितशालीनां शालिविशेषाणां संबन्धि पिष्टं तण्डुलचूर्णं
गोक्षीरेण सह क्षीरिणीवत् पक्वं पश्चात् सिद्धं माक्षिकेण सहोपयुक्तमतिरजः
शमयति । यथा महेश्वरस्सरणं किल्बिषसमूहमिति ॥ २८८ ॥

ळक्का घअसक्कडिआ पीआ दुद्धेण हरइ महिळाण ।
मोअररसो व्व सीसे अमुणिअणिम्मीळिओ पअरं ॥ २८९ ॥

लाक्षा घृतसंक्रथिता पीता दुग्धेन हरति महेलानाम् ।

मयूरकरसो वा शीर्षे अज्ञातनिष्पी(डि)तः प्रदरम् ॥

लाक्षा तरुव्याधिः पूर्वं घृतेन कथिते(ता) पश्चाद् दुग्धेन पिष्टपीता
स्त्रीणामतिरजः शमयति । अथवा अपामार्गस्य अगृहीतसंज्ञस्यैवातुरशिरसि
निष्पीडितस्य रस उक्तं कार्यं करोतीति ॥ २८९ ॥

चुण्णं तिअडुअदिअळट्टिआण तिळकाढेण पिअमवहरइ ।
विसमं पि रत्तगुम्मं कुसुमणिरोहञ्च तरुणीण ॥ २९० ॥

चूर्णं त्रिक(टुक)द्विजयष्ट्यास्तिलकाथेन पीतमपहरति ।

विषममपि रक्तगुल्मं कुसुमनिरोधं च तरुणीनाम् ॥

व्योषस्य चूर्णं ब्राह्मणयष्ट्याश्च मूलचूर्णमेवं चतुर्णां समांशानां चूर्णं
तिलकथितेन सह पीतं स्त्रीणां घोरमपि रक्तगुल्मं वातेन गुल्मत्वम्प्रादितं
रक्तं तथा कुसुमस्य ऋतुकालजस्य रक्तरोधं स्तम्भं शमयतीति ॥ २९० ॥

किञ्चकणागुळमअणफळदन्तिजळखारतुंबिबीएहि ।
सकुळिसदुद्धा वत्ती जोणिगआ कुसुम(सं)जणणी ॥ २९१ ॥

किण्वकणागुळमदनफलदन्तीयवक्षारतुम्बिबीजैः ।

सकुलिशदुग्धा वर्ती योनिगता कुसुमसञ्जननी ॥

किण्वं सुराबीजं तथा पिप्पली तथा गुलः तथा मदनस्य मुमनस्य
फलं तथा निकुम्भः तथा यवशूकः तथा तिक्तालावुबीजान्येतानि तुल्यांशानि
सुधाक्षीरेण वर्तितानि कृत्वा कृता वर्ती स्त्रीणां वराङ्गन्यस्ता कुमुमस्यान्तर्भवस्य
रजसः प्रवर्तनीति ॥ २९१ ॥

णवणा(अ)एसरचुण्णं घएण पाऊणं कुसुमदिअहेसु ।

दुद्धरआ स + णरसङ्गमेण णारी सुअं लभइ ॥ २९२ ॥

नवनागकेसरचूर्णं घृतेन पीत्वा कुसुमदिवसेषु ।

दुग्धर(त ? ता) सदा नरसङ्गमेन नारी सुतं लभते ॥

नवस्य प्रत्यग्रस्य कनकस्य चूर्णं गोघृतेन सहावलेहं प्रागृतुदिनान्युप-
युज्य गोक्षीराहा(र ? रा) पुरुषसंप्रयोगेन पुत्रं लभते । सदेति, प्रयोगस्याव्यभि-
चारार्थं नित्यग्रहणमिति ॥ २९२ ॥

सघअं णाम(ण)विहिणा दाहिणणा(सा)उडम्मि उडुसमए ।

वज्झाणं देइ सुअं लिङ्गाङ्किअळक्खणामूलम् ॥ २९३ ॥

सघृतं नावनविधिना दक्षिणनासापुटे ऋतुसमये ।

वन्ध्याभ्यो ददाति सुतं लिङ्गाङ्कितलक्ष्मणामूलम् ॥

केनचिद् वस्तुना लिखितेन लिङ्गेनाङ्कितं कृतचिह्नं यल्लक्ष्मणायाः पुत्र-
जनन्योषधेर्मूलं तद् वन्ध्याभ्यः गर्भग्रहणरहिताभ्यः पुत्रजन्म प्रयच्छति केन
प्रकारेण * ॥ २९३ ॥

(दक्खि ? एके)ण सिहिसिहाळक्खणाण मूळेण दुद्धपीएण ।

गब्भं धरेइ महिळा कुसुमवई तीणिण दिअहाइ ॥ २९४ ॥

एकेन शिखिशिखालक्ष्मणयोर्मूलेन दुग्धपीतेन ।

गर्भं धारयति महेला कुसुमवती त्रीणि दिवसानि ॥

मयूरशिखापुत्रजननीमूलयोरेकतमेन गोक्षीरेण सह त्रीणि दिवसानि
पिष्टपी(तानि ? तेन) महेला गर्भमपत्यं गृह्णाति । वन्ध्या पीतसंयोगा (?) न
भवतीत्यर्थः ॥ २९४ ॥

कुप्पाइ कुरण्डअमूलं ऋद्धिं गब्भस्स पीअमणुदिअहं ।

गोहामिसे व कमिस्सो थोअत्थोअं समब्भस्सिअं ॥ २९५ ॥

करोति कुरण्डकमूलम् ऋद्धिं गर्भस्य पीतमनुदिवसम् ।

गोधामिषं वा क्रमशः स्तोकस्तोकं समभ्यस्तम् ॥

कुरण्डस्याम्लातकस्य मूलं पानीयेन पिष्टं सत् तेनैव सह प्रति-
दिक्त्वं पीतं गर्भस्य ऋद्धिं सम्पूर्णधातुत्वं करोति । अथवा गोधा प्राणिविशेषः
प्रसिद्धस्तन्मांसं क्रमेणाभ्यस्यमानमुक्तं कार्यं करोतीति ॥ २९५ ॥

* अवशिष्टो भगः लुप्तः स्यात् ।

जळपिटं जोणिगअं धरेइ (ण धरेइ) जट्टजळपीअं ।

गब्भं लक्खेसदिसाभवमुन्दुरुकणिणामूलं ॥ २९६ ॥

जलपिटं योनिगतं धारयति न धारयति ज्येष्ठजलपीतम् ।

गर्भं यक्षेशदिग्भवमुन्दुरुकर्णिकामूलम् ॥

उन्दुरुकर्णिकाया मूषिककर्णिकाया मूलमुदीचीप्रसृतं जलेन पिष्टं वराङ्गस्थं
सद् गर्भं धारयति । तण्डुलधावनेन सह पिष्टं पीतं तु गर्भं न धारयति प्रवर्त-
यतीत्यर्थः ॥ २९६ ॥

जा महुघअमीसपळासबीअळेवं करेइ भअकुहरे ।

उदुसमए सा महिळा ण कआ(इ) वि होइ गब्भवई
[॥ २९७ ॥

या मधुघृतमिश्रपलाशबीजलेपं करोति भगकुहरे ।

ऋतुसमये सा महेला न कदाचिदपि भवति (गर्भवती) ॥

या स्त्री गोघृतक्षौद्राभ्यां सहितेन पलाशतरोः किंशुकस्य बीजानां
चूर्णेन योन्यन्तरम् ऋतुकाले लिम्पति, सा न कदाचिदपि गर्भं गृह्णाति ।
ऋतुकालशेषप्रयोगो न तु सकृदेवेति ॥ २९७ ॥

रइसमए तेळळोळळं गब्भासअवअणविणिहिअं विहिणा ।

अवहरइ लोणखण्डं गब्भभअं दुट्टरण्डाण ॥ २९८ ॥

रतिविरामे तैलाद्रिं गर्भाशयवदनविनिहितं विधिना ।

अपहरति लवणखण्डं गर्भभयं दुष्टरण्डानाम् ॥

दुश्शीलविधवानां सैन्धवशकलं तिलतैलाभ्यक्तं गर्भसम्भवं त्रासं
हरति । गर्भं तासां नाशयतीत्यर्थः । किं कृतं सत्, सुरतावसाने गर्भग्रहण-
मुखे विधिना तत्रैव सम्यक्समर्पणरूपेण प्रकारेण निक्षिप्तमिति ॥ २९८ ॥

पूसुम्मूळिअहरदइअमूळिअं णिअकडीए बन्धेडं ।

कामेह कामिणीओ कामेन्ति ण पसवितं जाउ ॥ २९९ ॥

पुष्योन्मूलितहरदयितमूलिकां निजकटौ बद्ध्वा ।

कामयन्तं कामि(नीं ? न्यः) कामयन्ते (न) प्रसवितुं यान्ति ॥

पुष्यनक्षत्रोत्खातां मातुलशिफां स्वनितम्बे ग्रथयित्वा रमणी रमयति ।

आस्ताः प्रसवं नेच्छन्ति ॥ २९९ ॥

जलकुसुमकन्दतिळसकराओ महुमीसिआ(ओ) पीआओ ।
वारेन्ति गब्भपडणं धम्ममई कुगइगमणं व ॥ ३०० ॥

जल(कुसुमकन्दतिल)शर्करा मधुमिश्रिताः पीताः ।

(धा?वा)रयन्ति गर्भपतनं धर्ममतिः कुगतिगमनमिव ॥

जलकुसुमस्य पद्मस्य कन्दं विसं तथा तिलास्तथा सितशर्करा
एतानि समांशानि माक्षिकेणोपयुक्तानि गर्भस्य पातं निरुन्धन्ति । यथा धर्म-
बुद्धिर्नरकपातमिति ॥ ३०० ॥

धाअइकुसुमसमंगाणीलुप्पळसवरकुसुममारेहि ।

ण पडइ गब्भो जळसण्ठिआइ दुद्धेण पीएहि ॥ ३०१ ॥

धातकीकुसुमसमङ्गानीलोत्पल(शवर)कुसु(म)मारैः ।

न पतति गर्भो जलसंस्थिताया दुग्धेन पीतैः ॥

आ नाभेः पानीयान्तर्गताया गर्भवत्या गर्भम् एतैर्द्रव्यैर्गोक्षीरेण सह
पीतैर्न पतति न स्रवति । कैर्द्रव्यैः । धातकी मदयन्ती तत्पुष्पैस्तथा लज्जाव-
त्यास्तथा कुवलयैस्तथा लोभ्रेण एतैः समांशैर्माक्षिकेणावलोलितैरिति ॥ ३०१ ॥

सिहसुरहिकळमतण्डुळचुण्णं समसकरं पिअन्तीए ।

उंबरिकन्दकसाएण पडइ गब्भो (ण) महेळाए ॥ ३०२ ॥

सितसुरभिकलमतण्डुलचूर्णं समशर्करं पिबन्त्याः ।

उदुम्बरिकन्दकषायेण पतति गर्भो न महेलायाः ॥

शुक्लस्य सुगन्धस्य च शालेः पिष्टं सितशर्करासमां(शैः?शं) काकोदुम्बरि-
काया मूलकथितेन सह पिबन्त्याः (नया?नार्या) गर्भो (महेलायाः शुक्लाशुक्लस्य
सुगन्धस्य शालेः पिष्टमतिशर्करासमांशैः काकोदुम्बरिकाया मूलकाथेन सह
पिबन्त्यानया गर्भो?) न विस्रवतीति ॥ ३०२ ॥

थंमेइ गब्भपडणं कुळा(कु?)ळकरकदमं मुहुत्तेण ।

..... धरिआ गिरिअणिअजडव्व ॥ ३०३ ॥

(स्तम्भयति गर्भपतनं कुलालकरकदमं मुहूर्तेन ।

..... धृता गिरिकर्णिकाजटा वा ॥)

कुम्भकारपाणिलम्बो मृत्पिण्डो माक्षिकयुक्तेन छागक्षीरेण सह पीतो
ग(भिणी?भं नि) रुणद्धि । अथवा श्वेतस्पन्दाया मूलं नारीनितम्बबद्धमेवं करो-
तीति ॥ ३०३ ॥

पञ्जरइ सोणिअं गर्भिणीए गढभाव जीए महिळाए ।
तिस्सा पाणं तण्डुलजलेण पारावअपुरीसं ॥ ३०४ ॥

(प्रसवति शोणितं गर्भिण्या गर्भाद् यस्या महेलायाः ।
तस्याः पानं तण्डुलजलेन पारावतपुरीषम् ॥)

यस्या गर्भिण्या गर्भाद् रक्तं स्रवति, तस्यास्तन्निवृत्तये कलरवमलं
व्येष्टाजलेन सह पानं देयमिति ॥ ३०४ ॥

महुअसिआकुवळअकन्द(चुण्ण)पाणं परिब्भमइ गढमे ।
महिळाण हरइ पीडं परि(पी?चे)ओ सीअळो तहअ ॥

मधुकसिताकुवलयकन्दचूर्णपानं परिच्युते गर्भे ।
महेलानां हरति पीडां परिषेकः शीतलस्तथाच ॥

मधुयष्टिसितोत्पलमूलानां समांशानां चूर्णस्य पानीयेन सह पानं स्त्रीणां
गर्भच्युतौ सत्यां वेदनां निवारयति शिशिरश्च परिषेक इति ॥ ३०५ ॥

कढिआरनाळपीअं सिन्धुब्भवहिंणुचुण्णमबळाण ।
तुरिअं करेइ पसवं कढिबद्धा मातुळजडव्व ॥ ३०६ ॥

कथितारनालपीतं सिन्धुद्भव(हिङ्गु)चूर्णमबलानाम् ।
त्वरितं करोति प्रसवं कटिबद्धा मातुलजटा वा ॥

सैन्धवलवणवाह्नीकयोश्चूर्णं क्वथितकाञ्चिकेन सह पीतं स्त्रीणामाशु
गर्भमोक्षं करोति । अथवा हरवल्लभस्य मूलं स्त्रीनितम्बे ग्रथितमेवं करोति ॥

एक्कं सुरअरूवाअसमोरअमूळाण विहिपरिग्गहिअं ।
महिळाण कढिणिबद्धं सुहपसवं कुणइ णिमिसेण ॥ ३०७ ॥

एकं सुरतरुवायसमयूरकमूलानां विधिपरिगृहीतम् ।
महेलानां कटि(नि)बद्धं सुखप्रसवं करोति निमिषेण ॥

सुरतरुः पारिमद्रकः तथा वायसजङ्घा तथा अपामार्गः एतन्मूलानामेकं
स्त्रीणां नितम्बग्रथितं सुखेन शीघ्रं च प्रसवं करोतीति (विधिरक्षति?) ॥ ३०७ ॥

वाढाए मोरअस्स व मूळं महिळाण जोणिविणिहिअं ।
कुणइ सुहं विअ पसवं दुक्खप्पसवाण वि खणेण ॥ ३०८ ॥

भङ्ग्या अपामार्गस्य वा मूलं महेलानां योनिविनिहितम् ।
करोति सुखमेव प्रसवं (दुःख)प्रसवानामपि क्षणेन ॥

भङ्ग्या अपामार्गस्य (वा) मूलं स्त्रीणां वराङ्गनिक्षिप्तं सङ्केशप्रसवानामप्य-
हेत्तेनैव शीघ्रं गर्भमोक्षं सम्पादयतीति ॥ ३०८ ॥

जह तं मोरअमूळं पावो कुडुह समुद्धरिज्जन्तं ।

ता पस हिह कुमारीं महिळा तणअं अकुट्ठम्मि ॥ ३०९ ॥

यदि तन्मयूरकमूलं तदानीं खण्ड्यते समुद्ध्रियमाणम् ।

तत् प्रसोष्यते कुमारीं महिला तनयमखण्डिते ॥

यदि तदपामार्गमूलं पूर्वोक्तप्रयोग(ार्थ)मुन्मूल्यमानं तदानीमेव वृष्यति
तजारी कन्यां जनयिष्यतीति ज्ञेयम् । अत्रुटिते तूद्धृते पुत्रमिति ॥ ३०९ ॥

पुडडुसप्पकञ्चुअमसिणमसीकुसुमसारभरिअब्भी ।

झ(त्ति) विसळळा जाअह गब्भवई मूढगब्भा वि ॥ ३१० ॥

पुटदग्धसर्पकञ्चुकमसृणमपीकुसुमसारभरिताक्षी ।

झगिति विशल्या जायते गर्भवती मूढगर्भापि ॥

अन्तर्धूमदग्धेन भुजगनिर्मोकेन कृतं यत् सूक्ष्मपिष्टं (भरिते ? तेन) माक्षि-
कमिश्रितेन पूरितेनैवा अपमार्गप्रवृत्तगर्भापि स्त्री तत्कालमेव विगतशल्या
सम्पद्यते । सुखेन शीघ्रं मुञ्चतीत्यर्थः ॥ ३१० ॥

धोएणच्चिअ णिपडइ (पु?कु)ळिसच्छीरेण सीसणिहिण्ण ।

महिळाण गब्भसळ्ळं सरपुंखामूळिआएण ॥ ३११ ॥

स्तोकेनैव निपतति कुलिशक्षीरेण शीर्षनिहितेन ।

महेलानां गर्भ(शल्यं) शरपुङ्खामूलिकाया वा ॥

सुधाक्षीरेणारूपेनापि मूर्धन्यस्तेन स्त्रीणां जरायुः केवलगर्भरहितो वा
निपततीति । अथवा बाणपुङ्खाया मूलेन शिरसि न्यस्तेन एवं भवतीति
॥ ३११ ॥

पडइ पभावेणच्चिअ गब्भो महिळाण जोणिधरिआए ।

.... ... जाआ वा जडाए ॥ ३१२ ॥

....
....
....

आर्द्रायाः श्वेतापराजिताया जटामूलेन वीर्यमात्रेणैव महेलानां गर्भः
प्रवर्तते । कीदृश्या । अन्तर्वराङ्गस्थापितया । अथवा काकादन्याः शिफयैवं
कृतया गर्भः पततीति ॥ ३१२ ॥

पाडेइ जरसणाहं मअं पि गव्भं जरं (च) पाडेइ ।
 महिळाण चरणचूडं उत्तरिणीमूळिआवइअं ॥ ३१३ ॥
 पातयति जरासनाथं मृतमपि (गर्भं जरां च) पातयति ।
 महेलानां चरणन्यस्तमुत्तरिणीमूलिकावलयम् ॥

उत्त(रस्या ? रिण्या) उष्ट्रवारुण्या मूलं बलभीकृतं पयोक्षितं स्त्रीणां तत्कालमेव जरायुसहितं विपन्नमपि गर्भं पातयति । तस्मिन् वा पूर्वपचितं शिष्टं(?) जरायुमपि पातयति ॥ ३१३ ॥

दरचुणिअगोसेणाडअमूळमूळखण्डेण (?) जोणिविणिहि-
 [एण ।
 रमणीण तक्खणाच्चिअ णिपडइ गव्भो पपेवन्तो ॥ ३१४ ॥

...

दरचूर्णितगोरसेन वराङ्गन्यस्तेन तत्कालमेव गर्भं प्रवर्तत इति ॥ ३१४ ॥

अज्जरिअतिळ्ळतुं बिअ पुणणवा(स)रसमूळखण्डेण ।
 गव्भासअमुहलित्तेण पडइ गव्भो मुहुत्तेण ॥ ३१५ ॥

....

जर्जरिततैलाभ्यक्तमाद्रं वर्षाभूमूलं गर्भग्रहणीवदननिक्षितं प्रवर्तयति गर्भं क्षीघ्रमेवेति ॥ ३१५ ॥

मदिरामण्डाळोळिअपुराणगुळसुरसपत्तसरसेहि ।
 बीएहि जाइ णासं वरंगसूळं पसूआण ॥ ३१६ ॥

मदिरामण्डालोक्तपुराणगुळसुरसपत्रस्वरसाभ्याम् ।
 पीताभ्यां याति नाशं वराङ्गशूलं प्रसूतानाम् ॥

(मदिरा) स्वच्छभागेन मिश्रितो यो जीर्णगुलं मज्जुकापल्लवगुणनिःप्यन्दः ताभ्यां गुलस्य कर्षो द्रवद्रव्यस्य पलत्रयेणेति मात्रया मिश्रीकृत्य पीताभ्यां वृत्तप्रसवानां नारीणां प्रसवजनिता वेदना नश्यतीति ॥ ३१६ ॥

णांसइ वरंगविअणा पुणणवामोरआण एक्कस्स ।
 सरसेण सत्ति ददइहा विअन्तो णिहित्तेण ॥ ३१७ ॥

नश्यति वराङ्गवेदना पुनर्नवामयूरकयोरेकस्य ।

स्वरसेन झटिति दृढदुस्सहाप्यन्तर्निहितेन ॥

वर्षाभ्वा अपामार्गस्य च मध्यादेकतरस्य स्वरसेन निजनिःप्यन्देन
योन्यन्तरनिक्षिप्तेन स्त्रीणां तीव्रमपि योनिशूलं तत्कालमेव निवर्तत इति
॥ ३१७ ॥

बिउडेइ जोणिबिअणं पञ्चंगुळतिळळतिम्मिअं तूळं ।

अन्तो णिहिओव्व फुडं सञ्जाआळंबुसारइओ ॥ ३१८ ॥

विघटयति योनिवेदनां पञ्चाङ्गुलतैलसिक्तं तूलम् ।

अन्तर्निहितो वा स्फुटं क्षम्बालम्बुसारचितः ॥

कार्पासपिण्डम् पेरण्डकमूलबीजतैलाभ्यक्तं योन्यन्तरन्यस्तं तच्छूलं
शमयति । अथवा श्रमणशीर्षिके(ण) (केशः श्लक्ष्ण)चूर्णीकृतेन घृतमर्जितेन सम्पा-
दितं सद् यावकसारं प्रायः तद्वत् कलाख्यया प्रसिद्धं योनिशूलं नाशयति । संयाव-
विरचने द्विधा युक्तिर्यत् तप्तघृतमध्ये श्रमणशीर्षिचूर्णं भृष्टं कृत्वा तत् उद्धृत्य
पानीयपिष्टं पिण्डीकृत्य यथासुखावहं घृताभ्यक्तं योनौ संयोज्यमित्येकः
प्रकारः । द्वितीयस्तु पानीयेन सूक्ष्मपिष्टं पिण्डीकृत्य तप्तघृतेनार्द्राकृतं पूर्ववद्
योनौ संयोज्य तथा निवेद्यमिति ॥ ३१८ ॥

अवहरइ जवक्खारो पक्कळं सूइआण महिळाण ।

कठिअं जळेण घएण व पीअं वेरं विसाओ व्व ॥ ३१९ ॥

अपहरति यवक्षारं पक्कळं स्रतिकानां महेलानाम् ।

कथितं जलेन घृतेन वा पीतं वीर्यं विषाद इव ॥

वृत्तप्रसवानां स्त्रीणां यादृशं शूलमुत्पद्यते तस्य पक्कळमित्याख्या ।
तद् यवशूकः कफादिकानां क्वथिततोयेन वा पीतं घृतेन वावलेहयोगं कृत्वा
क्रमात् पानावलेहनोपयुक्तः शमयति । स्पष्टमुपमानमिति ॥ ३१९ ॥

दुद्धेण कळमतण्डुलचुण्णं पीओ विडारिकिन्दो वा ।

सत्ताहं दुद्धरआए कुणइ दुद्धं पसूआए ॥ ३२० ॥

दुग्धेन कलमतण्डुलचूर्णं पीतो विदारिकन्दो वा ।

सप्ताहं दुग्धरतायाः करोति दुग्धं प्रसूतायाः ॥

गोक्षीरेण सहशकालं शालेस्तण्डुलानां सम्बन्धि पिष्टं सप्त दिनानि पाने-
नोपयुक्तं जातापत्यायाः अरुपक्षीरायाः क्षीरवृद्धिं करोति । (तथा विदारिकन्वं वा)
तान्येव सप्त दिनानि क्षीरप्रधानमेव भुज्जानायाः भरितस्तनीयुक्तं कार्ममिति(?)
॥ ३२० ॥

कुक्कुरमद्वयमूलं चञ्चिअधरिअं मुहम्मि महिळाए ।

हरइ ठणकीदए कुणइ (ठ)ण्णरिद्धिञ्च सत्ताहा ॥ ३२१ ॥

कुक्कुरमद्वयमूलं चर्वितधृतं मुखे महेळायाः ।

हरति स्तनकीटकान् करोति स्तन्यार्द्धिं च सप्ताहात् ॥

कुक्कुरमद्वयस्य रामशीतलिकाया मूलं तच्चूर्णितं सदास्यान्तरस्था-
पितं नार्थाः कु(चयो)रुत्पन्नान् क्षीरदोषकृतान् कण्टकप्रायान् विकारान्
नाशयति, क्षीरं च वर्धयति सप्त दिनान्युपयुक्तमिति ॥ ३२१ ॥

हरइ विसाळामूलं धणविअणं कामिणीण ल्ळेवेण ।

तणअभवं सहळिहो कुमारिकन्दो व्व णिमि(वे)ण ॥ ३२२ ॥

हरति विशालामूलं स्तनवेदनां कामिनीनां लेपेन ।

तनयभवां सहरिद्रः कुमारिकन्दो वा निमिषेण ॥

स्त्रीणां सप्तविपत्त्यादिव्यथादिजां कुचपीडामिन्द्रवारुणीमूलं पानीयपिष्टं
विलेपेनोपयुक्तं नाशयति । अथवा पिण्डहरिद्रासहितं फलकुमारीमूलमेवोपयुक्त-
मतिशीघ्रमेवं करोतीति ॥ ३२२ ॥

तणुईकरेइ मज्झं पीअं महिएण माहवीमूलं ।

ळीढव्व णिशाविरमे कशेलुअं घअमद्धुम्मीसं ॥ ३२३ ॥

तनूकरोति मध्यं पीतं मथितेन माधवीमूलम् ।

लीढं वा निशाविरामे कशेलुकं घृतमधून्मिश्रम् ॥

माधव्या अतिमुक्तकलताया मूलं तत्रेण सह पीतं स्त्रीणामुदरं (तनू-
करोति ।) अथवा गोघृतमाक्षिकाभ्यां मिश्रितं काम्पिल्लकं माषितं चूर्णीकृतं
सद्वलेहनोपयुक्तमेवं करोति ॥ ३२३ ॥

गोमअविह्विआइ जळवट्टिअसघअवरणअदळेहि ।

एव्वट्टिआइ बहसो कक्कसिआणं विणासन्ति ॥ ३२४ ॥

गोमयविरूक्षितानि जलवर्तितसघृतवरणकदलैः ।

वद्वर्तितानि बहुशः किकिसिकानि (विनश्यन्ति) ॥

(किकिसिकानि) ग्रन्थिकात्वभेदजलवैरूप्यहेतवो रोगविशेषाः गोशकृता प्रथमं विरूक्षत्वं प्रतिपादितानि पश्चाद् गोघृतसंयुक्तैर्वरणवृक्ष(स्य) श्वेतपुष्पा-
ह्यस्य पत्रैस्तोर्यपिष्टैः पुनः पुनः कृतैरुद्वर्तनैः शाम्यन्ति ॥ ३२४ ॥

कप्पासबीजसाहिअघअपोणी जोणिसूळमवहरइ ।

मूसिअपिसिअविपक्वं तैळळं (च) वरंगविब्भंसं ॥ ३२५ ॥

(कार्पासबीजसाधितघृतपोणी योनिशूलमपहरति ।

मूषिकपिशितविपक्वं तैलमिव वराङ्गविभ्रंशम् ॥)

कार्पासबीजैः साधितेन घृतेनाक्ता कार्पासबीजचूर्णेनावचूर्णिता यासौ पोणी कार्पासादिपिचुरुष्णीकृता योनौ समर्पिता तच्छूलं निवर्तयति यथा उन्दुरुमांससिद्धं तैलं वराङ्गस्य बहिर्निस्सरणरूपेण विभ्रंशमभ्यङ्गान्निवर्तयति । घृततैलपाकविधिः सामान्येनोक्त इति ॥ ३२५ ॥

पविसइ णिक्कन्ता वि खु कारळळीकन्दळेविआ जोणी ।

सढिळा वि होइ गाढा सुरगोवअ(घअ)कअब्भंगा ॥ ३२६ ॥

प्रविशति निर्गतापि खलु कारवल्लीकन्दलेपिता योनिः ।

शिथिला(पि) भवति गाढा सुरगोपक(घृत)कृताभ्यङ्गा ॥

बहिः प्रसृतमपि स्त्रीणां वराङ्गमन्तः प्रविशति प्रकृतिस्थं भवति, कार-
वल्ली निष्पर्याया, तन्मूलेन जलपिष्टेन कृतलेपं सत् । तथापि शिथिला सस्तापि
गाढा दृढा भवति योनिः इन्द्रगोपाख्यः कीटस्तच्छरीरचूर्णयुतेन घृतेनाभ्यक्ता
सतीति ॥ ३२६ ॥

आआफळमहुकप्पूरपूरिअं होइ कामिणिजणस्स ।

चिरगळिअजोव्वणस्स वि वरंगमइगाढसोमाळं ॥ ३२७ ॥

मायाफलमधुकप्पूरपूरितं भवति कामिनीजनस्य ।

चिरगलितयौवनस्यापि वराङ्गमतिगाढसुकुमारम् ॥

मायाफलानि प्रसिद्धानि तैस्तथा माक्षिकघनसाराभ्यां भरितं स्त्री-
(जनस्य) बहुवृद्धस्यापि वराङ्गं विगतशैथिल्यं मृदुस्पर्शं च भवति ॥ ३२७ ॥

धाअइतुरंगगन्धाकाराअणिखडरसाहिअं सळिळं ।

पक्खाळणेण जेणिं कुणइ गाढग्रं सुइरं(?) ॥ ३२८ ॥

(धातकितुरङ्गगन्धाकारायणिनिर्याससाधितं सलिलम् ।

प्रक्षालनेन योनिं करोति ॥)

धातकितुरङ्गगन्धाकारायणिनिर्याससाधितं सलिलं प्रक्षालनेन प्रयुक्तं
बहुकालं तस्य शैथिल्यं निवारयतीति ॥ ३२८ ॥

खरतरणिकिरणभाविअभे(अ?)ण्टअरस(र?व)ण्ण-

[मूसअवसाहि ।

मणइअवसासहिओ कुणइ कुमारत्तणं छेवो ॥ ३२९ ॥

खरतरणिकिरणभावितभे(क?)ण्टकरसवन्यमूषिकवसाभिः ।

मणइकवसासहितः करोति कुमारित्वं लेपः ॥

तीव्रार्करश्मिभिर्भावितस्य भण्टकस्य वार्ताकस्य तालहडस्य (रसेन)
तथा दर्दुरवसया तथा (वन्यमूषिकवसया) एतैस्तुल्यांशैः कृतो यः स लेपः
कुमार्याः सत्याः पुरुषोपभुक्तायाः पुनः कुमारित्वमविभग्नयोनित्वं सम्पादयतीति
॥ ३२९ ॥

महुळट्टिपञ्चपळवमाळइकुसुमेहि रविअरविपक्कं ।

णारीवरंगगन्धं घअमब्भंगेण णासेइ ॥ ३३० ॥

मधुयष्टिपञ्चपल्लवमालतीकुसुमै रविकरविपक्कम् ।

नारीवराङ्गगन्धं घृतमभ्यङ्गेन नाशयति ॥

मधुयष्ट्या तथा पञ्चभिः पल्लवैः कपित्थस्याग्रस्य जम्बीरस्य बीजपूरस्य
विस्वस्येति पञ्चानां वृक्षाणां पत्रैः तथा सुमनःपुष्पैरेतैः सप्तभिस्तुल्यांशैरष्ट-
गुणं गोघृतं पक्षमात्रं सूर्यकिरणैः कथितं वराङ्गाभ्यङ्गानारीणां तद्दौर्गन्ध्यं
नाशयतीति ॥ ३३० ॥

अवहरइ कमळ(कुवळ)अवीअविसोसीरजळहरविपक्कं ।

दुर्गन्धसिंहिल्लपिच्छिल्लविसमवरत्तणं(?) तेळळं ॥ ३३१ ॥

अपहरति कमलकुवलयबीजविषोशीरजलधरविपक्कम् ।

दुर्गन्धशिथिल्लपिच्छिल्ल तैलम् ॥

अपहरति कमलकुवलयबीजविषोशीरजलधरविपक्कं (तैलं) दुर्गन्ध-
शिथिल्लपिच्छिल्लत्वं, तथा वैषम्यं निम्नोन्नतत्वं च नाशयतीति ॥ ३३१ ॥

पक्खाळिअं सुबहुसो णिबकसाएण धूविअं पच्छा ।

णि(ब)च्छळ्ळीए वरङ्गकुहरमइसुन्दरं होइ ॥ ३३२ ॥

प्रक्षालितं सुबहुशो निम्बकषायेण धूपितं पश्चात् ।

निम्बत्वचा वराङ्गकुहरमतिसुन्दरं भवति ॥

पित्तुमन्दकाथेन पुनःपुनर्निर्मार्जितं पश्चान्निम्बत्वचा दत्तधूपं स्त्रीणां वराङ्गं सौकुमार्यसौगन्ध्यादिगुणयोगादतिसुन्दरं भवति सम्पद्यत इति ॥ ३३२ ॥

मअससिकुङ्कुमरसाउरु च(?) तण्डुलमळअकुवळअणहेहि ।

समझहि ळडहकामिणिवरंगधूओ समुद्दिष्टो ॥ ३३३ ॥

मदशशिकुङ्कुमरसागुरु च(?) तण्डुलमलयकुवलयनखैः ।

समधुभिर्लटहकामिनीवराङ्गधूपः समुद्दिष्टः ॥

एतैर्द्रव्यैरुत्तमस्त्रीणां भगधूपनमुक्तम् । कैर्द्रव्यैः । मदेन कस्तूरिकया तथा कर्पूरेण तथा काश्मीरेण तथा बोलेन तथा नखेन एतैस्तुल्यांशैर्मार्क्षिकमिश्रितैरिति ॥ ३३३ ॥

चुण्णं हरिआळपळासभूइछारेहि रोमणिउरुम्बो ।

णासेइ ठेविअमत्तं रसचन्दमिअंकसरिसेहि ॥ ३३४ ॥

चूर्णं हरितालपलाशभूतिक्षार(रेण ? रै) रोमनिकुरुम्बम् ।

नास्रयति लिप्तमात्रं श्वन्द्रमृगाङ्गसहितैः ॥

हरितालं तथा शुकदारुमस्य तथा यवक्षारम् एतैः हरितालस्य पञ्च भागाः (पलाशमस्य) क्षारयोर्द्वौ भागौ इति मात्रया जलपिष्टैः रोमसमूहं लिप्तमात्रं शाययतीति । मृगाङ्गः कर्पूरः ॥ ३३४ ॥

उप्पडिऊण रोमाइ तुप्पिअ (?) जस्स होइ पेरन्तो ।

रोमरहिअं चरंगं पत्तिहि कोसंबित्तेळ्ळेण ॥ ३३५ ॥

उत्पाद्य रोमाण्य (त्यर्थः ? भ्यक्तो) यस्य भवति पर्यन्तः ।

रोमरहितं वराङ्गं प्रतीहि कौशाम्बितैलेन ॥

यस्य वराङ्गस्य रोमाण्यु(द्धायाः ? त्वाय) कौशाम्ब्याः कोशालक्या बीजसम्भूतेन तैलेन पर्यन्तभागेऽभ्यज्यते तद् वराङ्गं नित्यमेव रोमवर्जितं भवत्यत्र प्रत्ययं कुर्विति ॥ ३३५ ॥

हाळाहळकिप्पइचुण्णमीसिअं सत्तरत्तपरिवसिअं ।
सरिसवतेळ्ळं व इमं करेइ अब्भंगमत्तेण ॥ ३३६ ॥

हालाहलपुच्छविचूर्णमिश्रितं सप्तरात्रपर्युषितम् ।
सर्षपतैलं वेदं करोत्यभ्यङ्गमात्रेण ॥

इदमुक्तं कार्यं गौरसिद्धार्थकतैलं वा अभ्यङ्गमात्रेण सम्पादयति ।
कीदृशम् । ब्राह्मणिकारुयस्य प्राणिनश्चूर्णीकृतेन पुच्छेन मिश्रितं सत् सप्ताहो-
रात्रस्थापितमिति ॥ ३३६ ॥

महुमीसवीअपूरअदळचुण्णं पिबइ जा पओसम्मि ।
सा लज्जावहमारुअणिरुद्धपसरा सुहं सुवइ ॥ ३३७ ॥
मधुमिश्रवीजपूरकदलचूर्णं पिबति या प्रदोषे ।
सा लज्जावहमारुतनिरुद्धप्रसरा सुखं स्वपिति ॥

माक्षिकेण मिश्रं यन्मातुलङ्गतत्परुषाणां चूर्णं तदपराहसन्ध्यायामवलेहेन
या उपमुञ्जे सा व्रीलाकरस्य मारुतस्य निरुद्धप्रवृत्तिः सती निरागङ्गत्वात् सुखं
स्वपिति समीपे निद्रामनुभवतीति ॥ ३३७ ॥

जम्मदिअहाहि दिण्णो सत्ताहं बालआण सघिएहि ।
धूओ करेइ रक्खं दाहिणादिअपक्खपिञ्छाहि ॥ ३३८ ॥
जन्मदिवसादारभ्य (दत्तः) सप्ताहं बालकानां सघृतः ।
धूपः करोति रक्षां दक्षिणद्विजपक्षपिञ्छैः ॥

उत्पत्तिदिनादारभ्य सप्त दिनानि शिशूनामेतैर्द्रव्यैर्दत्तो धूपः ग्रहादिभ्यो
रक्षां करोति ॥ ३३८ ॥

विसवाहिभूअरक्खं मेहं सुरहित्तमंगळावण्णं ।
कुणइ सिअकुट्ठं अन्तरा पाणअविहिणा सि (?) दिंबाण ।

विषव्याधिभूतरक्षां मेधां सुरभित्वमङ्गलावण्यम् ।
करोति सितकुष्ठमन्तरा पानविधिना बालानाम् ॥

श्वेत(प्र ? कुष्ठस्य) चूर्णं गोघृतक्षौद्रमिश्रितं जातमात्रस्यागृहीतस्तन्यस्यैव
बाळस्यावलेहनेनोपयुक्तं विषादिभ्यो रक्षां करोति सौगन्ध्यादिस्वगुणान् करो-
तीति ॥ ३३९ ॥

सिहिचूळआए मूळं अहिमअरविडप्पत्तंगमे गहिअं ।
बालाण कण्ठबद्धं समत्थगहदोसविहवणं ॥ ३४० ॥

शिखिचूडाया मूलमहिमकरराहुसङ्गमे गृहीतम् ।

बालानां कण्ठबद्धं समस्तग्रहदोषविद्रावणम् ॥

शिखिचूडा मयूरशिखा तस्या मूलं ग्रहणकाले स्वीकृतं शिशूनां
गलप्रथितं सर्वबालग्रहभयनिवारणम् । अहिमकरः सूर्यः । विडम्पो राहुरिति
॥ ३४० ॥

संखुप्पळकुट्टबआ(क?का)ळाअसधारणं कुमाराण ।

कुणइ सआ सव्वत्तो रक्खं सअळोवसग्गेसु ॥ ३४१ ॥

शङ्खोत्पलकुष्ठवचाका(लवयो? लायस)धारणं कुमाराणाम् ।

करोति सर्वदा सर्वतो रक्षां सकलोपसर्गेषु ॥

आधिदैवादिषु सर्वेषूपद्रवेषु जातेषु सर्वेभ्यो ग्रहादिदोषेभ्यो बालानां
रक्षामेतेषां धारणं सम्पादयति । केषां, शङ्खस्य समुद्रजस्य कम्बोरुत्पलस्य कुष्ठस्य
वाप्यस्यैव तथोग्रगन्धायास्तथा शस्त्रस्यैषां व्यस्तानां समस्तानां चेति ॥ ३४१ ॥

रुविअदुद्धमहोसहतम्माघअकुण्डिआहि णिम्माविअं ।

दिंभाण विळेवणअं गहगणघणदोसबिहवणं ॥ ३४२ ॥

रूपिकदुग्धमहौषधताम्राघृतकुनटीभिर्निर्मितम् ।

दिम्भानां विलेपनं ग्रहगणघनदोषविद्रावणम् ॥

अर्कक्षीरेण तथा नागरेण तथा गोघृतेन तथा कुनट्या मनःशिलया
पृतैर्निर्मितं कृतं समालम्भनं बालानां सर्वदुष्टग्रहवृन्दानां सततानां दोषाणामप-
सारणं करोतीति ॥ ३४२ ॥

सितसिन्दुवारमूलं पुब्बदिसासंभवं समुप्पसइ ।

बा(ळ?ळाण)गळणिवद्धं दसणुब्भववेअणादुक्खं ॥ ३४३ ॥

सितसिन्दुवारमूलं पूर्वदिग्भवं समुत्पुंसयति ।

बालानां गलनिबद्धं दशनोज्ज्वलवेदनादुःखम् ॥

सितसिन्दुवारस्य श्वेतपुष्पस्य मूलं प्राचीदिग्भागप्रसृतं कण्ठप्रथितं सत्
कुमाराणां दन्तजन्मव्यथात्मकं क्लेशमपहरतीति ॥ ३४३ ॥

एअं दुद्धळिआसंखकुळिळतुंबीजवासमूळाण ।

बाळाण कण्ठबद्धं दसणुब्भवदुक्खमपहरइ ॥ ३४४ ॥

एकं दुग्धलिकाशङ्खपुष्पितुम्बीयवाषमूलानाम् ।

बालानां कण्ठबद्धं दशनोद्भवदुःखमपहरति ॥

अर्कपुष्प्याः तथा शङ्खपुष्प्याः स्फेरुद्धाः तथा तिक्तालाव्वास्तथा यवा-
षस्य दीर्घमूलस्य सम्बन्धिनां मूलानामन्यतमं शिशूनां गलग्नार्थितं सद् दशनो-
द्भवकालजातां व्यथां (शिशूनां?) शमयतीति ॥ ३४४ ॥

महु(णा) कअरअपिञ्ज(ल)वळ्ळूर+ओ करेइ अवळ्ळीदे ।

दन्तगममइतुरिअं बाळाण उवइवविमुत्तं ॥ ३४५ ॥

मधुना क्रकरकपिञ्ज(ल)वल्लूरकं करोत्यवलीढम् ।

दन्तोद्गममत्तित्वरितं बालानामुपद्रवविमुक्तम् ॥

क्रकरकपिञ्जलयोः सम्बन्धि शुष्कमांसचूर्णं क्षौद्रेण सहावलेहेनोपयुक्तं
कुमाराणां शीघ्रमेव करोत्यतिसाराद्युपद्रवरहितं दशनजन्म सम्पादयतीति ।
क्रकरकपिञ्जलयोरभावे तिक्तरिलावकौ ग्राह्याविति ॥ ३४५ ॥

बाळाण बिळ्ळधाअइ(गअ)पिप्पळिसवरसळ्ळिसम-

[भाओ ।

सव्वाइसारधरणो समहू चुण्णो कसाओ व्व ॥ ३४६ ॥

बालानां विष्वधातकिगजपिप्पलीशवरसलिलसमभागः ।

सर्वातिसारधरणः समधुश्चूर्णः कषायो वा ॥

माल्लरमज्जा तथा ताम्रपुष्पा तथा चविका तथा लोभ्रः तथा बालक
इत्येतेषां समभागो यस्मिंस्तादृशचूर्णो माक्षिकेण सहावलेहेनोपयुक्तः अती-
सारं सर्वदोषमपि निरुणद्धि । अथवा एतैरेव क्वाथः समाक्षिक एवेति ॥ ३४६ ॥

घअफळिणीसोवीरअचुण्णो तण्डुळजळेण महुसहिओ ।

अइसारछदितह्लाउ हरइ दिण्णो कुमाराण ॥ ३४७ ॥

घनफलानीसौवीरकचूर्णस्तण्डुलजलेन मधुसहितः ।

अतिसारच्छर्दिर्तृष्णा हरति दत्तः कुमाराणाम् ॥

मुस्ताप्रियङ्गुशैलाञ्जनानां चूर्णं ज्येष्ठजलेनालोड्य तेनैव सह माक्षिकेण
पीतमतिप्रवृत्तिं वर्मिं तृषं च नाशयति ॥ ३४७ ॥

पिण्डान्ति विक्रमिवच्छारु(सिं)आ डिंभस्स मुण्डिपीअ-

[न्तस्स (?)

दाऊण उत्तमङ्गे सहस्रपळासावळामूळं ॥ ३४८ ॥

निपतन्ति कृमयो वत्सारु(षिता) डिम्भस्य सुपीतमात्रस्य (?) ।

दत्त्वोच्चमाङ्गे सूक्ष्मपलाशाबलामूलम् ॥

बालस्य वच्छारुषिता व्याधिविशेषा मूर्ध्नि तोये भवन्ति । तेषु कृमयो जायन्ते । ताः (स्याः?) सूक्ष्मपत्राया बला(याश्च) (तद्रौदिव्याः ?) मूलचूर्णं शिरसि दत्त्वा स्नापितस्यैव (भवन्ति ?) ततो निपतन्ति तद्गुणं च रोहति ॥ ३४८ ॥

लकृत्वा सुवर्णगौरिअसविळंगसिळाहिदासरअणी(हि) ।

खुक्खुणिआमुत्थ(इ)पमुहरोअहरमज्जनं भणिअं ॥

लाक्षा(द्रव ?) सुवर्णगौरिकसविलङ्गशिलाहिदासरजनीभिः ।

कुखुणिका मुस्तकी प्रमुख(नयन ?) रोगहरमज्जनं भणितम् ॥

तरुव्याधिस्तथा सुवर्णगौरिकं शसिद्धं तथा कृमिघ्नसहिता कुनटी तथा अहिर्नागकेसरं तथा दार्वी एतैः समांशैः कृतमज्जनं कुकूणकमुस्तकी प्रमुखानां चक्षुरोगाणां विनाशनमुक्तम् । कुकूणकस्य लक्षणमेवं पठन्ति —

“कुकूणकः शिशोरेव दन्तोत्पत्तिनिमित्तजः ।

स्यात् तेन शिशुरुच्छूनताप्राक्षो वीक्षणाक्षमः ॥”

इति । एष कुखुणिकासंज्ञबेहोक्तः । मुस्तकाख्यस्तु शिशूनामन्येषामपि भवतीत्यस्य वर्त्मान्मन्तरे सूक्ष्मपिटको नामादिरूपं (?) लक्षणमाहुः । प्रमुखग्रहणेन कूच्छप्रबोधादीनां चतुर्विंशति(शत ? शत)न्तर्वर्त्तमानाणां ग्रहणमिति ॥ ३४९ ॥

मसिणवळामूळवआचुण्णसणाहं खराभवविपक्कं ।

तुळिआमभमाहप्पं तेळळं सुहअं कुमाराण ॥ ३५० ॥

मसुणवलामूलवचाचूर्णसनाथं खरातपविपक्वम् ।

तुलितामृतमाहः स्म्यं तैलं सुखदं कुमाराणाम् ॥

सूक्ष्मपिष्टेन वाय्वालकमूलस्य तथा (जपा ? वचा) याश्चूर्णेन संयुक्तं तैलं पक्षमात्रं तीक्ष्णार्ककिरणकथितं सदभ्यङ्गेन प्रयुक्तं बालकानां बालमुष्टिबर्णाधिकारत्वात् स्वितामृतप्रभावमत एव सौख्यदायीति ॥ ३५० ॥

एएण कअब्भंगो थळाजडाविगतुसजळोम्मळिओ ।

उद्धोल्लुथळाकाहिअजळेण बाळो बळं लहइ ॥ ३५१ ॥

एतेन कृताभ्यङ्गो बलाजटाविगततु(षो ? वजलो)न्मलितः ।

उष्णोष्णबलावथितजलेन बाळो (बलं लभते)

अनेनोक्तेन तै(ला?लेना)भ्यक्ताङ्गः शिशुः पश्चाद् बलाचूर्णेन नि-
स्तुषीकृत(मांसी)चूर्णेन चैताभ्यां जलमिश्रिताभ्यामुद्धर्तितस्ततो बलाक्वाथेन
सुखोष्णेन सलिलेन स्नापितो बलं लभत इति ॥ ३५१ ॥

हअरिउकरञ्जहाविअसत्तच्छअपण्णपसुजळोम्मळिओ ।

हिरिबेरदे(सि?)बिळंबुषकाहिअविच्छोणिअसरीरो ॥ ३५२ ॥

हिंशुवआपुरयोहिंणणिगुण्डीणिअपण्णकअधूओ ।

घअकुसुमसार(स)कउहवेणुवभवकणअकअळेहो ॥ ३५३ ॥

गअविसहविसाणुद्धरिअमहिआसुरहिरोअणातिळओ ।

मोरआणिमत्तकण्ठअसुवण्णमणिमूलकअरक्खो ॥ ३५४ ॥

सुसिणिद्धजणणिपरिअणणिवत्तिअविविहमंगळाआरो ।

गहदोसवाहिरहिओ होइ कुमारो कुमार व्व ॥ ३५५ ॥

हयरिपुकरञ्जरूपिकसप्तच्छदगर्णपशु(पति?)जलोन्मलितः ।

हीवेरदेव्यलम्बुषाकाथविक्षालितशरीरः ॥

हिङ्गुवचापुरशिलि(अ? पिच्छ)निर्गुण्ढिनिम्बपर्णकृतधूपः ।

घृतकुसुमसार(स)ककुभवेणूद्धनकनककृतलेहः ॥

गजवृषभविपाणोद्धृतमृत्तिकासुरभिरोचनातिलकः ।

मयूरकण्ठकसुवर्णमणिमूलकृततरक्षः ॥

सुस्निग्धजननीपरिजननिर्वर्तितविविधमङ्गलाचारः ।

ग्रहदोषव्याधिरहितो भवति (कुमारः) कुमार इव ॥

परिचर्यमाणो बालः स्कन्दसमो भवति । कीदृशः । करवीरनक्तमालार्क-
(सप्तपर्ण)मूलानां चूर्णेन, एतैः समांशैश्छागमूत्रमिश्रितैः कृतोद्धर्तनः, बालक-
सहदेवीश्रमणशीर्षकैः कथितजलेन क्षालिताङ्गः, तथा बाह्यैकेनोग्रगन्धया महि-
षाक्षेण मयूरपक्षेण तथा भूतकेश्या पिचुमन्दपत्रैः समांशैः प्रयुक्तधूपः, तथा
गव्यसर्पिषा क्षौद्रेण चालोलितः अर्जुनपुष्पवंशरोचनापद्मकैः समांशैर्दत्ताबलेहः,
तथा दन्तिबलीवर्दशृङ्गेत्खातया मृदा तथा गोरोचनया रचितविशेषकः, तथा
सर्पभयघ्नैर्मन्त्रैः कृतेन कण्ठाभरणेन तथा सुवर्णेन तथा मणिमरतकादिभिः
तथा बलमोटाद्यौषधीनां मूलैः कण्ठे बद्धैः सम्पादितरक्षः, स्निग्धैर्मातृप्रसूतैः

परिचारकैः सम्पादिता नानाकाराः कल्याणप्रधानक्रियाविशेषा यस्य तथाविधः
बालो बालग्रहदोषैर्ज्वरादिभिश्च वर्जितः सन्नुक्तरूपो भवतीति ॥ ३५२ —
३५५ ॥

कुष्ठसुराणा(अ)एसुरचुण्णं जो ळिहइ घअमहुस्मीसं ।
सो होइ सुरहिगन्धो तरुणीअणवळळहो तह अ ॥ ३५६ ॥

कुष्ठसुराणागकेसरचूर्णं यो लेटि घृतमधून्मिश्रम्
स भवति सुरभिगन्धस्तरुणीजनवल्गुभस्तथा च ॥

वाप्यस्य तथा सुराया गन्धवाच्याः (तथा नागकेसरस्य) सूक्ष्मपिष्टचूर्णं
सर्पिःक्षौद्राभ्यामालोलितं यः पुमानवलेहेनोपयुक्ते, स सुगन्धिशीलः कामिनी-
लोकदयितश्च भवतीति ॥ ३५६ ॥

तामरसणाअकेसरविसुद्धकुष्ठाण पलसअं विहिणा ।
महुसुरहिघअकरंभिअमअ(णं) धण्णम्मि परिवसिअं
[॥ ३५७ ॥

थोअत्थो(अञ्जा ?)अं गोसे खज्जन्तामिणं करेइ सोभग्गं ।
आअहुअममरउळं सररीरगन्धञ्च मासेण ॥ ३५८ ॥

तामरसनागकेसरविशुद्धकुष्ठानां पलशतं विधिना ।
मधुसुरभिघृतमिश्रितमयनं धान्ये पर्युषितम् ॥
स्तोकस्तोकं प्रभाते खाद्यमानं करोति सौभाग्यम् ।
आकुष्ठभ्रमरकुलं शरीरगन्धं च मासेन ॥

तामरसस्य पद्मपुष्पस्य तथा (नागकेसरस्य तथा) निर्मलीकृतस्य
वाप्यस्यैतेषां तुल्यांशकल्पनारूपेण विधानेन पलशतं माक्षिकेण गोघृतेन च
समांशाभ्यामालोलितं षण्मासं ब्रीहिमध्ये पर्युषितं कृत्वा ततःपरमम्बिलोपे-
क्षिण्या मात्रया स्वरूपं स्वरूपं भुज्यमानं सुभगतां जनयति । देहामोदं
चाक्षिप्तषट्पदवृन्दं मासेन जनयति । विधिरत्र रसायनोपक्रमविहितशरीरशोध-
नादिविवक्षित इति युगलम् ॥ ३५७, ३५८ ॥

सवअं आमळअघोसाणिआण जो पिणइ घअमहुस्मीसं ।
ळहुपळ्ळासी तहए दिग्गम्मि सो सुअहरो होइ ॥ ३५९ ॥

स(पद ? वच)मामलककोशातकीनां यः पिबति घृतमधून्मिश्रम् ।
लघुपथ्याशी तृतीये दिनेऽसौ श्रुतधरो भवति ॥

घात्रीफलघोषयोश्चूर्णम् उग्रगन्धाचूर्णेन (सह?) सहेति त्रयं समांशं
घृतमाक्षिकाभ्यां समांशाभ्यामालोलितं यः पुमान् स्वल्पहितभोजनः सन्नवलेदि
दिनत्रयं, सः तृतीय एव दिवसे यच्छास्त्रादिकं किञ्चिच्छृणोति, तद् धारयति
न विस्मरत्येकसन्धो भवति । गाथायामस्यां चूर्णशब्दोऽध्याहार्य इति ॥ ३५९ ॥

समद्घुघअं सविडंगं पळासबीअरअमा(म)ळरसेण ।

पीअं भासेण जरं जअह महाबुद्धिजणणञ्च ॥ ३६० ॥

समधुघृतं सविलङ्गं पलाशबीजर(स ? ज) आमामलकरसेन ।

पीतं मासेन जरां जयति महाबुद्धिजननं च ॥

किंशुकबीजानां चूर्णं कृमिघ्नफलेन समांशघृतक्षौद्राभ्यामालोलितं
घात्रीफलनिःप्यन्देन सह पानयुक्तोपयुक्तं सत् मासाभ्यासात् पलितमभि-
भवति, प्रकृष्टां च प्रज्ञामुत्पादयतीति ॥ ३६० ॥

घअमद्घुतिळमीसामळअचुण्णसेवाए परिणअवओ वि ।

मासेण जोव्वणं पाविऊण वाईसरो होइ ॥ ३६१ ॥

घृतमधुतिलमिश्रामलकचूर्णसेवया परिणतवयस्कोऽपि ।

मासेन यौवनं प्राप्य बागीश्वरो भवति ॥

तिलचूर्णसमांशस्य घात्रीचूर्णस्य घृतक्षौद्राभ्यामालोलितस्य त्रिशद्रा-
त्रोपयोगेन वृद्धोऽपि पुरुषस्त्वारुण्यमासाद्य वादादौ स्वेच्छाविभेयभारतीकः
सम्पद्यत इति ॥ ३६१ ॥

सघआमळअसिआमद्घुतिळसमतुळिअं पळासतरबीअं ।

मत्ताए सअणकाळे खइऊण णरो जरं जिणइ ॥ ३६२ ॥

सघृतामलकसितः सधुतिलसमतुलितं पलाशतरबीजम् ।

मात्रया शयनकाले खादित्वा नरो जरां जयति ॥

किंशुकतरोर्बीजचूर्णमेतैः सर्वैः समांशैः कृत्वैषां सर्वेषां यावत्परिमाणं
भवति तुलितं, (तावत् कृत्वा) पुरुषोऽग्निबलानुसारेण निद्राकाले भुक्त्वा पलितं
तिरस्करोतीति ॥ ३६२ ॥

आमळचुण्णं ळीढं जळेण मद्घुणा घएण व पओसे ।

कुणइ मइणअणणासासवणे णवजोव्वणअळाइ ॥ ३६३ ॥

आमलकचूर्णं लीढं जलेन मधुना घृतेन वा (प्र)दोषे ।

करोति मतिनयननासाश्रवणनवयौवनबलानि ॥

धात्रीफलचूर्णं सलिलेन सह पीतं घृतमाक्षिकाभ्यां वा सहावलेहेन
निशारम्भे उपयुक्तं प्रज्ञायाश्चक्षुषो घ्राणस्य कर्णयोर्जठराग्नेस्तारुण्यस्य चैषां
बलानि स्वशक्तीर्जनयतीति ॥ ३६३ ॥

पीळणविधिगहिअंकोळळवीअसिअसरिसवुग्भवं तेळळं ।

णा(सइ ज?वणजु)त्तीए जणं करेइ परमाउसंपुण्णं ॥ ३६४ ॥

पीळणविधिगृहीताङ्गोलबीजसितसर्षपोद्भवं तैलम् ।

नावनयुक्त्या जनं करोति परमायुस्सम्पूर्णम् ॥

इरिकिल्वीजेभ्यस्तथा गौरसर्षपेभ्यः समांशेभ्यः पीळनकर्मणा सञ्जातं
तैलं नस्येनोपयुक्तमभ्यासात् पुरुषं परमेनायुषा विंशत्यधिकवर्षशतपरिमाणेन
सम्पूर्णं सम्पादयतीति । परमायुःप्रमाणं —

“समा षष्टिर्दिघ्ना मनुजकरिणां पञ्च च निशा

हयानां द्वात्रिंशत् खरकरभयोः पञ्चककृतिः ।

विरूपा साप्यायुर्वृषमहिषयोर्द्वादश शुनां

स्मृतं छागादीनां दशकसहिताः षट् च परमम् ॥”

इति वराहमिहिरः ॥ ३६४ ॥

जो ळिहइ रअणिविरामे घअअहुणा कुट्टचुण्णमणुदिअहं ।

सो सुरहिकठिणदेहो जिअइ णरो दीहरं काळं ॥ ३६५ ॥

यो लेढि रज्जनिविरामे घृतमधुना कुष्ठचूर्णमनुदिवसम् ।

(स) सुरभिकठिनदेहो जीवति नरो दीर्घकालम् ॥

वाप्यचूर्णं घृतसमांशेन क्षौद्रेण सह प्रत्यहं प्रभात एव योज्वलेहेनोपयुक्ते,
स सुभगामोदस्थैर्ययुक्तशरीरः सन् पुरुषायुषमात्रजीवी भवतीति ॥ ३६५ ॥

सिसिरे तुरङ्गगन्धाकुन्दरओ पळळघअअहुम्मीसं ।

खज्जन्तो तारुण्यं थेराण वि कुणइ मासेण ॥ ३६६ ॥

शिशिरे तुरङ्गगन्धाकुन्दरजः पल्लघृतमधून्मिश्रम् ।

स्वाद्यमानं तारुण्यं स्थविराणामपि करोति मासेन ॥

अश्वगन्धा(कुन्द)मूलानां चूर्णं तिलचूर्णेन समाशेन सहितं घृतमा-
क्षिकाभ्यामालोलितमवलेहेन शिशिरर्तुकाले मासं भुज्यमानं वृद्धानामपि यौवनं
जनयतीति ॥ ३६६ ॥

रसलोहसिलजतुलोहदहअचक्रकगअणविसचुण्णं ।

खज्जन्तं घअमहुणा वाहिजरामरणविहवणं ॥ ३६७ ॥

रसलोहशिलाजतुलोहदयितचक्राङ्कगगनविषचूर्णम् ।

खाद्यमानं घृतमधुना व्याधिजरामरणविद्रावणम् ॥

(रसः पारतः), लोहं शस्त्रचूर्णं, शिलाजतु शिलानिःप्यन्दः, लोहदयितो
भ्रामकोऽयस्कान्तः, चक्राङ्कं पट्टमाक्षिकं, गगनमभ्रकं स्थावरं मुस्तकादि, एषां
विषरहितानां समांशानां चूर्णम् । विषचूर्णस्य तु प्रत्येकं रसादीनां यदि पलं
तत्तस्य तिलमात्रया । घृतसहितेन माक्षिकेणालोलितं प्रत्यहं भुज्यमानमेतच्चूर्णं
सर्वरोगाणां पलितस्य मृत्योश्च निवारणमिति ॥ ३६७ ॥

षवगभतुसघअसोप्पडिअमासळिआइपाअसं सिद्धं (?) ।

घअसक्करासणाहज्जिमित्त महिळासअं रमइ ॥ ३६८ ॥

व्यपगततुषचुप्पटितमाषमयूरकदुग्धमसूरककच्छबीजदुग्धानि (?) ।

पीत्वा नरो रमणीयतमपि रमयति रजन्याम् (?) ॥

निस्तुषीकृता यवास्तथा माषास्तथा अपामार्गस्य तथा कोकिलाक्षस्य
तथा कपिकच्छ्वा बीजानि एतानि समांशानि पिष्टानि क्षीरेण सह पीत्वा
मुमनो तस्यामपि(?) रात्रौ शतं कामिनीनां कामयत इति ॥ ३६८ ॥

सममासकळमतण्डुळजवगोडुमविप्पळी(ण) चुण्णेण ।

घअ(वि?)पकं पूपळिअं खइऊण ससक्करं दुद्धं ॥ ३६९ ॥

जो पिअइ सो सकन्दप्पसमणससमत्थो(?) ।

कळर्विको व्व विळंभइ तोसविअविळासिणीस(म?)त्थो
[॥ ३७० ॥

सममाषकलमतण्डुलयवगोधूमपिप्पलीनां चूर्णेन ।

घृतपक्कां पूपळिकां खादित्वा सशर्करं दुग्धम् ॥

यः पिबति स कन्दर्पप्रशमनसमर्थः ।

कलविद्ध इव जृम्भति तोषितविलासिनीसार्थः ॥

समभाषा येषां तादृशा ये कलमस्य शालेस्तण्डुलास्तथा यवास्तथा गोक्ष्माः तथा मागधिका एषां समांशानां चूर्णेन कृतमपूपं घृतमध्ये पक्वं भुक्त्वा पश्चात् सितशर्करासहितं क्षीरं यः पिबति, स मन्मथोद्विक्तयुवतिवृन्दमदक्षपण-शक्तः सन् चटकावद् विलसति अत एवानन्दितसुन्दरीवृन्द इति युगलकम् ॥ ३६९, ३७० ॥

भणिअं णरणारीअणसरीरपरिअम्मभिह सुवित्थिण्णं ।

गोमहिसप्पमुहाण वि संपइ भणिमो समासेण ॥ ३७१ ॥

भणितं (नर)नारीजनशरीरपरिक(र्मभिर्मै)ह सुविस्तीर्णम् ।

गोमहिषप्रमुखानामपि सम्प्रति भणामः समासेन ॥

उक्तार्थसंग्रहार्था वक्ष्यमाणोपक्षेपणार्था स्पष्टार्था गाथा । समासेन संक्षेपेणेति ॥ ३७१ ॥

गह्वइ दुहाअणेच्चिअ तच्चा गब्भं सुपुट्टसव्वंगं ।

चव्विअळक्खणजडिआसगब्भमुहह्वइअवरंगा ॥ ३७२ ॥

गृह्णाति द्विहायनैव ताम्रा गर्भं सुपुष्टसर्वाङ्गम् ।

चर्वितलक्षणाजटिकासगर्भमुखपूतकृतवराङ्गा ॥

द्विहायना वर्षद्वय(वय)स्कैव गौर्गर्भमाधत्ते । कीदृशं, सुसम्पूर्णसकलावय-वम् । कीदृशी गौः । चर्वितेन दन्तदलितेन लक्षणायाः पुत्रजनन्या मूलेन सगर्भं पूरितं यद् गोपस्यास्यं, (तेन) दत्तफूकारं योनिदलं यस्याः सा तथा, या गौर्गर्भं न गृह्णाति, सानेन प्रयोगेणाकालेऽपि गर्भवती भवतीत्यतिशयोक्तिरिति ॥ ३७२ ॥

तम्माए संगबद्धं सामरिसब्जाअ(सर)सकुसखण्डं ।

तुरिअं पाडेइ जरउं दिण्णं गुञ्जाफळद्धं वा ॥ ३७३ ॥

ताम्रायाः शृङ्गबद्धं (श्यामल ? शाल्मलि)सञ्जात(स)रसकुशखण्डम् ।

त्वरितं पातयति जरायुं दत्तं गुञ्जाफलार्धं वा ॥

शाल्मलिवृक्षे समुत्पन्नानां कुशानां दर्भाणां प्रत्यगो भागः गोविषाण-प्रथितो गर्भशय्याम(स्थोऽस्थ्नो) बहिर्निस्सारयति । अथवा रक्तिकायाः फलं द्विधा कृत्वा गोरास्ये क्षिप्तमर्षं योनावुक्तं कार्यं करोतीति ॥ ३७३ ॥

अच्छउ णिअमणं पि खु गोरंभातकजीरअमहूहि ।
कअळेवं वच्छरुअं होइ पिअइ(?)सुरहीण ॥ ३७४ ॥

आस्तां निजोऽन्योऽपि खलु गोरम्भातकजीरकमधुभिः ।
कृतलेपो वत्सको भवति (पियः सुरभीणाम्) ॥

आत्मीये तु का भ्रान्तिरिति ॥ ३७४ ॥

पाहाणं पि विळित्तं इमिणा जोएण विणिहिअं पुरओ ।
षट्ठन्ती मअ(र?)वच्छा वि रोहिणी झत्ति वहुअइ ॥ ३७५ ॥

पाषाणमपि विलिप्तम(धु?घु)ना योगेन विनिहितं पुरतः ।
लिहन्ती मृतवत्सापि रोहिणी झत्ति प्रस्नौति ॥

अनेन पूर्वोक्तेन प्रयोगेणाभ्यक्तमश्मानमग्रे स्थापितं जिह्वाव(लीढं?लिङ्ग)
मृतवत्सापि गौः सहसैव क्षीरं प्रस्रवति । पूर्वोक्तयोगातिशयप्रतिपादनपरमेत-
दिति ॥ ३७५ ॥

उम्मुहळित्तम्मि किमी वणाहि दसणा अहोमुहविळित्ते ।
सुरहीए संगजुअळे पडन्ति किळ बह्मदण्डीए ॥ ३७६ ॥

उन्मुखलिप्ते कृमयो व्रणादशनादधोमुखविलिप्ते ।

सुरभेः शृङ्गयुगले पतन्ति किल ब्रह्मदण्ड्या ॥

द्विजयष्ट्या जलपिष्ट्यावलिप्तेन हस्तेन गोशृङ्गे ऊर्ध्वगामिना (कारः
करे)णाभ्यक्ते व्रणात् कायगतात् क्षताज्जन्तवो विलुप्यन्ति । तथाशो गामिना
(कारः?करे)ण शृङ्गे लिप्ते सति जन्तवः पतन्तीति ॥ ३७६ ॥

सुरहीए सेरिहीए व मण्डळहट्ठेण कण्ठबद्धेण ।
सुइरुभवं पि सहसा वणाहि किमिजाळअं पडइ ॥ ३७७ ॥

सुरभ्या महिष्याश्च मण्डलास्थना कण्ठग्रथितेन ।

सुचिरोद्भवमपि सहसा व्रणात् कृमिजालं पतति ॥

मण्डलास्था तदीयेन कीकसेन गोर्महिष्या वा गलग्रथितेन क्षतात्
अन्तुषुन्दं च्यवते कालान्तरजातमपीति ॥ ३७७ ॥

करजुअळमळिअवारुणिफलभरिअवणाहि पड(इ) णीसेसं ।
किमिजाळं दुवइचउप्पआण पण्णप्पइ वणो वि ॥ ३७८ ॥

करयुगलमलितवारुणिफलभरितव्रणात् पतति निशेषम् ।
कृमिजालं द्विपदचतुष्पदानां रोहति व्रणोऽपि ॥

हस्तद्वयनिर्मथितेन्द्रवारुणीफलरसेन पूरिताद् (व्रणात्) समग्रजन्तु न्द
ध्यवते द्विप(दानां) मनुष्यपक्ष्यादीनां, तथा चतुष्पदानां गवाश्वादीनां च ।
व्रणं च तेषां रोहतीति ॥ ३७८ ॥

उळ्ळोदअपक्खाळणमत्त(अ)सिद्धत्थतेळ्ळुचुव्वडणं ।
ळाळादळ्ळेवो वा मुहरोअं हरइ तम्माण ॥ ३७९ ॥

उष्णोदकप्रक्षालनमात्रसिद्धार्थतैलचुव्वडणम् ।
रालादललेपो वा मुखरोगं हरति ताम्राणाम् ॥

धेनूनामास्यव्याधिमन्तरुष्णजलेन प्रक्षाल्य गौरसर्षपाभ्यङ्गाद्यावा सर्ज-
रस्रगन्धपत्राभ्यां लेपनं हरति ॥ ३७९ ॥

अम्मकणअं(?) गोसेरिहीण णासेइ ळेवमत्तेण ।
चण्डाळिअभूइ फुळ्ळमवि(?) घोणसक्खारं ॥ ३८० ॥

नवनीतापहारं गोमहिषीणां नाशयति लेपमात्रेण ।
चण्डालिकाभूते पुष्पमपि गोनासक्षारम् ॥

गवां महिषाणां च मुष्कभूतर्हिसादिना यो नवनीतापहारः तं नाशयति
लेपमात्रेण शमयति । अथवा गोनासशरीरदाहजं भस्म तथा कृतं शमयति ।
प्रत्यक्षं नवनीतनाम तदभावात् प्रत्यक्षमिति केचिद् दध्याचक्षत इति(?) ॥ ३८० ॥

ओसक्कइ तम्मासेरिहीण गअमुत्तसेअ(मा? पा)णेहि ।
मरु(व?)अमुवसग्गदुक्खं ह्ठेण ववे णिहीएण ॥ ३८१ ॥
अपसर्पति(तासां?) गोमहिषीणां गजमूत्र(सङ्क? सेक)पानाभ्याम् ।
म(रुव? र)कमुपसर्गदुःखमस्थना गोष्ठनिहितेन ॥

धेनूनां च महिषीणां च मरुकं समूहमरणम् अन्यच्च व्याध्याद्युपप्लवदुःखं
गजानां सम्बन्धिनो मूत्रस्य पानेन तदभ्युक्षणेन चापसर्पति । अथवा गजस-
म्बन्धिनैव कीकसेन गवादीनामास्पदस्थाने निखातेनापसर्पति ॥ ३८१ ॥

अथवा —

मोरअमुणाळळाआपुरवेसिणरेन्दगोमअघएहि ।

धूओ वज्जन्तो गोहणाण गोठे जरं हरइ ॥ ३८२ ॥

मयूरमृणालकराजपुरपेशिनरेन्द्रगोमयघृतैः ।

धूपो दह्यमानो गोधनस्य गोष्ठे ज्वरं हरति ॥

अपामार्गोशीर(हः भृ)ष्टधान्यगुग्गुलुमांसीतगरगोशकृत्सर्पिर्भिर्गोवामास्पदे
दह्यमानो धूपभागो ज्वरं निवर्तयतीति ॥ ३८२ ॥

भूमीकुरवअमूळं चक्कज्जडव्व मत्थअणिबद्धा ।

कुणइ णवणीअरक्खं रक्खइ थण्णञ्च(च)क्कक्का ॥ ३८३ ॥

भूमिकुरवकमूलं चक्राङ्गज(भाःटा)वां मस्तकनिबद्धा ।

करोति नवनीतरक्षां रक्षति स्तन्यं (च) चक्राङ्गा ॥

गोमहिषीणां नवनीतस्य रक्षां हिंसानिवृत्तिं भूमिकुरवकस्य तिरक(?)तरो-
र्मूलं शीर्षाग्रथितं सम्पादयति । अथवा सुदर्शनामूलमेवं करोतीति । सुदर्शना
च शीर्षनिबद्धा क्षीरेण रक्षति तस्य दुग्धहिंसां निवारयतीति ॥ ३८३ ॥

पेक्खइ अन्धो वि हओ गुञ्जावीअब्भिएहि भच्छीहि ।

णवणीअपूरिएहि व उहोअअसेइएहि व्व ॥ ३८४ ॥

प्रेक्षतेऽन्धोऽपि हयो गुञ्जावीजाञ्जिता(भ्याम)क्षिभ्याम् ।

नवनीतपूरिताभ्यामुष्णोदकसिक्ताभ्यां वा ॥

अचक्षुष्मानपि तुरगः रक्तिकासूक्ष्मचूर्णेन दत्ताब्जनाभ्यां नेत्राभ्यां
पश्यति । अथवा नवनीतघृताभ्यां पश्चादुष्णजलेन पूरिताभ्यां दत्तसेकाभ्यां
पश्यतीति ॥ ३८४ ॥

चुणिअसरपुंखावण्णळोणपिण्ढेण वेसरइआण ।

णासन्ति वारिफोधा होइ बळं सुन्दरच्छाअं ॥ ३८५ ॥

चूर्णितशरपुष्पापर्णलवणपिण्डेन वेसरहयानाम् ।

नश्यन्ति वारिस्फोटा भवति बलं सुन्दरच्छायम् ॥

बाणपुष्पायाः पत्रैः सैन्धवलवणेन च कृतकवलैस्तेन दत्तेन वेसरतुर-
गाणां वेसराणां स्त्रेण दुरगीतो जातानां तथा(माःप्रा)कृतानामश्वानां वारिस्फोटाः

अन्तर्जलेन वारिस्फोटीचूर्णाः शारीरविस्फोटरूपा विकारा नश्यन्ति । सामर्थ्य-
शोधनाच्छवी भवतीति (?) ॥ ३८५ ॥

घरकुमरि(द०प)सपिण्डो ओणसणाहो दसाहमत्तेण ।

भवहरइ तुरङ्गम(वे)सराण सव्वंगिअं कण्डुं ॥ ३८६ ॥

गृहकुमारीपत्रपिण्डो लवणसनाथो दशाहमात्रेण ।

अपहरति तुरङ्गम(वे)सराणां सार्वार्ङ्गिकीं कण्डूम् ॥

हठकुमार्याः (पत्र)पिण्डैश्चूर्णीकृतं रसेन संयुक्तैः कृतः कबलः दश-
दिवसमात्रोपयोगादश्वानां वेसराणां (ल) समस्तावयवजां कण्डूतिमपनयतीति
॥ ३८६ ॥

देसं पि णिअविळिं बटवा सेवेत तक्खणच्चेअ ।

सिन्धुब्भवकुट्टसणाहकुसुम(रस)ळेविअसरीरं ॥ ३८७ ॥

द्वेष्यमपि निजशिथिलि(?) वडवा सेवेते तत्क्षणमेव ।

सिन्धुब्भवकुट्टसनाथकुसुमरसल्लिप्तशरीरम् ॥

सैन्धवलवणवाप्यचूर्णेन युक्तं यन्माक्षिकं, तेनाभ्यक्तदेहं स्ववत्सं द्वेष्यम-
प्यश्वा प्रीत्या भजत इति ॥ ३८७ ॥

वारावएसु कम(र?)सो धवळाकणसदलानि जाअन्ति ।

करडाममूळसदइ मुग्गपिट्ठे वळाणी(?) ॥ ३८८ ॥

पारावतेषु क्रमशो धवलाकणसदलानि जायन्ते ।

करटामयूरसमुद्रसुपिट्ठे पलानि ॥ (?)

कलरवैः प्रकटिताद्याहारपोषितशरीरेषु यथाक्रमं धवलान्यपथ्यान्युत्प-
द्यन्ते । तेन कटिकया कुसुम्भबीजेन येषु पिष्टा भवन्ति तेषां सुवर्णपातका जा-
यन्ते ये बलिताः मसूरेण तेषां लोहितवर्णाः ये सदलैः समुद्रैस्तेषां पीवरा इति
क्रमार्थ इति (?) ॥ ३८८ ॥

इअ विविहजोअदंसणपरितुट्ठविअट्ठविज्जगोरविए ।

हरमेहळाए विरमइ एत्थ चउत्थो परिच्छेओ ॥ ३८९ ॥

इति विविधयोगदर्शनपरितुष्टविदग्धवैद्यजनितगौरवः ।

हरमेखलाया विरमतीह चतुर्थः परिच्छेदः ॥

इति यथोक्तेन क्रमेण प्रतिपादितो हरमेखलायाश्चतुर्थः परिच्छेदः
समाप्तिं भजते । कीदृशः । नानाकाराणां प्रयोगाणां निरूपणेन सानन्दैर्व्युत्पन्नै-
र्भिषग्भिः प्रशंसया प्रकटितमाहात्म्य इति ॥ ३८९ ॥

चतुर्थस्य प्रयोगाणामयमुद्देशसंग्रहः ।
स्मृतिसौकर्यसम्पत्त्यै क्रमेण परिलिख्यते ॥
शिरसः परिकर्मादौ शिरश्शूलचिकित्सितम् ।
श्रोत्ररोगचिकित्सा (च) श्रोत्रपाल्यादिवर्धनम् ॥
चिकित्सा नेत्ररोगाणां कामलानामिकारुजाम् ।
चिकित्सा मुखरोगाणां मुखस्य परिकर्म च ॥
कण्ठरोगप्रशमनमपबाहुचिकित्सितम् ।
परिकर्म स्तनादीनां शान्तिः प्लीहोदरादिषु ॥
कुष्ठादीनां चिकित्सा च रक्तपित्तचिकित्सितम् ।
तथा पीनसवैस्वर्यकासश्वास(मपः शम)क्रिया ॥
यक्ष्मादीनां प्रशमनं हृद्रोगस्य च भेषजम् ।
अतीसारचिकित्सा च विषूच्याश्च निवारणम् ॥
प्रमेहादिनिवृत्तिश्च भगन्दरचिकित्सितम् ।
चिकित्सा (तस्य ? त्सित) च दुर्नाम्नां प्रयोगश्चाग्निदीपनः ॥
छर्दिदृष्णाप्रशमनं ज्वरस्य च चिकित्सितम् ।
निद्रायोगस्तथा वातशोणितस्य चिकित्सितम् ॥
ऊरुस्तम्भादिशमनमस्थिभङ्गचिकित्सितम् ।
अग्निदग्धचिकित्सा च शल्यभूतचिकित्सितम् ॥
नानाविषचिकित्सा च गर्भसंस्थापनादिकम् ।
चिकित्सितं च बालानां रसायनविधिस्तथा ॥
वृद्धयो(ग ? गो) गवादीनामग्निकर्म यथाक्रमम् ॥

इति हरमेखलायां चतुर्थः परिच्छेदः ॥

LIST OF SANSKRIT PUBLICATIONS FOR SALE.

	RS.	AS.	P.
भक्तिमञ्जरी Bhaktimanjari (Stuti) by H. H. Svāti Śrī Rāma Varma Mahārāja.	1	0	0
स्यानन्दूरपुरवर्णनप्रबन्धः Syanandurapuravarnana- prabandha (Kāvya) by H. H. Svāti Śrī Rāma Varma Mahārāja, with the commentary Sundarī of Rājarāja Varma Koil Tampuran.	2	0	0

Trivandrum Sanskrit Series.

No. 1—दैवम् Daiva (Vyākaraṇa) by Deva with Puruṣakāra of Kṛṣṇalīlāśukamuni (<i>out of stock</i>).	1	0	0
No. 2—अभिनवकौस्तुभमाला-दक्षिणामूर्तिस्तवौ Abhi- navakaustubhamala and Daksina- murtistava by Kṛṣṇalīlāśukamuni (<i>out of stock</i>).	0	2	0
No. 3—नलाभ्युदयः Nalabhyudaya (Kāvya) by Vāmana Bhaṭṭa Bāṇa (<i>second edition</i>).	0	4	0
No. 4—शिवलीलार्णवः Sivalilarnava (Kāvya) by Nīlakaṇṭha Dīksita (<i>out of stock</i>).	2	0	0
No. 5—व्यक्तिविवेकः Vyaktiviveka (Alaṅkāra) by Mahima-Bhaṭṭa with commentary (<i>out of stock</i>).	2	12	0
No. 6—दुर्घटवृत्तिः Durghata-vṛtti (Vyākaraṇa) by Śaraṇadeva (<i>out of stock</i>).	2	0	0
No. 7—ब्रह्मतत्त्वप्रकाशिका Brahmatattvapra- śika (Vedānta) by Sadāśivendrasara- śvalī (<i>out of stock</i>).	2	4	0
No. 8—प्रद्युम्नाभ्युदयम् Pradyumnabhyudaya (Nāṭaka) by Ravi Varma Bhūpa (<i>out of stock</i>).	1	0	0

- No. 9—**विरुपाक्षपञ्चाशिका Virupaksapancasika**
(Vedānta) by Virūpākṣanātha with
the commentary of Vidyācakra-
vartin (*out of stock*). 0 8 0
- No. 10—**मातङ्गलीला Matangalila** (Gajalakṣaṇa)
by Nīlakaṇṭha (*out of stock*). 0 8 0
- No. 11—**तपतीसंवरणम् Tapatisamvarana**
(Nāṭaka) by Kulaśekhara Varma with
the commentary of Śivarāma
(*out of stock*). 2 4 0
- No. 12—**परमार्थसारम् Paramarthasara** (Vedānta)
by Ādiśeṣa with the commentary of
Rāghavānanda (*out of stock*). 0 8 0
- No. 13—**सुभद्राधनञ्जयम् Subhadradhananjaya**
(Nāṭaka) by Kulaśekhara Varma with
the commentary of Śivarāma
(*out of stock*). 2 0 0
- No. 14—**नीतिसारः Nitisara** (Nīti) by Kāmandaka,
with the commentary of Śaṅkarārya
(*out of stock*). 3 8 0
- No. 15—**स्वप्नवासवदत्तम् Svapnavasavadatta**
(Nāṭaka) by Bhāsa (*second edition*). 1 8 0
- No. 16—**प्रतिज्ञायौगन्धरायणम् Pratijnayaugandha-
rayana** (Nāṭaka) by Bhāsa
(*out of stock*). 1 8 0
- No. 17—**पञ्चरात्रम् Pancaratra** (Nāṭaka) by
Bhāsa (*out of stock*). 1 0 0
- No. 18—**नारायणीयम् Narayaniya** (Stuti) by
Nārāyaṇa Bhatta with the comment-
ary of Deśamangalavārya
(*second edition*). 4 0 0
- No. 19—**मानमेयोदयः Manameyodaya** (Mīmāṃsā)
by Nārāyaṇa Bhatta and Nārāyaṇa
Paṇḍita (*out of stock*). 1 4 0
- No. 20—**अविमारकम् Avimaraka** (Nāṭaka) by
Bhāsa (*out of stock*). 1 8 0
- No. 21—**बालचरितम् Balacarita** (Nāṭaka) by
Bhāsa (*out of stock*). 1 0 0

- No. 22—मध्यमव्यायोग-दूतवाक्य-दूतघटोत्कच-कर्णभारो-
रुभङ्गानि **Madhyamavyayoga-Duta-
vakya-Dutaghatotkaca-Karna-
bhara and Urubhanga** (Nāṭaka)
by Bhāsa (*out of stock*). 1 8 0
- No. 23—नानार्थार्णवसंक्षेपः **Nanartharnavasam-
ksepa** (Kośa) by Keśavasvāmin
(Part I, 1st and 2nd Kāṇḍas).
(*out of stock*). 1 12 0
- No. 24—ज्ञानकीपरिणयः **Janakiparinaya** (Kāvya)
by Cakra Kavi (*out of stock*). 1 0 0
- No. 25—काणादसिद्धान्तचन्द्रिका **Kanadasiddhanta-
candrika** (Nyāya) by Gaṅgādhara-
sūri (*out of stock*). 0 12 0
- No. 26—अभिषेकनाटकम् **Abhisekanataka** by
Bhāsa (*out of stock*). 0 12 0
- No. 27—कुमारसम्भवः **Kumarasambhava** (Kāvya)
by Kālidāsa with the two comment-
aries, Prakāśikā of Aruṇagirinātha
and Vivaraṇa of Nārāyaṇa Paṇḍita
(Part I, 1st and 2nd Sargas)
(*out of stock*). 1 12 0
- No. 28—वैखानसधर्मप्रश्नः **Vaikhanasadharmapra-
sna** (Dharmasūtra) by Vikhanas
(*out of stock*). 0 8 0
- No. 29—नानार्थार्णवसंक्षेपः **Nanartharnavasam-
ksepa** (Kośa) by Keśavasvāmin
(Part II, 3rd Kāṇḍa) (*out of stock*). 2 4 0
- No. 30—वास्तुविद्या **Vastuvidya** (Śilpa) (*out of
stock*). 0 12 0
- No. 31—नानार्थार्णवसंक्षेपः **Nanartharnavasam-
ksepa** (Kośa) by Keśavasvāmin
(Part III, 4th, 5th and 6th
Kāṇḍas). 1 0 ₹
- No. 32—कुमारसम्भवः **Kumarasambhava** (Kāvya)
by Kālidāsa with the two comment-
aries, Prakāśikā of Aruṇagirinātha
and Vivaraṇa of Nārāyaṇa Paṇḍita
(Part II, 3rd, 4th and 5th Sargas)
(*out of stock*). 2 8 0

- No. 33—**वाररुचसंग्रहः Vararucasangraha**
(Vyākaraṇa) with the commentary
Dīpaprabhā of Nārāyaṇa
(*out of stock*). 0 8 0
- No. 34—**मणिदर्पणः Manidarpana** (Nyāya) by
Rājacūḍāmaṇimakhin. 1 4 0
- No. 35—**मणिसारः Manisara** (Nyāya) by Gopī-
nātha. 1 8 0
- No. 36—**कुमारसम्भवः Kumarasambhava** (Kāvya)
by Kālidāsa with the two comment-
aries, Prakāśikā of Arupagirinātha
and Vivaraṇa of Nārāyaṇa Paṇḍita
(Part III, 6th, 7th and 8th Sargas). 3 0 0
- No. 37—**आशौचाष्टकम् Asaucastaka** (Smṛti) by
Vararuci with commentary. 0 4 0
- No. 38—**नामलिङ्गानुशासनम् Namalinganusasana**
(Kośa) by Amarasimha with the com-
mentary Tikāsarvasva of Vandy-
aghaṭīya Sarvānanda (Part I, 1st
Kāṇḍa). 2 0 0
- No. 39—**चारुदत्तम् Carudatta** (Nāṭaka) by Bhāsa
(*out of stock*). 0 12 0
- No. 40—**अलङ्कारसूत्रम् Alankarasutra** by Rājānaka
Ruyyaka with the Alaṅkārasarvasva
of Mankhuka and its commentary by
Samudrabandha (*second edition*). 2 8 0
- No. 41—**अध्यात्मपटलम् Adhyatmapatala** (Ve-
dānta) by Āpastamba with Vivaraṇa
of Śrī Sankara-Bhagavat-Pāda
(*out of stock*). 0 4 0
- No. 42—**प्रतिमानाटकम् Pratimanataka** by Bhāsa
(*out of stock*). 1 8 0
- No. 43—**नामलिङ्गानुशासनम् Namalinganusasana**
(Kośa) by Amarasimha with the two
commentaries, Amarakośodghāṭana of
Kṣīrasvāmin and Tikāsarvasva of
Vandyaghaṭīya Sarvānanda (Part II,
2nd Kāṇḍa, 1-6 Vargas). 2 8 0
- No. 44—**तन्त्रसुद्धम् Tantrasuddha** by Bhaṭṭāraka
Vedottama. (*out of stock*). 0 4 0

	RS.	AS.	P.
No. 45—प्रपञ्चहृदयम् Prapancahrdaya.	1	0	0
No. 46—परिभाषावृत्तिः Paribhasavrtti (Vyākaraṇa) by Nīlakaṇṭha Dīkṣita.	0	8	0
No. 47—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम् Sidhantasiddhanjana (Vedānta) by Kṛṣṇānanda Sarasvatī (Part I.)	1	12	0
No. 48—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम् Do. Do. (Part II).	2	0	0
No. 49—गोलदीपिका Goladipika (Jyotiṣa) by Parameśvara.	0	4	0
No. 50—रसानवसुधाकरः Rasarnavasudhakara (Alaṅkāra) by Singa Bhūpāla.	3	0	0
No. 51—नामलिङ्गानुशासनम् Namalinganusasana (Kośa) by Amarasimha with the two commentaries, Amarakośodghātana of Kṣīrasvāmin and Tikāsarvasva of Vandyaghaṭīya Sarvānanda (Part III, 2nd Kanda, 7-10 vargas).	2	0	0
No. 52—नामलिङ्गानुशासनम् Namalinganusasana (Kośa) by Amarasimha with the commentary Tikāsarvasva of Vandyaghaṭīya Sarvānanda (Part IV, 3rd Kāṇḍa).	1	8	0
No. 53—शाब्दनिर्णयः Sabdanirnaya (Vedānta) by Prakāśātmayatinidra.	0	12	0
No. 54—स्फोटसिद्धिन्यायविचारः Sphotasiddhi-nyayavicara (Vyākaraṇa).	0	4	0
No. 55—मत्तविलासप्रहसनम् Mattavilasaprahasana (Nāṭaka) by Mahendravikramavarman. (out of stock).	0	8	0
No. 56—मनुष्यालयचन्द्रिका Manusyalayacandrika (Śilpa) (out of stock).	0	8	0
No. 57—रघुवीरचरितम् Raghuviracarita (Kāvya).	1	4	0
No. 58—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम् Sidhantasiddhanjana (Vedānta) by Kṛṣṇānanda Sarasvatī (Part III).	2	0	0

- No. 59—**नागानन्दम् Nagananda** (Nāṭaka) by
Harṣadeva with the commentary
Vimarśinī of Śivarāma (*out of
stock*). 3 4 0
- No. 60—**लघुस्तुतिः Laghustuti** by Laghubhaṭṭāraka
with the commentary of Rāghavānanda. 0 8 0
- No. 61—**सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम् Siddhantasiddhanjana**
(Vedānta) by Kṛṣṇānanda Sarasvatī
(Part IV). 1 4 0
- No. 62—**सर्वमतसंग्रहः Sarvamatasangraha.**
(*out of stock*). 0 8 0
- No. 63—**किरातार्जुनीयम् Kiratarjuniya** (Kāvya)
by Bhāravi with the commentary Sa-
bdāṛthadīpikā of Citrabhānu (1, 2
and 3 Sargas). 2 8 0
- No. 64—**मेघसन्देशः Meghasandesa** by Kālidāsa
with the commentary Pradīpa of
Dakṣiṇāvartanātha. 0 12 0
- No. 65—**मयमतम् Mayamata** (Śilpa) by Maya-
muni (*out of stock*). 3 4 0
- No. 66—**महार्थमञ्जरी Maharthamanjari** (Darśana)
with the commentary Parimala of
Maheśvarānanda. 2 4 0
- No. 67—**तन्त्रसमुच्चयः Tantrasamuccaya** (Tantra)
by Nārāyaṇa with the commentary
Vimarśinī of Sankara (Part I,
1-6 Pāṭalās) (*out of stock*). 3 4 0
- No. 68—**तत्त्वप्रकाशः Tattvaparakasa** (Āgama) by
Śrī Bhojadeva with the commentary
'tātparyadīpikā of Śrī Kumāra 1 12 0
- No. 69—**ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः Isanasivaguru-
devapaddhati** (Tantra) by Īśānaśiva-
gurudevamiśra Part I, Sāmānya-
pāda). 1 8 0
- No. 70—**आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः Aryamanjusrimula
kalpa** (Part I). 2 8 0

- No. 71—तन्त्रसमुच्चयः **Tantrasamuccaya** (Tantra) by Nārāyaṇa with the commentary Vimarsinī of Śaṅkara (Part II, 7—12 Pāṭalās) (*out of stock*). 3 8 0
- No. 72—ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः **Isanasivaguru-devapaddhati** (Tantra) by Īśānaśiva-gurudevamiśra (Part II, Mantrapāda). 4 0 0
- No. 73—ईश्वरप्रतिपत्तिप्रकाशः **Isvarapratipatti-prakasa** (Vedānta) by Madhusūdana-sarasvatī. 0 4 0
- No. 74—याज्ञवल्क्यस्मृतिः **Yajñavalkyasmṛti** with the commentary Bālakrīḍā of Viśvarūpācārya (Part I — Ācāra and Vyavahāra Adhyāyās). 3 4 0
- No. 75—शिल्परत्नम् **Silparatna** (Śilpa) by Śrī-kumāra (Part I). 2 12 0
- No. 76—आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः **Aryamanjusrimulakalpa** (Part II). 3 0 0
- No. 77—ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः **Isanasivaguru-devapaddhati** (Tantra) by Īśānaśiva-gurudevamiśra (Part III, Kriyāpāda 1—30 Pāṭalās). 3 0 0
- No. 78—आश्वलायनगृह्यसूत्रम् **Asvalayanagrhyasutra** with the commentary Anāvīlā of Haradattācārya. 2 6 0
- No. 79—अर्थशास्त्रम् **Arthasastra** of Kauṭalya with commentary by Mahāmahopādhyāya T. Gaṇapati Śāstri (Part I, 1 & 2 Adhikaraṇās). 3 12 0
- No. 80—अर्थशास्त्रम् **Do. Do.** (Part II, 3—7 Adhikaraṇās). 4 0 0
- No. 81—याज्ञवल्क्यस्मृतिः **Yajñavalkyasmṛti** with the commentary Bālakrīḍā of Viśvarūpācārya (Part II. Prāyaścittādhyāya). 2 0 0
- No. 82—अर्थशास्त्रम् **Arthasastra** of Kauṭalya with commentary by Mahāmahopādhyāya T. Gaṇapati Śāstri (Part III, 8—15 Adhikaraṇās). 3 4 0

No. 83—ईशानशिवगुरुदेवपद्धति: Isanasivaguru-devapaddhati (Tantra) by Īśāna-śivagurudevamiśra (Part IV, Kriyā-pāda 31-64 Pāṭalās and Yogapāda).	3	8	0
No. 84—आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः Aryamanjusrimulakalpa (Part III).	2	0	0
No. 85—विष्णुसंहिता Visnusamhita (Tantra).	2	8	0
No. 86—भरतचरितम् Bharatacarita (Kāvya) by Kṛṣṇakavi.	1	8	0
No. 87—सङ्गीतसमयसारः Sangitasamayasara (Sangīta) of Sangītākara Pārśva-deva.	1	2	0
No. 88—काव्यप्रकाशः Kavyaprakasa (Alaṅkāra) of Maṃmaṭabhaṭṭa with the two commentaries the Sampradāyaprakāśinī of Śrī Vidyācakravartin and the Sāhityacūḍāmaṇi of Bhaṭṭagopāla (Part I, 1-5 Ullāsās).	3	0	0
No. 89—स्फोटसिद्धिः Sphotasiddhi (Vyākaraṇa) by Bharatamiśra.	0	8	0
No. 90—मीमांसाश्लोकवार्तिकम् Mimamsasloka-vartika with the commentary Kāśikā of Sucaritamiśra (Part I).	2	8	0
No. 91—होराशास्त्रम् Horasastra of Varāhamihirā-cārya with the Vivaraṇa of Rudra.	3	0	0
No. 92—रसोपनिषत् Rasopanisat .	2	0	0
No. 93—वेदान्तपरिभाषा Vedantaparibhasa (Vedānta) of Dharmarājādharīndra with the commentary Prakāśika of Peddādīkṣita.	1	8	0
No. 94—बृहद्देशी Brihaddesi (Sangīta) of Matangamuni.	1	8	0
No. 95—रणदीपिका Ranadipika (Jyotiṣa) of Kumāraganaka.	0	4	0

- No. 96—**ऋक्संहिता Rksamhita** with the Bhāṣya of Skandasvāmin and the commentary of Veṅkaṭamādhavārya (Part I, 1st Adhyāya in 1st Aṣṭaka). 1 8 0
- No. 97—**नारदीयमनुसंहिता Naradiyamanusamhita** (Smṛti) with Bhāṣya of Bhavasvāmin. 2 0 0
- No. 98—**शिल्परत्नम् Silparatna** (Śilpa) by Śrī-kumāra. (Part II.) 2 8 0
- No. 99—**मीमांसाश्लोकवार्तिकम् Mimamsasloka-vartika** (Mīmāṃsā) with the commentary Kāśikā of Sucaritamiśra (Part II). 2 0 0
- No. 100—**काव्यप्रकाशः Kavyaprakasa** (Alaṅkāra) of Maṃmaṭabhaṭṭa with the two commentaries, Sampradāyaprakāśinī of Śrīvidyācakravartin and Sāhitya-cūḍāmaṇi of Bhaṭṭagopāla. (Part II, 6-10 Ullāsās). 5 0 0
- No. 101—**आर्यभटीयम् Aryabhaṭīya** (Jyotiṣa) of Āryabhaṭācārya with the Bhāṣya of Nīlakaṇṭhasomasutvan (Part I, Gaṇitapāda). 2 8 0
- No. 102—**दत्तिलम् Dattila** (Saṅgīta) of Dattila-muni. 0 4 0
- No. 103—**हंससन्देशः Hamsasandesa** (Vedānta) with commentary. 0 8 0
- No. 104—**साम्बपञ्चाशिका Sambapancasika** (Stuti) with commentary. 1 0 0
- No. 105—**निधिप्रदीपः Nidhipradipa** of Siddha-śrīkaṇṭhaśambhu. 0 4 0
- No. 106—**प्रक्रियासर्वस्वम् Prakriyasarvasva** (Vyākaraṇa) of Śrī Nārāyaṇa Bhaṭṭa with commentary (Part I.) 1 0 0

No. 107—काव्यरत्नम् Kavyaratna (Kāvya)			
of Arhaddāsa	0	12	0
No. 108—बालमार्तण्डविजयम् Balamartanda-			
vijaya (Nāṭaka) of Devarājakaṇṇi,	1	8	0
No. 109—न्यायसारः Nyayasara with the			
commentary of Vāsudevasūri.	1	8	0
No. 110—आर्यभटीयम् Aryabhatīya (Jyotiṣā) of			
Aryabhaṭācārya with the Bhāṣya			
of Nīlakaṇṭhaśaṁsutaṅ. (Part II.			
Kālakriyāpāda)	1	0	0
No. 111 हृदयप्रियः Hridayapriya (Vaidyaka)			
by Parameśvara,	3	0	0
No. 112 - कुचेलोपाख्यानम् अजामिलोपाख्यानं च ।			
Kucelopakhyaṇa and Ajamilop-			
pakhyaṇa (Saṅgīta) by H. H.			
Svātī Śrī Rāma Varma Maharaja.	0	4	0
No. 113—सङ्गीतकृतयः Saṅgitakṛtis (Gāna)			
of H. H. Svātī Śrī Rāma Varma			
Maharaja	1	0	0
No. 114—साहित्यमीमांसा Sahityamimamsa			
(Alaṅkāra)	1	0	0
No. 115—ऋक्संहिता Rksamhita (with the			
Bhāṣya of Skandasvāmin and the			
commentary of Veṅkaṭamādhava-			
vārya) (Part II 2nd Adhyāya in			
1st Aṣṭaka.)	1	8	0
No. 116—वाक्यपदीयम् Vakyapadiya (Vyākaraṇa)			
with the commentary Prakīrṇaka-			
prakāśa by Helaraja son of Bhutiraja.			
(Part I)	1	8	0
No. 117—सरस्वतीकण्ठामरणम् Sarasvatikanta-			
bharana (Vyākaraṇa) by Bhojadeva			
with the commentary of Śrī Nārā-			
yaṇa Daṇḍanātha.	1	8	0

	RS.	S.	P.
No. 118— बालरामभरतम् Balaramabharata (Nāṭya) by Bālarāma Varma Vanci Maharaja.	2	8	0
No. 119— विवेकमार्तण्डः Vivekamarthanda (Vedānta) of Viśvarūpadeva	0	8	0
No. 120— शौनकीयम् Saunakiya.	0	8	0
No. 121— वैखानसागमः Vaikhanasagama (Tantra) of Marīci.	2	0	0
No. 122— प्रबोधचन्द्रोदयम् Prabodhacandrodaya (Nāṭaka) by Kṛṣṇamiśrayati with the commentary Nāṭakā- bharṇa of Śrī Govindāmṛta- bhagavān.	2	0	0
No. 123— सङ्ग्रामविजयोदयः Sangramavijayo- daya (Jyotiṣa).	2	0	0
No. 124— हरमेखला Haramekhala of Māhuka with commentary (Part I chapters 2, 3 & 4)	1	8	0

Apply to:—

*The Superintendent,
Government Press,
Trivandrum.*